

DOCUMENTE

referitoare la:	Nr. doc.	Pag.
a) Problema orientală privită de agențiile consulare ale Belgiei și Franței din București (M. Gherman)	1 — 12	129
b) Gazeta Transilvaniei și activitatea lui Moise Groza (L. Popa, M. Gherman)	13 — 81	145
c) Contribuția Brașovului la sprijinirea războiului de independență (Șt. Suci)	82 — 130	213
d) Măsurile luate de guvernul de la Budapesta pentru întărirea frontierei cu România (M. Gherman)	131 — 158	269
e) Consecințe ale luptei românilor transilvăneni pentru eliberarea națională (M. Gherman, L. Popa)	159 — 188	289

Documentele ce se publică provin din Arhiva Mureșenilor, Arhivele Statului Brașov, Arhivele Statului București și Muzeul din Schei și cu excepția a 20 scrisori ale lui Moise Groza care au fost publicate de Sextil Pușcariu, în anul 1927, toate sînt inedite. În cazul unor documente pierdute sau lipsă (scrisori Moise Groza, din Arhiva Mureșenilor, liste de subscripție din Arhivele Statului) s-au luat ca bază textele publicate în Gazeta Transilvaniei.

Asupra documentelor provenite din arhivele diplomatice străine este de remarcat faptul că în primul rînd reflectă poziția oficială a guvernelor respective în detrimentul realităților istorice. Astfel în documentele din grupa a) emenate de la Agențiile consulare ale Belgiei și Franței din București, se dă o interpretare falsă unor evenimente în unele cazuri mergînd pînă la relatarea unor fapte inexistente, corespunzînd „dorințelor” guvernelor respective sau unui punct de vedere al agentului informator, iar în documentele grupate în d) și e) sînt evidente încercările autorităților Austro-Ungare de a ocoli realitatea dreptelor și adevăratelor aspirații ale poporului român de pe ambele versante ale Carpaților.

Traducerea documentelor; din limba germană: R. Ștefănescu (d, e), M. Siegmund (b).
G. Nussbacher, E. Dinu, M. Voinea (c); din limba franceză: M. Gherman (a).

La transcrierea documentelor, datele prezumate au fost trecute între semnele < >, iar completările sau explicațiile, între semnele []. Au fost omise numai pasagi nesemnificative și formule de politețe, notate cu [...].

DOCUMENTS

concernant:	No. doc.	Pag.
a) Le problème oriental dans la vision des Agenciers consulaires de Belgique et de la France à Bucarest (M. Gherman)	1 — 12	129
b) Gazeta Transilvaniei (La Gazette de Transylvanie) et l'activité de Moise Groza (L. Popa et M. Gherman)	13 — 81	145
c) La contribution de Braşov à l'appui de la guerre d'indépendance (St. Suciuc)	82 — 130	213
d) Les mesures prises par le gouvernement de Budapest pour la fortification de la frontière avec la Roumanie (M. Gherman)	131 — 158	269
e) Les conséquences de la lutte des roumains de Transylvanie pour la libération nationale (M. Gherman, L. Popa)	159 — 188	289

Les documents publiés proviennent de l'Archive des Mureşeni, des Archives d'État de Braşov, des Archives d'État de Bucarest et du Musée de Schei et, exceptant vingt lettres de Moise Groza publiées par Sextil Puşcariu en 1927, ils sont entièrement inédits. Au cas des documents perdus (des lettres de Moise Groza de l'Archive de Mureşeni, des listes de souscription des Archives d'État) ont été pris comme authentiques les textes publiés par Gazeta Transilvaniei (La Gazette de Transylvanie).

En ce qui concerne les documents provenant des archives diplomatiques étrangères il est digne de remarquer le fait qu'ils reflètent d'abord la position officielle des gouvernements respectifs au détriment des réalités historiques. Ainsi, les documents du groupe a) provenant des Agenciers consulaires de Belge et de France à Bucarest donnent une fausse interprétation des certains événements, présentant même des faits inexistantes conformes aux „desirs“ des gouvernements respectifs, ou au point de vue de l'agent informateur, et dans les documents des groupes d) et, e) sont évidentes les tentatives des autorités Autriche-Hongroises d'éluder la réalité des droites et vraies aspirations du peuple roumain des deux versants des Carpates.

D O C U M E N T S

concerning:	No. doc.	Page.
a) The oriental question in the view of the consular Agencies of Belgium and France in Bucharest (M. Gherman)	1— 12	129
b) Gazeta Transilvaniei (The Journal of Transylvania) and the activity of Moise Groza (L. Popa and M. Gherman)	13— 81	145
c) The contribution of Braşov at the support of the war for Romania's Independence (St. Suci)	82— 130	213
d) The measures taken by the government of Budapest for the strengthening of the frontier with Romania (M. Gherman)	131— 158	269
e) Consequences of the transylvanian Romanian's fight for the national deliverance (M. Gherman and I. Popa)	159— 188	289

The documents published here proceed from The Mureşeni's Archive, the State Archive of Braşov, the State Archives of Bucharest and the Museum of Schei and, excepting twenty letters of Moise Groza that were published by Sextil Puşcariu in 1927, all are novelties. In the case of missing documents (letters of Moise Groza from the Mureşeni's Archive and subscription lists from the state Archives) the texts published by „Gazeta Transilvaniei“ (the Journal of Transylvania) were taken as fundamentals.

In regard of the documents from Diplomatic Foreign Archives we must say that they reflect the official position of the respective governments, in spite of historical truth. Thus, in the documents from „a“ group, proceeded from Consular Agencies of Belgium and France in Bucharest, some historical events are false interpreted, sometimes so far from the truth absent facts are related in line with the „desires“ of the respective governments or with the point of view of the informer agent, and in the documents from „d)“ and „e)“ groups, the attempts of Austro-Hungarian authorities to avoid the reality of the right and true endeavours of roumanian people from both sides of Carpathians are evident.

URKUNDEN

betreffend:	No. doc.	Seite
a) Die Orientfrage in der Sicht der Konsularagenturen Belgiens und Frankreichs von Bukarest	1—12	129
b) Die Gazeta Transilvaniei und die Tätigkeit Moise Grozeas	13—81	145
c) Der Beitrag Kronstadt zur Unterstützung des Unabhängigkeitskrieges	82—130	213
d) Die von der Regierung in Budapest getroffenen Maßnahmen zur Verstärkung der Grenze mit Rumänien	131—158	269
e) Die Folgen des Kampfes der Siebenbürger Rumänen für die nationale Befreiung	159—188	289

Die veröffentlichten Urkunden stammen aus dem Mureşeni-Archiv, dem Staatsarchiv von Braşov und Bukarest und aus dem Museum in Schei und sind außer 20 Briefen von Moise Grozea, die von Sextil Puşcariu 1927 veröffentlicht wurden, noch unbekannt. Bei verlorengegangenen oder fehlenden Dokumenten (Briefe von Moise Grozea, aus dem Mureşeni-Archiv, Subskriptionslisten aus dem Staatsarchiv) wurden als Grundlage die in der Gazeta Transilvaniei veröffentlichten Texte genommen.

Bei den Dokumenten, die aus den Archiven ausländischer Diplomaten stammen, ist zu bemerken, daß sie in erster Reihe die offizielle Haltung der jeweiligen Regierung bezüglich der historischen Realitäten widerspiegeln. So wird in den Dokumenten aus der Gruppe A, die von den Konsularagenturen Belgiens und Frankreichs ausgefertigt wurden, eine entstellte Interpretation der Geschehnisse gegeben, in einigen Fällen gehen sie sogar so weit Tatsachen zu erfinden, entsprechend den „Wünschen“ der betreffenden Regierung oder dem Standpunkt des betreffenden Informationsagenten, während in den Dokumenten aus der Gruppe D und E die Versuche der Behörden Österreich-Ungarns offensichtlich sind, die gerechten und wirklichen Bestrebungen der Rumänen zu beiden Seiten der Karpaten zu verschweigen.

**a) PROBLEMA ORIENTALĂ PRIVITĂ
DE AGENȚILE CONSULARE ALE BELGIEI
ȘI FRANȚEI DIN BUCUREȘTI**

(MIRCEA GHERMAN)

1877, MAI, 9, BUCUREȘTI. FRÉDÉRIC HOORICKA CĂTRE d'ASPREMONT LYNDEN
DESPRE PROCLAMAREA INDEPENDENȚEI ROMÂNIEI ȘI ULTIMELE EVENIMENTE

București, 9 Mai 1877

Domnule Conte,

Ca urmare a depeșei mele din 4 a acestei luni și confirmând telegrama mea din această noapte, am onoarea să vă informez că Dl. Brătianu, Președintele consiliului a revenit la Cartierul general rus cu un proiect de convenție pentru a asigura cooperarea armatei române la operațiunile de război.

Ca urmare a acestui acord Prințul Carol are conducerea comandamentului unui corp mixt care operează între Olt și frontiera austriacă. Restul armatei Principatelor va face parte dintr-un alt corp mixt de armată sub ordinele unui general rus care va acționa de cealaltă parte a aceluiaș riu.

În momentul de față este important de a face acceptat acest acord de către Camere. Într-o reuniune a membrilor majorității, care a avut loc ieri la hotelul Boulevard, președintele, D-l Rossetti a declarat că își asigură colegii că „Rusia ar fi recunoscătoare cooperării armatei române”.

Adunarea a decis să se reunească din nou astăzi, pentru deliberarea pe marginea acestei grave măsuri care nu reunește, după cîte sînt asigurat, asentimentul întregului Cabinet.

În același timp cu declarația de război, Parlamentul proclamă independența țării și scutirea de tribut.

Consulatul general al Rusiei declară în mod deschis că această Putere n-a solicitat în nici un fel concursul forțelor române. Toate faptele pe care am avut onoarea d-le. Conte de a vi le relata în precedentele mele rapoarte demonstrează sinceritatea acestei afirmații.

Partizanii războiului exploatează exagerînd bombardamentele de la Reni Brăila, Oltenița și Bekeț. Reni și Brăila aveau baterii rusești care au tras primele în monitoare turcești care răspunzînd focului n-au căzut nici morți nici pagube materiale. La Oltenița unde nu se găsea nici o garnizoană au fost lansate doar două ghiulele.

La Bekeț cîteva ghiulele au căzut pe împrejurimile orașului în timp ce turcii scufundau și ardeau micile vase închise în acest port pentru a-i împiedica pe ruși să se servească de ele la traversarea fluviului.

Președintele consiliului a declarat ieri în Cameră că colegul său de la Afacerile străine se ocupă cu redactarea unui act de protest înaintat puterilor garante, contra procedelor Turciei, care bombardează orașe deschise.

Colegii mei, ca și mine, urmărim cu extremă atenție evenimentele și su-praveghem cu cea mai mare grijă infracțiunile pe care beligeranții ar putea să și le permită față de legile războiului și trebuie cu toții să recunoaștem că rapoartele incidentelor care s-au produs în prezent poartă amprenta celei mai mari exagerări.

Turcii au lansat într-adevăr câteva ghiulele în orașe deschise dar nici o tentativă de bombardament n-a fost nici măcar încercată și este probabil că moni-toarele, acționând în acest mod aveau drept scop asigurarea, înaintea trecerii rîului, dacă vreo formațiune inamică nu se ascundea pe malurile fluviului.

Ieri, s-a petrecut un eveniment mai serios. Trupele princiare care în număr de 2200 de oameni au ocupat din nou Calafatul, au deschis focul contra Vi-dinului unde au reușit să incendieze câteva case. Conform rapoartelor Guvernului, proiectilele fortăreței turcești n-au ajuns nici măcar pînă la malul românesc.

În cercurile înalte spiritele sînt excesiv de înfierbîntate. Pînă în prezent nimic nu mă face să presupun că Rusia se va însărcina să plătească deficitul pe care războiul îl va aduce României.

Faptul care dovedește contrariul este următorul: Cabinetul din St. Peters-burg care a consimțit să restituie Principatelor veniturile acumulate din 1859 (șapte milioane) și bunurile pe care mîndștirile moldovene și valahe le posedau în Basarabia, n-a rambursat încă decît două milioane bani gheață și a înregistrat defalcarea de la suma totală valoarea a o mie de cai și a 40 de tunuri de calibru mare furnizate acum câteva zile guvernului princiar.

Vă rog să primiți, D-le Conte asigurarea respectuasei mele considerațiuni.

FREDÉRIC HOORICKA

Arhivele Statului București. Microfilm Belgia, nr. inv. 1021 România vol. V. (1875-1880) cadrele 171-174, l. franceză.

2

1877, MAI, 19, BUCUREȘTI. FRÉDÉRIC HOORICKA CĂTRE PASTREMONT LYSOEX.
RAPORTUL ASUPRA ULTIMELOR EVENIMENTE POLITICE DIN ROMÂNIA

București, 19 Mai 1877

Domnule Conte!

O discuție din cele mai importante, începută ieri după masă la Camera Deputaților s-a terminat în dimineața aceasta prin aprobarea următoarei ordini de zi:

— Camera, pe deplin satisfăcută de explicațiile date de către Ministrul Afacerilor Străine, considerînd că Turcia prin declarațiile și prin actele sale de agresiune contra României a rupt ea însăși legăturile care ne uneau de ea și s-a pus în stare de război cu Statul român;

— luînd act de declarația guvernului că tunul românesc a răspuns deja declarației de război făcută de Turcia.

— reprezentanța națională recunoaște că starea de război este creată României de însuși guvernul otoman;

— aprobă atitudinea guvernului privitoare la agresiunea străină; se sprijină pe sentimentul de dreptate al Marilor Puteri garante care, încă de la tratatul de la Paris au luat sub protecția lor dezvoltarea individualității politice a României;

— avînd deplină încredere în energia și patriotismul guvernului îi dă autorizația ca în ciuda oricăror dificultăți acestea să facă tot posibilul și să ia toate măsurile pentru a apăra și asigura existența statului român de așa manieră încît în momentul păcii viitoare România să se găsească într-o poziție politică bine definită în care națiunea să poată prin ea însăși „să-și îndeplinească misiunea sa istorică . . .” [...]

Acest vot este un triumf pentru politica defensivă a D-lui Kogălniceanu. El demonstrează că Camera, în ciuda compoziției sale nu s-a putut pune în opoziție cu sentimentele țării. Nici moțiunea implicînd declarația de război și de independență nici aceea conștințînd dorința unei stricte neutralități n-au întrunit asentimentul Camerei. [...]

Cu toate că această ordine de zi vizează participarea viitoare la un Congres fără cooperare directă la război mi se pare imposibil ca evenimentele să permită României să se mențină pe linia acestui program. Cum, în sfîrșit, să se conjuge manevrele defensive ale armatei române cu mișcările ofensive ale armatei ruse? Exigențele militare vor provoca subit încorporarea sa sau disoluția sa.

Sînt asigurat că Rusia, întrevăzînd o stare de independență pentru România la ieșirea din război, s-ar opune unei proclamații imediată de independență.

Un asemenea act ar avea repercursiunea la Belgrad unde sub aparența calmului, spiritele sînt în fierbere și cabinetul de la Petersburg are cel mai mare interes să evite complicațiile europene.

Este probabil că după acest vot, care trasează o linie de conduită guvernului, Camera va fi suspendată.

Decanul corpului diplomatic, agentul Italiei tocmai m-a informat că colegii săi din Anglia, Franța și Germania sînt de acord cu dînsul pentru a-i cere permisiunea M. S. Marelui Duce Nicolae pentru a-i prezenta omagiile lor cu ocazia vizitei sale apropiate la Prințul Carol la București. Eu cred în aceste împrejurări că trebuie să urmeze conduita celorlalți colegi ai mei.

Vă rog să primiți Domnule Conte asigurarea respectuoasei mele considerațiuni.

FRÉDÉRIC HOORICKA

3

1877. MAI, 25 BUCUREȘTI. FRÉDÉRIC HOORICKA CĂTRE D'ASPREMONT LYNDEN
DESPRE POLITICA CABINETULUI RUS FAȚĂ DE ROMÂNIA

Domnule Conte!

[...]

Autoritățile ruse cu care am avut ocazia să mă întrețin, nu-și ascund iritarea în ceea ce privește conduita Cabinetului lipsit complet de independență. Orgoliul național nu vrea să accepte situația și se retrage în spatele subtilităților de orice gen. Pretenția de a interzice trupelor ruse drumurile, care se învecinează cu Bucureștiul a iritat mult cartierul general care a sfârșit prin a nu o lua în seamă, iar acea de a-l împiedica pe Marele Duce Nicolae de a veni înconjurat de escorta Sa să-l viziteze pe Prințul Carol a constituit aproape motivul unei rupturi.

Pentru a aranja lucrurile a trebuit ca alaltăieri Prințul domnitor să se deplaseze în grabă la Ploiești pentru a o întâmpina pe A. S. Imperială. Comandantul șef a restituit ieri vizita, în parte ținută și refuzând orice escortă românească el s-a ascuns în spatele incognito-ului său pentru a nu primi pe reprezentanții străini. Jurnalele ministeriale relatând aceste vizite scriu în caractere italice că M. S. I. Marele Duce Nicolae s-a îndreptat spre gara din Ploiești pentru a-l întâlni pe Prințul Domnitor și Marele Duce va veni mâine fără escortă să facă o vizită Altețelor Lor — Acestea sînt niște puerilități dar nu sînt de natură să cîștige simpatiiile ruse.

Armata rusă acționează ca și cînd armata indigenă n-ar exista. Peste tot unde prima dintre ele sosește, a doua cedează locul. Deja mica Valahie este invadată și trupele indigene nu vor putea în curînd să mai facă manevre decît în spatele marii armate.

[...]

Nu pot să vă informez nimic, d-le Conte despre manevrele armatei invadatoare. Autoritățile ruse stăpîne pe telegraf și poștă împiedică orice scrisoare privitoare la aceste manevre să circule. Toată corespondența chiar, după spusele d-lui Kogălniceanu, dintre autoritățile române subalterne și minister este deschisă și supusă controlului lor.

Vă rog să primiți D-le Conte asigurarea respectuasei mele considerațiuni.

FRÉDÉRIC HOORICKA

1877, Iunie, 8, CONSTANTINOPOL. LEGAȚIA BELGIEI DE LA CONSTANTINOPOL. COURCEL CĂTRE D'ASPREMONT LYNDEN. DESPRE SITUAȚIA ARMATELOR RUSE ȘI OTOMANE ȘI POZIȚIA GUVERNULUI DE LA CONSTANTINOPOL FAȚĂ DE DECLARA-REA INDEPENDENȚEI ROMÂNIEI

Constantinopol 8 iunie 1877

Domnule Conte.

Noutățile [știrile] din Asia sînt rele pentru armatele turcești. Trupe rusești au tăiat comunicațiile terestre între Bătum și Trebizonda. Poziția [fortificația] Kars este asediată și deja pe jumătate anihilată.

Faptul cuceririi [...] unde cinci sau șapte mii de oameni au depus armele, nu inspiră încredere în rezistența pe care ar putea-o opune rușii la Kars. Marșul armatei ruse, lent însă permanent permite de a calcula deja epoca [timpul] cînd Erzerum slab înarmat și deloc apărât, va cădea în puterea sa.

Ocuparea de către inamic a acestui punct strategic important din toate punctele de vedere, poate deveni punctul decisiv al campaniei din Asia.

Expediția de la Soukoum-Kale pare a fi eșuat total. Turcii fac multă gălăgie pentru una sau două mii de prizoneri pe care îi aduc din această [...], dar aceștia nu sînt în mare parte decît sârmani locuitori ridicați din casele lor pentru a fi arătați populației Constantinopolului.

Armata otomană a reușit totuși anumite succese în Muntenegru. Scopul operațiunilor militare din această parte este de a aproviziona [...] însă defileurile care apără această parte contra eforturilor otomanilor, nu sînt încă trecute.

Operațiunile militare pot să aibă o durată lungă și ele ocupă 70 la 80 mii de oameni care ar fi de mare ajutor astăzi în Asia.

După părerea unanimă a celor care au văzut armata otomană la lucru, ținuta trupelor în general este admirabilă. Sobrietatea lor, abnegația lor și curajul lor sînt exemplare, trebuie spus că opinia este deasemeni unanimă asupra completei insuficiențe a ofițerilor de toate gradele a căror ignoranță, lipsă de experiență și lipsă de hotărîre, sînt extreme.

Ministerul de Război desfășoară totuși cea mai mare activitate. La Constantinopol se fac mișcări considerabile de trupe. Recruții sînt formați în grabă și expediați urgent pe cîmpul de luptă.

Pînă în prezent încă, numai musulmanii fac parte din armată, în afară de cîțiva voluntari.

Camera discută în acest moment, ridicarea [la arme] a creștinilor cetățeni ai Imperiului, însă acest proiect va mai ridica [de] pe mai multe bănci o opoziție serioasă.

În rezumat, Domnule Conte, situația armatei otomane este departe de a inspira încredere și pregătirile formidabile pe care le face armata rusă pe malul stîng al Dunării vor fi fără îndoială în curînd urmate de un efort [decisiv] și în mai multe puncte, unde este probabil că forțele turcești nu vor putea rezista mult timp.

Gubernul Imperial a expediat către reprezentanții sultanului pe lângă puterile semnatare ale tratatului de la Paris, o circulară prin care protestează energic contra proclamării independenței României.

Sublima Poartă consideră acest act ca nul și neavenit rezervându-și drepturile ce decurg pentru ea din tratate. Ea speră că puterile vor împărtași acest punct de vedere.

Primiți vă rog Domnule Conte [. . .]

Arhivele statului București, Microfilme Belgia, România vol. XV 1877 cadrele 459—461. 1. franceză.

5

1877, IULIE, 11, BUCUREȘTI. FRÉDÉRIC HOORICKA CĂTRE d'ASPREMONT LYNDEN DESPRE SITUAȚIA TRUPELOR ROMÂNE DUPĂ TRECEREA DUNĂRII DE CĂTRE ARMATA RUȘĂ

București 11 iulie 1877

Domnule Conte!

De la trecerea Dunării la Șistov de către armata rusă, toată atenția este îndreptată înspre malul stîng al râului. Tactica armatei invadatoare pare a fi, pentru moment aceea de a aștepta un succes moral. După debarcarea pe malul turcesc între Ruseiuc și Nicopole un corp de armată rusesc pătrunde în interior pentru a ocupa Tîrnovo, oraș cu 12.000 locuitori și una din vechile capitale ale Bulgariei. În ciuda acestei fapte de arme, nici o mare operațiune nu e posibilă înaintea luării uneia din fortărețele care supraveghează drumurile ceduc spre interiorul țării. Ori, aceste fortărețe posedă piese de artilerie de cel mai mare calibru.

Trebuie pentru a le reduce la tăcere să li se opună tunuri de un calibru egal. Transportul lor cere ocuparea unui teritoriu vecin cu Giurgevo unde au fost aduse cu trenuri. Trei tentative pentru ocuparea acestui teritoriu au eșuat. Mascarea acestor fortărețe, pentru a se permite unei armate acționarea liberă, ar cere forțe considerabile, pe care Rusia nu le posedă actualmente la Dunăre.

Această situație a trasat, armatei române comportarea pe care scrisorile mele anterioare o prevăzuseră. Pîndă acum ea se găsea prin forța lucrurilor și fără nici un acord stipulat, concentrată în Oltenia; ea acționa într-o manieră independentă mai curînd defensivă. Șefii ei voiau să abandoneze în sfîrșit acest rol pasiv și încearcă să treacă în valea Timok-ului. A. S. Prințul Henric de Hessa venit la București pentru a îndeplini o misiune de curtoazie, a fost însărcinat de Prințul Carol să comunice aceste intenții cartierului-general. Prințul Ludovic a raportat răspunsul următor: „Comandantul șef contează pe forțele românești (30.000 oameni) pentru a păzi aripa dreaptă a armatei pe o distanță de 100 km. și ar [de] plînge orice act care ar putea să compromită misiunea ce le este încredințată”. Prințul Carol obligat să se conformeze acestor ordine a plecat în aceeași zi pentru a lua, în persoană, conducerea armatei sale.

Este probabil că Alțefa Sa va încerca cîteva simulacre de trecere a Dunării pentru a menține soldații în stare de alarmă

De la trecerea Dunării limbajul prințului Gorceakow devine mai puțin moderat. Cancelarul spunea ieri cuiva: „Anglia, prost informată despre organizarea noastră militară este cea care a împins Turcia la rezistență și Rusia la război. Acum vom merge până la capăt de această dată, bolnavul trebuie să moară. Trebuie să constat, pe de altă parte că M. S. Împăratul Alexandru dovedește o sensibilitate extremă la vederea ororilor războiului. Parcurge fără încetare spitalele și ambulanțele, și aceste vizite îl impresionează în mod deosebit. Este neîndoios faptul că orice tentativă de pace va găsi un generos ecou în inima Majestății Sale. Dar acest moment, după câte se poate judeca de aici, nu pare a fi prea apropiat.

La vestea luării localității Tîrnovo, Prințul Tcherkaski care se găsea la București cu 400 funcționari civili, a plecat spre Bulgaria pentru a asigura această provincie de o organizație politică.

Vă rog să primiți D-le Conte asigurarea respectuasei mele considerațiuni.

FRÉDÉRIC HOORICKA

Arhivele Statului București. Microfilme Belgia nr. inv. 1021 România vol. V. (1874 - 1880)
Cadrele 180 - 182. l. franceză

6

1877, IULIE 18, BUCUREȘTI. FRÉDÉRIC HOORICKA CĂTRE d'ASPREMONT LYDEN, RELATEAZĂ EVENIMENTELE ȘI SITUAȚIA MILITARĂ ÎN LEGĂTURĂ CU POSIBILITATEA TRECEII DUNĂRII DE CĂTRE ARMATA ROMÂNĂ.

București, 18 iulie 1877

Domnule Conte!

„Armata română va trece Dunărea?” este întrebarea care frământă de o lună toate spiritele în România.

De o parte Rusia își exprimă dorința de a vedea în continuare armata română păstrându-și tactica defensivă, și Prințul Imperial al Germaniei îl prestează pe prințul Carol de a da ascultare acestor sfaturi, pe de altă parte Departamentul de război masează dincolo de Olt echipamente și material necesar trecerii fluviului.

O înțelegere între România și Serbia a fost încercată pentru a acționa de comun acord. Aș constata [deduce] aici că săptămîna trecută Prințul Cancelar Gorceakow a felicitat în prezența mea agentul Serbiei la București, pentru limbajul pacifist al Prințului Milan și a angajat Serbia să se mențină pe pozițiile unei stricte neutralități.

Cabinetul Prințiar pare să se fi aruncat orbește pe calea aventurilor, în ciuda avertismentelor Rusiei și a celorlalte puteri. Îmi permit cu toate acestea să mă îndoiesc încă de executarea acestor proiecte, executare pe care o văd de nepracticat, avînd în vedere mijloacele de care dispune.

Avantajele obținute de armata rusă sînt mai puțin reale decît le declară buletinele oficiale. Ca urmare a trecerii Dunării, 800 de răniți au fost îndreptați spre București, în vreme ce rapoartele oficiale nu mărturisesc nici jumătate.

Serviciul administrației ruse este deplorabil. Armata intrată în România în 23 Aprilie nu s-a găsit în măsură de a încerca trecerea Dunării decît în 27 iunie.

Marele Duce Nicolae, în raportul său în fața împăratului atribuie aceste întârzieri căilor ferate.

Cum e posibil să ceară Cartierul General de la Compania română un serviciu de 65 de trenuri, cum insistă astăzi cînd ar trebui să știe că linia nu are decît o singură cale și compania nu este utilată decît pentru două trenuri pe zi în fiecare sens?

A trebuit să fie împrumutat material de la companiile ruse, austriece și chiar germane și să fie mărit considerabil personalul. Inginerii ruși mi-au mărturisit admirația lor pentru serviciile aduse de căile ferate românești.

Persoane în măsură de a fi bine informate atribuie exigențele bancherilor însărcinați cu plasarea împrumuturilor pe care Rusia este obligată să le contracteze pentru a face față nevoilor celor mai urgente, mișcării armatei ruse în teritoriul Bulgariei fără să se fi asigurat de posesiunea fortărețelor Dunării. Se cer buletine date din interiorul țării. Pînă la această zi, intendența rusă nu a plătit pe nimeni și compania germană a căilor ferate care subsistă doar din transportul călătorilor, a avertizat cartierul general că avînd să primească de la Guvernele român și rus o sumă de 23 milioane, se vede obligată să-și suspende serviciul din lipsă de bani.

Un ofițer general care a trecut Dunărea cu primul corp de armată mi-a declarat că simpatiile populației bulgare eliberate sînt de partea turcilor. Mai mulți bulgari, printre care și un popă au fost chiar împușcați ca spioni. Același ofițer mi-a mărturisit că la Șiştov nu mai există nici o casă turcească. Au fost distruse și toți locuitorii lor uciși. A adăugat că i s-ar fi spus că aceasta ar fi fapta bulgarilor de religie creștină.

Armata turcă este intactă, nici o bătălie nu s-a purtat încă.

Vă rog să permiteți D-le Conte asigurarea respectuasei mele considerațiuni.

FRÉDÉRIC HOORICKA

7

1877, IULIE, 26, BUCUREȘTI. FRÉDÉRIC HOORICKA CĂTRE MINISTERUL DE EXTERNE AL BELGIEI. TELEGRAMĂ PRIVIND TRECEREA DUNĂRII DE CĂTRE ARMATA ROMÂNĂ.

Telegramă cifrată a agentului în România București 26 iulie, seara

Armata română este în drum spre a ocupa Nicopolis. Rolul său în Bulgaria se va limita la a ține garnizoană.

Arhivele Statului București. Microfilme Belgia nr. inv. 1021 România vol. V (1874-1880) Cadru 184, limba franceză.

8

1877, IULIE, 28, BUCUREȘTI. FRÉDÉRIC HOORICKA CĂTRE D'ASPREMONT LYNDEN DESPRE PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNE LA OPERAȚIUNI

București, 28 iulie 1877

Domnule Conte!

A doua zi de la luarea Nicopolei, un ofițer de legătură al Marelui Duce Nicolae tocmai a transmis Generalului român Manu, comandantul Diviziei așezată la Turnu-Măgurele, ordinul de a ocupa Nicopole și de a escorta prizonierii turci. Generalul Manu a răspuns că regretă că nu se poate supune acestui ordin înainte de a raporta chestiunea Cartierului general al Prințului Carol. Un trimis special a fost îndată trimis la Poiana în scopul de a obține ca o garnizoană română la Nicopole să permită trupelor ruse reținute în acest loc, să se disperseze. Altfel, Prințul Carol obiectă că armata sa nu-și poate limita rolul la un simplu serviciu de garnizoană sau să servească drept temnicer turcilor, el adăugă că românii ar trebui să-și păstreze libertatea de acțiune.

Încă de pe atunci Prințul Gorceakow afirmă în fața tuturor reprezentanților străini la București că dificultățile sînt aplanate și că armata princiară ocupă Nicopole în vreme ce Ministerul român susține contrariul și oficioasele sale „Românul”, și „România Liberă” declară că nici măcar nu poate fi vorba de a ocupa Nicopolele. În momentul în care vă va preveni această scrisoare, d-le Conte, prin telegraf veți afla de partea cui este adevărul. Tocmai am vorbit cu prințul Vogoridi, unul din pretendenții la guvernul [tronul] Bulgariei.

Acest personaj, prin mariajul cu nepoata exhospodarului Prinț Sturdza este rudă cu Prințul Cons. Gorceakow, fiul de-al doilea al Cancelarului și ginere al Prințului Sturdza. [...]

Prințul [Vogoridi] se teme pentru România că jocul rafinat cu diplomația rusă să nu sfîrșească prin a compromite beneficiile obținute în urma grelelor sacrificii pe care și le-a impus în mod voluntar.

D-l Kogălniceanu a trebuit să plece în dimineața aceasta la Viena pentru a aplană dificultățile existente între Austro-Ungaria și România în ceea ce privește racordarea căilor ferate.

Vă rog să primiți, D-le Conte asigurarea respectuasei mele considerațiuni.

FREDÉRIC HOORICKA

Arhivele Statului București. Microfilme Belgia nr. inv. 1021 România vol. V. (1875 - 1880). Cadrele 185 - 187, limba franceză.

9

1877, AUGUST, 3, BUCUREȘTI. FRÉDÉRIC HOORICKA CĂTRE MINISTERUL DE EXTERNE. TELEGRAMĂ ANUNȚIND ÎNFRÎNGEREA ARMATEI RUSE LA NICOPOL.

**Telegramă cifrată a agentului în România
București 3 august 11,34 dimineața
primit la ora 11**

„Armata rusă învinsă aproape de Nicopole. Unsprezece mii de ruși uciși. Marele Duce Nicolae în retragere spre Dunăre. Împăratul Alexandru revenit (otrăvit?) România reocupă Giurgeneo“.

Arhivele Statului București. Microfilme Belgia nr. inv. 1021 România vol. V. (1875 - 1880). Cadrul 187, limba franceză.

10

1877, AUGUST, 15, BUCUREȘTI. FRÉDÉRIC HOORICKA CĂTRE D'ASPREMONT LYN-DEN REFERITOR LA SITUAȚIA CREATĂ ÎN URMA ÎNFRÎNGERILOR SUFERITE DE ARMATA RUSĂ.

București, 15 august 1877

Domnule Conte,

Cel de al doilea eșec al rușilor în fața Plevnei a avut drept consecință intrarea imediată în Bulgaria a trupelor române. Poate niciodată Rusia n-ar fi recurs la forțele [trupele] princiare fără această luptă funestă care nu a făcut decât să releveze odată mai mult incuria și neprevăderea generalilor ruși. România a trebuit să accepte fără condiții situația în fața căreia era pusă: nici o stipulație scrisă nu a reglementat-o. Treizeci de mii de oameni se găsesc deja pe cealaltă parte a Dunării sub comandamentul ofițerilor ruși, și ceilalți treizeci de mii rămân provizoriu pe malurile Oltului sub comandamentul Prințului Carol care nu s-a putut încă hotărî să se plaseze sub autoritatea Mar-lui Duce Nicolae.

În momentul bătăliei de la Plevna, armata rusă nu număra decât 8 corpuri de armată. Efectivul său, în ciuda cifrelor nominale ale fiecărui corp (34.000 oameni) nu număra decât 200.000 combatanți, dacă considerăm că 40.000 oameni erau imobilizați în Dobrogea sub generalul Zimmerman, 30.000 în fața Silistrei,

Turturaiei și Rusciucului, și în fine 25.000 dincolo de Balcani sub generalul Gurko, că — în afară de asta 25.000 constituiau cartierul general al Împăratului, nu este de mirare pericolul pe care trebuiau să-l înfrunte 80.000 oameni obligați să păzească, între două armate turcești, o linie de peste 70 km. Astăzi două noi corpuri au ajuns deja armata principală și ordinele au fost date pentru a sosi cinci alte corpuri, în câteva săptămâni, cinsprezece corpuri de armată cuprinzând aproape 400.000 combatanți (fără a socoti forțele române) vor fi în fața Turcilor.

În asemenea condițiuni, sfârșitul luptei nu poate fi îndoielnic.

După informații pe care le cred exacte mișcarea maghiară în favoarea Turcilor nu ar fi decât aparentă și nu ar deranja cu nimic politica de obținere a contelui Andrassy. Știu că la București Cancelaria Imperială este foarte mulțumită de știrile care îi sînt transmise de la Viena; ea pare convinsă că intrarea în război a Serbiei nu ar atrage din partea Austro-Ungariei ocuparea acestui Principat. În aceste circumstanțe, trebuie să ne așteptăm să vedem un nou factor intrînd în acțiune.

Cabinetul de la St. Petersburg a făcut cunoscut la Belgrad că respectînd condiția de a nu întreprinde nimic spre Bosnia și Herțegovina, o diversione a armatei sîrbe în flancul stîng al Turcilor nu ar displace. Prințul Milan și națiunea sîrbă încă lovită [rănită] de ultima luptă, ar prefera să rămînă în acțiune, însă prințesa Nathalie care exercită o mare influență asupra soțului său, nutrește sentimente contrarii și cabinetul Ristici încearcă necesitatea de a se rețeva [recalifica] din recente sale înfrîngerii.

Primiți Domnule Conte asigurarea respectuoasei mele considerații.

FRÉDÉRIC HOORICKA

Arhivele Statului București. Microfilm Belgia nr. inv. 1021. România vol. V. (1875—1880). Cadrele 188—190, limba franceză.

11

1077. AUGUST 29, BUCUREȘTI, FRÉDÉRIC HOORICKA CĂTRE D'ASPREMANT LYNDEN
REFERITOR LA PARTICIPAREA ARMATEI ROMÂNE LA OPERAȚIUNILE MILITARE
DE PESTE DUNĂRE.

București, 29 august 1877

Domnule Conte!

Situația critică a armatei ruse în Bulgaria a obligat cabinetul de la St. Petersburg să conceadă [cedeze] României să participe la operațiuni militare, pe cealaltă parte a Dunării sub comandamentul distinct al Prințului Carol.

Încă nu cunosc care sînt prevederile care au fost schimbate [discutate] cu această ocazie. După declarațiile D-lui Kogălniceanu ele satisfac integral aspirațiile Cartierului general princiar care nutrește convingerea de a da [presta] un imens serviciu puternicului său vecin. [...]

Arhivele Statului București. Microfilme Belgia nr. inv. 1021. România vol. V (1875—1880) cadrul 190, limba franceză.

1877, <OCTOMBRIE> 5. BUCUREȘTI, FRED DEBAINS CĂTRE DUCELE DECAZES, RELATEAZĂ OPINIILE POLITICE ALE UNOR PERSONALITĂȚI DIN AUSTRO-UNGARIA, ROMÂNIA ȘI SITUAȚIA STATELOR INTERESATE ÎN CONFLICTUL RUȘO-ROMÂNÔ-TURC.

București, 5 octombrie 1877

Domnule Duce,

Baronul Jomini care niciodată nu a gustat [apreciat] proiectele de acțiuni militare combinate cu Serbia mi-a spus astăzi că prințul Milan și Dl. Ristici au primit cele 4 milioane subsidii pe care le-au cerut înainte de a intra în acțiune însă că această intrare în acțiune s-ar putea foarte bine limita la câteva manevre sau promenade militare.

Dl. Kogălniceanu mi-a vorbit de asemenea de diversiunea străbă mai ales din punctul de vedere al dificultăților pe care le-ar putea cauza D-lui Andrassy. El se teme că ungurii nu se vor mai abține și că ura lor pentru slavi, disprețul lor pentru români, să nu-i determine la ieșiri redutabile. Poziția d-lui Tisza însuși ar deveni dificilă și ascendentul său asupra compartițiilor ar fi diminuat.

În ciuda unor mari precauțiuni în ceea ce privește limbajul cit și a unei oarecare supleși în atitudine, Președintele Consiliului este suspectat de prea multă docilitate în fața inspirațiilor venite de la Viena și complotul descoperit în Transilvania, ar putea deveni preludiul unor agitații mult mai mari, mai ales după intrarea în campanie a Serbiei. Aceasta este și opinia Baronului Jomini. Ca și D-l Kogălniceanu el leagă complotul din Transilvania la un plan de ansamblu, urmat de către Midhat-Pașa în timpul șederii la Viena și a cărui execuție a fost precipitată după emoția produsă în rîndul maghiarilor de către toastul Împăratului Franz-Iosif prietenului și aliatului său Împăratului Rusiei. S-ar simți încurajați de către dezaprobarea pe care cuvintele pronunțate în Kaschau la 28 august pe care le-au găsit în jurnalele oficiale și ministeriale de la Pesta. S-ar afla chiar o anumită corelație între tentativele contra frontierei valahe și încercările de trecere a turcilor la Călărași vis-a-vis de Silistra. Supraveghînd înarmarea băndelor de la frontiera Transilvaniei, Midhat-Pașa și D-l Butler Johnstone, deputatul englez atât de amestecat în intrigile turcești, au încercat să-i sperie pe români și să împrăstie forțele rusești care traversează România pentru a se concentra pe teritoriul ocupat în Bulgaria. Baronul Jomini a mers pînă la a zice că intrigi de acest fel sînt metode în genul lui Pitt pe care lordul Baconsfield nu se sfiește să le întrebuițeze și a adăugat că intrarea în companie a împăratului Nicolae contra ungurilor la sfîrșitul lui 1848 a fost una din marile idei ale ultimei domnii. Tarul știa să vizeze în inimă pe cei mai întreprinzători și cei mai periculoși aliași ai Poloniei, oamenii care s-au apropiat [aliat] cu o frenezie oarbă de cauza otomană.

Împăratul Francisc Iosif era destinat [sortit] să suporte [resimtă] câteva zile urmările teribile ale dualismului și a preponderenței pe care a fost nevoit să o acorde în 1866 elementului Maghiar. El l-a înțeles bine, deoarece, înainte de a se resemna să ceară încoronarea sa ca rege al Ungariei el a cerut în mai multe rînduri, sprijinul Rusiei. Cu privire la aceasta, baronul Jomini s-a dat la

o digresiune istorică plină de interes asupra raporturilor dintre cabinetele Venei și a Petersburgului din 1858 pînă la 1862. Suspiciunea reciprocă era atunci foarte mare, însă la Viena, se dorea o apropiere. Însărcinatul cu afaceri al Rusiei Dl de Knorring, un diplomat pe care Prințul Gorceakov îl avea în stimă deosebită, s-a constituit în avocat — călduros și într-o zi, chemat să spună în ce condiții antanta ar putea deveni intimă și cordială, el a spus că la Viena, se cere înainte de orice un sprijin contra revendicărilor ungurești. Suspiciunile, resentimentele au avut prioritate, Austria s-a lăsat antrenată un an mai tîrziu în supărătoare complexe pentru cauza Poloneză și Rusia ar trebui să deplîngă astăzi faptul că nu a intrat pe calea sfătuită de Dl. de Knorring. Descoperirea complotului maghiar din Transilvania a fost un avertisment pentru cele două imperii. Ceea ce n-a uimit în toată această parte a discuției cu Dl. Baron Jomini, este totodată, o oarecare teamă că contele Andrassy să nu fie depășit de compatrioții săi și o îndoielă bazată pe atitudinea Președintelui Consiliului Maghiar, căruia i se datorează energica represiune a ultimului complot.

Eu am găsit pe Dl. Kogălniceanu și încă unul din colegii săi din minister, mult mai echitabili. Am fost foarte recunoscători de vigilența pe care au depus-o autoritățile din Transilvania pentru a preveni [lua măsuri] pe partea aceasta a frontierei a Carpaților și imediat a fost ordonat [dat ordin] a se reuni miliția pe la punctele cele mai expuse, la Tîrgu Jiu, în defileul Oltului, la Rucăr, la Predeal. Aceasta va fi o forță suficientă pentru a evita o surpriză toate măsurile sînt luate pentru buna pază a căii ferate de la Suceava la București și de la București la Orșova.

În ce privește apărarea localităților Valahe care sînt în fața Silistrei grija, revine Rușilor. Forțele lor în acest punct nu sînt încă considerabile și nu vor deveni altă timp cît grosul armatei rămîne între [?] Balcani și Plevna; de asemenea nu este de neînțeles și trebuie să ne așteptăm, dintr-un moment în altul la [contra] panici a căror consecințe se vor simți pînă la București.

Primiți vă rog domnule Duce asigurarea respectuoasei mele considerațiuni

FRED DEBAINS

Milițiile din districtul Marii Valahii au primit ordinul de a se reuni în împrejurimile Călărașului față în față cu Silistra.

**b) GAZETA TRANSILVANIEI
ȘI ACTIVITATEA
LUI MOISE GROZA**

(LUANA POPA ---MIRCEA GHERMAN)

1873, IANUARIE, 28, BRAȘOV, MOISE GROZA CĂTRE SEVASTIA MUREȘIANU DESPRE
PLANURILE SALE DE VIITOR.

28 ianuarie 1873

Mult stimată doamnă!

Permiteți-mi să vă mulțumesc prin aceasta pentru consolarea și bunăvoia pe care mi-o acordați și fiți convinsă că mă voi strădui mereu să dovedesc nu numai prin cuvinte ci și prin fapte că știu să apreciez dragostea dv. de mamă, și inima dv. nobilă.

Nu veți avea niciodată motive de regret că mi-ați acordat mare încredere. Toate faptele și străduințele mele se vor îndrepta în direcția de a face-o pe draga dv. fiiică fericită și demnă de invidie, dacă un destin mai bun ne va uni.

Stimată conică! Vă rog să nu mi-o luați în nume de rău că n-am putut veni ci vă rog să chibzuiți cele întâmplate și veți găsi că nu am putut acționa în alt fel. Domnul director mi-a vorbit din inimă și mi-a prezentat totul ca o chestiune de onoare, astfel încât ca om de onoare și de caracter voi fi obligat să corespond situației. atîta timp cît nu am nici un răspuns din București îmi lipsește orice bază pentru următoarele mele operații, astfel încît sînt obligat să mă supun hotărît soartei pentru a nu mă pune într-o lumină și mai gravă față de domnul director și să agravez astfel și mai mult situația mea. Mult timp nu mai poate să dureze.

În sîrșit rog în repetate rînduri să mă scuzați pentru libertatea mea și considerați-mă în tot cazul drept al dv. devotat și plin de respect,

fiu M<oise>

Orig. în limba germană. Arhiva Mureșenilor nr. 1531.

1873, APRILIE, 4, BUCUREȘTI, MOISE GROZA CĂTRE IACOB MUREȘIANU REFERITOR
LA DEMERSURILE FĂCUTE PENTRU PRIMIREA SA ÎN CADRUL ARMATEI ROMÂNE.

București, 5/4 1873

Mult stimate și onorate domnule director!

Treburile aici s-au dezvoltat în așa fel, încît mine voi afla rezultatul definitiv.

Colonelul Vlădescu, care încă tot nu s-a întors — m-a împuternicit, printr-o telegramă, să mă prezint ministrului de război. În acest scop m-am dus astăzi la colonelul Gramont (adjunctul ministrului) care mi-a comunicat să

revin luni pentru prezentare. Deci, de-abia mine voi fi eliberat de chinurile fără de sfârșit cu care am trăit în aceste zile. Care va fi răspunsul încă nu știu, dar oricum, măcar voi ști ce am de făcut, căci situația în care mă găsesc este groaznică, ca urmare a circumstanțelor prin care am venit aici.

Cu toate acestea voi sosi marți seara sau cel târziu miercuri dimineața la Brașov.

Primiți, domnule director, salutul meu devotat și rămân sincerul dvs.

GROZA

Salutări și de la domnul A... și de la întreaga familie Christu.

Arhiva Mureșenilor, nr. 1519. Orig.

15

1873, APRILIE, 8, BUCUREȘTI, MOISE GROZA CĂTRE IACOB MUREȘIANU DESPUNE DESFĂȘURAREA DEMERSURILOR FĂCUTE LA BUCUREȘTI PENTRU PRIMIREA SA ÎN ARMATA ROMÂNĂ.

Marți, 8/4 1873

Mult stimate domnule director!

Fatal a fost ceasul când am pornit la această călătorie. Se pare că toate zeitățile sînt împotriva mea și a ceea ce am întreprins.

După cum v-am comunicat în scrisoarea mea de alaltăieri — am fost chemat luni, între orele 8—9, la ministrul războiului Florescu, pentru a-mi da răspunsul definitiv. Am sosit punctual la locuința acestuia, deoarece nu am putut fi primit de el, mi-a spus să revin la orele 1 în cancelaria sa. Acolo l-am cșteptat pînă la orele 9½ cînd mi s-a comunicat să mă prezint în ziua următoare la orele 8,30 în locuința sa. Dar nici de data aceasta lucrurile nu au putut fi rezolvate, deoarece excelența sa a invocat drept scuză că ar fi ocupat și mi-a comunicat să revin marți, la orele 8,30, tot la el acasă. Am făcut totuși tot ce am putut, dar n-am fost nici măcar primit, ci mi-a comunicat să revin la orele 7 seara. Deși sînt cu totul disperat, am să aștept totuși pînă la ora 7 seara, care însă va fi ultimul termen pentru mine. Nu pot și nu am voit să stau mai mult timp aici, căci după cum știe domnul director, am sosit acum 8 zile, fără pașaport și fără concediu și chiar dacă în cel mai bun caz scap de urmări neplăcute din prima cauză, mă amenință în orice caz o primejdie ca urmare a celei de a doua cauze. Pe scurt o prelungire a șederii mele aici ar însemna un risc pentru viitorul meu, în orice privință, de aceea m-am decis și am fost nevoit să mă decid definitiv să plec mine dimineață (chiar în cazul în care azi la 7 seara n-ași reuși să-mi rezolv treburile). Ca urmare a modului de viață de aici după bunul plan al altora, m-am săturat pînă și de viață.

Este într-adevăr o situație norocoasă că nu mi-am lichidat funcția în Austria, căci numai aceasta mi-ar mai fi lipsit pe lângă toate acestea.

Privind rezultatul pe care îl voi primi în această seară vă voi înștiința telegrafic, domnule director. De altfel voi porni la călătorie, după cum am pomenit, mâine miercuri, dimineața.

Vă rog să comunicați mult onoratorilor doamne salutări din partea mea și sărutări de mâini.

*Cu stimă,
devotatul dv.*

GROZA

Arhiva Mureșenilor, nr. 1720. Orig. în limba germană.

* Aceste tergiversări se datorau, probabil, cercetărilor întreprinse de autoritățile militare române ca urmare a faptului că Moise Groza provenea din armata austriacă.

16

1873, APRILIE, 16, SIBIU, MOISE GROZA CĂTRE IACOB MUREȘIANU REFERITOR LA DEMERSURILE FĂCUTE CĂTRE AUTORITĂȚILE DE LA VIENA PENTRU ELIBERAREA DIN ARMATA AUSTRO-UNGARĂ ÎN VEDEREA TRECERII SALE ÎN ROMÂNIA.

Sibiu, 16 aprilie 1873

Mult stimate domnule director!

Ieri, la ora 2 după masă, am sosit aici și imediat am cerut să-mi fie eliberat un certificat medical de către medicul meu, care a fost atestat astăzi de șeful serviciului sanitar, doctorul Lehnhardt, pe lângă o cerere care a fost expediată către Institutul Geografic Militar.

Până la obținerea hotărârii rămân ca bolnav la Sibiu. Hotărârea ar trebui să fie luată în timp de 8 zile. Greutățile care nu au putut fi prevăzute, se îngrămădesc cu fiecare zi mai mult, astfel încât am să mă simt cel mai fericit dintre fericirii de pe suprafața pământului în momentul când voi fi învins toate.

Abia după ce se va fi trimis aici de către Institut eliberarea pot să înaintez lichidarea mea, până atunci trebuie — așa cum sună proverbul soldatului: „Să-mi țin gura și să slujesc mai departe“.

Sărbătorile paștelui nu pot să le petrec, așa cum am sperat, la Brașov, și deși îmi pare nespuse de rău, aceasta este totuși o plăcere de care mă pot lipsi curînd.

Aici locuiesc într-un hotel la „Împăratul Romanilor“, ziua lucrez în cancelaria direcției, întrucît pentru moment am fost declarat înapt și infirm pentru munca în sold.

În ziua în care voi obține rezolvarea la cererea făcută de mine înaintez lichidarea și totodată întreprind călătoria la Brașov, unde pînă la obținerea certificatului de ieșire, am să-mi petrec ultimele zile ale existenței mele ca ofițer austriac și ca să mă pot pregăti totodată cu sfîntul sacrament pentru viața de dincolo. Pînă atunci îmi permit domnule director ca să raporteze totul, ceea ce potrivit scopului urmărit, a fost ordonat din timp autorităților mele.

În timpul șederii mele aici am să întreprin corespondență și cu Bucureștiul. Drept tovarăș de călătorie, de la Brașov pînă la Sibiu, am avut pe domnul Căpitan Crăcana care prin constantul și bunul lui umor mi-a făcut călătoria foarte plăcută.

Amintind din nou că reîntoarcerea nu se poate de loc determina, ea depinzînd de împrejurări, rămân cu un salut respectuos și toată stima.

al Dvs. supus

GROZA, locotenent

Salutări și sărutări de mînă Doamnelor, Dvs vă voi scrie mîine.

Arhiva Mureșenilor nr. 1521, Orig. în limba germană.

17

1873, <APRILIE>, BUCUREȘTI, MOISE GROZA CĂTRE SEVASTIA MUREȘIANU REFERITOR LA DEMERSURILE FĂCUTE PENTRU A FI PRIMIT ÎN ARMATA ROMÂNĂ.

Mult stimată doamnă!

Cu cel mai mare regret mă văd și azi aici la București, decît la Brașov, cum am sperat în scrisoarea mea.

De abia mîine, luni, voi putea porni la călătoria de întoarcere, pentru a sosi marți sau cel tîrziu miercuri la Brașov.

Nici azi nu sînt atît de fericit să pot arăta în ce fel de dispoziție voi părăsi Bucureștiul și dacă străduințele mele vor duce la un rezultat bun sau rău.

Pînă acum a fost în cea mai groaznică situație, de aceea de-abia pot aștepta momentul în care soarta mea se va decide. Trebuie să și mărturisesc că am suferit în timpul șederii mele aici și că aș fi bucuros chiar dacă n-aș putea să zic decît că a trecut și asta.

Ieri am mîncat la Christu și am fost și azi ocolo. Toți din familie sînt foarte amabili cu mine.

Aureli rămîne consecvent același, însă totdeauna cuminte.

Dragă mamă, vă rog să primiți cu amabilitate sărutările mele de mîini și salutările mele.

Devotatul dv. fiu

MOISE

Salutări și bunicii.

Arhiva Mureșenilor nr. 1532, Orig. în limba germană.

18

1873, MAI, 2, SIBIU. MOISE GROZA CĂTRE IACOB MUREȘIANU REFERITOR LA ELIBERAREA SA DIN FUNCȚIA OFICIALĂ ȘI RETRAGEREA DIN ARMATA AUSTRIACĂ ÎN VEDEREA TREGERII ÎN ROMÂNIA.

Sibiu, 2 mai, 1873

Mult stimată domnule director!

Ministerul războiului, în urma cererii mele din 16 a lunii trecute, m-a eliberat din funcția mea actuală și a stabilit ca înlocuitor pe căptianul de stat major Karl Schwitzer care s-a și prezentat ieri aici.

Ieri și azi i-am predat toate instrumentele și aparaturile. După cum v-am comunicat în prima mea scrisoare, am fost nevoit să motivez cererea mea de eliberare din funcție printr-o boală (acoperit cu un certificat medical), cerînd din motive de boală un concediu la Brașov.

O decizie sau o aprobare de concediu pînă azi încă nu am primit-o, de aceea am înaintat lichidarea — imediat după sosirea persoanei de schimb, pentru a evita orice pierdere de timp. Această cerere de lichidare este cererea privind Eliberarea din funcția oficială și retragerea totală din armata austriacă bineînțeles renunțînd la toate beneficiile pe care le-ași fi avut după gradul de ofițer etc. etc.

Deoarece potrivit legilor noastre, înainte de sosirea aprobării de concediu, ar trebui să aștept aici la direcțiune hotărîrea de lichidare, am telegrafiat astăzi Institutului geografic, „de a-mi permite să aștept la Brașov sosirea aprobării eliberării mele din funcție și a certificatului de retragere”. Mîine voi avea răspunsul telegrafic, dar care va fi cuprinsul răspunsului încă nu știu. În orice caz sper să fiu deja în 5 mai la Brașov.

Domnule Director! trebuie într-adevăr să mărturisesc că ale mele obstacole care s-au îngrămădit de la un timp nu le-am prevăzut, din contră am considerat că totul va fi o chestiune care se va rezolva într-o clipită, și acum văd, că doar o răbdare feroce mă va duce la țel.

Ei, după cum vedeți, domnule director, de acest fel este situația mea.

Rog să trimiteți domnilor salutări și doamnelor sărutări de mîini și rămîn cu stimă al dv. devotat

GROZA

1873, MAI, 3, SIBIU. MOISE GROZA CĂTRE SEVASTIA MUREȘIANU ÎN AȘTEPTAREA
APROBĂRII DEMISIEI SALE DIN ARMATA AUSTRIACĂ.

3/5 — 73 simbătă

Prea stimată doamnă mamă!

Binevoiți a mă scuza pentru faptul de a fi fost cam exaltat în ultima mea scrisoare. Împrejurările, mai bine zis îndolența funcționarilor poștali locali m-au determinat la aceasta.

Acum dispoziția mea este ceva mai bună — eu respir mai liber. Cu-vintele Dvs. binevoitoare și pline de mângâiere le datorez împăcarea cu soarta mea. „Nici o viață fără suferință, binele trebuie să-și croiască drumul“.

Eu am pricinuit atât dvs. cât și bunului meu suflet — Helena, o mare nedreptate pe care totuși o voi justifica la vremea sa. Precum vedeți, stimata mea mamă nu pot scăpa de obligațiile mele aici, problema mea se tergiversează..... Au vrut să mă transfere la Viena, la Direcția Institutului Geografic, pînă la recomfortarea mea, eu am declarat însă că nu vreau să rămîn cu nici o condiție și am înaintat ieri demisia mea.

În general se crede că au de lucru cu un om îndecis (nestatornic). Astăzi aștept un răspuns telegrafic de la Viena.

Mamă! Stîtești atât de bună să-mi descrieți atât de amănunțit toate în-țîmplările și ocupațiile din casă și eu nu pot să fac cîtăuși de puțin acest lucru, pentru că viața de aici este peste toate măsurile de monotonă, nu caut societate și nici nu sînt în vizită cu nimeni, s-ar putea ca felului meu de viață de aici să i se potrivească următorul vers de „Schiller“

„Vulturul zboară singur
Cioara în cîrduri
Societate caută prostul (nebunul)
Singurătatea — înțeleptul“

Acuma, cu ocazia tîrgului, Sibiul este ceva mai animat și „Sinodul român“ contribuie cu tot ce-i stă în putință la aceasta, se văd mai mulți preoți ca evreii la Ierusalim.

Am toată speranța ca să fiu în jurul lui 5 la Brașov — dacă între timp nu va exploda o bombă din vreo parte în calea mea.

Mii de mulțumiri pentru învățămintele și încurajările date — ele nu vor trece pe lîngă mine neținute în seamă, ci vor fi semănate în mod rodnic.

Rog pe domnul de a trimite salutarea mea bunicii, lui Iacob și lui Traian.

Cu salutări respectuoase și sărutări de mînă
rămîn al dvs. supus și sincer fiu

GROZA, locotenent

1873, Iunie, 29, BUCUREȘTI. MOISE GROZA CĂTRE IACOB MUREȘIANU REFERITOR LA MULT DORITA ÎNCADRARE A SA ÎN ARMATA ROMÂNĂ, CU GRADUL DE SUB-LOCOTENENT ÎN STATUL MAJOR, SPECIALIST ÎN PROBLEME TOPOGRAFICE.

București, 29 iunie 1873

Stimate domnule Papa!

În sfârșit am fericirea că vă pot comunica că situația mea a fost reglementată și încadrarea s-a făcut conform dorințelor mele.

Serviciul îl voi începe la 1 iulie, începând cu această zi voi obține și retribuirea.

Întreaga recepție cât și încadrarea în serviciu va fi azi publicată în „Monitor”,

Mă aflu într-un regiment de infanterie și am funcția la biroul Statului Major al ministerului de război, unde voi fi folosit la probleme topografice, la chestiuni legate de război și la pregătiri matematice pentru ridicarea topografică a Moldovei.

Ocupația se desfășoară între orele 11 dim. și 16 d.m., nu este deloc obositoare. Timpul liber îl folosesc pentru a învăța regulamentele etc. cât și pentru a mă pregăti pentru un examen și anume vreau să-mi fac rost de o diplomă de inginer pentru ca pe lângă muncile de ridicare topografică să pot efectua, fără piedici, și măsurătorile la proprietăți particulare.

Obținerea acestei diplome nu poate să fie atât de grea și dacă o voi avea viitorul Elenei mele va fi strălucitor.

Pentru acest examen se mai pregătește și căpitanul Brătianu, tot de la statul major și studiem împreună, ceea ce înseamnă pentru amândoi o considerabilă ușurare.

Referitor la formalitățile privind aprobarea de căsătorie cred că voi putea să vă înștiințez în curând, adică imediat după ce mă voi fi aranjat și orientat îndestulător. Șeful meu, colonel de stat major Baroși, se află împreună cu un căpitan în Moldova și ia măsurile necesare pentru începerea lucrărilor de ridicare topometrică. În aceste zile este așteptat și este foarte ușor posibil că mă ia și pe mine cu el, deoarece aproape toți de la Statul Major sînt însărcinați cu alte misiuni. La astfel de delașări pe lângă salar voi avea 14 franci zilnic suplimentar plus cheltuielile de călătorie. În sfârșit, mai cer încă odată scuze și rămin cu cel mai mare respect fiul dvs. devotat

GROZA M.

1873. IULIE, 6, BUCUREȘTI. MOISE GROZA CĂTRE IACOB MUREȘIANU DESPRE ÎNCADRAREA SA ÎN ARMATA ROMÂNĂ ȘI PLANUL DE FORTIFICARE A BUCUREȘTIULUI.

București, 6 iulie 1873

Mult stimat domnule Papa!

Prin scrisoarea aceasta am onoarea a vă înștiința că prin ordinul pe care-l alăturez aci, mi s-a rezolvat pozițiunea .

Conform legii române, stînd cu gradul avut — primit și nefiind loc vacant în geniu sau altă armă, mă asumă [repartizează] în regimentul 3 de infanterie — cu serviciul la depozitul de război, adică atașat al statului major. Cu ziua în care voi cîștiga gradul de căpitan mă vor trece definitiv în statul major fiindcă statul major e compus numai din gradul de la căpitan în sus.

La prima promoție (din septembrie) mă face locotenent și în 2 ani — care trebuie să-i fac în grad de locotenent mă face căpitan.

În Septembrie se concentrează pentru manevre 50 000 de oameni [armată]. De nu voi fi trimis, eu primul August, la Triangulatia, în Moldova apoi trebuie să iau și eu parte la manevre.

La ocaziunea aceasta eu voi fi ca General Stăbles — călare la Hauf Quartirul generalului Florescu. Fiindcă nu am concediu nu am mijloacele de a-mi cumpăra cal am vorbit cu ministru miercuri seara la dînsul acasă să-mi ordoneze pe timpul manevrelor un cal de la escadron de cavalerie ce mi-a și promis. Miercuri seara la 1½ ore — m-a chemat dînsul — Florescu — la el acasă și mi-a dat o „instrucție militară” s-o traduc în românește. Folosindu-mă cu ocaziunea aceasta, i-am descoperit toate scopurile mele și istorisindu-i toate împrejurările în care mă aflu, mi-a promis tot sprijinul său și toată protecțiunea posibilă — din partea sa.

Din toate ce mi s-a arătat pînă acum — rezultă a prospecta un viitor bun și speranță mare.

În birou, lucrez cu căpitanul din statul major la „Planul din jurul Bucureștiului”. Acest plan are ca scop, întărirea Capitalei.

Florescu zice: trupele de geniu și artileria să facă exerciții toată vara afară și toamna se demolează ce am făcut vara; de ce să nu ne folosim noi de ocazia aceasta — să lăsăm trupele să lucreze în sfera lor tehnică, ceva mai solid și să se execute fortificații permanente, ca să ne pomenim în scurt timp pentru ori și care eventualitate cu Bucureștiul întărit.

Mline simbată se hotărăște care puncte să fie fortificate și luni pleacă căpitanul Lahovari cu planul și propunerea spre aprobare la Voda în Germania. Aceasta e mai nou, însă vă rog nu o publicați — aceasta ar fi contra intereselor române.

Rămîn cu tot respectul al Domniei Voastre prea plecat fiu

GROZA SÎL.

1873, AUGUST, (5,) BUCUREȘTI, MOISE GROZA CĂTRE IACOB MUREȘIANU REFECTOR LA SITUAȚIA SA ÎN CADRUL ARMATEI ROMÂNE ȘI LA MANEVRELE MILITARE CE URMAU SĂ AIBĂ LOC ÎN TOAMNA ACELUIAȘI AN.

București, August 1873.

Mult stimat domnule Papa!

Ieri și astăzi avui ocazia de a vedea o parte din armata românească (garnizoana București) concentrată spre a executa manevră la satul Giulești.

Sînt surprins de disciplina de care se bucură armata. Soldații sînt foarte buni.

Eu am figurat ca ofițer de stat major (General-stabler) al Generalului Florescu; spre acest scop mi-a pus dînsul un cal la dispozițiune — dintre ai lui. Primul meu „Debu“ a făcut efect — aceasta poți zice. — Mă bucur pînă în momentul de față de un respect din partea ofițerilor și de o preferare din partea generalului.

Săptămîna aceasta o să plec la Sabar la desenarea sau alegerea și ridicarea planurilor pozițiilor de manevre. Cît voi sta pe acolo nu știu, cînd o să plec voi scrie.

Cum vedeși Papa, pentru noi acum începe timpul activității nu poți umbla de loc — pînă după Manevre — în materia înșurătoarei. Manevrelor încep în mijlocul lunii septembrie și vor dura pînă la începutul lui octombrie. Noi, de la statul major, trebuie însă să pregătim de acum toate dispozițiunile.

Pe lîngă toate acestea, eu vă voi trimite săptămîna aceasta statutele sau condițiile prin care se poate căsători un ofițer, spre orientare și vă voi ruga totdeodată a pregăti în sensul acelora documentele necesare ce trebuie eu a le alătura petițiunei către Minister.

Pentru Gazetă, dacă n-ați căpătat știri din altă parte. „Principele Carol vine luna aceasta — pe la 13 — peste Transilvania, la Sinaia. În Brașov nu va sta de loc. La gară îl așteaptă trăsurile proprii și se pornește spre Sinaia.

La Sinaia va sta cu familia pînă la începerea manevrelor. Manevrelor vor fi executate de 50 000 de oameni și conduse de Vodă însuși“.

În fine vă salut Papa și vă rămîn al Dustră sincer fiu

GROZA
S. Locot.

23

1873, NOIEMBRIE, 11, BRAȘOV. MOISE GROZA CĂTRE AUREL MUREȘIANU, DESCRIE
SITUAȚIA PE CARE O ARE ÎN CADRUL ARMATEI ROMÂNE.

Brașov 14/11 1873.

Stimate frate Aurele!

Frater! Înainte de a păși mai departe în scrisoarea aceasta te rog sincer primește din partea mea titlatura „Frater” pentru totdeauna, de care mă voi servi în viitor și în toată viața mea față de tine, și aceasta din ziua în care fusesi așa fericit de a intra în această onorabilă familie din care aparși și tu, te rog, ca și pe un sincer și adevărat frate al tău de care nu mă voi deosebi în nici-o privință și nici când.

„Să fim frați”

După cum vezi frate dragă! eu mă știu prea fericit văzându-mi toate dorințele realizate.

În armata română — am fost prea bine primit și mă bucur de o deosebită preferință din partea superiorilor și de un adevărat respect din partea colegilor mei întrucât încît pot zice, că în scurt timp să-mi asigur viitor un strălucit la care nu puteam gândi nici când, în armata austriacă. În specialitatea mea sînt eu „Unicul” în toată armata și însărcinat cu organizarea unei școli topografice în care au a se pregăti mai mulți ofițeri pentru ridicarea hartei în Moldova. Pe lângă aceasta fac parte din Statutul major unde am mai bună înțelțate ca și prestigiu — ș.a. În fine sînt foarte mulțumit cu soarta nouă și sper că și iubita mea Linica nu va avea motive a se căii de pasul făcut.

Pe lângă altele ne pare rău că n-ai putut lua și tu parte la bucuria rară de care eram cuprinși toți, mic și mare în ziua de cununie. Cu atît mai mult îți mulțumesc și eu frate pentru aducere aminte și felicitări. La citirea telegramelor s-a adus toast în sănătatea ta.

Joi, de mîine în 8 zile m-am întors cu iubita mea Linica în a noastră casă și patrie.

Pînă atunci te sărut și îndrăznesc a mă numi al tău sincer frate GROZA M. Salutări sincere de la toți și toate — adio!

Arhiva Mureșenilor, nr. 1543. Orig.

24

1876, IULIE, 9, ZĂRNEȘTI. G. BARIȚ CĂTRE REDACȚIA GAZETEI TRANSILVÂNIEI.
CERE PRESĂ MAGHIARĂ ȘI GERMANĂ PENTRU A FI LA CURENT CU SITUAȚIA PO-
LITICĂ INTERNAȚIONALĂ.

Onor redacțiune!

Dacă nu mi se trimit cel puțin ziarele maghiare și una nemțească regulat aici la Zărnești, eu nu voi mai putea colabora la Gazetă. Mă obligasem numai pînă la 30 iunie, căci știu bine că peste vară voi fi dus și ocupat pe aicea. Acuma

că a venit peste lume catastrofa orientală aş voi să mai lucru la Gazetă pe cât va şinea aceea, dar nu am de unde să plătesc alţi bani pentru ziare. Colaboratorii au peste toată Europa dreptul la lectura ziarelor redacţiunii. Trebuie să obligaţi un individ [.....] ca să îngrijească măcar de alîta lucru. V-am spus de alîtea ori că de la C. J. Iuga vine carul în toate zilele, prin urmare că nu vă costă nimic expediţiunea.

Cu toată stima Gh. Barişiu

P.S. Cum vedeţi, articolul este memorabil
Zărneşti, 9 iulie 1876

Arhiva Mureşenilor nr. 941. Orig.

25

1876, <SEPTEMBRIE,> BUCUREŞTI, MOISE GROZA CĂTRE IACOB MUREŞIANU DESPRE SITUAŢIA POLITICĂ ŞI MOBILIZAREA ARMATEI ROMÂNE.

Stimate Papa!

În ceea ce priveşte politica vă pot spune că de vreo 4 zile s-au luat măsuri serioase pentru mobilizarea armatei dîndu-se ordin de a se pune de urgenţă pe picior de Resbel (deocamdată) un număr de 6 000 oameni, chemîndu-se spre acest sfîrşit cele din urmă rezerve (1872—73). Toţi ofiţerii aflaşi în retragere din cauză de neactivitate, chiar demisie sînt chemaşi în activitate.

Şcoala divizionară compusă din sergenţi din diferite corpuri s-a desfiinţat trimiţîndu-se toţi elevii la corpurile lor. Clasele cele 2 din urmă a şcolii militare, asemenea se desfiinţează, ataşîndu-se şi ofiţerii de la regimente. Însuşi noi am primit ordin de a înceta lucrarea şi a veni de urgenţă cu tot personalul la Bucureşti pentru care scop eu şi plec cu trenul de astăzi seară la Belgrad.

Toate aceste demersuri sînt luate sub masca concentrărilor de toamnă pentru manevrele obişnuite (?) Aceasta a produs o senzaţie mare. Astăzi chiar vedem rezerviştii în întregul echipament cutreerînd capitala spre a merge la destinaţiunea lor. Mobilizarea se face pe 4 divizii Bucureşti, Craiova, Galaţi şi Iaşi.

Toată lumea se întreabă contra cui? şi aşteaptă cu nerăbdare întoarcerea lui Brătianu şi Slăniceanu de la Livadia spre a se clarifica situaţia.

În fine vă salută Papa şi sînt cu tot respectul al D-tră sincer fiu.

Arhiva Mureşenilor, nr. 676. Orig.

26

1877. Iunie, 9, CARACAL. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA ȘTIU CU CARACTER MILITAR.

Caracal, 9, iunie, 1877.

Iubită Eleno!

Din București am plecat ca să rămân la Divizia 4 a generalului Manu, aici unde ți-am spus că doresc a fi și unde e mult mai bine decât în București. Ceilalți n-au plecat încă din București, adică de la Cartierul General; se așteaptă însă din zi în zi să plece în România mică (Craiova) Astăzi am primit o știre de la colonelul, unde zice că o să mă cheme iarăși înapoi la Marele Cartier General, îndată ce acesta va pleca din București.

Astăzi Generalul Manu a plecat la București, unde a fost chemat prin o depeșă.

Pe săptămâna viitoare cred că o să începem operațiile serioase despre care te voi ține în curent. Acum n-am ce-ți scrie nou căci ședem trăind în așteptare ca fiecare zi să ne aducă ceva nou.

Arhiva Mureșenilor, nr. 4015. Orig.

27

1877, Iunie, 13, CARACAL. MOISE GROZA CĂTRE AUREL MUREȘIANU REFERITOR LA STAREA DE SPIRIT CARE DOMNEȘTE ÎN RÎNDUL ARMATEI ROMÂNE, DORNICĂ DE A INTRA ÎN LUPȚA PENTRU INDEPENDENȚĂ.

Luni, 13, iunie, 1877.

Frate Aurele!

Scuză-mă că nu ți-am putut răspunde pînă acum la scrisoarea alăturată pe lângă a Lenichi. Am fost preocupat pînă astăzi din cauza că am trebuit a ține locul Șefului de Stat Major care a avut o absență de vreo cîteva zile, Astăzi s-a întors.

Cum ai văzut din prima mea scrisoare tot așa ne aflăm și astăzi fără a ne plînge decât de plicticoasa politică care înaintează așa de încet și nu poate holări odată conduita ca să ne lase nouă spre executare.

Fiecare zi care trece în neacțiune ne mărește nerăbdarea. Voinicii români și plîni de abnegația oftează pe Malul Dunării dorind momentul în care să realizeze speranțele națiunii, să documenteze încrederea punînd cununi înverzite pe vechile edificii ale strămoșilor Mihai și Ștefan a căror mărețe umbre le însuflă curajul, iar memoria lor le indică modul și calea pe care conduși de „Steaua României” să ajungă la ținta dacilor. Salvarea patriei.

Dar această neacțiune nu cred că va mai putea dura mult de aceea și așteptăm ca fiecare moment să ne dea semnalul în urma cărui armele bravilor români să deștepte toată Europa și mai mult pe acei care de veacuri n-au avut

sau nu le-a convenit a ne vedea liberi și independenți și ne-a provocat a deveni prin arme. Da prin arme! cu atât mai bine, căci va avea totodată și ocazia a ni le respecta. „Victorie sau moarte” este deviza fiecărui soldat român, să dăm tot ce avem pentru bravii noștri soldați este deviza fiecărui cetățean român. Așa dar de asemenea sacrificiu voluntare de sînge și materiale, izbînda nu poate fi departe.

În tabăra română nu auzi decît sunete de veselie și cîntece de război și nu vezi decît hore întinse și jocuri entuziasme, astfel că și se pare că nu ești în ajunul unui război ci în sărbătorile paștelor. Asemene nu-ți vine a crede că în această tabără sînt acei soldați pe care o parte din lumea pretinsă — mare pînă ieri, îl batjocorea și insulta.

Asemenea ca român privind tabăra ce vezi nu-ți pare a fi realitate, ci mai mult că răsfoind istoria străbunilor ai dat peste paginile care descriu spiritul ostașilor de la Călugăreni, Neamșu etc.

Tocmai în acest moment primi și scrisoarea a 2-a Lenichi la care voi răspunde mîine.

Afară de această bucurie ne mai sosi alta și mai mare, că Rușii ar fi început deja trecerea Dunării, Bravo lor, dar să ne facă parte și nouă a face cunoștință cadinelor turcești.

Generalul meu, Manu se întoarce mîine de la București. În cîteva zile așteptăm pe M.S. Domnitorul să ne inspecteze (corpul 2 de armată). În scurt timp sper a-ți putea scrie despre lucruri mai interesante decît pînă acum.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3755. Orig.

Sextil Pușcariu, Douăzeci de scrisori ale lui Moise Groza din războiul de la 1877, în Anuarul Institutului de istorie națională, București, 1927, p. 231.

28

1877, Iunie, 15, CARACAL. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA DESPRE ÎNCEPUTUL OPERAȚIUNILOR MILITARE ALE RĂZBOIULUI RUȘO-TURC.

Caracal, miercuri, 15 iunie.

Scumpă Elena!

Astăzi primii scrisoarea ta pe la 12 din ziua de 12 n.n. și mă bucur că ești sănătoasă, cît pentru celelalte, scopul care mă face să fiu despărțit de tine mă întărește indestul spre a putea suporta dorul tău și cred că și tu ești așa de prudentă și cuminte ca să vezi că iubita noastră fără are trebuință de brațele fiilor săi încît trebuie a ne uita pe noi însuși pentru salvarea ei.

Cum știi, de vreo 3 zile rușii au început a trece peste Dunăre de prin mai multe locuri. La noi nu se vede deocamdată nici o mișcare de natura aceasta, poate mai tîrziu. Dacă nu se va încheia pacea pînă atunci. Aceasta însă cît te iubesc de mult, dar n-aș dori-o înainte de a fi dat și noi față cu Turcii să le vedem cel puțin mutra, căci după aceia vom voi să-i batem.

De ieri, dela orele 12, din zi a început bombardarea din partea noastră pe toată linia Dunării, aceasta cred că pentru protejarea trecerii Rușilor.

Eu sînt tot în Caracal deși doresc a fi mai aproape de Dunăre unde treburile sînt mai interesante. Bubuitul tunului românesc se aude pînă aici la 2¹/₂ poste. Ce rău îmi pare că trebuie să le aud de la așa o depărtare. Fratelui Aurel i-am scris ieri.

Arhiva Mureșenilor, nr. 4814. Orig.

29

1877, Iunie, 25, CARACAL. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA DESPRE POZIȚIA TRUPELOR ROMÂNE.

Caracal. sîmbătă 25 iunie 1877.

Servous scumpa mea!

Am primit scrisoarea ta unde îmi vorbești de Eliza mă grăbesc a-ți răspunde că sînt bine și sănătos, vesel și voios!

Mult nu-ți pot scrie astăzi ci numai așa ca printre căci n-am vreme. Trebuie să incalec. Peste un 1/4 de oră să mă duc cu Generalul înaintea ambulanței ce ne vine de la Iași ca ofrandă a comitetului de dame.

Luni, M.S. Domnitorul va sosi la Poiana — lîngă Calafat unde s-a mutat Cartierul. Doamna îl însoțește vroidnd chiar să facă toată campania cu armata...

Scrie-mi bobocule îndată căci nici nu cred că scrisoarea ta să mai mă găsească aici din cauza că trebuie să ne mutăm și noi cartierul Diviziei sau la Islaz sau Turnu Măgurele pe care l-au ocupat trupele noastre de 2 zile.

Am aranjat însă aici la poștă ca să mi se trimită scrisorile ori unde aș fi. Cînd oi pleca îți voi scrie iar pînă atunci tu scrie-mi tot la Caracal. Astăzi Pu-iule este o zi însemnată în viața mea, adică astăzi sînt 11 ani de la bătălia de la Custoza unde mi-am făcut datoria fără a ști pentru ce, cu atît mai mult știu acum pentru ce o să mă bat.

Complimente și sărutări de mînă mamei,

Adio,

Arhiva Mureșenilor, nr. 3768. Orig.

30

1877, Iunie, 29, CARACAL. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA REFERITOR LA STABILIREA ÎNTREGII ARMATE ROMÂNE LA DUNĂRE ȘI POSIBILITATEA TRECE-RII CÎT MAI CURÎND PE MALUL DREPT.

Caracal, marți, 29

Îngerășule!

Noulăți n-am să-ți scriu afară de aceasta ca astăzi pornim cel din urmă regiment de infanterie, pe care-l mai ținem aici — regimentul 16 de Dorobanți, comandat de Colon. Boteanu, cumnatul lui Ignat, la Dunăre. Și noi o să ne mutăm cu Cartierul Diviziei mai aproape de Dunăre, lîngă trupe și aceasta

cred că va fi chiar zilele acestea; Domnitorul își va muta, în ziua de 27 Duminică, cartierul său la Poiana și în scurt timp sper a-ți putea scrie de pe Malul drept al Dunării!

Pe aici avem călduri mari, umblăm cu toții în bluze și chipiuri albe. Zi-lele acestea am fost foarte ocupat cu niște cuptoare de campanie pe care le-am făcut în pământ pentru copt ptinea soldaților. Am reușit chiar după prima încercare.

Ptinea este bună!

Arhiva Mureșenilor, nr. 4843. Orig.

31

— 1877, Iunie, 30, CARACAL. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA.

Caracal, 30/6, 1877.

Scumpa mea Eleno!

Plec în acest moment pentru 2 sau 3 zile la Turnu-Măgurele cu Generalul Manu.

Sint bine sănătos.

Dincolo îți voi scrie îndată ce voi sosi diseară.

Tu să-mi scri tot la Caracal

Te sărut dulce al tău sincer soț

Complimente stimaților părinți și frați

Trimiteți Jurnalul — ?

Servous.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3767. Orig.

32

1877, Iulie, 1. BRAȘOV. G. BARIȚ CĂTRE IACOB MUREȘIANU. DESPRE COLABORARE LA GAZETA TRANSILVANIEI ȘI PROBLEME FINANCIARE.

Brașov, 1 iulie n. 1877.

Do mnule și frate!

Iată alăturata adeverință specificată despre sumele primite de mine ca colaborator. Când veți încheia computul, veți vedea de mi se cuvenea altă sau nu. Mie mi se pare că nu, dar dacă din grația cerului voi fi sănătos, voi plăti cu laborarea mea de acum înainte, ceea ce voi fi luat mai mult, mai ales că eu lucru acum cu plăcere alt mai mare, cu cât văd că lamura națiunii se adună iarăși în jurul nostru.

Pînă aci, lucrul ar fi în regulă. Eu însă am o rogară către d-ta, cea care nu am făcut pentru persoana și familia mea către nimeni mai mult de trei ori în viața mea. Știi că m-am încurcat cu micul edificiu în aceste timpuri grele; dar nu știi poate că din hîrtie încă tot nu putem vinde nimic, în această criză belică. Meșterii sînt pe aproape gata cu căscioarele. Mai am să le număr trei ani. Una de 160 fl. este pe sîmbătă, 2/14 iulie, dar nu am acești bani, și ei sînt ambii oameni săraci, nu pot aștepta. Rogarea mea este, nu ca să-mi dai aconto de colaborare, ci să ai bunătate, a-mi împrumuta din banii de prenumerațiune cu acea sumă de V.A. fl. 160 pe lîngă obligațiunea în scris, ca să-i renumăr în septembrie anului curent, adică cel mai mult în 2 luni, din cele 400 fl. honorariu, ce am să primesc de la Asociația Transilvană pe anul acesta. În cazul cînd nu te-ai înlesni dintr-odată de această sumă, i-aș mulțumi deocamdată cu 100 fl. pe sîmbătă și le-aș promite restul peste alte cîteva zile. În cazul cînd nu ai putea să mă ajuși, mă rog să-mi faci cunoscut în cîteva cuvinte pînă la vreo poimîine, spre a mă ști regulariza. Am să iau și de la societatea academică, dar tot numai în septembrie.

Al dumatile frate stimatoriu

G. BARIȚIU

Arhiva Mureșenilor, nr. 947. Orig.

33

1877, IULIE, 1—3, TURNU MĂGURELE, MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA REFERITOR LA POZIȚIILE ARMATEI ROMÂNE PE MALUL STÎNG AL DUNĂRII ȘI LA BOMBARDAREA NICOPOLULUI DE ARTILERIA ROMÂNĂ.

Turnu Măgurele, 1 iulie, 1877.

Iubită Eleno,

Prin micul meu bilet de ieri din Caracal te-am anunțat că plec pentru cîteva zile la Turnu Măgurele și prin aceasta te înștiințez că am ajuns aci aseară, pe la orele 10 1/2.

Astăzi dimineață pe la 7 ceasuri am plecat cu generalul Manu pe malul Dunării să inspecteze avanposturile noastre. Această inspecție a fost foarte obositoare căci pînă la orele 3 am trebuit a o face pe jos din cauza tufișurilor și locurilor mlăștinoase.

În mai toată ziua a fost bombardare pe locurile unde am umblat astăzi dar și astăzi ca să nu ne întoarcem nebotezați în momentul cînd ieșim dintr-o baterie și la vreo 10—15 pași ajungînd într-un mic luminiș, turcii zărindu-ne, ne trimise o bombă care căzînd în apropierea noastră rămase fără efect aceasta mai fu urmată de vreo 5 altele tot ca cea dintîi. Generalul dă ordin ca bateria lîngă care eram să răspundă care și făcu aceasta. Turcii înaintînd, apoi plecarăm și noi în drumul nostru cu regrete că n-a durat spectacolul mai mult.

Nu-ți poți închipui dragă ce plăcere este să auzi trecînd o bombă de acesta pe deasupra capului. Această plăcere o să o avem însă mai des cît voi sta aci.

Turcii sînt bine întăriți și cei mai mulți sînt favorizați de înălțimea malului drept al Dunării, dar Românii trag mai bine încît ti bagă în draci.

2 iulie 1877

Puiule! din cauză că de aici merge poșta numai de 3 ori pe săptămîină am întrerupt scrisoarea așeară ca să-ți mai povestesc ce am făcut astăzi. După un somn cîl se poate de restaurator am plecat dimineața la 8 ceasuri cu Generalul să inspectăm avanposturile din josul orașului Măgurele care se întinde pînă la Flămînda aproape de Zimnicea dejunînd pe la 10 1/2 la popota ofițerilor din Reg. 15 de Dorobanți în satul Măgurele.

Deabea am isprăvit cu masa și gîndindu-ne ce să luăm ca desert , turcii după obicei amabili, ne trimiseră diferite confeturi din care unele aveau mărimea căpăștii de zahăr.

Ne urcarăm în trăsura cu care venisem și făcurăm 1/2 poșta în 3/4 oră. pînă la orașul Măgurele unde bombardarea era în splendoarea ei. Turcii trăgeau din 10 baterii din care 2 ghiulele în oraș însă fără efect. Dar să nu gîndești că artileria noastră a stat indiferentă ci ea și-a făcut datoria. Pe la orele 4 1/2 m-am întors acasă cu Generalul și după un ceas am plecat pe malul Dunării să conduc și să arat la 2 corespondenți de jurnale străine recomandați de Ducele Nicolae bateriile și avanposturile noastre. Acum sînt orele 10 1/2 unde mă aflu acasă după ce am mîncat cu oaspeții mei la birt care au rămas încîntați de finuta trupelor Române.

Afară de această poștă pleacă tocmai mine pe la orele 12 pînă cînd cred că ai putea avea materie ați scrie adică despre bombardarea ce cred că o vom avea la noapte asupra Nicopolului ce ne stă în față. Mîine duminică cred că vom începe asaltul asupra lui și cred că tu vei auzi înainte de a primi această scrisoare că noi sîntem în Nicopol!

3/1877 Duminică 4 dimineața, toată noaptea canonadă! Avînd a pleca te las iubito căci mă tem să nu plece poșta pînă ce mă voi întoarce.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3758, Orig.

Sextil Puscariu, Douăzeci de scrisori ale lui Moise Groza din Războiul de la 1877, în Anuarul Institutului de istorie națională, București, 1927, p. 232.

Gazeta Transilvaniei. nr. 54, 26/14 iulie 1877.

34

1877, IULIE, <3-4,> TURNU MĂGURELE. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA DESPRE LUPTA DE LA NICOPOL.

Astăzi duminica pe la orele 4 plecînd cu Generalul la malul Dunării în bateriile noastre am stat aici toată ziua în focurile inamicului care, cum vezi din scrisoarea de astăzi dimineață începuse de la orele 2 1/2 din noapte. Rușii ne anunșase că Corpul de armată a generalului Krunder venind dinspre Plevna va trece pe uscat Nicopol. Așa și fu.

Rolul trupelor noastre (brigada Cantili) era de a bate cetatea de dincoace de Dunăre. Lupta fu crîncenă. Pe la orele 9 seara văzînd pe ruși la zidurile

cetății a încetat bombardarea din partea noastră. Pe la orele 10 se făcu o pauză și în jurul cetății auzindu-se numai ici, cole câte o detunătură de tun care durează și acum.

Întorcându-mă cu Generalul acasă bine și sănătos dar obosit ne duserăm să mâncăm, căci afară de 1 coniac și o bucălică de pîine am stat toată ziua numai cu cafeaua cu lapte luată dimineață.

Acum te las dragă căci mai am de-a rezolva de ale serviciului și apoi pîndă dimineață așteptîndu-ne ca la noapte sau în zori de ziuă să se facă asalt asupra cetății de către Ruși care au înconjurat-o deja. O să continui mîine.

Astăzi luni dimineață la 3 1/2 se plecă iarăși la baterii cu Generalul. Privind cu ocheanul din bateria căpitanului Șoimănescu asupra cetății rămăserăm cu gurile căscate văzînd steagul rusesc flutînd pe poarta cetății, care căzuse în mîinile rușilor încă de aseară pe cînd încetaseră focurile pe ambele părți.

Generalul a dat ordinul a se trage dintrre toate bateriile câte 3 salve de bucurie care fură însoțite de repetate strigăte de hura din partea soldaților. Rușii ne răs-punseră în acelaș mod, din cetate.

Generalul ordonă repaus pe toată linia și plecarăm apoi la port spre a găsi o barcă să trecem la Nicopole să-l felicităm pe „eroul zilei” generalul Krunder.

La orele 7 1/2 debarcăm în portul Nicopole care este făcut cenușă. Toată ziua o petrecurăm în Nicopole vizitînd toate forturile și cîmpul de bătaie în afară de cetate, pentru care scop rușii ne puseră caii la dispoziție.

Interiorul orașului are un aspect înfiorător, casele toate goale, străzile pline de borfuri (vorba mamei) de arme, ghiulele, morți, răniți, de locuitori musulmani cu carele încărcate cu ale casei, femei cu copii plîngînd, cum îi apucase catastrofa pe drum. Pe aceștia din urmă îi compătimesc mai mult decît pe cei răniți, care poate de ieri n-au văzut mîncarea sau cel puțin apa cu ochi și cine știe dacă aceștia n-ar mai sta așa și pîndă mîine din cauza mulțimii ce sînt, ne putînd fi căutați, mi se rupea inima văzîndu-i arătînd cu degetul la gură, cerînd astfel apă și neputîndu-le da din cauză că nu este. Căldura nesuportabilă, aerul infectat, lipsa de apă și mîncare și furnicarul imens de lume te făcea să cazi din picioare. La poarta cetății spre Plevna erau prizonieri în număr de peste 3000 turci înconjurați de cazaci care cereau ai duce de vale, la Dunăre să bea apă și să se scalde etc. . . Care li s-a și acordat ducîndu-i ca pe o ciurdă de vite, unii ajungînd să arunce în apă chiar și îmbrăcași. Am văzut și pe pașa Hasan și Ahmet ca prizonieri cu statul lor major.

Eroul zilei generalul Krudner cam de 70 de ani și tremurînd mi-a făcut impresia a vedea pe Radezki.

Pe la orele 5 ne întorserăm acasă la Turnu Măgurele unde am fost invitați la un prînz dat de către ofițerii ruși. Mîine dau un dejun ofițerii noștri superiori și poimîine ofițerii de artilerie și astfel că o s-o ducem toată săptămîna asta, în tot chipul mai bine decît săptămîna trecută. Turcii s-au luptat eroicește. Noi nu avem nici măcar un rănit cu tot pericolul în care am fost.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3759. Orig.

Sextil Pușcariu, Douăzeci scrisori ale lui Moise Groza din războiul de la 1877, în Anuarul Institutului de istorie națională, Cartea Românească, București, 1927, p. 233.

35

1877, IULIE, 7, TURNU MĂGURELE. TELEGRAMĂ A LUI MOISE GROZA CĂTRE FAMILIA MUREȘIANU REFERITOR LA CĂDEREA NICOPOLULUI.

Duminică noaptea rușii luat Nicopole cu 2 pașe și 3000 oameni. Mult material. Trupele române contribuit cu bravură.

GROZA

Arhiva Mureșenilor, nr. 6681. Orig.
Gazeta Transilvaniei, nr. 52, 18/6 iulie, 1877.

36

1877, IULIE, 9, TURNU MĂGURELE. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA DESPRE TRATATIVELE ROMÂNNO-RUSE REFERITOARE LA INTRAREA TRUPELOR ROMÂNE ÎN NICOPOLE ȘI DESPRE OPERAȚIUNILE MILITARE RUSE ÎN BALCANI.

Sîmbătă, 9 iulie, T. Măgurele.

Iubito Elena!

Cauza că-ți scriu așa de rar este că poșta merge numai de 3 ori pe săptămână și se întâmplă că în aceste zile să am mult de lucru, sau să uit că pleacă poșta.

În ultima mea scrisoare ți-am descris lupta și rezultatul ei de la Nicopole, astăzi ți voi scrie în ce mod am petrecut de atunci și pînă acum.

Marți am stat în Măgurele unde m-am ocupat cu ale serviciului. Miercuri am fost trimis la Nicopole să mă înțeleg cu generalul Krudner asupra unor puncte prin care Marele Duce a formulat niște pretenții care nu ne convin nouă, adică Rușii cer ca noi să ocupăm Nicopole și să le transportăm prizonierii și răniții la București și Chișineu. Cea dintîi am refuzat ca chestiune internațională, a doua ca chestiune care nu aparține atribuțiunei armatei noastre, avînd noi ca scop apărarea dreptului nostru fie în defensivă sau ofensivă iară nu a le face jandarmăria rusească. În urma acestor deslușiri rușii și-au pus poșta în cui văzînd că pretențiile sînt juste. Joi am stat acasă, iar ieri m-am dus iarăși la Nicopole să vizitez cîmpul de luptă despre est al cetății și monitoarele capturate. Tot aceeași mizerie am găsit-o aci cum ți-am descris-o în ultima scrisoare din partea cealaltă.

Numărul răniților și morților pe ambele părți se urca la 3.000, iar numărul prizonierilor turci la 7.000. Tunurile cetății sînt 40—50, cea mai mare parte sistem vechi.

Cum știi Iubito! noi Divizia Gh. Manu avem drept scop de a da concurs rușilor la luarea Nicopolei; fiind aceasta un rol isprăvit, cred că azi, mîine ne vine ordin să plecăm peste Jiu, să ne unim cu armata noastră de la Calafat pentru care sîntem gata a pleca.

Rușii lăsând o parte din Corpul de armată la Nicopole, iar cu restul pleacă spre Plevna unde a și început lupta de ieri după știrile ce ne-au venit.

Țarul se află în Tîrnovo. Avangarda rusească a trecut deja Balcanii. Astăzi trebuie să cadă Rusciucul.

Mai multe ore am petrecut ieri între prizonierii și răniții turci. Prizonierii doresc a fi transportați, iar răniții să fie căutați.

Închipuiește-ți dragă că acești păcătoși stau cu gloanțele în ei de aproape o săptămână și dacă medicii noștri, care trec la Nicopole, însă în mod privat, nu le-ar face operațiile necesare aceștia cu toși ar trebui să fie victima necăutății. Îi compătimesc cu atât mai mult că după cît am observat printre ei n-am găsit măcar pe un doctor rus care să se ocupe numai cu ai lor. Locuitorii musulmani le dă apă și mîncare. Noi din punct de vedere-uman dăm tot concursul trebuincios medical.

Tocmai aud acum că rușii au fost ieri bătuți la Plevna avînd o luptă cu 2 regimente contra 20.000 turci. Astăzi plev la Zimnicea să văd podul, diseară mă întorc.

Te sărută dulce, al tău iubit soț.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3760. Orig. Gazeta Transilvaniei, nr. 55, 29/17 iulie 1877. Sextil Pușcariu, Douăzeci scrisori ale lui Moise Groza din războiul din 1877, în Anuarul Institutului de istorie națională, „Cartea Românească”, București, 1927, p. 235.

37

1877, IULIE, 11, TURNU MĂGURELE. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA DESPRE PRIMUL ATAC AL ARMATEI RUSEȘTI ASUPRA PLEVNEI ȘI POSIBILITATEA INTRĂRII ARMATEI ROMÂNE ÎN LUPTĂ.

Luni, 11/7, 1877.

Îngerășule!

Alaltăieri, sîmbătă, cum ți-am scris am plecat la Zimnicea spre a vizita podul rușilor peste Dunăre. Am ajuns acolo la 6 ore seara am trecut pe pod la Sistov și după ce am traversat orașul, de curiozitate, m-am întors pe la orele 9 1/2 la Zimnicea, unde am dormit noaptea.

Podul așezat pe 170 pontoane, aproximativ, are o lungime aproape, ca din piața Sfatului pînă la casa din Blumăna. În aceea seara am asistat și la trecerea prizonierilor escortați din Nicopole.

Ieri, duminică, întorcîndu-mă la Turnu am petrecut toată ziua cu treburile biroului.

Sîmbătă, o luptă crîncenă a avut loc la Plevna, un oraș între Nicopole și Balcani, 2 poște departe de Nicopole, care cu regrete trebuie să mărturisească a fost în defavorul armelor rusești. Lucrul s-a petrecut astfel:

Corpul de armată rusesc al Generalului Krüdner care a luat Nicopole, rău informat despre forțele turcești aflate în Plevna a trimis o brigadă de 6000 oameni care pornind vineri, a vrut să atace orașul, ceea ce și făcu. Turcii din Plevna i-au lăsat să se apropie de oraș și apoi cu o forță de 24 000 îi luară pe

trei părți și îi bătu amar, încet rușii pierdură 1/3 din micul lor număradică 2000 oameni, morți, răniți și prizonieri între care 3 colonei și 30—40 ofițeri, iar cu restul se retrăsese spre Nicopole unde așteptară corpul al 4 din Armată, întăriri. Temerea din partea rușilor este mare că pînă ce le va veni ajutor, tot corpul lui Krudner poate să fie zdrobit, căci acesta este răspîdit rău, ba încă și Nicopole este periclitat. Noi am primit ordin să pornim spre Jiu iar după această catastrofă așteptăm rezultatul ei, fiind gata în orice moment de a trece Dunărea spre a da ajutor rușilor. Astăzi o să hotărască dacă mergem peste Dunăre spre a ajuta pe ruși sau peste Jiu spre a ne uni cu armata noastră. În tot cazul eu îți voi trimite depeșă.

Astăzi așteptăm aici pe Ministrul nostru de război. Aici am un cartier foarte bun. Turnu este un oraș prea frumos avînd 2 grădini mari și bine îngrijite; muzica cîntă tot la 2 zile. Lumea însă de abia acum a început a veni în oraș fiind fugită din cauza bombardărilor. Ieri, duminică, a fost mare bombardare între Bechet și Raliova fără nici o pierdere însă din parte-ne.

Dar răbdare iubito! Cauza noastră pentru care luptăm este sfîntă și ne întărește a suporta suferința aceasta. Gîndește-te și te consolă iubito că zeci de mii de ființe de inimă română sînt în condițiile tale și aduc tributul lor sfintei noastre cauze.

P. S. Îți alăturerez aci un marș pe care muzicile noastre îl cîntă mereu cînd intrăm în foc. Cîntă-l și tu iubito cu dragălașa cumnădnică și gîndești-vă că acest marș ne încurajează mai mult decît visam, a da piept vrășmașului. Servous.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3761. Orig.

38

1877, IULIE, 12, TURNU MĂGURELE, MOISE GROZA CĂTRE REDACȚIA GAZETEI TRANSILVANIEI REFERITOR LA OCUPAREA NICOPOLULUI DE CĂTRE TRUPELE ROMÂNE.

„Corespondență particulară a Gazetei Transilvaniei”

Turnul-Măgurele, 12 iulie a.c. La cele ce v-am comunicat în scrisoarea mea de ieri adaug că, după știrile de astăzi o brigadă din divizia Manu va ocupa Nicopolul, spre a face disponibile trupele rusești, care se află în momentul de față acolo și care trebuie să înainteze spre Plevna, pentru a întări corpul lui Krudner, lucru, de care românii nu se prea bucură. Nu se bucură din cauză că se tem, că trupele care vor ocupa Nicopole, vor rămîne pironite acolo în tot limpul războiului, pe cîtă vreme altfel s-ar fi putut dispune de ele pentru scopul planurilor armatei noastre.

Se spune că în Plevna pe lângă cei 24.000 oameni de ieri ar fi sosit astăzi noapte de la Vidin și Suleiman-pașa din Muntenegru cu 35.000 turci, care cu totul ar face numărul de 60.000, pe care rușii deocamdată nu-l pot echilibra.

În noaptea aceasta se așteaptă răspunsul Marelui Duce, care va decide în ce mod trupele române pot da ajutor rușilor prin ocuparea Nicopolei sau prin trimiterea întregii divizii Manu la Plevna. Aceasta din urmă ar fi de

preferat, pentru că, odată Dunărea trecută, fie și numai pentru a ocupa Nicopole, chestiunea internațională devine atinsă; apoi trupele române mai bine să o atingă prin luarea ofensivei, decât prin a mucezi într-o cetate infectă ca Nicopole... Turcii se bat bine; rușii nu lasă nimic de dorit, să vedem cum se vor ține și românii în câmp liber!

Gazeta Transilvaniei, nr. 56, 2 august/21 iulie 1877.

39

1877, IULIE, 20, NICOPOLE. MOISE GROZA CĂTRE REDACȚIA „GAZETA TRANSILVANIEI” REFERITOR LA TRECEREA DUNĂRII ȘI OCUPAREA CETĂȚII NICOPOLE DE CĂTRE ARMATA ROMÂNĂ.

Nicopole, 20 iulie St. n. . . . Sint aproape 24 ore de cînd mă aflu pe teritoriul turcesc. În Nicopole telegraful a anunțat, că trupele române trecînd Dunărea, au ocupat cetatea aceasta la 16 iulie st. n. Aici li se deschide perspectiva de a mai ședeă încă mult timp.

Ziua de 16 a fost o zi solemnă, o zi de sărbătoare pentru armata română. De la această zi depinde mult, depinde poate soarta țării noastre. La 15 iulie a sosit în fine ordinul de trecere pe teritoriul barbarului musulman. În 16, pe la orele 10 dimineața Generalul comandant Manu a dat de știre comandantului cetății, generalul rus Stolipin, că trupele române vor pleca încă în ziua aceea și se vor așeza în cetate. Între orele 1 și 2 post meridiane Generalul român sosește deja cu trupele pe malul românesc și a ordonat imbarcarea lor.

În cel dintîi vapor s-a urcat Generalul Manu cu comandantul regimentului al 5-lea de linie și cu toți ofițerii superiori împreună cu muzica și steagul regimentului împodobit cu cununii de flori împletite înainte de imbarcare de damele române, care au venit la șarm așteptînd momentul serios, în care să îmbrățișeze poate pentru ultima oară pe fii, frațe soț sau rudă. Mulțime de oameni veniseră să asiste la momentul acesta solemn. Generalul Manu întorcîndu-se spre numerosul public cu chipul în mînă, dete semn de pornire prin „Să trăiască România” Ura! să trăiască! strigară mii de voci de pe malul stîng. Barca începu a se mișca, muzica înțona imnul României, iar publicul acompania cu urale entuziaste. Ofițerii din barcă stau toți în picioare cu chipiurile în mînă nemișcați. Din mina lor serioasă puteai citi ferma hotărîre de a lupta pentru patria lor, pentru a ei independență. Măreț moment! Să dea Dumnezeu ca întoarcerea să fie mai măreață.

Să vă dau unele detalii despre viața din Nicopole. Închipuți-vă că mă aflu pe o stîncă mare, de unde nu văd nimica din plăcuta verdeață, la care-m sînt dedași ochii, ci văd numai blocuri de stînci, parte stropită cu sînge păgîn. parte acoperite cu rămășițele unei armate învinse, iar la picioarele acestei triste scene . . . Dunărea impozantă și ve-ți avea idee despre situația acestei cetăți, în care domnește o mizerie cumplită. Astăzi am fost la locuința unui ofițer superior român care m-a primit cu amabilitate. [. . .]. Traiul corespunde tristului exterior al cetății . . . Puțin salam, brînză și alte diferite uscături, iată ce poți

căpăta aici mai mult nimica. Numai la popotă (cantina) ofițerilor din tabără, în depărtare de 1 oră pe jos de cetate, s-ar mai putea mânca ceva de doamne-ajută, însă acolo, se înțelege, este greu de a fi introdus.

Noaptea o petrecem mai tot îmbrăcați, căci mai tot momentul stătem întrerupți prin pușcăturile soldaților români asupra bașbuzucilor [...] pe care îi ținem în friu numai cu arma îmi zise între altele ofițerul susnumitul. Și în adevăr, cu familiile turcești care se întorc una câte una de pe timpul unde fugiseră din oraș, vin și mulți bașbuzuci, care atacă noaptea pe ascuns sentinelele române. Astă noapte au atacat iar o sentinelă de ale noastre. Au fost pușcași mai mulți bașbuzuci, între care doi căzură morți, iar alții au fost prinși și-și vor afla pe-deapsa astăzi după legea marțială. [...].

Gazeta Transilvaniei, nr. 58, 9 august/28 iulie, 1877.

40

1877, IULIE, 26, NICOPOL. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA REFERITOR LA OCUPAREA POZIȚIILOR ÎN JURUL PLEVNEI DE CĂTRE ARMATA ROMÂNĂ.

Nicopole, 26, iulie, 1877.

Scumpă Elena!

Scrisoarea ta cu data 15/27 din Elöpatac (băile Arpătac — n.n.) o primii în acest moment orele 11 1/2 noaptea și mă grăbesc a-ți răspunde pe scurt că de astă dimineață orele 5 nu m-am dat jos de pe șea pînă pe la orele 3 cînd am dejunat și mîncat totodată și după care de abea acum pot zice că mă uit cu ochi așa de dulci asupra patului încît acesta de ar avea viață întrînsul mi-ar ghici dorința. Astăzi am umblat călare cel puțin 2 poște și jumătate spre a aranja divizia în noile ei poziții spre Plevna unde peste 8 zile cred că ni se vor împărți colaci.

Mîine, la 5 dimineața plec la cartierul general rusesc la Pelișat lîngă Plevna spre a mă înțelege cu cei mari de acolo asupra demersului trupelor noastre.

Sînt foarte întrebuițat de la începerea Campaniei și pînă acum încît altul de ar fi în poziția mea s-ar fi mulțumit de mult.

Eu, însă care știu pentru ce sînt aceste eforturi și încordări, din contră îmi vine să cred că nu fac destul și că țara pe care o iubesc așa de mult ar pre-
tinde mai mult de la mine. Fiecare bun patriot odată numai își face datoria și aceasta este acuma. Lui Papa complimente și îi voi scrie din Constantinopol.

41

1877, IULIE, 30, TURNU MĂGURELE. MOISE GROZA CĂTRE AUREL MUREȘIANU REFERITOR LA OCUPAREA POZIȚIILOR ÎN JURUL PLEVNEI DE CĂTRE ARMATA ROMÂNĂ ȘI MODUL ÎN CARE A FOST APRECIAT DE SUPERIORI, PLANUL SĂU DE APĂRARE A NICOPOLULUI.

Turnu, 30/7/1877.

Iubite Aurele!

Astăzi venind pentru un moment la Turnu primii scrisoarea ta cu mare bucurie și mă grăbesc a-ți răspunde înainte de-a pleca înapoi la Nicopole. Sint vesel aflînd din scrisoarea ta că sînteși bine și eu n-am a mă plînge decît de dorul scumpei mele Elena și a familiei întregi.

Cred că mîine, duminică o să plec din Nicopole înainte spre Plevna . . . este pornită Divizia de vreo citeva zile spre a apăra asupra Plevnei.

La Corabia, o poștă departe de Turnu, pe Dunăre în sus se face un pod spre a mai trece 2 divizii care formează o Armată de 35 de ori 1000 oameni ca lei, sub comanda prinșului, care trebuia să închidă drumul Plevna-Sofia pentru ca turcii să fie închiși în Plevna și ei să rămînă în acest loc atîta pînă ce vor deschide undeva ofensiva ca să se rupă frontul. Ca urmare a acestui fapt noi vrem să ne sfătuim cu dumneavoastră. Dacă Plevna ar fi atacată direct ar fi o prostie, pentru că turcii au profitat de teren, și s-au întărit astfel încît numai foamea i-ar scoate afară. Alaltăieri am fost lăudat de Marele duce Nicolae pe ordinul de zi al armatei, pentru planul pe care l-am făcut pentru apărarea Nicopolului. De asemenea ofițerii noștri ca și ofițerii ruși au fost surprinși de concepția planului și de propunerile de apărare.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3763. Orig.

Sextil Pușcariu, *op. cit.*, p. 236.

42

1877, AUGUST, 2, NICOPOLIE. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA DESPRE PLEVNA ȘI ANSAMBLUL DE FORTIFICAȚII.

Nicopole, 2, august. 1877.

Scumpa mea Elena!

Primii scrisoarea ta din Előpatak (băile Arpătac) în care îmi trimiți o floare care mă bucură și îmi dovedește că te gîndești la mine și prin care îmi descrii și spiritul ce domnește între unguri și știrile ce le ai de la ei: că noi am fi fost bătuți de turci și aruncați din Nicopole peste Dunăre lucru ce mă face să rîd care pe de altă parte îmi aduce aminte de proverbul că „flămîndul codrul visează”. Spune-le ungurilor că aici turci care să dea armata română peste Dunăre, nu s-au născut încă.

Armata noastră nu numai că se găsește în deplină sănătate în Nicopole dar santinela ei dorobanțul stă neclintit la poarta Plevnei ținând în respect pe frații ungarilor.

Ori cît de mari în aparență ar fi succesele turcilor, toluși Țîngurii nu o să aibă plăcerea de-a ne vedea aruncați peste Dunăre; decît aceasta, mai curînd ne pot vedea aruncați peste Carpați!

Acum stăm într-o liniște completă pe toată linia și petrecem timpul numai cu pregătiri pentru marea zi ce ne-o prepară Plevna.

Nu mă tem în acea zi de succesul, nici că mă îngrijesc de multul sînge ce are să se verse, dar ce mă îngrijorează este că iarna o să ne apuce aici. Sîntem deja în toamnă și încă departe de țința noastră, căci oricare ar fi rezultatul mării bătălii ce trebuie să aibă loc la Plevna sfîrșitul acestui război încă este departe.

Ca să-ți poți face o mică idee de orașul Plevna care în zilele din urmă a făcut atîta zvon în războiul acesta și va mai face încă, să ți-l descriu aici în puține cuvinte.

Aresta este un oraș deschis cam de 8—9 mii de locuitori așezat în valea Griniței care dă în Rîul Vid din apropierea despre vest a orașului.

De la luarea Nicopolului și pînă acum înălțimile ce îl înconjoară s-au întărit de turci astfel încît acesta a devenit nu o cetate ci o tabără întărită. Spre a se putea apropia cineva de dinșa trebuiește întâi a traversa mai multe vîlcele situate paralel cu frontul ei astfel că asemenea mișcare trebuie făcută în focul inamicului dat din bateriile și tranșeele construite după toate cerințele fortificațiilor și în formă de galerii mai bine zis de amphiteatru, încît în ori care parte ai încerca atacul, întîmpini același front întărit și același număr și calibru de guri de tun care îți rînjesc în față în mod disprețurilor.

Ce-i drept! dacă turcii sînt tari în cea apoi acesta este fortificarea prin urmare defensivă de unde nu numai conchidem dar sîntem chiar convinși că ofensiva este partea lor cea mai slabă încît soldatul turc precum și întreaga armată turcească odată deranjați sau dislocați din vîzuiunile lor în care stau cu lada de cartușe lîngă ei și le întrebuițează cu multă dibăcie apoi poți să pui de mămăligă în toată liniștea căci pînă îl înfilnești iarăși, trebuiește timp.

Aceasta este propria lor artă de a se bate, care se aplică prin faptul că armata turcă se compune în cea mai mare parte din trupe neregulate care lipsite de orice mijloc de transport își îngrămădesc la locuri bine alese toată muniția și proviziile posibile unde fortificîndu-se își așteaptă soarta cu Coranul și mălăniile în mînă. Odată poziția pierdută, cu ea a pierdut și tot materialul adunat pînă și pantalonii și șalvării cred că spre a putea zice . . . iar pe de altă parte spre a dovedi că sînt pătrunși de sentimentele confrăților lor de la Vilagos (Siria — n.n.)

Deocamdată să-i mai lăsăm dragă să-și mănînce în liniște pilaful căci cine știe dacă mîine sau poimîine or mai avea această ocazie.

1877, AUGUST, 10, TABĂRA DE LA BRESLENIȚA. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA REFERITOR LA OCUPAREA POZIȚIILOR DE LÎNGĂ PLEVNA DE CĂTRE ARMATA ROMÂNĂ ȘI PRIMELE ACȚIUNI DE RECUNOAȘTERE ALE OSTAȘILOR ROMÂNI.

Din tabăra de la Breslenița 10 august 1877.

Iubito Eleno!

În ziua cînd ți-am expediat ultima scrisoare am plecat și eu la Nicopole aici, la Divizia care bivochează dinaintea Plevnei, la satul de mai sus, departe de Plevna, la 1 poștă. Aici mă aflu bine și sănătos, petrec bine în mijlocul camarazilor și oștirei române pline de entuziasm. În toată seara muzica infanteriei ne cîntă pînă tîrziu pe la orele 11—12 din noapte care timp îl petrecem la un cîaun pe iarbă verde.

Peste zi timpul este mai puțin plăcut, căci căldurile sînt nesuportabile și muștele supărătoare, astfel încît deabia aștepți ca să vie seara cu răcoarea ei plăcută. Mereu mă gîndesc la tine, iubito, voind a împărși cu tine toate plăcerile ce ne procură viața de campanie.

De turci sîntem foarte aproape și dorim a ne apropia de ei mai mult și curînd. Alaltăieri seara pe la 11 ore noaptea am fost trimis în cartierul general rusesc al comandantului de armată general Zotov la Porodin, 30 km. departe de aici însoțit de 5 călărași români și 4 cazaci ruși. Mergînd toată noaptea am ajuns la generalul Zotov la orele 4 dimineața, unde am făcut și eu și caii repaus. La orele 12 am dejunat dimpreună cu generalul și suita lui și pe la 1 1/2 am plecat spre trupele noastre, îndărăt.

Nevoind a mă întoarce pe același drum, am luat linia avanposturilor rusești de la șoseaua Plevna—Lovcea și apropiindu-mă pînă aproape la 1500 pași de avanposturile turcești pe care le-am putut vedea bine. Am văzut toate bivuacele și forturile lor precum și toată mișcarea ce exista în tabăra lor și mergînd înainte am dat peste un regiment de cavalerie rusesc care tocmai făcea serviciul religios la înmormîntarea a 2 cazaci care dimineața au fost împușcați de turcii cu care ei se înîlnise pe cînd patrulau. La această înîlnire rușii au fost 6 iar turcii, 20 cercetași, din care au căzut 7.

După ce am făcut această excursie m-am întors prin avanposturile noastre la cort unde am găsit masa gata.

Astăzi de pe la orele 4 1/2 dimineața se aude o canonadă mare spre Plevna de unde pînă acum la orele 9 nu avem nici o știre. Comandantul Diviziei noastre colonel Anghelescu a plecat de dimineață spre Rîben unde sînt trupe de ale noastre, spre a se informa despre cele ce se petrece înaintele.

Nu cred încă că această canonadă să fie pregătirea asaltului ci mai mult mici încercări între trupele din avanposturi.

Ieri dimineață, Generalul rusesc Lascarev a trecut Vidul cu 2 regimente cazaci și 2 baterii luînd și de la noi 1 regiment de călărași spre a face o recunoaștere forțată spre șoseaua ce duce de la Plevna la Sofia. Ajungînd spre seară pe la Trestenik a înîlnit 3 escadroane cercetași turci, pe care i-a pus pe fugă pînă ce le-au asvîrlit în oraș de unde însă ai noștri trebuiau a se retrage din cauză

că se înopțase. S-au retras pînă spre satul Trestenik unde au dormit în tabără în acea noapte. Cred că canonada ce auzirăm astă dimineață poate chiar să fie acolo.

Nu pot să aștept cu scrisoarea ce o să aud rezultatul căci vreau să profit de ocazia ce am a fi-o trimite pînă la Turnu prin o persoană ce merge acolo.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3766. Orig.
Sextil Pușcariu, *Op. cit.* p. 237.
Gazeta Transilvaniei, nr. 64, 18/30, august 1877.

44

- 1877, AUGUST, 19, TABĂRA DE LA BRESLENIȚA, MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA DESPRE ÎNCEPUTUL OPERAȚIILOR MILITARE DE LA PLEVNA.

Tabăra de la Breslenița 19 august, 1877.

Scumpa mea!

Ți-am (fost) trimis un marș în note și tu nu mi-ai răspuns de primire. Noi stăm așa ca și mai înainte, cu deosebirea că ne-am apropiat de Plevna, încît avanposturile noastre se ciocnesc mai în toate nopțile cu cerchezi turcești la care întîlniri am pierdut un biet călăraș mort și altul rănit.

Zilele acestea au trecut și Divizia 3 și 2. Va trece și Domnitorul ca să ia comanda.

Ne așteptăm pe fiecare zi să procedăm la luarea Plevnei.

Arhiva Mureșenilor, nr. 4816. Orig.

45

- 1877, AUGUST, 29/SEPTEMBRIE 10, PLEVNA, MOISE GROZA CĂTRE REDACȚIA GAZETEI TRANSILVANIEI, REFERITOR LA LUPTELE DE LA GRIVIȚA DIN 29-30 AUGUST.

De lângă Plevna, luni 29 August (10 sept.) a.c. De patru zile s-a început acțiunea decisivă asupra Plevnei. Joi seara pe la orele 6 1/2 divizia a 4-a română a primit ordin ca prin un marș de flanc, care a fost obositor să înainteze în zona de operație destinată ei, adică în partea de est a Plevnei, unde ajungînd vineri, la orele 10 dimineața, a și început bombardarea.

Intr-un timp au înaintat și toate celelalte trupe ale armatei de operațiune româno-ruse în zonele destinate lor. Bombardarea a început îndată din toate părțile și decurge în modul următor Divizia 3-a română (Manu) bombardează dinspre nord, divizia a 4-a (Anghelescu) dinspre est, corpul al 9-lea rusesc dinspre sud, corpul al 4-lea rusesc dinspre sud-vest și divizia 9-a de cavalerie, din care fac parte și trei regimente române de călărași dinspre vest. Bombardarea

este înspăimântătoare și durează zi și noapte încît a provocat confuzie în șirurile inamicului, care răspunde într-un mod disperat. În urma acestei teribile bombardări am avut pierderi considerabile, mulți oameni răniți și cai.

Simbătă pe la orele 2 1/2 trebuind să ocupe o poziție mai înaintată, divizia a 4-a trimite 3 batalioane înaintea spre a respinge pe inamic și a se face stăpînă pe poziția lui, pentru ca să poată așeza pe ea o baterie. Un batalion din regimentul 13-lea de dorobanși înainta în toată regula. Turcii au început focul. Lupta se încinse. Sub protecția artileriei ambelor armate bravii români înaintară și respingînd completamente pe inamici se făcură stăpîni pe acea poziție luînd totodată și o redută. Batalionul de dorobanși se distinse într-un mod admirabil. Nu mai puțin trupele din al 5-lea regiment de linie, care a cooperat cu ei.

Poziția aceasta inamică deveni a noastră seara la 6 ore și bravele noastre trupe cu succes au așezat pe ea peste noapte o baterie. Lupta a fost destul de crîncenă. Focul inamic din două forturi ale sale din față era distrugător. Gloanțele de infanterie și șrapnele turcilor plouă din acele forturi asupra trupelor noastre, care înaintau însă bravînd și disprețuind pericolul. Am pierdut la vreo 50 răniți și 30 morți încît s-a putut constata pînă acum.

În fine înțîia întreprindere română fu cu succes. Rușii sînt surprinși de conduita trupelor române, încît însuși împăratul Alexandru, care a observat mișcarea din depărtare dimpreună cu M. Sa Domnitorul și cu Marele Duce, a admirat bravura trupelor române și a decorat stindardele batalioanelor, care au fost în foc, cu ordinul St. George. El a dat pentru fiecare companie cîte două Crucea lui St. George și cîte patru de fiecare baterie, din cele ce au fost înaintate în contra fortificațiunilor inamice.

Spiritul între oștenii români este admirabil și încrederea rușilor în armata noastră este mare. Astăzi e luni și bombardarea durează mereu. În fiecare noapte turcii încercau a ne respinge din pozițiile luate însă fără succes. Începutul e bun. Să trăiască România.

N.B. Înainte de a primi scrisoarea aceasta, cred că vei auzi că Plevna este luate.

Gazeta Transilvaniei, nr. 69, 16/4 septembrie 1877.

46

1877, AUGUST, 31, PLEVNA. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA REFERITOR LA LUPA DIN 30 AUGUST DE LA GRIVIȚA.

Din apropierea Plevnei, 31 august

Iubito!

La 30 August, ziua de Sf. Alexandru fu destinată pentru atacul Plevnei.

Dispoziția atacului fu următoarea Divizia 4 română să atace fortul cel mare numit Grivița pe care îl avea în față, în același timp divizia 3 română să atace în flancul drept iar 3 batalioane rusești să atace în flancul stîng al Diviziei 4.

La orele 3 din zi coloana de atac a Diviziei 4 formată din batalionul 2 vîntători, batalionul al 5-lea de linie, 1 batalion din 16 Dorobanși și 1 batalion al 14-lea de dorobanși pornind spre atac în toată liniștea.

La 3 1/3 ore, vînătorii care erau desfășurați în linii de tirailori care luase cu sine și toate uneltele trebuincioase pentru trecerea șanțului: gabioane, fascine, scări etc. ajunse pe creasta dealului cam la 300—400 m. departe cu toată iușeala și fără de a trage focuri asupra fortului, de unde inamicul îi bătea cu infanteria și șrapnele într-un mod înspăimîntător. Coloana cu toată ploaia de gloanțe însă, înainta repede pînă la șanțul fortului, de unde însă atît focul cît și baionetele inamice îi respinseră, astfel că se retraseră cu mari pierderi, dar în regulă. După o jumătate de oră sosiră și rușii cu care dimpreună începu asaltul, care fu respins și a doua oară și tocmai al 3-lea asalt care se execută într-un mod decisiv reuși. Turcii fură respinși pierzînd 2 tunuri, 1 stindard și mai multe arme. Românii împreună cu rușii rămaseră stăpîni pe fort pe la orele 6 1/2 seara.

Timpul în această zi era urît, plouă și ceață. Turcii respinși s-au restras în al 2-lea fort din spatele lor de unde împreună cu cei de acolo au tras toată noaptea asupra fortului. Toată noaptea să petrecu într-o vînzoleală, dimineața, la 4 ore, turcii procedară la atac asupra fortului pierdut, înaintară pînă la parapetul șanțului respingînd trupele aflate afară de fort, în cea mai mare parte ruși. Două batalioane și jumătate adică 1 1/2 batalion din 13 Dorobanți și 1 batal din al 14-lea dorobanți care erau trimiși ca trupe proaspete să susție fortul, ajunseră tocmai în momentul cînd trupele din fort erau aproape să lase fortul în mîinile vrăjmașului și cu „Hura” îi respinse înapoi.

Reduta sau fortul rămase iarăși în posesia noastră pe care l-am plătit destul de scump. Pierderile noastre în oameni și ofițeri sînt enorme. Ca să vă puteți face o idee despre pierderile suferite vă expun aci pierderile batalionului a 2 de vînătorii care ne sînt pînă acum cunoscute; sînt 350 răniți și morți 700 oameni.

Divizia noastră a 4 este decimată, distrusă, dar obiectivul atacului ei, fortul îl are cel puțin în posesie care este în avantaj din cele mai însemnate pentru luarea celorlalte întăriri ale Plevnei.

Să ne înloarcem la Divizia a 3. Aceasta avu aceleași pierderi, dar nu succesul celei a 4, căci fiind respinsă nu mai putut a se pune în stare de a realaca. Astăzi la 31, rușii (corpul de armată a 4) atacaseră Plevna dinspre șoseaua Lovcea la Sud. În ora ce vă scriu, canonada durează, iar rezultatul este necunoscut.

Eleno

Eu cu voia lui Dumnezeu am scăpat în deplină sănătate din 2 lupte adică din cea de sîmbătă de la 27 și cea de marți de la 30 august. În aceasta din urmă am condus eu coloana de atac cu care ocazie mi s-a rănit calul de 2 gloanțe. Un al 3-lea glonț mă izbi, îmi rupse tocul de la cismă din piciorul drept și izbînd în dunga tălpii a ricoșat în lături încît eu am rămas bine. Acum stăm și ne adunăm rămășițele trupelor așteptînd un alt ordin. Cu numărul de trupe de care dispunem nu mai putem întreprinde nimic și de aceea cred că o să ne dea în rezervă.

Dumnezeu e cu noi și cauza noastră.

Pentru conduita mea în luptă sînt recomandat pentru decorația „Cavalerul Stelei Române” iar pentru a 2 nu știu pînă acum, cred că ceva mai mult.

1877, SEPTEMBRIE, 7—9, PLEVNA. MOISE GROZA CĂTRE REDACȚIA GAZETEI TRANSILVANIEI REFERITOR LA LUPȚA DIN 6/18 SEPTEMBRIE DE LA GRIVIȚA 2.

Din fața Plevnei, 7—9 septembrie a.c.

[...] Ajunsesem cu divizia 4-a română pe platoul de la Grivița, unde îndată ne formasem în linia de bătaie, masându-ne pe amindouă părțile ale șoselei (drumului) ce duce în sat. Moralul trupelor era foarte bun, soldații au aflat că momentul marei încăierări numai e departe și înaintau serios spre țintă. În stînga șoselei se așeza brigada 1-a (colonel Cantili), cu regimentul 16-lea de dorobanți din brigada 2-a (colonel Borănescu). Dorobanții ocupară viile și cîmpurile de păpușoi de lîngă drum. Generalul Krüdner sta cu corpul IX între Grivița și Radisevo cop. IV de armată era concentrat în Radisevo. Din punctul, unde ne aflăm, se vede satul Grivița îndărătul căruia se extind într-un cerc mare fortificațiile cele mari, turcești. Am numărat 30 de aceste. Adevărat, că nu toate sînt întărituri regulate, mare parte sînt numai baterii. Dar 15 din ele sînt forturi tari. Rușii și românii puseră în acțiune numai 12 baterii, care bombardau fortificațiile inamice. Fortificațiile se încep din flancul drept extrem și se extind de la Lovcea pînă la Bucov. Cheia poziției o formează pe o înălțime ce se desparte de celelalte forturi, Grivița spre stînga, iar spre dreapta formează fortul Bucov, obiectul cel mai însemnat. Pînă la Opanez forturile mari sînt legate între ele prin unele baterii și se sfîrșesc cu reduta de la Opanez. De la fortul Grivița încolo se observă în sus tabăra întărită turcească și în fond se vede o parte din Plevna, rezemată de munte.

Îndată ce forturile turcești din dreapta extremă începură focul, plecară 2 baterii române spre Grivița și se stabiliră de ambele părți ale șoselei. La stînga pe marginea dealului cu tufișuri, erau în acțiune bateriile călărețe, iar alte 2 baterii se stabiliră la dreapta înaintea viilor. Îndată începu un foc violent din toate bateriile asupra fortului Grivița, care era 240 metri departe de punctul, unde se aflau bateriile. Deși artileriștii români au un material excelent, s-a observat spre onoarea acestei arme încă îndeosebi, că serviciul a fost exemplar, precizia tunului excelentă și că atît ofițerii cît și soldații au dovedit un singe rece, care a fost foarte lăudat. Dar nici turcii nu nimereau rău. Cu toate aceste împliniri a voit că am avut abia vreo cîțiva soldați și răniți. La amiază s-a format regimentul 5-lea în linia de bătaie la spatele artileriei de lîngă vii. Regimentul 12 de dorobanți s-a așezat îndărătul bateriei de cavalerie lîngă brigada Cantili. Aceasta a desfășurat o linie de tirailori în susul de la Grivița. Mai tîrziu se stabiliră încă 2 baterii române în dreapta Griviței pe creasta dealului. Nu mult după aceste succese ale artileriei române s-a aprins în fortul cel mare din mijlocul unei magazini, care ardea în flăcări. Cu toate acestea trupele turcești din fort au stat pe loc, numai cîțiva călăreși se văd alergînd încoace și încolo. După amiază au mai sosit încă 3 baterii de calibru mai greu, apoi alte 6 baterii, satul Grivița deși era părăsit de turci, nu l-au ocupat, pentru că poziția acesta nu s-a aflat favorabilă. La 4 1/2 intrară în acțiune încă 3 baterii rusești în fața fortului.

Pe la 4 ore p.m. a vizitat generalul Strukoff adjutantul Marelui Duce Nicolae, împreună cu colonel englez Wellesly bateriile române și s-a exprimat față de mine în mod foarte recunoscător despre purtarea tinerei artilerii, care se poate de acum măsura cu camarazii săi din toate celelalte armate. Mai tirziu veni și un colonel japonez cu un căpitan american pe cîmpul de luptă. Către seară așezîndu-se vîntul, turcii nimereau mai bine, bombele ajungeau pînă la trupele de infanterie, care au trebuit să-și scimbe locul mai de multe ori. Cu toate acestea avură însă nu mai mulți răniți. Către 7 ore seara focul a încetat pe ambele părți. Trupele erau ostenite încă de marșul de ieri noapte, la ce s-a mai adăugat iritarea morală de azi. Trupele au înnoptat între arme. Mai de o zi nu m-am dat jos de pe șa, de cîteva zile nu m-am desculțat. Mănînc atunci cînd capăt ceva, cu toate că aprovizionarea trupelor e excelentă și regulată.

Gazeta Transilvaniei, nr. 71. 23/11 septembrie 1877.

48

1877, SEPTEMBRIE, 8, PLEVNA. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA DESPRE OPERAȚIUNILE MILITARE DE LA GRIVIȚA 2.

Bivuac înaintea Plevnei, 8 septembrie

Iubită Eleno!

N-am putut a-ți mai scrie din cauză că sîntem preocupați cu adeversarii noștri, de care ne desparte numai o distanță de 200 pași. Îți poși dar închipui ce odihnă putem să avem, în tot momentul, zi și noapte sîntem chemați sub arme, căci încderarea este aproape continuă. Cîte un turc scoate capul din șanș, ai noștri îl ochesc și trag cu pușca la fel și ei cînd zăresc unul din ai noștri.

Alaltăieri, marți, la 6, am atacat al 2-lea fort turcesc cu 3 batalioane din care batalionul 15 Dorobanți ajunsesse deja în șanșul redutei. A trebuit însă a se retrage din cauză că trupele noastre de susținere n-au putut ai urma la timp. Lupta a durat 3 ore după care, noi ne-am păstrat pozițiile avute înainte de atac.

Pierderile noastre sînt aproape 500 morți și răniți. Cred că nici turcilor nu le-a mers mai bine.

Mîine, vineri cred că o să atacăm din nou și am toată speranța că o să devenim stăpîni pe al 2-lea fort turcesc. După aceasta, situația noastră o să devină mai agreabilă, căci cum este acum, e dispersată. Toți morții de la 30 august și 6 septembrie stau neîngropați, între ambele forturi (al nostru și turcesc), căci nu-i putem îngropa din cauză că turcii trag în noi îndată ce ieșim în cîmp liber. Am încercat a 2-a zi după luptă a aduna răniți sub protecția semnului internațional (steag alb cu crucea roșie și semi-luna pe el) dar fără succes căci turcii au tras îndată asupra sanitarilor rămînînd doar 2. Astfel, au rămas răniții pe cîmp, unde și-au dat sufletul fără a putea fi scăpați.

De astă noapte a început a ploua și a se lăsa un frig care ne face să ne gîndim că iarna nu este departe. Deși sînt în cort, dar crede-mă că deabea țin condeiul în mînă să scriu. Numai samovarul care funcționează mereu ne mai încălzește. Îți trimit aci o corespondență pentru jurnal și spune-i lui Aurel

sau papa că aceasta o voi face treptat. Corespondentul cu care am convenit a face această înlesnire o să plece pe vre-o câteva zile în București unde eu îi voi trimite notițele și el va face corespondența din care îți va trimite câte un exemplar, pe adresa ta, la Brașov.

Tu vei primi dar scrisoarea fără a fi silit de-ai răspunde, ceea ce voi face eu.

Complimente la toți, iar pe tine te sărut al tău

GROZA

Arhiva Mureșenilor, nr. 3769. Orig.
Sextil Pușcariu, *Op. cit.*, p. 240.
Gazeta Transilvaniei, nr. 73, 30/18 septembrie 1877.

49

1877, SEPTEMBRIE, 10, GRIVIȚA. COMUNICAT DE PRESĂ ASUPRA OPERAȚIUNILOR MILITARE DE LA PLEVNA TRIMIS DE FREDERIC LACHMANN GAZETEI TRANSILVANIEI.

Grivița, 10 sept. (20 august), 1877.

Bombardarea de dimineață pînă seara și ieri, pînă dimineața este parola zilei. Ziua și noaptea trăim în continuă neodihnă. Trupele turcești se apropie noaptea pe furiș de ale noastre spre a le neliniști cu împușcăturile lor. Focul din bateriile noastre încep regulat la 4 1/2 ore dimineața. La 8 e. c. el a fost mai slab și turcii nu au răspuns își reparau poate întăriturile distruse. Turcii, care erau ieri concentrați înaintea redutei celei mari din centru, astăzi nu se mai văd, s-au retras de acolo de frica tunurilor noastre. După amiază am călărit la divizia unde aflai, că era intenția de a se face o recunoaștere spre fortul Grivița. Coloana destinată pentru aceasta avea să plece la 3 ore p.m. sub comanda Șefului Statului Major al diviziei 4, loc. colonelul Voinescu. La ora anunțată pleca batalionul 2-lea din regimentul 5 de linie major Iarca, regimentul 13-lea de dorobanți loc. colonel Petrovanu și o secțiune din bateria de călărești spre fortul Grivița. Căpitanul Groza din Statul Major a luat parte la acțiune. Infanteria a desfășurat 2 companii în linia de tirailori la aripa stîngă, îndărătul lor urmau celelalte 2 companii ca ajutor. La acestea se alăturau în dreapta al 13-lea regiment de dorobanți, care desfășura 1 batalion în grămezi (Schwarmie), iar al 2 batalion mergea în oarecare depărtare după cel dintîi, ca rezervă. Secțiunea de artilerie (2 bucăși sub comanda sub locot. Hartel) a avansat înaintea liniei de tirailori afară, pe platoul din dreapta fortului Grivița și se stabili pe un cîmp de păpușoi, de unde îndată deschise un foc bine hrănit, îndreptînd cu precizie granate și șrapnele contra coloanelor de infanterie turcești din fașă. Dorobanții își extinseră frontul de atac pînă în vale, la poalele dealurilor de la Verbița. Obiectivul atacului era o mică redută, situată înaintea fortului Grivița și Bucov. Îndată după deschiderea focului de artilerie sublocot. Hartel a fost rănit, cu toate acestea el a rămas în foc spre a conduce acțiunea. Îndată după primele pușcături la unul din cele două tunuri i se rupse oiștea printr-un proiectil. Turcii, care se apropiiau tot mai mult, deschiseră un foc de infanterie atît

de vehement asupra celor 2 tunuri, încît era imposibil de ale mai ține în pozițiunea acesta. Sublocotenentul Hartel a fost dar silit a se retrage, lăsînd îndărăt tunul cu oiștea ruptă. Observînd aceasta înaintă căpitanul Pruncu cu 20 oameni și trase afară tunul din poziția aceea izolată. Acum ne trebuie cai spre a-l duce în loc sigur. Eram în linia de tirailori călare pe cal și mă oferii a mă întoarce spre a aduce cai. Mă dusei printre bombele inamice și-mi succese a ajunge pînă la rezerva artileriei, unde îndată mi s-au și pus la dispoziție 6 cai. M-am întors cu ei iarăși în linia de tirailori, spre ai feri însă de proiectilele turcești, i-am așezat la adăpost într-o groapă, unde erau mai puțin expuși și m-am dus mai departe la stînga, spre a găsi pe căpitanul Pruncu, care ocupase într-aceea cu compania sa un deal situat la stînga extremă, din sus de Grivița. Grenate cădeau ca ploaia în toate părțile, din fericire însă nici mie, nici calului meu nu i s-a întîmplat nimic. Pe cale am întîlnit ambulanțele care cu rară sacrificare străbătură sub conducerea șefului sanitar al armatei generalul Davila pînă în linia focului. În cursul luptei, care la orele 4 era la culme, sosi o baterie și se așeză nu departe de dealul susmemorat, bombardînd coloana turcească în frunte și în flanc. Între aceea cîștigară dorobanșii tot mai mult teren și se urcară sub conducerea maiorilor Lecca și Mavry deja pînă pe înălțimea, pe care era situată în depărtare de 1000 metri, reduta. Locot. colonel Voinescu trimise pe căpitanul M. Groza din Statul Major la flancul drept spre a conduce atacul asupra obiectului. Acest ofițer și-a rezolvat problema în mod excelent, căci turcii suferiră mult de focul omorîtor al infanteriei în front și de acela al bateriei în față și în coastă. Trupele noastre se apropiaseră de redută pînă la 300 metri. Atunci cu un puternic și entuziast hurra se răsplîndiră asupra redutei turcești și o luară cu asalt cu baioneta. Victoria era a noastră, problema era rezolvată în mod strălucit, de la comandant pînă la ultimul soldat dovediră trupele un entuziasm, care merită toată lauda. Am fost surprins de atitudinea regimentelor române, care au luat parte la această acțiune. De la o trupă tînără care primi astăzi botezul de foc, nu a-și fi așteptat niciodată ca să se asvirle cu atîta înverșunare asupra infanteriei turcești recunoscută de valoroasă. Pierderea a fost în total de 2 ofițeri răniți și de 150 soldați morți și răniți, în tot cazul neînsemnată, dacă luăm în considerațiune armele excelente ale turcilor. Încă înainte de a înopla a vizitat comandantul diviziunii 4-a colonel Anghelescu cîmpul de bătaie și a mulțumit ofițerilor și soldaților pentru purtarea lor exemplară în foc. Către 10 ore noaptea m-am dus la ambulanța principală cu dr. Davila, unde am aflat pe toți medicii ocupați cu căutarea răniților care sosiseră deja mai toți și cărora trebuie să li se lege rănile definitiv, pentru că aveau să fie transportați în dimineața următoare. În timpul nopții avură loc multe, dar cum se pare neînsemnate alarmări ale trupelor, care ocupau șanșurile dinaintea redutei. În noaptea de astăzi căzură răniți 1 ofițer și mai mulți soldați, care se aflau în liniă de atac. Alte pierderi de acestea nu au avut a suferi.

1877, SEPTEMBRIE, 11, GRIVIȚA. MOISE GROZA CĂTRE REDACȚIA GAZETEI TRANSILVANIEI DESPRE OPERAȚIILE MILITARE DE LA PLEVNA.

Grivița, 11 sept. (30 aug.), 1877.

Lupta pentru pozițiile de la Plevna se prelungește din ce în ce, se pare că numai cu mari jertfe vom putea lua locul acesta, atât de dibaci sînt fortificate. Toate bateriile române și ruse au deschis focul astăzi, ca și în toate zilele la orele 4 1/2 dimineața Turcul abia răspunde, se pare că de cîteva zile voiesc a crușa muniția. Nicidecum nu a-și susține însă, că pasivitatea artileriei turcești ar veni de acolo, că ar fi slăbită. Orientalul este din contra totdeauna calculat și cu una cu două nu se descurajează. Rușii au înaintat pe la orele 8 pe toate liniile și trupele din frunte sînt deja angajate. Lupta însă nu e prea vie, poate că va lua dimensiune mai mari în cursul zilei. Rezerva noastră principală de muniție a sosit acuma toată. Lipsa de care a fost acoperită prin aceea, că s-a cumpărat de la Austria un rînd de care de muniții vechi care au făcut aici nenumărate servicii. Astăzi, am vizitat iarăși bateriile române din sus de satul Grivița, unde am întâlnit pe colonelul Bertholdsheim, atașatul militar austriac în St. Petresburg, care era acompaniat de un ofițer din Stat Major român. Colonelul numit a lăudat foarte mult trupele române și atitudinea lor în ultima acțiune. Am traversat cîmpul unde a avut loc lupta de ieri și unde a fost bătălia de la 31 iulie. Aerul din Valea aceasta e infectat de mirosul de cadavre. Multe cadavre rusești, care au început a se descompune zac împrăștiate pe tot locul și aspectul lor înfioarează chiar și pe soldații experți. Cîmpurile fructifere ale Plevnei sînt acoperite de cadavre și de sfărîmături de proiectile (bombe) cu care, dacă le-ai aduna, ai putea ridica munți de fier.

Podul stabil de la Nicopole s-a deschis — Astăzi a avut loc în bivuac decorarea trupelor, care au intrat alaltăieri în acțiune, cu crucea rusească St. George. Festivitatea s-a sfîrșit prin o vorbire a comandantului de divizie. Mai tîrziu au venit și Prințul Carol în mijlocul trupelor sale și a fost primit cu entuziasm nedescriptibil. Măria Sa a mers de aci la divizia III la Verbița. Construirea de baterii Țoi înaintează. Astăzi am pus în acțiune iarăși 3 baterii în fața fortului Grivița. Generalul Lupu, pînă acum comandant al corpului I de armată, a fost numit comandant al Nicopolului, colonelul Slăniceanu e comandant al armatei de rezervă și în locul lui e numit șef al Statului Major colonel Barozzi. Pînă astăzi fiecare din tunurile noastre, care se află în acțiune de 5 zile au dat 200 focuri. Canonada acesta continuă de 5 zile, am făcut unele experiențe din punct de vedere al științei artileristice, care vor fi negresit la timpul său discutate cu seriozitate. Unele tunuri de bronz, sistemul Krupp, ne mai putîndu-se întrebuița au trebuit să fie înlocuite cu altele.

Astăzi se va face asaltul asupra fortului Grivița. Timpul e urît, plouă și suflă un vînt rece de toamnă.

51

1877 SEPTEMBRIE <12> GRIVIȚA. COMUNICAT DE PRESĂ ASUPRA OPERAȚIUNILOR MILITARE DE LA PLEVNA TRIMIS DE FREDERIC LACHMANN GAZETEI TRANSILVANIEI.

Trupele concentrate în jurul Griviței, care aparțin mai cu seamă corpului al IX-lea, au avut în dimineața din 12 septembrie un angajament, care începu la 6 ore, iar spre 7 ore lua deja dimensiuni însemnate. Rușii înaintară pe drumul din Valea Griviței pînă în apropierea taberei întărite, fiind protejați în mod însemnat de mai multe din bateriile noastre. Se vedea bine cum ieșea coloana de atac de după dealul de la spatele Plevnei (a orașului) Colonelul Anghelescu dă ordin ca să intre în acțiune încă o baterie de cavalerie, care se postează lângă reduta și neliniștește mult flancul stîng al turcilor. Se aude și din partea despre Radișevo un foc aspru de infanterie, care e susținut de mai toate bateriile ruse postate înaintea aceluia loc. Am vorbit mai tîrziu la baterie cu un căpitan american atașat la marele cartier general, care îmi împărtăși că în adevăr decurg la Radișevo deja de cîteva zile lupte crîncene, dar favorabile pentru Skobelev și că mai multe redute din fața localităților sus amintite sînt deja luate cu asalt. Deoarece flancul nostru stîng continua focul de pușcă tot așa de vehement, afla de bine colonelul Anghelescu a luat din partea-i dispoziții corespunzătoare. În urma aceasta defilează rezerve de sub comanda colonelului Cantilli din jos de redută și se așează acolo într-o poziție asigurată. Mai tîrziu se alătură la trupele acestea și brigada Sachelari, care se postează mai departe, spre stînga apropiindu-se cu flancul stîng de trupele rusești. Brigada Sachelari consta din regimentul 1 de linie și din regimentul 9-lea de dorobanți, care sînt compuse fiecare din 2 batalioane și se sînt de diviziunea III-a. Deoarece ne temem că nu cumva turcii să repete atacul asupra pozițiilor noastre, am dat de știre diviziunii III-a, care stă la dreapta noastră, ca să fie gata ca la orice aviz se poată îndată intra în acțiune. Comanda tuturor trupelor de operațiune o luă pentru cazul unui atac colonelul Anghelescu. Regimentele, care au făcut ieri asaltul asupra redutei de la Grivița, stau astăzi în linia treia și se formează în linia de bătaie pe o parte a șoseii ce duce la Grivița.

Înainte de amiază ni se trimite o baterie rusească, care se așează la trupele comandate de colonelul Borănescu.

Trupele, care ocupă fortul Grivița, suferă tare din cauza focului inamic, ce vine din fortul Bucov, care e numai la 350 metri departe de reduta luată. Spre a completa apărarea redutei se trimite o baterie română compusă din 2 secțiuni (4 tunuri), care însă nu se poate să se suie în fort din cauză că în urma unei bombardări care ține de 6 zile parapetele erau astfel stricate, încît înainte de a fi reparate radical tunurile ar fi fost prea mult expuse. Spre amiază m-am dus în redută. Pe drum am întîlnit mergînd acolo pe locot. generalul prințului Marsalski, șeful artileriei armatei de occident, care vizita pozițiile luate. Spre a ajunge la redută trebuie să treci mai întîi peste un anumit drum scutit (gedeckte Weg) care se începe în depărtare de 600 metri de obiect și se extinde pînă peste o colină situată de o parte. Pînă aici poți să ajungi cu oarecare siguranță, pentru că gloanțele zboară prin relieful terenului peste

capetele trecătorilor. De la colină pînă la intrarea în redută însă trebuie să mai treci încă peste un teren deschis de vreo 250 metri, pe care distanță ești expus la o ploaie formată din proiectile și peste aceasta trebuie să parcurgi intervalul acesta cu pași iuși printre cadavrele teribil desfigurate ale căzuților. Înăuntrul fortului și se înfățișează o icoană tristă. Deși spațiul interior este destul de mare, totuși nu te poți mișca în el din cauza multelor cadavre, care zac grămadă în toate părțile. Numai cu mare greu poți să ajungi pe parapeturi. Pe la traversele din lăuntru zac cîte 20—30 cadavre unul peste altul; în grămezile acestea se opresc proiectilele, ce ni le transmit turcii în fortul Bucov. Toate încercările noastre, de a ne putea îngropa morții, au fost pînă acuma cu desăvîrșire paralizate, deoarece turcii cu toate, că am arborat steagul alb cu crucea de Geneva, trăgeau în soldații noștri sanitari îndată ce-i zăreau. Bine că e plin interiorul redutei cu români și ruși căzuți, dar canalurile exterioare ale fortului sînt chiar pînă sus astupate tot numai cu cadavre turcești. O parte din cei căzuți înainte de asalt au fost îngropați în cazemate, dar numai superficial cu toată iușeala căci, încotro îți întorci privirile vezi cîte o mîna sau cîte un picior neacoperit cu pămînt și deja înegrite. Aceste cadavre infectează atmosfera astfel, încît astăzi chiar petrecerea în fort e mai mult decît nesuportabilă. Situația devine încă mai tristă prin aceea, că mulți răniți zac afară de fort și strigă după ajutor în mod cutremurător de inimă. Nu le putem da însă nici un ajutor deoarece turcii au rănit de azi dimineață 6 sanitari de ai noștri, care au încercat ai aduna pe bieții de pe cîmp. Barbarismul acesta nu se mărginește numai la trupele noastre căci tot alții turci zac în împrejurimi. La pierderile, care vi le-am împărtășit în scrisoarea mea ultima, sînt a se adăuga încă 8 ofițeri și 1230 soldați morți și răniți, pe care i-a pierdut divizia III-a.

Arhiva Mureșenilor nr. 8345. Orig. limba germană. Gazeta Transilvaniei nr. 74, -1 octombrie/22 septembrie, 1877.

52

1877, SEPTEMBRIE, 12, PLEVNA. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA REFERITOR LA POPULARITATEA DE CARE SE BUCURA ÎN RÎNDUL OSTAȘILOR ROMÂNI CA URMARE A EROISMULUI DOVEDIT ÎN LUPTELE PENTRU GRIVIȚA I.

Tabăra dinaintea Plevnei, 12 septembrie.

Scumpa mea Eleno

Am primit scrisoarea ta cu multă bucurie în care și Aurel a adăugat puține rînduri de felicitări pentru conduita mea în lupta de la 27—30 August și septembrie.

Sînt vesel cînd văd că și voi ați putut auzi că mi-am făcut cu toată conștiința sacra datorie pe care fiecare bun român trebuie a o face.

Mulțumesc fratelui Aurel de urările de bine cu care mă înțîmpină în acea scrisoare și nu poți crede iubito că citind-o mi-au venit lacrimile în ochi.

Toți ofițerii mă felicită și chiar cei mari de cînd mi-am făcut o deosebită reputație în armată mulți dintre alte divizii care n-au avut ocazia a mă cunoaște alegă a îmi face cunoștință.

Iubito pînă acum sînt bine și sănătos și așteptam noi evenimente. Timpul este destul de plicicos, plouă, ceață și frig și cînd mai avem cîte-o hărțuială cu turcii ne mai încălzim de aceea dorim ca hărțuierile să fie mai dese.

Iorgu, Culcer, Budișteanu, Ignat și toți cei alți cunoscuți m-au însărcinat a te felicita de succesele mele.

Mult nu-ți pot scrie iubito căci sînt prea ocupat. Spune lui Aurel că mulțumesc de felicitările sale și să mă scuze că nu pot scrie deocamdată. Apropo! Cînd îmi trimiteți jurnalul să nu-mi mai scrie nimic prin el cu creionul căci jurnalul trece prin multe mîini și toți îl citesc. Dă alăturata corespondență lui Aurel.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3768, Orig.
Sextil Pușcariu, *Op. cit.*, p. 260.

53

1877, SEPTEMBRIE, 14, GRIVIȚA. COMUNICAT DE PRESĂ ASUPRA OPERAȚIILOR MILITARE DE LA PLEVNA TRIMIS DE FREDERIC LACHMANN REDACȚIEI GAZETEI TRANSILVANIEI.

14 Septembrie. Se zice, că rușii au mai adus două divizii spre întărirea armatei de occident. După a mea părere însă, de aici încolo nu se vor mai încerca a ataca cu coloane de asalt, din cauza că fortificațiunile de la Plevana cer un asediu regulat și numai prin stabilirea de tranșee (șanțuri) și paralel va fi posibil a ataca forturile unul după altul, căci de nu, pierderile ar fi în curînd tot atît de mari ca și numărul combatanților ce se află înaintea Plevnei și succesul intenționat nu va sta niciodată în consonanță cu jertfele avute. Plevna ocupă fără îndoială între toate localitățile întărite rangul prim. Construcția forturilor singuratice e astfel încît îi dau ajutor unul altuia. Prima paralelă am făcut-o și sîntem mai gata cu ea. Mîine vom începe construire paralelei a 2-a. De cînd am început lucrările noastre de atac, încep și rușii a-și scuti trupele prin retransiamente. Dacă nu va interveni ceva neașteptat poate pînă la mîine seară ne vom fi apropiat binișor de fortul Bucova. Reduta cea mare situată față de Radișevo a fost zilele din urmă atacate cu asalt de 3 ori de către trupele gen. Skobelev însă fără rezultat. Încercarea a fost deocamdată sistată, dar atacul acesta repetat a costat mai puțin de 5 000 oameni. La orele 4 1/2 seara atacară turcii deodată din tabăra întărită a fortului Bucov pozițiile noastre. Coloanele turcești au vrut să dea afară trupele din fortul Grivița, dar îndată sosiră rezervele și respinseră pe turci. Focul a fost de-o violență extraordinară și un moment ne făcea să credem, că un corp de armată mai mare ne ataca din coasta și din dos. După o oră însă poziția noastră a fost iarăși asigurată. Am pierdut în total numai 1 ofițer și 27 soldați. Cînd am aflat mai tîrziu al doilea fort mai de tot părăsit, am fost convinși că am avut a face numai cu o strategie, atacul turcilor avînd de scop numai a masca retragerea lor din Bucov și din tabăra întărită de la spatele acestui fort.

În Mecca și Muselim Kiöi s-au făcut pregătiri pentru primirea de transporturi mai mari de răniți. În Mecca este loc pentru 600, în Muselimkioi pentru 500 oameni. Viața începe să fie penibilă, căci nopțile sînt deja foarte reci și ploile multe ne timpesc pe noi cît și pe trupe, și dacă vom trebui să mai stăm mult—pînă acum se împlinesc aproape 12 zile — atunci nu știu cum se va sfîrși lucrul, pentru că nimic nu e mai omorîtor decît neactivitatea. Singurul lucru care ne mai aduce aminte de giurstari este bubuitul tunurilor, care se repetă la intervale regulate. Acuma turcii nici nu mai răspund la focul nostru.

Arhiva Mureșenilor, nr. 8345. Orig. limba germană. Gazeta Transilvaniei nr. 74, 4 octombrie /22 septembrie 1877.

54

1877, SEPTEMBRIE, 15, GRIVIȚA. FREDERIC LACHMANN, CĂTRE REDACȚIA GAZETEI TRANSILVANIEI. COMUNICAT DE PRESĂ.

Poziția Grivița, 15 septembrie

În cursul dimineții din 12 septembrie s-a postat generalul Krüdner cu Statul său major înainte de Grivița spre a observa de acolo operațiile deja începute. A fost însă siliți a-și părăsi punctul de observație deoarece focurile bateriilor turcești, trase cu multă siguranță, puneau suita în pericol, căci imediat îndărătul celor ce înconjurau pe general, plezniră mai multe grenade una după alta. Krüdner dispuse ca încă cîteva regimente de infanterie să se așeze în pozițiile dinaintea taberei turcești. Aceasta au făcut-o în unire cu regimentul al 16-lea de dorobanși pe partea din stînga a fortului șanțuri și desfășurate fiind în linia tirailorilor erau gata în fiecare moment a înțîmpina un atac. Începură către amiază să se care de pe cîmp o parte din morți și răniți, însă numai din raionul afară de linia focului. Cu toate acestea însă mirosul de cadavre e nesuportabil. Nu cred ca să fi mai fost vreo companie în secolul nostru, în care procedură să fi fost atît de barbară, neomenoasă, încît să se lase cadavrele celor căzuți în prada cîinilor și a păsărilor răpăce. Soldatul de rînd, căruia în fiecare oră i se prezenta înaintea ochilor icoanele aceste zguduitoare de nervi se dezgusta de toată acțiunea, vedem deci ce soartă mizerabilă așteaptă pe bravii săi camarazi care sigilară cu moartea devotamentul și fidelitatea lor. Către amiază o companie de lucrători formată din 200 săpători începe a stabili reduta pentru care scop i se pun la dispoziție 3 000 saci de nisip și unelte. Trupele, care au suferit ieri cele mai multe pierderi sînt: al 2-lea batalion de vînători și al 5-lea regiment de linie. Batalionul de vînători a fost redus la două, din cinci părți ale numărului său de mai înainte, iar regimentul al 5-lea dispune astăzi din 30 ofițeri și 1 300 soldați pe care îi avea numai peste 11 ofițeri și 500 soldați. Pentru alitudinea în luptă din 8 septembrie au fost decorați șeful statului major al diviziunii IV locol. colonel Voinescu cu crucea de ofițeri, iar căpitanul Groza din Statul Major, maiorul Lecca din regimentul 13 de dorobanși și căpitanul Pruncu din regimentul al 5-lea de linie cu crucea de cavaler al ordinului „Steaua României“.

13 Septembrie. Principele Carol, în calitatea sa de comandant suprem al armatei de Occident, cu ocazia luării cu asalt a fortului Grivița a dat un ordin de zi către armata de operațiune română. (A se vedea în nr. 72 al „Gazetei Transilvaniei” Red.) Reduta luată este asigurată contra unui atac inamic încât s-au așezat întrînsa 4 tunuri, din care două bombardează fortul din față iar celelalte două flancul stîng, respectiv tabăra trupei centrale turcești. Reduta Grivița este în prezent ocupată de către 4 companii, care aparțineau regimentului 121 rusesc și regimentului 1 românesc. Cele 4 tunuri Krupp luate ieri noaptea le duseră rușii la ordinul șefului de artilerie în Grivița. La focul energetic al artileriei din toate forturile lor, fără a cauza însă vreo daună mai însemnată. Toate încercările de a îngropa morții, care zac în redute, au fost pînă acuma zadarnice și ne putem pregăti a vedea, în curînd, serios periclitată, starea sănătății trupelor noastre. Pînă acuma nici măcar aceea nu au fost cu puțință ca să acoperim cadavrele cu puțin pămînt spre a le destrage cel puțin vederii deprimante. Colonelul Herhtu, șeful artileriei noastre a petrecut noaptea în baterii și a ridicat într-o depărtare de 900 metri două baterii noi contra fortului Bucov. Peste noapte am fost iarăși odată alarmați, deoarece soldații noștri de geniu care erau ocupați cu lucrul în șanțuri, atraseră asupra lor atenția inamicului—Maiorul Candian-Popescu, care a mers cu stindardul luat la marele cartier general al principelui, s-a întors de acolo și a plecat cu trofeul acesta la București la Doamna. Împăratul i-a dat crucea „Sfîntului Gheorghe”.

Arhiva Mureșenilor, nr. 8345, Orig. limba germană. Gazeta Transilvaniei, nr. 74, 4 octombrie/22 septembrie, 1877.

55

1877, SEPTEMBRIE, 15, GRIVIȚA. COMUNICAT DE PRESĂ ASUPRA OPERAȚIUNILOR MILITARE DE LA PLEVNA TRIMIS DE FRIEDERIC LACHMANN GAZETEI TRANSILVANIEI

„Pozițiunea de la Grivița, 18 sept.”

15 Septembrie zona noastră de atac formează în prezent o linie verticală spre frontul de apărare turcească. Acum trebuie să executăm o schimbare parțială a frontului pentru ca să luăm o poziție paralelă cu linia contrariului. Ca să putem face aceasta trebuie să posedăm înaintea de toate fortul al 2-lea. Acesta pare a fi ocupat numai de puține trupe, căci turcii numai răspund, cînd arătîndu-se ici colea afară din șanțuri tiratorii turci, ai noștri îi salută de regulă cu salve de pușcă. Gen. Lascarev operază cu 4 regimente de cavalerie română și 7 rusești și cu o artilerie corespunzătoare în Valea Vidului, pe drumul spre Sofia, spre a împiedica apropierea ajutoarelor turcești ce ar veni eventual la Plevna. Un al doilea obiect de observare este drumul spre Rahova. Trupele inamice ce s-ar apropia ar trebui să fie foarte numeroase spre a respinge pe Lascarev care dispune peste 8 500 oameni cavalerie.

Astăzi dimineață s-a celebrat un serviciu funebru în memoria celor căzuți pînă acum, la care au fost prezentate corpurile prin despărțiaminte. După

terminarea rugăciunilor comandanții diviziunilor se adresează cu vorbiri corespunzătoare către trupe, care fură primite cu urra-le entuziaste. Cavaleria ce ni s-a dat constă din două regimente de călărași și grosul ei se află în Ribna și se extinde, însă incursiunile peste șurub până la Opanez, unde s-a așezat o trupă mai mare cu scopul de a observa fortul din față. Maiorul Liegnitz din Statul Major german a fost atașat pentru durată operațiunilor înaintea Plevnei la cartierul general al generalului Cernat în Verbița.

Cartierul general al împăratului se strămută mâine la Gorni Studen. Un adjutant al Maj. Sale, care ne-a împărțășit aceasta, a adus generalului Cernat crucea St. George. Principele Carol a primit crucea la gît a St. George și a oferit împăratului marele cordon al ordinului „Steaua României”. Marele Duce Nicolae și principele Carol se așteaptă mâine la o revistă a trupelor. Cu toate că ploile sînt mai dese, căldura peste zi o simțim bine și cadravele celor căzuți fiind încă tot neîngropate, situația devine pentru starea sănătății a trupelor în genere, mai cu seama pentru cele ce se află în tranșee din oră în oră tot mai periculoasă, pentru că evaporarea e mare și nu numai mirosul este nesuferit, Comandantul diviziunii IV-a a încercat astăzi a se pune în înțelegere cu comandantul fortului turcesc și a trimis pentru a deschide calea la pertracări un parlamentar cu un steag, pe care pe lângă crucea de Geneva era și semiluna roșie. Misiunea aceasta, care avea de scop a face posibilă îngroparea morților, a rămas fără rezultat, căci abia a mers ofițerul vre-o 500 pași înainte și a fost întimpinat cu salve întregi și silit a se retrage.

16 Septembrie. Revista de astăzi avea să înceapă la 10 ore. În timp ce trupele din al 2-lea șir de bătaie formate pe platoul de lângă Verbița în mase de batalioane așteptau să sosească comandantul armatei, a mers comandantul diviziunii cu statul său major la ambulanțele centrale, unde aștepta deja generalul Cernat cu suita sa, mulțime de ofițeri ruși și mai mulți ofițeri străini și cu 2 escadroane cazacii din gardă ca escortă aștepta sosirea Marelui Duce și a principelui. Punct la ora 10 sosi caleașca princiară cu 8 cai. După salutarea îndată au vizitat ambii principi ambulanțele și încălecară apoi spre a trece trupele în revistă. Trecînd pe dinaintea fronturilor fură primiți din partea trupelor cu urra-le șgomoase. Înaintea regimentului al 13-lea de dorobanți se opri Marele Duce cîteva momente, mulțumind comandantului pentru eroica purtare a regimentului cu ocazia luptelor ultime și a decorat stindardul regimentului cu crucea St. George. De aici, a mers Marele Duce Nicolae, acompănat de principele Carol și luîndu-și suita, îndărăt pînă la bateriile cele mai depărtate și de aci s-au dus la Verbița, spre a vizita diviziunea III, unde a luat dejunul la generalul Cernat. După amiază Marele Duce a plecat la Gorni-Studen, iar principele Carol la Poradim. La ora 5 seara a făcut locot. colonelul Voinescu cu capitanul Groza, luînd cu sine 1 1/2 companie de dorobanți o recunoaștere asupra redutei Bucov. Turcii lăsară pe tirailorii noștri să se apropie pînă la 50 pași și deschiseră apoi din șanturile de afară un foc viu cîteva șrapnele care au nimerit bine, scoaseră însă pe turci din al 2-lea șanț, aceștia se retraseră apoi în interiorul redutei și pușcau de acolo. Tirailorii noștri au ocupat șanțul al 2-lea, dar l-au părăsit iarăși fiindcă nu a fost intenția comandantului de a se angaja la o luptă mai serioasă, după ce a fost convins, că turcii nu aveau de gînd a părăsi pozițiunea aceea. Am avut un ofițer și 27 soldați răniți. Lucrările în tranșee înaintează mereu și fără piedică, numai peste noapte

ataca turcii de regulă pe tiraliorii noștri, care stau înainte spre apărarea lucrătorilor. Încă nu se știe când se va face atacul contra redutei a doua, după a mea părere însă domnește prea puțină energie, căci i se lasă inamicului prea mult timp, în care se poate reîntări și își pot repara daunele.

Arhiva Mureșenilor, nr. 8346. Orig. l. germană;
Gazeta Transilvaniei, nr. 74, 4 octombrie/22 septembrie, 1877.

56

1877, SEPTEMBRIE, 20, GRIVIȚA. COMUNICAT DE PRESĂ ASUPRA OPERAȚIUNILOR MILITARE DE LA PLEVNA TRIMIS DE FREDERIC LACHMANN GAZETEI TRANSILVANIEI.

De pe cîmpul de război

(Correspondență specială a „Gazetei Transilvaniei“.)

Grivița, 20 sept. st. n.

În 17 Septembrie a sosit de la cartierul general al armatei ordinul de a ataca reduta Nr. 2 în 18. În urma acestuia a fost lansată în dimineața de 18 artileria care e instalată în tranșee de a deschide focul contra redutei, îndreptînd șrapnele asupra șanșurilor dinaintea obiectivului, de a distruge parapetele, de a lua în scurt trupele diviziunii IV în paralel și de a bombarda interiorul redutei cu pușcături ceruite. Bateriile diviziunii III, care sînt așezate pe înălțimile de la Verbița, vor avea să-și îndrepte focul asupra taberei întărite de la Bucov. Acesta începe, cum știm, imediat îndărătul redutei și se extinde pînă la fortul bastionat de la Bucov. La 11 ore înainte de amiază toate barierele postate în jurul redutei Grivița au se înceteze focul, deoarece ora aceasta este destinată pentru atac. Bateriile de pe înălțimea dinaintea fortului Grivița trebuie de asemenea să-și concentreze focul asupra taberei fortificate de la Bucov.

Pentru atac însuși dă diviziunea III și IV cite un batalion, iar brigada de infanterie a rezervei I dă al treilea batalion. Primul batalion de infanterie pleacă la 9 ore dimineața și se așează în paralela cea mai extremă, al doilea din batalioanele destinate pentru atac se realizează în paralela 2-a la orele 10 într-un timp cu trupele de rezervă însă așa, ca mișcările să nu fie observate de inamic. În momentul, cînd va înceta focul artileriei, se aruncă batalionul, care sta în paralela extremă desfășurîndu-se în tirailori, asupra redutei, însă fără de a trage foc. Focul să se înceapă numai după ce trupa va fi ajuns la șanșurile turcești, unde apoi sînt a se ochi mai cu seamă operatorii de pe parapet. Totodată iese și batalionul al 2-lea format în coloane de compania din paralela a 2-a și înaintează spre paralela extremă cu pași gimnastici. Batalionul de rezervă ocupă paralela extremă pregătît fiind de a ataca la momentul dat, în cazul cînd al 2-lea batalion nu ar reuși. Trupele, care apără reduta Grivița, precum și trupele diviziunii III, care sînt ocupate retransiamentele, susțin focul asupra inamicului, care apără parapetele și asupra tirailorilor inamici, care ar voi să împiedice mișcările noastre încă înainte de ora destinată pentru atac. Îndată ce începe atacul, trimite diviziunea III-a compania de tirailori pe înălțimea, care desparte bateriile de redută. Această companie va avea de a face

numai cu trupele inamice, care ocupa șanșurile. Restul trupelor diviziunea III rămâne sub arme în porțiunile sale. Rezerva la 10 ore dimineața se pune la dispoziție în bivuacuri și ocupa numai înălțimile de la Verbița cu 2 batalioane. La ora hotărâtă erau apărute. La orele 1 1/2 se puseră în mișcare tiralorii. În frunte mergea un batalion din regimentul 15 de dorobanți în tiraliori. Cu toate, că feciorii înaintau iute și ajunseră peste puține minute în fuga pînă la șanșurile extreme, succesul nu a fost perfect, de oarece în paralelă se ivise o stagnare și ne urmară îndată și cele 4 coloane de compania a regimentului 1 de linie. Turcii, care erau deja scoși din șanșuri, au cîștigat prin acesta iarăși teren. Batalionul regimentului al 9-lea de dorobanți, care se afla în rezervă, a mai încercat un atac și credea, că în unire cu batalionul regimentului 15 va ajunge la șanșuri, însă turcii au primit ajutoare însemnate din tabăra lor întărită care au intrat în acțiune, așa încît nici chiar al 2-lea atac decisiv al trupelor noastre nu a avut succes. Regimentul al 15-lea a pierdut la această afacere mai 4/5 din oamenii săi. Artileria a cooperat în mod însemnat și numai acestei arme este de a se mulțumi, că turcii nu au putut ieși de astădată din întăriturile lor și să înceapă prigonirea. Astfel numai, a fost cu puțință trupele a se aduna în retransamente dinainte de paralele, unde s-a continuat un foc viu pînă în noapte. Atacul a fost bine condus însă rău executat și mai cu seamă nu au sosit la timp trupe proaspete, spre a întoarce decizia zilei în favoarea noastră. Dacă s-ar fi aruncat atunci două regimente asupra inamicului, am fi luat reduta. Nu pot să înțeleg, de ce s-a lăsat aceasta deoarece fiecare moment al luptei sta chiar înaintea ochilor și numai dispozițiile lipseau. Se finură prea mult de un program anumit și prea puțin de starea reală a evenimentelor. Serviciul sanitar s-a executat cu conștiinciozitate și devotament extraordinar și institutul organizat de generalul Davila a dat nouă dovadă de destoinicia sa. Pierderile sînt însemnate și se urcă poate la 600 oameni. O cifră enormă pentru 12 campanii.

Cu sosirea nopții spectacolul singeros s-a finit, dar sărmanii gravi răniți rămăși iarăși pe cîmp.

Arhiva Mureșenilor, nr. 8347. Orig. l. germană.

Gazeta Transilvaniei, nr. 75, 7 octombrie/25 septembrie 1877.

57

1877, SEPTEMBRIE, 22, PLEVNA. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA ȘI AUREL MUREȘIANU DESPRE OPERAȚIUNILE MILITARE DE LA PLEVNA.

22, septembrie, 1877.

Mult iubită Linico

Primind scrisoarea ta din 14/16 mă grăbesc a-ți răspunde că sînt bine și sănătos deși nu-ți pot scrie mai des din cauză lipsei de timp. Însă tu ai putea cu drept cuvînt să-mi scrii mai des! Îți mulțumesc de felicitare, de asemenea și la toți cei ce mă felicită, precum și tinerilor brașoveni deși n-am primit depeșă, dar le mulțumesc, tocmai ca și cum aș fi primit-o.

Aurel să nu se supere pe mine că nu-i scriu, căci sînt prea ocupat. De dimineață de la 4 ceasuri mă plimb pe la trupe prin tranșee pînă ce mă răzbește foamea și mă face să mă întorc la cort la dejun pe la orele 10 1/2. Cîteodată mai dorm 1—2 ore după dejun dar mai mult trebuie să încălesc îndată spre a mă duce unde serviciul mă reclamă. Nici noaptea n-am odihnă, căci turcul ne pofteste des la cîte o mică partitură de petrecere. Să vede că ei suferă de insomnie, săracii !

Aurele ! De pe cîmpul de război nu-ți pot comunica mai nimica nou. Pe la 6 încoace am început a ne apropia de frontul al 2-lea turcesc prin tranșeele numite în fortificație paralele și aceasta, din cauza că luarea lui de-a dreptul ne-ar costa prea mult sînge. Cu aceste lucrări am ajuns astfel de aproape, încît dorobanții noștrii nu numai că trag cu puștile-în turci, ci îi bombardează cu bulgări de pămînt rîzînd de ei. Cîte unul le aruncă pesmeți și ciolane de carne zicîndu-le roadeți bre, căci știm că vi s-au lungit dinții de foame ș.a. Turcii au luat spaima dorobanților noștri, mîine, poimîine trebuie să se facă atacul. La 19.c. din partea rușilor a fost trimis la turci 1 parlamentar cu 1 scrisoare către Osman-pașa, care a fost primită. În timpul de la 10 ore și pînă seara focurile au încetat pe toată linia numai asupra luptătorilor noștri, din paralele turcii trăgeau cu puștile căci îi gîdila în coastă. Ai noștri nu răspund decît după obicei cu bulgări de pămînt. Seara au început ostilitățile iarăși ca mai înainte. La 20, orele 10, M.S. Domnul împreună cu M.D. a vizitat pozițiile noastre și apoi a luat dejunul la comandantul armatei române, Gh. Cernat. Noaptea pe la orele 10 1/2 turcii au încercat un atac asupra paralelelor noastre însă au fost respinși printr-un foc viu de infanterie și artilerie. Pierderile noastre se reduc la 2 morți și 5 răniți.

La 21, adică ieri, am avut iarăși un armistițiu care a durat de la orele 11 dimineața la pînă 5 seara. În acest timp un general rus s-a înîlnit cu Osman-pașa între avanposturile ambelor armate și șosea, unde a conferit sub un cort așezat numai pentru acest scop. Scopul acestor parlamentări precum și rezultatul lor nu se știe, deși se zice că acestea au avut de subiect tratarea răniților prizonieri și ridicarea morților de pe cîmpul de bătăie. Pe la orele 6 seara, jocul începu iarăși pe toată linia din partea rușilor însă mai viu ca totdeauna astfel că după o bombardare de 1 oră din toate bateriile curajoșii turci își pierduse cumpătul. Pe la orele 8 1/2 seara o delunătură neobișnuită zgudui tot cîmpul de luptă și împrejurimile sale. Prin bombardarea de care vă vorbesc mai sus o magazie cu praf și obuze din fortul cel mare turcesc (Radisevo) fu incendiată de către focurile rusești. Pe lîngă delunătură se auzeau și fîpete de om.

Astă noapte pe la orele 12 1/2 o ploaie torențială începu a ne face soarta nesuferită. Aceasta dură pînă dimineața la 8, cînd încetă, lăsînd în urmă așa o ceață groasă, încît pînă pe la 12 ore nu se vede a la o depărtare de 2 pași. Poți să-ți închipui ce poate fi în tranșee în urma acestei ploi.

Mîine sau poimîine cred că îți pot anunța lucruri mai interesante și acestea prin telegraf.

Te sărut ca un frate.

58

1877, SEPTEMBRIE, 24, GRIVIȚA. COMUNICAT DE PRESĂ ASUPRA OPERAȚIUNILOR MILITARE DE LA PLEVNA TRIMIS DE FREDERIC LACHMANN GAZETEI TRAN-SILVANIEI.

Grivița, 24 sept. st. n.

19 Septembrie. Pînă acum s-a constatat, că pierderile noastre în lupta din 18, luna curentă sînt 220 oameni morți și dispăruți, între care 1 ofițer de Stat Major și 6 ofițeri superiori, iar răniți 1 ofițer de Stat Major, 9 ofițeri superiori și 279 soldați. Cifra morților, care e tot atît de mare ca a răniților dovedește, că apărarea turcilor a fost tenace, dar că nu mai puțin și atacul a fost făcut cu mare bravură. După știrile, ce ne-au sosit, Suleiman-pașa cu 100.000 oameni (?) a luat direcția nu spre Plevna, ci spre linia Jantrei, pe care o apără armata Marelui Duce cu cartierul general în Biela. Din partea ofițerilor superiori ruși se prețuiesc pierderile rușilor înaintea Plevnei începînd de la 19/31 iulie la 15000 oameni, între care aproape 1/3 parte morți. Garnizoana din Plevna are mare lipsă de muniții. Dovadă pentru aceasta este, că de vreo cîteva zile turcii nu au deșertat nici măcar un tun.

Înaintea fortului celui mare față cu Radișevo zac ca și aici toți morții în număr aproape de 500 neînmormînați. Modalitatea cum se tratează din partea rușilor materialul de oameni e chiar neexplicabilă. Așa în pre seara zilei împăratului a dat Marele Duce Nicolae ordinul laconic, că dorința sa este, că Plevna trebuie să fie luată pînă în seara următoare! Plevna ce-i drept nu s-a luat nici de astădată, dar pentru aceea locurile care au costat deja atac de nemărginit mult sînge și care au rezistat pînă acum tuturor încercărilor și atacurilor eroice, sînt acoperite iarăși de sute de cadavre. Cele două corpuri de armată, care stau înaintea Plevnei și la care s-a mai adăugat pînă acuma divizia 3-a nici împreună cu cele două divizii românești nu sînt destul de tari, spre a executa un atac hotărîtor, și dacă ajutoarele, care au fost anunțate de mult, dar încă n-au sosit ne vor face să le așteptăm încă mult, s-ar putea ușor schimba foaia și dacă cumva ar succeda armatele reunite ale lui Melmet Ali și Suleiman-pașa atacul liniei de la Jantra și ar sili pe Marele Duce a părăsi linia de operație, respectiv de apărare, atunci cu greu vom putea continua mai departe asedierea Plevnei, căci în cazul prim ar trebui să ne retragem spre Dunăre, deoarece linia lungă Plevna-Nicopoli nu se poate apăra cu succes, peste acesta trupele din Vidin și Ralova ar tinde negreșit a se uni cu Osman-pașa și ar putea fi împiedicată în aceste mișcări numai prin cavaleria lui Lascarev, dacă acesta ar mai afla însă de consiliu a continua operațiile sale în valea Vidului, de vreme ce depărtarea prea mare de linia de retragere naturală ar putea deveni funestă. La trupele rusești dinaintea Plevnei au mai sosit zilele acestea 2 batalioane finlandeze de vînători și 1 batalion infanterie din gardă, iar trupele celelalte din gardă, care de cîtva timp au trecut peste Dunăre în Bulgaria, și pe care Marele Duce le-a îndreptat cu cuvînt, că nu-i sînt de lipsă mai departe, s-au dus la pasul Șipca și s-au unit cu corpul al 8-lea al generalului Radetzki. Suleiman-pașa a lăsat îndărăt dincolo de pas 15.000 oameni, care în continuu primesc ajutor prin recrutări înăuntrul țării.

20 Septembrie. — Viața înaintea Plevnei începe a deveni monotonă. Prin nimic nu se întrerupe monotonia, și nici chiar bubuitul continuu al tunurilor, nici atacurile turcilor, care ies regulat în fiecare noapte din întăririle lor, nu sînt în stare de a slăbi monotonia. Atît de mult ne-am dedat la șueratul proiectilelor, încît îmi inclipuesc că mai tirziu cînd aflîndu-mă în relații pașnice nu voi mai auzi muzica aceasta infernală, nu o să mai pot dormi. Dimineața facem de regulă plimbarea noastră călare, pînă la redută, unde în partea din afară a acesteia lucrările au înaintat pînă la a 3-a paralelă. De acolo vedem înaintea noastră în depărtare de vreo 2500 pași Plevna. Orașul acesta de o estindere însemnată poate să aibă vreo 40.000 locuitori și este, ca toate localitățile turce situate de tot placul. Însă altfel cu totul e interiorul acestor localități și iluziile ce ți le-ai făcut la intrare, le pierzi apoi mai de tot. Așa poate fi și cu Plevna, a cărei minarele (turnurile gîmiilor) ți sînt atît de prietenos, și lucesc atît de frumos din fondul pădurilor. Deși se pare, că în oraș e o liniște extraordinară totuși trebuie că domnește și în interiorul lui mult vuet și multă muzică, dacă, abstrăgînd de la bolnavi și răniți, ne gîndim la multe familii nevinovate, care în parte despuiate de avere, se mai afla și în pericol de viață, deoarece proiectilele bateriilor noastre și ale celor rușești ating de cîteva zile încoace deja casele din marginea orașului. Mulți dintre noi își aruncă cu dor privirile într-acolo, gîndindu-se în tăcere, că după intrarea în oraș toate suferințele se vor sfîrși. Vom vedea oare vreodată Plevna? La întrebarea aceasta cu greu se poate răspunde astăzi, dacă însă totuși am termina compania din anul acesta cu luarea orașului, atunci puțini vom fi atît de fericiți a vedea intrarea cu ochii, căci un atac general va costa iarăși jertfe enorme.

Timpul cel rău, care îl avem de azi dimineață pare a fi durabil. Trupele, care ocupă tranșeele de ordinul 4—5 batalioane, suferă tare în urma aceasta căci le lipsește orice acoperemînt. Nu destul cu aceasta, noaptea trecută a mai erupt o furtună înfricoșătoare și am fost udați toți pînă la piele. Turcii au întrebuințat timpul acesta spre a face atacul lor obișnuit care de astădată fu însă serios. Rezultatul final fu, că vreo 40.000 patroane detonară în vînt fără folos, iar pacea nopții întreruptă odată s-a liniștit abea către dimineața.

21 Septembrie. Peste toată așteptarea timpului s-a înseninat deocamdată iarăși. Către orele 9 dimineața sosește de la brigada noastră de cavalerie din flancul drept raportul, că o coloană mare turcească de munte a plecat de la Ra-, hova spre Plevna. De la București sosesc știrile cele mai senzaționale încoace fiindcă însă nu dau nici o crezare acestor minciuni periodice. Mai însemnată e nuvela că turcii stau la Pyrgos și că vor să dărîme podul de acolo. Podul de la Zimnicea se zice că va fi transportat la Nicopole, spre a stabili acolo o linie dublă de retragere (2 poduri). În cartierul general român se pare că încă nu sînt decise a ataca reduta. Peste tot domnește o stranie neînțelegere și certurile politice s-au stăpînit pînă pe cîmpurile adăpate cu sînge ale Plevnei și împiedică toate întreprinderile mai mari. O cangrenă pentru fiecare armată este mulțimea cea mare de adjutanți nefolositori și aceștia nicăieri nu sînt mai mult reprezentanți cu aici, unde protecția este încă în floare. Colonelul Hertlu era cit pe aci să cadă astăzi jertfă zelului său în serviciu, cînd aproape de el într-o baterie se sparse o grenadă sub un tun, lîngă care tocmai da dispoziții. Tunul a suferit tare

dar curînd a intrat iar în acțiune. Paralela noastră extremă este înaintată pînă la departare de 80 metri de reduta inamică. În curînd ne vom întîlni acolo cu turcii.

22 Septembrie. Astă noapte iarăși alarmă, care a fost aplanată iute ca totdeauna. Statul bolnavilor se mărește din cauza vremii rele. Singuri noi transmiserăm astăzi în spital 190 bolnavi. Se zice, că de aici încolo românii vor opera separat. Acesta vi-o împărtășesc ca formă.

Post-scriptum

Din București sosește știrea, că afară de trupele mobilizate pînă acum se mai organizează încă 1 regiment de infanterie, 1 de cavalerie și 6 baterii. Aceste din urmă se iau din capitalele districtelor, unde pretutindeni se află sub titlul de artilerie teritorială cîte 2 tunuri, care sînt servile de pompieri. Tunurile sînt cele vechi franceze de bronz La Hitte, care au fost întrebuințate prima oară în războiul austro-italian din 1859. Tunurile acestea nu sînt din cele mai rele.

Pentru că este temere, că turcii vor face o diversiune mai serioasă în valea Vidului, a fost concentrat sub ordinele colonelului Slăniceanu un corp de observațiune la Ribna, constînd din mai multe regimente de infanterie, din cavaleria disponibilă și din 6 baterii.

Zilele următoare, sper, că vor face lumină asupra tuturor afacerilor, căci mult timp nu vom mai putea sta aici fără ca efectivul nostru să devină o forță micșorată. Turcii lucrau de ieri din răspuțeri la repararea stricăciunilor. Peste noapte au înălțat parapete cu 0,60 metri. Noi îndată am așezat bateriile spre a le dărîma.

Ambulanțele au constituit, spre a nu împiedica comunicațiunea. un pod la Nazava peste riul Osma, din cauză că multe căruțe cu provizii ocupă în prezent mai toate drumurile ce duc peste Brislau.

Arhiva Mureșenilor, nr. 8347, 8348, 8350. Orig. l. germană.
Gazeta Transilvaniei, nr. 75, 7 octombrie/25 septembrie 1877.

59

1877, SEPTEMBRIE, 29. ÎN FAȚA PLEVNEI. MOISE GROZA CĂTRE AUREL MUREȘIANU REFERITOR LA ASEDIUL PLEVNEI, LA SITUAȚIA GREĂ A INAMICULUI ASEDIAT.

În fața Plevnei, 29/9, 1877.

Iubite Aurele!

De abea acum pot a mă plăti întrucîtva de răspunsul ce ți-l datorez, cu toate că mult nu-ți pot scrie nici acum.

În ceea ce mă privește pe mine sînt bine și sănătos dar cam mîhnit de frigul și igrasia care ne face viața cît se poate de neplăcută.

De cîteva zile plouă mereu și ca să nu ni se urască mai ninge cîteodată, astfel o zi și o noapte ne-a nins mereu încît zăpada era aproape de o palmă.

Noroiul este pînă la genunchi și e groaznic, mi-a pătruns pînă la măduvă. Dacă această vreme va mai dura mult apoi ne merge rău, dar nici turcilor nu

merge mai bine, fiind în mai rele condiții decât noi, adică pe lângă cele mai sus arătate, ei mai suferă de lipsa de mâncare și haine, după informațiile ce le avem de la soldații turci care dezertează mereu, atât la noi, cât și la ruși.

Dezertorii turci zic că toată armata lui Osman se întreține cu câte 1/2 pîine pe zi fără alte alimente și numai răniților care sînt destul de numeroși li se dă la câte 2 zile carne. Atît bolnavilor cît și mulțimea de răniți ar fi o mare belea pe capul bietului Osman neputîndu-i evacua din cauza nesiguranței soselei Sofiei, trebuindu-i pentru fiecare transport care le-ar face trupe numeroase ca excoartă.

Din cauza timpului sînt întrerupte toate operațiile, care însă, cred că vor începe îndată ce timpul se va îndrepta avînd totul preparat.

Ieri la orele 12 din zi M. S. inspectă tranșeele fără de a ține cont de marele noroi care face comunicația aproape imposibilă și gloanțele care șueră.

M. S. inspectă cu amănuntul bateria cea mare din fața redutei turcești construită din nou pentru a bate fortul Bucovei și lagărul retransat (întărit) de acolo.

Această baterie fiind situată în fața fortului turcesc, la o depărtare de 900 metri prin urmare, în bătaia puștilor inamice M.S. desconsideră pericolul la care se expuse. Fiecărui soldat îi adresa cuvinte de consolare și înconjurare interesîndu-se tot odată despre hrană, îmbrăcăminte și starea sănătății lor, ordonînd, a se face bordee.

După aceasta M.S. s-a dus la ambulanță spre a vizita bolnavii care din cauza timpului sînt destul de numeroși. Cu această ocazie M.S. ordonă a se trage vreo cîteva obuze asupra fortului și rămase încîntat de efectul produs.

Rușilor le-au sosit numeroase întăriri încît sperăm a scăpa în curînd de Plevna.

De asemenea am primit și jurnalul cu o notiță de la Iacob pe care-l salut. Pentru viitor vă rog însă a nu-mi mai scrie nimic în jurnal din cauza că aceasta trece prin diferite mîine înainte de a-mi veni mie.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3221. Orig.

Sextil Pușcariu, *Op. cit.* p. 234. Gazeta Transilvaniei, nr. 79, 21/9 octombrie 1877.

60

1877, OCTOMBRIE, 9, VERBITA. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA REFERITOR LA LUPTA DIN 7/19 OCTOMBRIE CU CARE OCAZIE A SUFERIT O CONTUZIE.

Verbișă, 9 octombrie

Iubită Eleno!

De asemenea veți fi auzit deja de lupta ce am avut alaltăieri cu turcii, unde din nenorocire după două asalturi asupra redutei turcești divizia noastră fu respinsă cu mari pierderi. La această ocazie pe la orele 6 3/4 fui și eu contuzionat la cap dar fără pericol adică: în șanțul cel mai înaintat și în momentul cînd cu sabia și revolverul în mîină mă sileam a împinge [îndemna] niște soldați din vînători peste perceptul șanțului, căzu un obuz (gîiulea) de tun (turcesc) înaintea noastră în parapet, care eclatînd mi-a aruncat un bulgăr de pămînt în fața,

În urma căruia căzui ameșit în șanșul cu toți soldații de pe parapet peste mine, care în cea mai mare parte erau făcuți bucăți de eclaturile obuzului. Cîteva minute am stat acolo, nu știu. Revenindu-mi iarăși în simțire m-a trebuit cîteva timp și opinteli a ieși de sub mulțimea de cadavre și răniți căci erau îngrămădiți peste mine. Rezemat pe parapetul șanșului căutai a ieși din învălmășeala ce era acolo și mă retrage în a 2 linie unde să mă lege doctorul, văzîndu-mă în libertate pipăi cu mîna la cap spre a vedea în ce stare îmi este capul căci eu credeam că cel pușin jumătate din el mi-a zburat în aer. Din fericire însă obsevai că nu am decît o simplă zgîrietură la ochiul stîng și la barbă, din care curgea sînge. Cu urechea dreaptă nu aud nici acum. Chipiul, sabia și una din decorațiile de pe piept le pierdusem.

Azi iarăși veni Dr. Davila să mă vadă și avu bucurie văzîndu-mă sculat și plimbîndu-mă prin cort. A doua zi a trimis M.S. Domnitorul un adjunct spre a mă vedea în numele său. Toată lumea zice și zic și eu încă am avut mare noroc de am scăpat. Pe lîngă aceasta trimit și descrierea luptei pentru Aurel, dar spune-i că traducîndu-o să mai modifice ici, colo stilul, în altele să publice întocmai.

Acuma divizia noastră se află în rezervă la Verbița și nu facem decît să ne refacem după greutățile avute în altele lupte. Se mai zice că pe la 1 noiembrie o să ne întoarcem în țară. Plevna este înconjurată și cred că o să cadă în curînd. Chipiul și decorația mi le-au adus astăzi. Le-au găsit la locul unde am căzut, sabia nu s-a găsit încă.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3772. Orig.
Sextil Pușcariu, Op. cit., p. 243.

61

1877, OCTOMBRIE, 12, VERBIȚA. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA DESPRE AMISTITIȚIU DE 2 ORE STABILIT PENTRU ÎNGROPAREA OSTAȘILOR CĂZUȚI.

Verbița, la 12 octombrie, 1877.

Alături, la 10 orele 12 1/2, se făcu încetare de arme pentru două ceasuri spre a îngropa morții de pe cîmpul de luptă. Spre acest scop și la ora fixată, un ofițer român ieși din reduta Grivița cu un steag alb și înaintînd spre reduta turcească se întîlni cu cel turc, ieșit tot pentru acest scop la jumătatea distanței dintre ambele forturi. Ambii ofițeri, fără arme, salutîndu-se respectos, se înțeleseră asupra modului cum are să urmeze îngroparea, făcînd totodată și o linie de demarcație. După aceasta, din ambele părți ieșiră soldații destinați pentru a aduna armele după cîmpul de luptă și personalul sanitar pentru îngroparea cadavrelor. Din partea noastră se îngropară aproape 250 cadavre și cred că ceva mai mult din partea turcilor. Remarcabil la această ocazie fu admirația reciprocă a soldaților văzîndu-se deodată față în față, vorbind și petrecînd totodată unii cu alții, fără de a mai gîndi că, în urmă cu vreo cîteva minute aruncau moartea unuia într-alții, ai noștri rîdeau de turci, făcînd glume, la care nici

turcii nu rămăneau datori. Comandantul fortului turcesc era un colonel, care vorbea perfect limba franceză și care în conversația cu ai noștri se lansează în aprecieri politice. Între medicii ieșiți din reduta turcească atrase admirația generală un doctor român, care și-a făcut studiile în Viena și care ține de nevastă o rudă a comercianului Popovici din Viena. Numele lui termină în „ici”. Aceasta zice că ar mai avea în tabăra turcească un coleg de calitatea lui, adică tot român. Printre altele acestea ne spune că prizonierii noștri sînt foarte bine tratați de către turci și că, chiar el i-ar fi căutat. Între acești prizonieri ar fi un maior și 4 ofițeri. Aceasta coincide exact cu pierderile noastre în ultima luptă în care nu s-a găsit urma a 4 ofițeri. Asupra stării armatei turce acest patriot nu putea sau nu îndrăznea să ne dea nici cele mai mici notițe. El era îmbrăcat într-un gherok, vestă și pantaloni negri (elegant) și cu fes pe cap. Asemenea erau bine îmbrăcați și ceilalți ofițeri și soldați turci și ceea ce m-a surprins, deoarece noi eram deprinși a-i vedea de obicei într-o stare cu totul deplorabilă. Să vede că Osman ne-a arătat tot ce a avut mai frumos și mai bine îmbrăcat. Dorobanșii noștri atrăgea admirația generală a turcilor, care vorbind despre ei le zicea mereu bașa buzucii voștri. Armele găsite erau adunate de turci, care era ale noastre le făcură piramidă înaintea fortului și cerîndu-le, ei întrebă pe Osman dacă poate să le dea. Aceasta răspunse: lăsați armele pe cîmp, care le vor putea lua odată cu reduta. Pe la orele 3 după terminarea misiei lor, toți se retraseră prin cele mai vii și sincere complimente reciproce, la locurile lor. Îndată ce cîmpul de luptă fu iarăși liber, se trase un tun drept semnal și pînă seara nu se trase măcar un foc din nici o parte. Se crede că, cauza a fost că toți au rămas încîntați unii de alții. Nu însă tot așa ieri și astăzi, cînd bombardarea este generală de dimineață și pînă seara. cred că o să vă scriu ceva interesant din partea Vidului-Iskerului.

Sextil Pușcariu, *Op. cit.*, p. 244.

Gazeta Transilvaniei nr. 82, 1 noiembrie/20 octombrie, 1877.

62

1877, OCTOMBRIE, 13, VERBIȚA. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA REFERITOR LA LUPTELE DIN JURUL PLEVNEI.

Verbița, 13 octombrie.

Iubito Eleno!

Sper a se împresura pe deplin Plevna, ieri 12, Generalul Gurko a primit ordin de a înainta cu trupele de gardă și Cavaleria română de sub comanda sa, și aflate pe platoul dintre Vid și Iscru, asupra șoselei Plevna — Sofia spre a o ocupa, tăind astfel singura linie de operație care o mai are Osman pașa.

În prevederea acestor operații Osman pașa a întărit însă din vreme satul Gornî-Dubnic, precum și altele primele în vestul Plevnei, pregătindu-și astfel o linie de etape întărite pînă la Sofia care să-i servească la o retragere eventuală sau chiar numai pentru aducerea cu înlesnire a conforturilor și proviziunilor primite de la Sofia. Așadar, pentru a putea deveni stăpîn pe

șoseaua sus menționată, Generalul Gurko atacă ieri satul Dubnic împreună cu întăririle sale. După o luptă crâncenă, care dură pînă seara, armata creștină rămase în posesiunea satului Gornii Dubnic și a unui post din apropiere măr-ginindu-se, din cauza nopții, a le apăra pînă a 2 zi, adică astăzi, de unde apoi să continue atacul și asupra celorlalte forturi de dincolo de șosea, care stau în legătură cu punctele cucerite deja.

Astăzi, din zori de ziua, canonada începu dintr-un mod aproape mai viu decît ieri, rezultat însă urmează să fie cunoscut. Mîine sper a vă putea da toate detaliile despre lupta de ieri și astăzi, adaugînd numai că ieri Armata ruso-română, din partea despre sud-est și nord a Plevnei a făcut o demonstrație asupra Plevnei deschizînd un foc viu pe toată linia și simulînd totodată mișcări mari de trupe spre a atrage atențiunea trupelor turcești și asupra acestor puncte Salutare!

În acest moment mă întrerupe semnalul care prevestește venirea M.S. spre a vizita redutele românești din apropiere.

Adio.

Arhiva Mureșenilor, nr. 4818. Orig.

Gazeta Transilvaniei, nr. 82, 1 noiembrie/20 octombrie, 1877.

63

1877, OCTOMBRIE, 21, VERBIȚA. COMUNICAT DE PRESĂ ASUPRA OPERAȚIUNILOR MILITARE DE LA GRIVIȚA TRIMIS DE F. LACHMANN GAZETEI TRANSILVANIEI.

De pe cîmpul de război !

(Correspondență particulară a Gazetei Transilvaniei)

Vă este cunoscut cu ce mari dificultăși au avut a se lupta trupele române din fața Plevnei și ce încordări uriașe au trebuit să facă spre a-și asigura posesiunea primei redute de la Grivița luată la 11 septembrie (30 august) și spre a se apropia prin construirea de șanțuri, tranșee și paralele de a doua redută (supranumită Plevnița). Este admirabilă perseverența cu care a executat divizia a III-a și a IV-a română lucrările acestea de apropiere sub focul inamicului care nu înceta de a trage asupra lucrătorilor. Cu toate că a plouat două săptămîni și a si nins, trupele române au continuat cu lucrările lor și au sfîrșit și a IV-a și ultima paralelă care de la flancul drept este cu 50 m. mai departe de reduta turcească iar de la flancul stîng numai cu 20 m. Mai este demn de adăugat că nu trece nici o zi în care turcii să nu fi atacat pozițiile românilor. Toate acestea dese încercări s-au sfîrșit cu respingerea turcilor care nu au putut să ia nici o palmă din terenul ocupat de trupele române. Meritul cel mai mare în stăpînirea și apărarea pozițiilor române de la Grivița îl are fără îndoială divizia IV-a care de la începutul războiului a stat în prima linie, care a re-purtat victoria de la 11 septembrie și de atunci încoace a respins cu o rară bravură toate atacurile turcești îndreptate asupra redutei și a șanșurilor române. Ce nu a trebuit să sufere pînă acuma această bravă divizie? va fi destul aminti

numai serviciul extraordinar de greu și ostentiv ce l-au avut trupele din divizia a IV-a în șanșurile care în urma ploilor erau pline de apă. Ostenelile acestea mari au făcut să piară de mult roșița de pe fețele bravilor soldați, multe frecături și lupte sângeroase le încrețiră frunțile. Sub asemenea împrejurări era foarte natural că trupele voiau mai bine a se bate cu turcii, făcând o încercare serioasă de a lua reduta, decât a mai sta la pîndă în șanșuri sub o ploaie continuă de proiectile din reduta turcească. Românii apropiindu-se atît de mult de acestea era și greu de a nu se naște din dese încercări mai mici, o luptă mai serioasă. Cu trecerea timpului, cînd să se facă atacul contra Plevniței s-a lăsat comanda supremă cu totul în voia și judecata comandantului diviziei române. În urma acestui fapt colonelul Anghelescu a desemnat ziua de 19 octombrie pentru atacul redutei turcești. De ambele părți ale acestei redute construirea turcii întrebunînd bine pauza zilelor din urmă mai multe traverse și măriri astfel frontul de apărare. Afară de acesta construirea mai multe întărituri de pămînt înaintea fortului Bucov. În ultimele zile românii au simulat mai multe atacuri spre a distragă inamicului de la atacul serios intenționat.

Dispoziția atacului a fost următoarea: Un batalion din regimentul V de dorobanți sub comanda unui căpitan și batalionul I de vînători sub comanda maiorului Comăneanu formară prima linie. În fruntea coloanei mergea o trupă de voluntari compusă din dorobanți și din soldați de geniu care duceau cu sine fascine, gabioane și alt material necesar pentru asalt. În a doua linie era al V-lea regiment de linie sub maiorul Leon. Artileria diviziei III-a, cu 30 de tunuri, avea să bombardeze împreună cu artileria diviziei a IV-a cu 20 de tunuri reduta inamică și fortul Bucov. Atacul avea să se facă asupra frontului estic și sud estic al redutei turcești. Partea nord estică a frontului era observată de către batalioanele II și III de vînători în dreptul cărora sta divizia de rezervă, gata fiind de a respinge orice ofensivă eventuală a turcilor.

Coloana de atac s-a pus în mișcare la ora 2 1/2 părăsind paralela a IV-a. Trupele noastre în cîteva minute și ajunseră la șanșul turcesc pe care îl trecură. Aici se încinse o luptă crîncenă. Turcii se retraseră, în parte din șanș în interiorul redutei. Ei apărau cu mare rezistență unghiurile fortificației. Focul artileriei de ambele părți era nemaipomenit și delunăturile erau atît de dese încît nu mai știai din care parte veneau bombe. Turcii postaseră pe dealul dinainte Plevnei o baterie de călăreți care era sprijinită de artileria forturilor de acolo. Dorobanții și vînătorii se luptau cu mare înverșunare, dar nu le-a fost cu putință a se urca pe escarpe din șanșurile care erau de 3 m. adîncime. De patru ori s-au aruncat trupele române cu un formidabil ură! asupra redutei dar n-au putut să o ia căci focul omorîtor al turcilor din spatele parapetelor îi împiedica pe glasul redutei. Turcii primiră peste aceasta ajutoare însemnate pe la ora 3 p.m. Situația atacatorilor deveni tot mai gravă și așa se decise retragerea trupelor spre a le înlocui cu altele avînd ambiția de a lua reduta cu orice preț.

Pînă la ora 6 1/2 seara s-a format o nouă coloană de atac din regimentul al VII-lea de linie sub comanda Locot. colonel Grigore Ioan și în linia a II-a din regimentele 13-lea și 14-lea de dorobanți sub comanda maiorului Mavrit și a Lt. col. Fotea. Rușii au sprijinit atacul din toate bateriile lor și corpul IX rusesc sta gata de a intra în acțiune în cazul cînd lupta ar lua dimensiuni mai mari. Artileria a dat semnalul la atac deschizînd sub conducerea comandantului ei, a bravului colonel Hertu un bombardament teribil asupra fortificațiilor tur-

cești. În timp de o jumătate de oră ardea deja satul Bucov și parapetele redutelor turcești erau numai niște ruine. Trupele române plecară la ora 6 din paralele. Regimentul al VII-lea ocupă șanșurile turcești și se lupta cu mare exacerbare cu toate că și pierduseră comandantul, care a fost rănit. Se face noapte și lupta continuă încă tot fără rezultat. Soldaților le lipsesc mai cu seamă mijloacele de a se sui pe escarpe și se vede că s-au silit a întrebuința cadravele căzuților pentru scopul acesta. Acum veniră la rînd trupele din linia a II-a de atac. La 7 1/2 seara se rezeziră bravi dorobanși de mai multe ori asupra fortului cu o furie nespusă. Un Ura! îndelungat făcu să răsune cîmpul. În urma aceasta se lăfise știrea în cartierul general că românii ar fi luat reduta ceea ce din nenorocire nu s-a adevărit: Artileria turcească amușise deja dar cu atît mai teribil era focul turcilor din redută care împușcau din patru părți. Căpitanul Groza din Statul Major și sublocotenentul Papazoglu de la geniu, ofițer de ordonanță al colonelului Angheliescu au fost răniți dar au rămas după ce li s-au legat rănila, în acțiune. Două încercări eroice au mai făcut trupele române care părăsiră și reocupară de repetate ori șanșurile de a intra în posesia redutei, avînd după alilea pierderi măcar această satisfacție, dar n-au reușit. De cîte ori se apropiau de parapet erau respinse de focul aspru al infanteriei turcești care nu înceta nici un moment, căci turcilor le soseau neconținute ajutoare. Cu toate acestea trebuie să fi pierdut și turcii cel puțin vreo 700 de oameni. Impușcăturile au încetat la ora 9 1/2, trupele oboșite se retraseră și în noaptea cea rece străbăteau vaitele zănișilor rămași în șanșuri, pe care nu i-au putut aduce de acolo din cauza focului inamic. Pierderile noastre au fost mari: 2 ofițeri și 250 soldați morți iar 22 ofițeri și 780 soldați răniți. Multe pierderi au cauzat trupelor noastre bombe care cădeau în paralele și care spărgîndu-se răsturnau cîte 8—10 oameni. Acțiunea se sfîrși așa dur fără alt rezultat decît acela că au căzut de ambele părți un număr mare de oameni.

Trupele române se bătură și acum ca întotdeauna cu cunoscuta lor bravură și dacă nu au reușit de astă dată a lua reduta, cauza a fost că turcii care se aflau apărași îndărătul fortificațiilor, primeau în continu noi ajutoare, pe cînd rezervele românilor erau puține.

Arhiva Mureșenilor, nr. 8343, Orig. în l. germană.

Gazeta Transilvaniei, nr. 82 anul XI, 1 noiembrie/20 octombrie, 1877.

64

1877, OCTOMBRIE, 24, DOLNI ETROPOL. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA
DESPRE SOSIREA DE NOI TRUPE RUSEȘTI ȘI ÎNTĂRIREA ASEDIULUI PLEVNEI.

Dolni Etropol, 24 octombrie,
1877.

Mult iubită Eleno!

Sînt sigur că ai fost neliniștită neprimind de la mine de mult scrisoare. N-am putut să-ți scriu căci de la 15 a lunii sînt plecat de la Verbița dincoace de Vid în gura Plevnei, unde serviciul meu a fost așa de greu, încît n-am

putul avea măcar un moment liber spre a Ți-l sacrifica Ție. Acum starea lucrurilor este mai bună căci au sosit trupe rusești numeroase care ne-au mai ameliorat soarta luind o parte bună din linia pe care o ocupam noi, sub paza lor, astfel că acum mai putem respira și noi mai liber. Eram numai o brigadă care trebuia să Ție în respect mai toată armata lui Osman din Plevna și a o opri să încerce vre-o ieșire spre Vidin sau Sofia. Acuma Plevna este înconjurată completamente, încît nici un șoarece numai poate ieși — sperăm că în cele mai apropiate zile să vedem steagul alb filfîind pe dealurile Plevnei. Sînt sînătos iubit.

Acum șed în satul de sus într-o casă fără uși și ferestre, dar mai bine decît afară.

Pentru Aurel am mult material dar n-am timp a Ți pregăti sau a scrie. Sper că zilele acestea să-i pot trimite.

Te sărut dulce al Țău sincer. Adresa mea tot ca mai înainte.

GROZA.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3774. Orig.

Sextil Pușcariu, *Op. cit.*, p. 245. Gazeta Transilvaniei, nr. 85, 11 noiembrie/30 octombrie, 1877.

65

1877, OCTOMBRIE, 26, VIENA. IACOB MUREȘIANU FIUL CĂTRE ELENA GROZA REFERITOR LA PROBLEME FAMILIARE ȘI LA SITUAȚIA ROMÂNIEI, ÎN PERSPECTIVELE PĂCII CU TURCIA.

Viena, 26 octombrie 1877.

Mult dorită și iubită Linico!

Ce mai faci și voi pe acolo? Ce mai scrie Groza? Ne dă Groza speranța că la finele lui Decembrie se va proclama România de regat, atunci mergem și ne facem servul statului cu linia roșie și borduri de aur.

Aici am citit că turcii vor a încheia pace cu rușii ignorînd cu totul atît pe români cît și pe principele lor Carol.

Scrie-mi ce-a răspuns Groza la mica mea epistolă și totodată cînd vei răspunde, scrie-i multe salutări și îmbrățișări din partea-mi urîndu-i și de aici înainte succes în toate.

Al Țău sincer,

IACOB-

Arhiva Mureșenilor, nr. 4832, Orig.

1877, OCTOMBRIE, 31 GORNI ETROPOL, MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA, REFERITOR LA DECORAREA SA ÎN URMA LUPTELOR DIN 27 ȘI 30 AUGUST CU ORDINUL „SF. ANA” CLASA A 3-a ȘI DESPRE POZIȚIILE OCUPATE DE DIVIZIA A 4-a ARMATEI ROMÂNE ÎN APROPIEREA PLEVNEI.

Gorni Etropol, 31 octombrie. 1877.

Scumpa mea Eleno!

Odată cu primirea pozelor am primit de la Marele Duce Nicolae și ordinul „Sf. Ana” clasa a 3-a la piept cu nod, pentru curjul arătat de mine în luptele de la 27 și 30 August.

Mă simt foarte fericit iubito că, pentru ochii lumii pieptul stîng al meu este frumos decorat cu meritul, iar pentru mine cu pozele sau iubirea ta.

Nu fi îngrijorată de sănătatea mea căci sînt bine, afară de dorul de tine și de setea de a nimici vrăjmașul națiunii mele, nu-mi apasă nimic inima. Dumnezeu este bun și în scurt timp îmi va realiza și aceste ultime dorințe.

Cum vezi, eu mă aflu cu întreaga Divizie a 4-a la gura Plevnei, pe artera Sofiei, unde ne-am întărit și așteptăm în fiecare zi ca juptînul Osman să ne dea „bună dimineața” Din partea mea te asigur dragă că, cu toate ce s-au petrecut între noi o să-i răspundem la salut astfel de amabil încît o să fie surprins de politețea noastră. Eu stau în sat într-un bordei bulgăresc în care și ziua trebuie să scriu la luminare.

La divizia noastră s-au făcut mari schimbări, numai eu am rămas ceea ce eram. Îți aduci aminte de proverbul românesc „apa să duce, pietrele rămîn!” Toți îmi zic că eu sînt stîlpul Diviziei a 4-a. Am primit și scrisoarea ta din 24 octombrie în care văd cu părere de rău că ești prea îngrijorată de sănătatea mea. Te asigur iubito că sînt tun de sănătos de dimineață pînă tîrziu în noapte nu mă dau jos de pe cal, ieri am venit acasă la orele 2 1/2 din noapte. Un om bolnav cred că nu poate suporta așa ceva! De contuzia avută am suferit numai vreo 15 zile, acum nici că mai să cunoaște urma.

Așa dar Scumpa mea, fi veselă, că în curînd o să ne îmbrățișăm și o să fim împreună pînă la o altă ocazie.

67

1877, NOIEMBRIE, 13/1, DRAȘOV G. BARIȚ CĂTRE REDACȚIA GAZETEI TRANSILVANIA. DESPRE COLABORAREA LA GAZETA TRANSILVANIEI.

Brașov, 13/1 XI 1877.

Onor, redacțiune a gazetei

L O C O

Aseară fiind vorba de hîrtia [de] tipar nr. 6, eu cercetai astăzi și mi se spune că mai este un singur balot = 10 rizi nevîndut, dar că pot veni în toată ora negociatorii armeni moldoveni ca să-l ridice pentru vre-o gazetă de la Bacău, Focșani or alta. De aceea cred că fac bine dacă vă referez ca să luați pe acela, să fiți asigurați măcar pînă la finea anului, căci pînă să vie hîrtia de din sus trece 4—5 săptămîni, mai ales cum e imbulzială de mărși la calea ferată nemaipomenită pe această linie, încît zac coletele cu miile pe la magazine. De veți ști menaja pe publicu, se poate ca în semestrul întîi 1878 să aveți o mie de abonați, în care caz vor trebui 4 rizi pe săptămîină. Apropos de abonați. Cu această ocaziune și în prevederea călătoriei mele spre apus, cum și în considerațiune că mergem către finea anului curent, îmi fin de datoria mea a reflecta la relațiunile mele personale avute pînă astăzi de la octombrie 1875 încoace, cu redacțiunea Gazetei Transilvaniei, cum și la suma de V.A. fl. 160, ce am luat împrumut în 13 iulie 1877 de la redacțiune, și pe care nu o am plătit pînă astăzi, din cauza edificului nou, care-mi cauză cu vreo 240 fl. speze mai mari decît prevăzusem.

Precum știți în decembrie 1875 încheiaserăm trei inși între noi un contract verbal, ca să lucrăm la Gazeta pe lingă honorariu de 1/3 fiecare din venitul neto, ce ar rezulta pe fiecare semestru. Noi acești bătrîni, avînd în vedere scurtimea vieții și alte întîmplări neprevăzute, în întîi martie 1877 formularăm acelea condițiuni în scris. De atunci văd că unul dintre colaboratori s-a retras cu totul, fără ca să cunosc și eu cauza, dar în fine aceasta e treaba dumisale. Eu din partea-mi vă rog, ca să binevoiți 1) a-mi comunica computul veniturilor și spezelor Gazetei pe semestrele unu și doi al anului 1877, ca să văd cît mai rămîn eu dator să plătesc. 2) Acum, după doi ani și două luni de colaborare a-mi comunica, dacă mai convine sau nu colaborarea mea pe anul viitor. 3) Pe lingă ce condițiuni, 4) pe ce termen. Fiindcă eu am și alte angajamente, cer ca să aveți bunătatea a-mi da la aceste puncte un răspuns precis pînă în 30 nov. a.c., ca așa să-mi rămnă măcar o lună pînă la anul nou, spre a mă putea regulariza și eu.

Pe lingă care am onoarea a fi cu toată stimă frățească,

G. BARIȚIU

1877, NOIEMBRIE, 22, ALBA IULIA. SEVER BARBU CĂTRE REDACȚIA GAZETEI TRANSILVANIEI REFERITOR LA POEZIA PE CARE O TRIMITE SPRE PUBLICARE.

Alba Iulia, 1877, 22, noiembrie.

Stimate domnule Redactor!

Vă rog cu cea mai mare fidelitate, a primi poezia aceasta și a o anunța în „Gazeta Transilvaniei” în numărul cel mai apropiat.

ROMANASIUL

I.

Cînd românul și muscalul
S-au împreunat
Fuge turcul musulmanul
Ca un lup turbat.

II.

Să fugă din Europa
Să nu-l ajungă
Trupa rusă și română
Căci îl spulberă.

III.

Adunați-vă puterea
Bravi ostași români,
Nu vă temeți de căderea
Țării voastre tari.

IV.

Sunați-vă-ți armele în mîini
Cele ascuțite,
Și să-i împungeți pe păgîni
Pe toți în suflete.

V.

Să nu rămînă din ei
Nici-o vorbă bună,

Să-i mănînce lupii și leii
Fără de nici o milă.

IX.

Deci să fie așa vestite
De virtutea lui,
Ca să fie pomenit
Înaintea fiecărui.

X.

Să rămînă neuitat
Numele „Români”
Ca fost popor învățat
Și după Traian.

XI.

Între noi să nu mai fie
Sînge de tiran
Deci numai dulce frăție
Sînge de român.

XII.

Și dacă facem frăția
Între noi românii
Va trăi mult România
Sute, mii de ani.

Al dumitale cu stimă
SEVER BARBU
Student la Bălgrad

1877, NOIEMBRIE, FĂGĂRAȘ. MATEI VULCAN CĂTRE REDACȚIA GAZETEI TRANSILVANIEI, LA POEZIA PE CARE O TRIMITE SPRE PUBLICARE.

Onorată redacție !

De cumva vei afla demne, după cenzura strictă a publica rîndurile următoare în „Gazeta Transilvaniei“ ești rugat din parte-mi.

Ele sînt o încercare ca mica expresie de admirație față de bravura armelor Române.

M. V.

*
**

Cînd vocea libertății prin patria răsună
din munți și din cîmpii de brațuri mii s-adună
Sub flamura Româna, de secole învelită,
Se luptă pentru țară, a lor vatră iubită.

Cînd semnul crucii sfinte, ce inima-ntărește
în viscole și necazuri puterea-ți-o mărește
ne cheamă și provoacă ca creștini și Români
la luptă și martirii cu turci de păgîni.

Cînd brațele Române cu spada lor străbună
despică și zdrobește barbara semilună
și mofturi musulmane cu vanul firilflantz.
le suflă... Romanul dorobanț.

Cînd cu vitejie și pentru libertate
Pentru copii și țară, a lui sfîntă dreptate
Luptîndu-se românul, crezînd în Dumnezeu.
Pe cîmpul de onoare își da singele său;
Atunci fii Român, sfinte-n datorie
Te chiamă cu glas dulce la armă și sabie
Și auzind geamătul de Români luptători
Stropiți, pe rana-i cruntă, balsam răcoritor.

*
**

Iar voi ostașii României
demni nepoți ai lui Traian
în care joacă voinicia și
virtutea de Roman
primiți lauri triumfători
și-a noastră recunoștință
pentru virtutea probată, eroism și suferință.
Pieptul vostru-n veci păstreze
virtuțile strămoșești
eroismul, onorul sincer,
simțirile creștinești.
Căci carvul mamei Rome și
nouă se ivește
și Romanul ca și-atuncea
ca Român trăiește.

Făgăraș, în noiembrie, 1877

M. V. [Matei Vulcan].

70

1877, DECEMBRIE, 11, BUDAPESTA CĂTRE GAZETA TRANSILVANIEI.

Erumpere spre Vidin, nu a succes. Osman rănit. Capitularea.

Arhiva Transilvaniei, nr. 7855. Orig.
Gazeta Transilvaniei, nr. 94, 1/13 decembrie, 1877.

71

1877, DECEMBRIE, 11, BUCUREȘTI. ROMÂNUL CĂTRE GAZETA TRANSILVANIEI. TELEGRAMA REFERITOR LA PARTICIPAREA TRUPELOR ROMÂNE LA VICTORIA DE LA PLEVNA.

Raportul generalului Cernat dă următoarele amănunte, de partea luate de români. Trupele noastre au luat cu asalt trei redute la Opanez, lupte duse cu mare curaj. Românii au făcut 7.000 prizonieri care au defilat cu numeroase tunuri înaintea domnitorului. Generalul Cernat ocupă în Plevna localul lui Osman, rănit și prizonier. Entuziasmul general. Luat numeroase arme și munițiuni.

Românul.

11/12 1877, București.

Arhiva Mureșenilor, nr. 7853. Orig.

72

1877, DECEMBRIE, 12, BUCUREȘTI. T. FRÎNCU CĂTRE GAZETA TRANSILVANIEI. TELEGRAMĂ ANUNȚÎND VICTORIA DE LA PLEVNA ȘI PREDAREA TURCILOR.

12/12 1877, București.

Osman a încercat să iasă. După luptă crâncenă, turcii bătuți cu desăvârșire s-au predat fără condițiuni. Generalul Cernat cu Statul major șade în localul lui Osman. Vitejia românilor a fost admirabilă. La București entuziasmul e la culme. Iluminațiuni și festivități pompoase. Amănuntele încă nu sînt cunoscute, împăratul plecat sîmbătă la Petresburg.

FRÎNCU

Arhiva Mureșenilor nr. 7854, Orig.

73

1878, IANUARIE, 1, LOM-PALANCA. MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA REFERITOR LA ÎNAINȚAREA SA ÎN GRADUL DE MAIOR, RECOMPENSĂ PENTRU FRUMOASA COMPORTARE PE CÂMPUL DE LUPȚĂ.

Lom-Palanca 7/1/1878.

Iubito Eleno!

.... După plecarea mea de la Verbița și pînă după sărbătorile Crăciunului am fost în marș de unde bineînțeles nu ți-am putut scrie și după sosirea mea aici nici nu m-am instalat bine, pînă am trebuit să plec în recunoaștere spre Belogratic, unde am stat pînă în ajunul Anului nou. Nu-ți mai descriu greutățile ce am întâmpinat în acest marș prin zăpadă pînă la brlu și viscol... În noaptea de anul nou ajungînd aici pe la orele 3—4 dimineața am găsit o depeșă, de felicitare pentru gradul de maior! Astfel îți poți imagina ce vesel am fost în ziua de anul nou pentru acest cadou...

Încît se vorbește și pe aici, cred că în curînd o să se facă pace, pe care o așteptăm cu nerăbdare, căci de 9 luni doar am avea destul. Cum știi deja eu sînt la Marele Cartier General al Armatei și cu aceasta plecăm luni 9/1 la Nazir—Mokela lîngă Vidin, unde cred că vom trece Dunărea la Ciuperceni în țara noastră mult dorită, unde se va stabili cartierul.

M-am și îmbrăcat deja ca Major, hainele le aveam gata în geamantan, încă din luna lui August. Înaintarea mea la Major a produs o mare senzațiune în Armată, dar toți trebuie să afirme că a fost bine meritată și singura recompensă care mi s-a putut da.

Sextil Pușcariu, *Op. cit.*, p. 246.

74

1878 FEBRUARIE, 2, CALAFAT. MOISE GROZA, CĂTRE ELENA GROZA DESPRE OPERAȚIUNILE MILITARE DE LA SFÎRȘITUL RĂZBOIULUI.

Calafat, 2, februarie, 1878.

Scumpă Eleno,

Am primit toate scrisorile tale și m-am bucurat foarte mult. N-am putut însă, a-ți răspunde din cauză că, am fost mereu ocupat. Altfel mă aflu bine și sănătos și de vreo cîteva zile mă găsesc pe teritoriul românesc, la Calafat, cu tot Cartierul general, unde așteptăm să se decidă odată dacă intrăm sau nu în Vidin. În ambele cazuri noi o să plecăm apoi spre București. Cred că peste cîteva zile o să se decidă. Aici în Calafat ne plictisim groaznic, căci de cînd avem armistițiu nu facem aproape nimic. Eu aș lua concediu, dar totuși doresc a rămîne pînă la sfîrșit ca apoi să plec liniștit acasă.

Arhiva Mureșenilor, nr. 4819. Orig.

75

1878, FEBRUARIE, 9, CALAFAT, MOISE GROZA CĂTRE ELENA GROZA REFERITOR
LA ÎNCHEIEREA OPERAȚIUNILOR MILITARE.

Calafat, 9/2 1878.

Iubită Eleno!

Astăzi primi scrisoarea ta de la 30/1 și mă bucur că ești bine, asemenea îți pot spune și din parte-mi că sînt sănătos și plin de speranță că cel mult în 4 zile o să pot a te anunța că am plecat de aici, spre București, către Brașov.

Așteptăm în fiecare zi să se evacueze Vidinul, să defilăm prin el și apoi spre case. Dacă ar depinde de mine mai că aș renunța bucuros la plăcerea de a defila prin Vidin și aș pleca mai dinainte spre casă, dar ce să le fac dacă nu vor să mă lase. Am cerut ieri concediul ba încă m-am și hărțuit din această cauză cu șeful de Stat Major care sub diferite pretexte m-a pus la ambigie de a mai sta cîteva zile în care trebuie a se sfîrși cu totul.

Arhiva Mureșenilor, nr. 4820. Orig.

76

1878, OCTOMBRIE, 9/21, BUCUREȘTI. FREDERIC LACHMANN CĂTRE Dr. AUREL
MUREȘIANU DESPRE ARTICOLUL TRIMIS, REFERITOR LA SERBAREA VICTORIEI.

București, 9/21.10.1878.

Mult stimată domn!

Am onoarea să vă trimit — conform dorinței maiorului Groza — un detaliu din serbarea de ieri a victoriei și vă rog după publicarea sa să-mi trimiteți pe adresa mea cîteva exemplare a acestei foi mult apreciate și să acționați în așa fel încît să fie reprodus și în celelalte foi de aici.

Cu mult respect al dv. devotat,

F. LACHMANN

Arhiva Mureșenilor, nr. 999. Orig.

77

1884, NOIEMBRIE, 27, IAȘI. MOISE GROZA CĂTRE IACOB MUREȘIANU DESPRE PRE-OCUPĂRILE SALE ÎN LEGĂTURĂ CU ÎMBUNĂTĂȚIREA REGULAMENTULUI MILITAR AL ARMATEI ROMÂNE.

27/11, 1884, Iași.

Mult stimulate și iubite papa!

Papa! pe lângă serviciul meu ordinar, care este destul de greu, am mai fost și sînt încă ocupat cu o Analiză critică a regulamentelor noastre militare care sper că o veți vedea în cel mai scurt timp posibil publicată și care îmi răpește tot timpul liber ce l-aș putea întrebuința pentru relațiile intime, familiale. Această lucrare va fi un argument că merit scuza D-tale.

Armata noastră are nevoie de schimbarea regulamentelor ei tactice și în această chestiune vitală pentru ea și națiune,¹ trebuie să-mi aduc și eu obolul meu.

Greutatea cea mai mare am învins-o, dar tot mai am de furcă. Și dacă proiectul meu va fi admis atunci ostenele și timpul meu vor fi recompensate pe terenul moral, care în chestiuni naționale face mai mult decît comorile lui Cresus.

„Vederemo é speramo“!

Arhiva Mureșenilor, nr. 1529. Orig.

78

1890, DECEMBRIE, 22 (BUDAPESTA) MOISE GROZA CĂTRE Dr. AUREL MUREȘIANU, DESPRE ÎNTOCMIREA UNUI MEMORIU PRIVIND ORGANIZAREA UNOR ACȚIUNI DE SPRIJINIRE A LUPTEI ROMÂNILOR TRANSILVĂNENI DE CĂTRE ROMÂNIA.

T. Vestei [18] 90, Dbr, [decembrie] 22.

Dragă Aurică!

[. . . .]

Ei! ai văzut ce mișcare s-a produs în țară în chestiunea ardeleană?

Ca niciodată, toate spiritele sînt agitate și toată lumea predispusă a face cîte ceva.

Curentul este foarte favorabil cauzei, numai dacă ar ține mult căci sînt mulți mișei de străini care pot împiedica prin intrigile lor. Studenții au luat-o bine, numai în comitetul lor nu trebuiau să bage pe nimeni dintre bătrîni ci numai studenți pentru ca acțiunea lor să aibe un efect mai mare.

Am fost în București vreo 8 zile și ori pe unde am ajuns am dat acest sfat, asemenea și fratele Frîncu.

Aurele, acum cînd curentul este așa favorabil trebuie profitat de el. Inițiativa privată prin studenți și Liga culturală este foarte bună și va aduce fructele ei la timp. Este vorba însă ca și guvernul să facă ceva, dar nu știe cum, ce fel și în ce mod ar trebui să intervină.

În acest scop s-au ținut mai multe consilii de miniștri și mai toate s-au izbit de Cum și Unde să ajutăm mai întii?

Am avut deosebita onoare să fiu însărcinat de o persoană sus pusă a-i face un memoriu sau o schiță de proiect cum ar trebui organizate mijloacele de orice natură ce ar trebui să le dea guvernul pe sub mîndă. [neoficial n.n].

Înțelegi bine că eu m-am ferit cît am putut de a primi această sarcină invocînd incompetența, dar în zadar, a rămas să fac ce voi putea.

Acum vin la tine care cunoști și nevoi și oameni în toate părțile apăsate, să-mi faci tu un mic proiect de organizare a ajutoarelor și personalului executiv (chiar fără a le indica numele deocamdată). Unde, în care ramură sau direcție cum să se înceapă acțiunea; care sînt nevoile mai arzătoare și cum s-ar putea paraliza; în fine, ce să-ți mai înșir eu, tu știi mai bine Unde și Cum trebuie ajutată cauza românilor de dincolo.

Te rog fă-mi aceasta numai în trăsături generale, și restul îl voi completa eu pe cît mă pricep.

Trebuie să profităm de ocazia rară ce o avem să organizăm o luptă temeinică și serioasă. Organizația este prima condiție de asistență și de acțiune!

Am vorbit și cu Mihalcea hotchier (?) și el este tare însuflețit și cred că de sărbători să poată trimite barem vreo 500 fl. din banii încasați.

Termin prin a te mai ruga o dată fă-mi cît mai iute schița de organizație și să îmbrățișăm pe toți cu dor, urîndu-vă din inimă sărbători fericite.

Arhiva Mureșenilor, nr. 3753. Orig.

79

1908, APRILIE, 4, SINAIA. MOISE GROZA CĂTRE AUREL MUREȘIANU REFERITOR LA DATELE PERSONALE ȘI FOTOGRAFIILE PE CARE ACESTA ÎI LE CEREĂ.

Sinaia 1908, 10/4

Dragă Aurele,

Primește aici poza mea de locotenent cu care am intrat pe la sfîrșitul lui martie în Campania de la 1877 căci alta din epoca aceea n-am și nici alea de căpitan n-am deoarece îndată la 1 aprilie același an am fost avansat la gradul de căpitan și după 4 luni de la luarea Griviței, 30 august, am fost recomandat la gradul de Major așa că în tot timpul războiului n-am avut ocazia a poza decît în anele sau istoria lui, cel mult.

La 1878, după război venind la Brașov să iau pe Lenica am pozat împreună dar ca Major, poză pe care trebuie să aveți și voi.

Poza lui Lachmann credeam că o am, dar vezi că nu-i mai știu nici adresa și nici localitatea unde mai trăiește și dacă mai este între cei vii.

Livia cred că ți-a trimis o copie de pe manualul sau biografia mea publicată în Epoca cu ocazia procesului meu la Casație din luna Noiembrie-Decembrie a.1. (1907). Din acea biografie poți extrage ce ți trebuie, pentru text.

Arhiva Mureșenilor, nr. 1565. Orig.

80

1909, <MARTIE-APRIILIE>, BRĂILA. MOISE GROZA CĂTRE AUREL MUREȘIANU.
TRIMITE ACTELE CERCULUI ÎNFIINȚAT DE EL LA BUCUREȘTI.

Dragă Aurele!

Din zăpăceala oarecare uitînd să anez la scrisoarea către Lenușa actele cercului despre care făceam mențiune ți le trimit acum și te rog a-ți da părerea în general asupra întreprinderii acestea și în parte asupra modului cum și cine ar trebui să ne punem în relații dintre cei de acolo.

Vă îmbrățișăm cu dragoste frățască,

ȘOGORUL.

Stimate domnule,

În timpul din urmă, situațiunea Românilor de peste munți înrăutățindu-se din ce în ce mai mult, din cauza legilor pe care guvernele ungurești le-a adus, de astă dată pe față și fără nici o tănuire ca să maghiarizeze tot ce nu este Ungur, ne-a făcut pe noi, o seama de Români de peste Carpați, stabiliți în Regat să ne gîndim la mijloace mai eficace spre a veni în ajutorul fraților rămași pe la vetrele părintești.

În scopul acesta spre a ne putea organiza, am înființat în București, Cercul Românilor de peste munți la care vă rugăm să aderați și dvs.

Cercul nostru nu are tendințe separatiste. Gîndul ne este să grupăm la un loc pe toți Românii de origine de peste Carpați, să ne impunem obligații și sacrificii, pe care nu le putem pretinde deopotrivă de la toți Românii din această țară. Oricărui Român trebuie să-i stea la inima dezvoltarea și propășirea culturii naționale de pretutindeni, dar în prima linie, nouă, celor de peste munți, ne încumbă datoria de a nu lăsa să fie călcată în picioare, din partea asupritorilor noștri, cultura românească.

Românii de origine transcarpatină sînt numeroși și răspîndiți pe întregul întins al țării. Mulți dintre noi am dorit să contribuim cu o parte din avutul nostru la alinarea suferinșelor celor oprimați dar, pînă astăzi, lipsindu-ne un centru, sacrificiile ce le am făcut, în diferite împrejurări, au rămas fără rezultatul dorit.

Din cercul nostru este exclusă orice politică de partid, în el se face numai politică națională.

Cercul sperăm să devie un centru puternic al tuturor Românilor de origine de peste munți, unde să se închege legăturile de solidaritate dintre noi, unde membrii să-și poată găsi la nevoie un sprijin și de unde să se ajute efectiv mișcările naționale.

Se vor găsi desigur, și între noi unii care, nevoind să contribuie cu obolul lor, vor căuta fel de fel de pretexte spre a nu se înscrie în Cerc. Acestora le vom spune de la început că Cercul nu va putea servi ca pedestal de înălțare pentru nimeni și că el s-a întemeiat numai pentru aceia care doresc să facă sacrificii pentru românism.

Iată principalele articole din Statute:

Art. 1. Se înființează în București un Cerc al românilor de peste munți, cu scopul:

a/ de a dezvolta legăturile de solidaritate între membrii cercului.

b/ de a întreține legături mai strânse cu Românii de dincolo de munți.

c/ de a forma un centru pentru sprijinirea mișcărilor naționale.

art. 2. Pot fi membri ai Cercului toți Românii originari de peste munți, stabilități în țară.

Art. 5. Pe lângă membrii ordinari și membrii fondatori vor putea fi acla- mați, în adunarea generală, membri de onoare ai Cercului toți acei Români, care vor fi sprijiniți mișcarea națională prin însemnate mijloace morale și materiale. Ei vor putea fi consultați de cte ori va crede de cuviință Comitetul.

Sediul Cercului, deocamdată, este la d. Secretar, Calea Plevnei 50, unde se va trimite corespondența și adeziunile.

Președinte,
GENERAL M. GROZA

Secretar,
G. POPA LISSEANU

Arhiva Mureșenilor, nr. 1572. Orig.

81

1909, MARTIE, 23, BRĂILA, MOISE GROZA CĂTRE AUREL MUREȘIANU REFERITOR LA ÎNFIINȚAREA CERCULUI ROMÂNILOR DE PESTE MUNȚI.

Brăila, 1909, martie 23.

Dragă Aurele!

Îți trimit un imprimat cu apelul către românii de peste munți stabiliți în țară ca să se înscrie în Cercul ce s-a format în București de către un comitet sub președenția mea avînd ca vice președinși pe majorul Verzea și Țețu iar membrii pe d-nul Lupan comerciant, Mircea inginer (unul din frații Mircea de la „Carul cu bere”), Mîndrescu prof. universitar, Popovici com. și proprietar, Clinciu (casier al Cercului) profesor la liceul Lazăr și proprietar și Popa Liseanu profesor la liceul Lazăr și proprietar.

Scopul principal al acestui cerc este de a strînge mulțimea de români transilvăneni ce trădesc în țară așa de răsplîndiți ca să se cunoască și astfel să facă ca existența și importanța lor aci să se simtă în toate privințele și mai ales în chestiunile naționale de peste munți.

Regret că n-am momentan un exemplar din statutul ca să ți-l trimit dar în imprimat sînt dispozițiile destul de dezvoltate încît cred că te poți edifica îndestul despre scopul, importanța și viitorul acestei societăți.

Condițiile de admitere în cerc sînt:

Membrii onorific care va dona instituției o sumă oarecare;

Membrii fondatori care va cotiza la înscriere 100 lei și pe an cîte 20 lei plătitibile în două rate și Membrii ordinari care vor cotiza 20 lei pe an tot în 2 rate.

Comunicîndu-ți toate acestea țin să aflu părerea ta în cauză mai ales cum am putea pune mai bine în legătură cu ai voștri de acolo spre a ne ajunge scopul.

Vă salutăm cu dor și drag al tău

ȘOGORUL

Arhiva Mureșenilor, nr. 1571. Orig.

c) CONTRIBUȚIA BRAȘOVULUI LA SPRIJINIREA RĂZBOIULUI DE INDEPENDENȚĂ

(ȘTEFAN SUCIU)

- Documente de la nr. 82 la nr. 107
- Liste subscripție de la nr. 108 la nr. 130

1877, MAI 16, ZĂRNEȘTI — MANDAT DE ARESTARE PENTRU GEORGE NIȚU ȘI NICOLAE CÎMPEANU, ACUZAȚI DE REFUZUL SERVICIULUI MILITAR OBLIGATORIU

Mandat de arestare

*Următoarele persoane care se află într-un loc necunoscut, acuzate cu refuzul serviciului militar obligatoriu, ale căror semnalamente le dăm mai jos, sînt urmărite și dacă vor fi găsite, să fie escortate la Judecătoria Zărnești: George Nițu, născut în Simon, 22 ani, gr. ort., salahor
Nicolae Cîmpeanu, născut în Vlădeni, 23 ani, gr. ort., salahor.*

Zărnești 16 mai 1877.

judecător de ocol, ss/indescifrabil.

Arhivele Statului Brașov, fond Tribunalul Brașov. 1877, dos. 237.

7/19 MAI 1877, BRAȘOV — APELUL LUI GEORGE BARIȚIU ADRESAT FEMEILOR ROMÂNE DIN TRANSILVANIA PENTRU ÎNFIINȚAREA COMITETELOR DE AJUTĂRARE A SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Epistola respectoasă către femeile noastre

Sînt nouă luni, de cînd femeile compatrioților noștri maghiari prepară cu mare zel scame, bandaje și alte obiecte necesare la vindecarea soldaților turci răniți în bătălii. Această activitate nu numai pur umanitară, ci totodată și frățească a damelor maghiare, a fost primită cu mare mulțumire de către guvernul turcesc și de generalii armatei otomane. — Femeile noastre în Transilvania, Ungaria, Bucovina s-au simțit pînă acum obligate a da ascultare simțămîntelor de milă și durere, de cîte ori armata noastră imperială își vărsa singele, ca în 1848/49, 1859, 1864, 1866, în care campanii se aflau și fiii lor cu miile și cu zecile de mii. Astăzi, în aceste zile de probă și criză supremă, se văd și femeile noastre ajunse în pozițiunea femeilor națiunii maghiare, de a spăla și lega rănile acelor ostași români, frați ai noștri mai mult decît maghiarii cu turcii, care provocați și trași în luptă de către otomani, se bat și-și varsă singele, nu din vreo vanitate sau trufie, ci în sensul cel mai strîns al cuvîntului pentru existența patriei și a națiunii, pentru libertatea contra vechii tiranii sălbatice, care prefăcuse patria lor de atîtea ori într-un mormînt universal. Toate actele publice mai recente ieșite de la legislația și de la guvernul României, cum și evenimentele zilelor din urmă ne pot convinge pe toți, că România este decisă a-și apăra existența și drepturile sale pînă la

marginile extreme. Dacă nu am mai avea altă probă despre ferma deciziune a locuitorilor țării de a se apăra pe viață și pe moarte, ne-ar fi de ajuns acele liste lungi de oferte extraordinare, în cai frumoși (până acum peste două mii), în bani, nutreț, adică fin, paie, orz, ovăz, în grâu de pline, în vin și vinars, care curg neîncetat din toate regiunile țării, de bună voie așa, cât legea rechizițiilor uzitată în toate statele, votată și în România, se aplică mult mai puțin decât se temeau unii.

Încă pentru femeile române, era societatea Crucii Roșii înființată la București, cu ambulanțele și spitalele sale, era însă și societatea nobilelor femei înființată în a doua capitală de către damele din cele mai de frunte familii ale Moldovei, cu scopul răspicat în cinci puncte ale programei sale. Scurt, naștinea întreagă, bărbați și femei, juni și june s-au decis a sacrifica tot, avere, sănătate, viață pentru salvarea celor mai sublime bunuri din lume.

Față cu aceste evenimente era peste puțină, ca femeile noastre dincoace de Carpați să mai rămână îndărătul femeilor maghiare și strbe în manifestarea prin faptă a compătimirii și a durerii sufletești către acei bravi ostași, loviți de glonte, ruși prin bucăși de bombe și grenade, înșepași de baionete, tăiați de sabie, călcași, răniți în diverse moduri.

Onoarea inițiativei este a femeilor din Sibiu, de unde primirăm încă de vineri știrea telegrafică despre înființarea unui comitet de dame, care lua asupra-și primirea și înaintarea ofertelor destinate pentru cei răniți.

Nu ne îndoim un moment, că femeile noastre din alte comune, mai ales urbane, opidane și chiar rurale de cele mari, vor forma mici comitete de câte trei sau cinci inse, spre a se consulta de ex. despre calitatea scamelor, forma bandajelor și altele ca acestea, cum și de modul înaintării pachetelor la locul destinațiunii lor. Încît pentru scame, bandaje și alte obiecte necesare la vindecarea celor răniți, va fi farte bine, ca oriunde vi se va da ocaziune Doamnele mele, să luați consiliul medicilor speciali.

Se cere de la subscrisul, ca să arate adresa sub care au a se transmite pachetele, se înțelege cu poșta, pe lângă carte de cărăușie (Frachtbrief) și declarațiune separată, în care să fie anumite obiectele. Acea adresă este :
D. Dn. Dimitrie Grig. Ghica, președinte, în localul eforiei spitalelor civile — București.

Dacă cuiva nu-i este îndemnă a se adresa de-a dreptul, pentru acest caz subscrisul se supune deocamdată la grija de a primi pachetele francate până aici la Brașov și date la adresa lui, iar de aici se vor înainta în modul ce se va afla mai prompt și mai sigur.

G. BARTIU

1877 MAI 22, BRAȘOV — PROCES-VERBAL LUAT ÎN ADUNAREA DE CONSTITUIRE A „COMITETULUI ROMÂNILOR DIN BRAȘOV PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI ÎN RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚA DE STAT A ROMÂNIEI“

PROCES-VERBAL

luat în adunarea mai multor români din Brașov, ținută în 10/22 mai sub președenția D-lui Diamandi Manole

Obiectul:

— ajutorarea soldaților români din România, răniți în război

1. *Domnul Diamandi Manole arată în puține cuvinte că și-a permis a convoca o adunare a românilor din Brașov pentru un scop eminamente umanitar. Acest scop este ajutorarea soldaților răniți în războiul ce a început la șarmul Dunării. După această introducere roagă adunarea să se constituie, alegându-și un birou.*

Adunarea alege prin aclamațiune pe Dl. Diamandi Manole ca președinte și pe Ion Lepadat ca secretar.

2. *Mai mulți membri ai adunării iau cuvântul și arată că scopul de a ajuta pe soldații răniți e per excellentiam umanitar; provoacă pe cei prezenți să nu se sustragă de la jertfe pentru un asemenea scop.*

3. *Se propune ca adunarea să încuviințeze facerea unei liste spre a se culege contribuiri generoase în favoarea soldaților răniți români. Propunerea se primește.*

4. *Dl. Filipescu face următoarea propunere: să se aleagă un comitet de 15 membri, acest comitet să se numească: „Comitetul Românilor din Brașov pentru ajutorarea soldaților răniți din România“.*

Propunerea se primește cu unanimitate.

5. *Ședința se suspendă pe 5 minute spre a se chibzui asupra alegerii membrilor comitetului. La redeschidere se propun și se proclamă membrii ai comitetului:*

Domnii D. Enciovici, Par. preot Ioan Petric, N. Th. Ciurcu, Ar. Densușanu, C. Sterie, I. Stinghe, I. M. Burbea, G. Perșinariu, Diam. Manole, Dtr. Neagoe, B. Baiulescu, I. Lengher, G. B. Pop, Iul. Filipescu și I. Lăpedat.

6. *Domnul președinte propune ca lista să se subscrie îndată din partea celor prezenți. Propunerea se primește.*

7. *Mai mulți oratori apelează cu vorbe călduroase către membrii adunării și-i roagă să se arate cât mai generoși la subscrierea listei.*

8. *Se vestește rezultatul listei subscribe. Acest rezultat arată suma de franci — 7540. Domnii D. Stănescu și Diamandi Manole sînt mai cu seamă aplaudați de adunare pentru deosebita generozitate.*

Dl. președinte mulțumește adunării pentru sumele înscrise.

9. Se pune în dezbateră următoarea întrebare: activitatea comitetului va rămâne mărginită numai înăuntrul Braşovului, ori se va extinde şi în afară? Mai mulţi oratori iau parte la dezbateră. În fine se decide: Comitetul să-şi reglementeze însuşi activitatea sa şi să publice în ziarele române de dincoace de Carpaţi rezultatul şedinţei de faţă, provocând şi pe alţi români de inimă să imite exemplul braşovenilor.

Ne mai fiind nimic la ordinea zilei, se ridică şedinţa şi se subscrie procesul verbal.

DIAMANDI MANOLIE

Presedinte

I. LĂPEDAT

Secretar

Arhivele Statului Braşov, fond Primăria Braşov, Acte Prezidiale, 1877, nr. 232.

85

1877, MAI 26, BRAŞOV – PREFECTUL COMITATULUI BRAŞOV CERE PRIMARULUI ORAŞULUI BRAŞOV SĂ SUPRAVEGHEZE CU CEA MAI MARE VIGILENŢĂ STRĂINII CARE VIZITEAZĂ ORAŞUL.

De la prefectul comitatului Braşov

Nr. 349/1877

Ca urmare a izbucnirii războiului ruso-turc în învecinatul principat România, consider necesar fără putinţă de amnare ca în privinţa călătorilor străini să se facă permanent supravegherea cea mai vigilentă potrivit instrucţiunilor. De aceea, în modul cel mai serios vă îndrum pe Domnia voastră, sub rigoarea răspunderii personale a conducătorilor locale, îndeosebi a notarilor şi juzilor, să aplicaţi în modul cel mai exact şi cel mai sever instrucţiunile despre paşapoarte la străinii care sosesc în ţară, să le supravegheaţi în modul cel mai vigilent purtarea şi activitatea lor şi împotriva celor care nu au certificate de călătorie [paşapoarte], sau dacă au, sînt indivizi de purtare suspectă, să-i arestaţi şi să procedaţi cu ei conform legilor şi instrucţiunilor în vigoare, iar asupra fiecărui eveniment mai important, care se întîmplă, să-mi raportaţi imediat.
Braşov, 26 mai 1877

SZENTIVÁNYI GYULA, prefect

Domniei sale, domnului Johann Gött, primar al oraşului Braşov loco

Pe verso: Prezentat la 28 mai 1877

Spre ştiinţă şi conformare

Braşov la 28 mai 1877

Văzul STRIMBEU /potrocolist român/
JOHANN GÖTT, /primar/

Arhivele Statului Braşov, fond Primăria Braşov, Acte Prezidiale, 1877 nr. 228 – original l. maghiară, 2 file.

1877 MAI 29, BRAȘOV — ORDINUL LUI SZENTIVANY GYULA, PREFECTUL COMITATULUI BRAȘOV, CĂTRE JOHANN GÖTT, PRIMARUL ORAȘULUI BRAȘOV, PRIVIND DIZOLVAREA COMITETULUI ROMÂNILOR DIN BRAȘOV PENTRU AJUTORAREA SOLDATILOR RĂNIȚI DIN ROMÂNIA

De la prefectul comitatului Brașov

Nr. 352/1877 prezidial

Stimate domnule primar !

Cu privire la procedura care trebuie urmată la eventualele colecte de ajutoare pentru răniți din războiul ruso-turc, drept urmare la înaltul ordin al excelenței sale, ministerul de interne regal maghiar, nr. 425 din anul curent, anunș pe domnia voastră pentru cuvenită știință și conformare prin prezenta, că deoarece ajutorul răniților, de oricare parte beligerantă ar aparține, trebuie îngăduit ca o acțiune umanitară îndreptată spre alinarea durerii omenirii suferinde, totuși trebuie să se aibă deplină siguranță, ca ajutorul pentru răniții uneia sau alteia dintre părțile beligerante să nu poată fi folosit ca pretext pentru demonstrații politice, care nu ar fi compatibile cu principiul adoptat al neutralității.

De aceea, nu poate fi îngăduită întemeierea de comitee de ajutoare, însă particulari pot strânge pentru răniții oricărei părți beligerante ajutoare de pansamente, îmbrăcăminte și chiar bani. Specificațiile originale despre fiecare ajutor trebuie însă să fie prezentate, înaintea trimiterii, în fața autorității, care trebuie să-și asigure convingerea deplină, că ajutorul strâns a fost trimis într-adevăr pentru răniți, iar despre fiecare astfel de trimitere mi se va raporta, anexînd o copie de pe specificația ajutorului.

Urmare la această, cer stimatului domn primar, să dispună neîntîrziat dizolvarea comitetului întemeiat cu scopul de a face colecte pentru răniții din România, potrivit chemării publicate în numărul 37 al ziarului local „Gazeta Transilvaniei”, să-mi înainteze o copie după specificația originală despre sumele strînse pînă în prezent, să se documenteze sigur unde au fost trimise sumele strînse și să-mi prezinte raport, pe lîngă care atrag atenția că particularilor nu le este oprită efectuarea colectelor, dar ei trebuie să raporteze despre aceasta în prealabil autorității și să respecte regulile de mai sus.

Brașov, la 28 mai 1877

SZENTIVÁNYI GYULA m.p.
prefect

1877 MAI 29, BRAȘOV — PROCES-VERBAL LUAT LA OFICIUL PRIMARULUI DIN BRAȘOV
CU PRIVIRE LA DESFIINȚAREA COMITETULUI PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR
ROMÂNI RĂNIȚI ÎN RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚA DE STAT A ROMÂNIEI

PROCES-VERBAL

luat la 29 mai 1877 la oficiul primarului din Brașov

Prezenți sînt cei semnați la urmă

Drept urmare a ordinului domniei sale a prefectului comitatului Brașov, Julius de Szentivanyi, din 28 mai, nr. 352/1877 sînt citați domnii Diamandi I. Manole și N. Th. Ciurcu, care semnează în nr. 37 din 27 mai a.c. al ziarului local care apare în limba română „Gazeta Transilvaniei”, primul ca președinte, al doilea ca casier al unui comitet care s-a format în localitate, pentru a întreprinde colecte de bani în favoarea soldaților români răniți, și sînt solicitați, să dea răspunsuri conștiincioase la următoarele întrebări:

I. Potrivit nr. 37 din „Gazeta Transilvaniei”, la 10 mai a.c. a avut loc o adunare a unor cetățeni români, care a instituit un comitet, și s-au întreprins colecte de bani pentru soldații români răniți. În numărul citat al ziarului, dv., Diamandi Manole, figurați ca președinte, iar dv., N. Th. Ciurcu, drept casier al acestui comitet. Este adevărat că această adunare a avut loc?, în caz afirmativ, unde?, și cînd?. De ce nu ați anunțat știnerea ei aici la acest oficiu? S-a luat un proces verbal? Ați fost ales de către adunare drept președinte, respectiv casier?

ad.I. Conform cu cele publicate în Apelul filantropic din „Gazeta Transilvaniei” nr. 37, este adevărat că s-a ținut o consultare în localul Casinei Române din strada Scheilor nr. 145, în ziua de 22 mai stil nou, pentru ajutorarea soldaților răniți români din România, în care adunare s-a ales un comitet de 15 membri, ale căror nume se văd publicate în „Gazeta Transilvaniei” nr. 37, și cărui comitet i s-au dat însărcinările care se văd în menționatul Apel filantropic. Apoi comitetul a ales pe Diamandi I. Manole ca președinte și pe Nicolae Th. Ciurcu drept casier.

În consultarea ținută s-a luat și un proces verbal despre cele urmate.

Înainte de toate credeam că scopul uman și filantropic al acestei consultări ne scutește de a face /anunțarea/ și încă cu atît mai mult, fiindcă statul austro-ungar a subscris și el Convențiunea de la Geneva.

Mai departe am citit și noi în ziare și anume în cele din Budapesta, că și în alte localități s-au înființat comitete (Comitetul studenților din Budapesta), parte pentru a primi oaspeși turci, parte pentru a aduna bani pentru răniții turci, și așa am gîndit, că ne va fi îngăduit și nouă, a ne consulta și a înființa un comitet pentru a aduna ajutoare în favoarea românilor răniți în război. De altminteri, nu ne este cunoscută nici o lege care ar opri adunări publice și înființarea de comitete pentru colecte în favoarea răniților.

II. Comitetul are statute, care îi servesc ca îndreptar, și în caz afirmativ, aceste statute au fost prezentate pentru aprobare forurilor mai înalte?

ad.II. Statute nu avem, deoarece însărcinările obișnuite la toate comitetele filantropice provizorii se publică în ziare ceea ce făcuserăm și noi.

III. În nr. 37 din „Gazeta Transilvaniei” este publicată o listă, potrivit căreia s-a strîns de la 78 locuitori din localitate, de naționalitate români, suma de 7 540 franci în favoarea soldaților români răniți. Această sumă a fost strînsă de către comitetul dv. și, în caz afirmativ, ce s-a întîmplat cu banii?

ad. III. Din suma de 7 540 franci s-au încasat pînă în ziua de 13/25 mai suma de 7 125 franci, pe care în aceeași zi am trimis-o printr-un „Grup D. nr. 1” prin poșta din localitate pe adresa președintelui societății române „Crucea Roșie” din București, prințul Dimitrie Gr. Ghica.

Înainte de încheierea procesului verbal se atrage atenția domnilor Diamandi Manole și N. Th. Ciurcu, că în urma ordinului domniei sale a prefectului comitatului Brașov, Julius de Szent Ivanyi din data de 27 mai nr. 352/1877, comitetul se dizolvă și activitatea ca atare în această problemă se suspendă. Este însă la discreția unor persoane particulare, să întreprindă acțiuni de strîngerea de bani pentru soldații români răniți, acestea însă trebuie anunțate la acest oficiu, listele de colecte originale trebuie prezentate și de fiecare dată va trebui să se doveadăscă, că banii au fost expediați la destinația lor.

Totodată se menționează, că domnii au prezentat la acest oficiu listele originale de colecte privind sumele de ajutor angajate pînă acum, precum și recipisa originală despre o trimitere de bani în valoarea declarată de 3 700 florini valută austriacă, expediată la 25 mai a.c. la adresa Dimitrie Gr. Ghica din București, și după aceste două documente s-au efectuat copii.

DIAMANDI MANOLE m. p.
NICOLAE TH CIURCU, m. p.

Drept pentru care am încheiat prezentul proces verbal.

JOHANN GÖTT, m.p., primar,

LITSKEN m.p.
vice-căpitan al orașului,

ALEXANDER SZABÓ
vice-notar, ca grefier.

Arhivele Statului Brașov, fond Primăria Brașov, 1877, nr. 232, „Gazeta Transilvaniei” nr. 39 din 22 mai/3 iulie 1877.
orig. l. română și l. germană.

**1877, MAI 30, BRAȘOV — RAPORTUL PRIMARULUI DIN BRAȘOV CĂTRE PREFECTUL
COMITATULUI BRAȘOV REFERITOR LA DESFIINȚAREA COMITETULUI ROMÂNILOR
DIN BRAȘOV PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI**

Prea stimate domnule comite suprem!

Urmare la ordinul Dv. cu nr. 352 din 28 ale lunii mai a.c., am onoarea să vă raportez că, în legătură cu apelul din „Gazeta Transilvaniei” nr. 37, am convocat pe Diamandi I. Manole și N. Th. Ciurcu, cetățeni din localitate, încheind cu ei procesul verbal alăturat.

În continuare, atît celor două persoane numite cît și celorlalți care au alcătuit un comitet și ale căror nume le-am trecut în lista alăturată, le-am comunicat în scris că ajutorarea răniților aparținători de orice parte beligerantă, fiind un act umanitar de ușurare a durerilor oamenilor suferinzi, este îngăduită, dar formarea și activitatea unor comitete nu se poate îngădui fără aprobarea preaînaltului guvern, ci numai ca persoane particulare pot să strîngă ajutoare pentru răniții oricărei din părțile beligerante. Apoi, fiecare colector este obligat să prezinte primarului o listă originală asupra sumei strînse, pentru ca să se convingă și să ia cunoștință că suma strînsă a fost îndreptată într-adevăr spre ajutorul răniților și nu în alte scopuri.

Comitetul consemnat în „Gazeta Transilvaniei” nr. 37 menționată, l-am desființat cerînd procesul verbal despre constituirea lui din 22 mai, pe care l-am anexat actului.

Am onoarea să anexez aici copii oficiale ale listelor originale despre sumele strînse pîuă acum și să înaintez o recipisă despre trimiterea de 7 540 franci prin-cipelui Dimitrie Ghica, președintele societății întemeiate la București pentru ajutorarea soldaților răniți români.

Astfel, cred că am îndeplinit stimatul ordin al înălțimii voastre.

SZABÓ (vicenotar)

Expediat la 30 mai 1877

Arhivele Statului Brașov, fond Primăria Brașov, Acte Prezidiale, 1877, nr. 232, concept, l. maghiară.

89

1877 Iunie 9, BRAȘOV — APEL LANSAT DE FRUNTAȘII MIȘCĂRII NAȚIONALE ROMÂNE DIN BRAȘOV PENTRU CONTINUAREA ACȚIUNILOR DE SPRIJINIRE A RĂZBOIULUI DE INDEPENDENȚĂ

Apel la Români !

Guvernul maghiar prin ordinul său a dizolvat comitetul înființat aici pentru primirea ofrandelor în favoarea frașilor noștri din România răniți în resbel.

Însă simțămîntul umanității, iubirea și legătura de sînge nu se dizolvă decît odată cu viața !

În numele acestor înalte și sfinte simțăminte, noi ca particulari, venim a apela pentru ajutorarea frașilor noștri răniți în resboi, la toși aceia, în al căror piept bate o fierbinte inimă de român, la toși aceia, în al căror nobil sîn arde focul sacru al umanității, în fine la toși aceia, care pentru onoarea secolului, în care trăim, doresc triumful civilizațiunii asupra barbarismului.

Dacă iubirea frățească ne face să implorăm de la cel de sus ca frașii noștri din România, să se întoarcă de pe cîmpul de luptă încărcăți de izbîndă și glorie, aceeași iubire ne impune a veni în ajutorul acelora, care au căzut pentru gloria și viitorul neamului românesc.

Români ! nu numai îndatorirea stngelui, nu numai vocea carității cere de la noi acest ajutor; aceasta o pretinde încă înalta obligație, ce ne-o impune civilizațiunea.

Secole întregi au luptat frații noștri din România pentru lumină și lege contra barbarismului ! Un Mircea, un Ștefan, un Mihai au trăit și au murit cu arma în mână la porțile Europei, înfrângând potopul barbariei și al întunericului.

Martoră este istoria, că toate popoarele luminate ale Europei au admirat și au bine-cuvîntat în acești eroi ia românilor totodată și pe cavalerii eroi ai creștinismului.

S-ar putea acum, Români, ca noi cei mai de aproape ai lor, noi asupra cărora încă s-au răsfrînt razele binefăcătoare ale victoriei lor, noi să rămînem nepăsători față de aceia, care vin a continua opera ce au început-o glorioșii lor strămoși ?

Urmașii ar putea scrie cu drept cuvînt pe mormintele noastre: Nepăsători de suferințele fraților voștri, voi ați pîngărit numele ce l-ați purtat !

Apelăm dară la toți românii dintre Tisa și Carpați, la juni și bătrîni, la avuți și la săraci, a da fiecare obolul său pentru alinarea suferințelor fraților noștri din România răniți în resboi.

Apelăm cu deosebire la tine, Junime română, garanția viitorului și visului de aur al simțămintelor nealterate ! Adu-ți aminte, că predecesorii tăi și-au pus o pagină de aur în analele Poporului român.

Ia Junime și de această dată apostolatul pentru a propaga ideea cea mai sfîntă, simțămîntul cel mai blînd și mai dulce: de a alina suferințele celui ce-a rămas pe cîmpul de război.

Ofrandele în bani să se adreseze domnului Diamandi I. Manole, comerciant în Brașov; ofrandele în scame, bandaje, etc., onorabilei doamne Hareti Stănescu în Brașov.

Brașov, în 9 iunie 1877

Ioan Petric, protopop.

N. Strevoi

Diamandi I. Manole

Ioan T. Popovici

Dimitrie Ionciovici

Nic. I. Baboianu

Dr. Ioan Neagoe

Nicolae T. Ciurcu

Aron Densușanu

Ion Ienger

Dr. I. Lepedat

Const. I. Popasu

G. Barițiu

George B. Popp

Constantin Nicolau

Iacob Mureșanu

4/16 Iunie 1877, BRAȘOV — PROGRAMUL SPECTACOLULUI MUZICAL ORGANIZAT DE REUNIUNEA ROMÂNĂ DE GIMNASTICĂ ȘI CÎNTĂRI, PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

*Reuniunea Română de gimnastică și de cîntări
Astăzi în sala hotelului „Nr. 1”*

**PRODUȚIUNE MUZICALĂ
în favorul
RĂNIȚILOR OSTAȘI ROMÂNI DIN ROMÂNIA**

P r o g r a m a

1. *Vivandiera, cor amestecat de F. Flechtenmacher*
2. *Prima zi de primăvară: a) Presimț de primăvară, b) Serbarea primăverii, cor amestecat de F. Mendelssohn-Bartholdy*
3. *Sempre piu l'amo, duet pentru 2 soprane de M. Carafa*
4. *Toată a mea gîndire, cor amestecat de J. Rheinberger*
5. *Balcanul și Carpatul, poezie de V. Alecsandri, (Declamațiune)*
6. *Două inimi nu-mi dau pace, hora pentru cor amestecat de G. Dima*
7. *Duet pentru tenor și bas din opera „Belisar” de C. Donizetti*
8. *Greu armați la țintă azi grăbim, rugăciune pentru cor amestecat cu solo de bas din „Cruciații” de N. W. Gade*
9. *Două cîntece românești: a) Bălcescu murind, de P. Mezzetti
b) Hora severinului, de F. Wiest,
pentru cor amestecat aranjamente de L. Frank*

Clavirul este din dipositul Domnului I. Hedwig, care a binevoit a-l oferi pentru scopul producțiunii „gratis”

Inceputul la 8 oare, seara

Arhivele Statului Brașov, fond Reuniunea română de gimnastică și cîntări, registru nr. 6, anexa 13

1877, Iunie 11, VIENA — TELEGRAMĂ CĂTRE CONSULUL GENERAL AL AUSTRO-UNGARIEI LA BUCUREȘTI, ZWIEDINEK, ÎN LEGĂTURĂ CU ÎNROLAREA VOLUNTARILOR TRANSILVĂNENI ÎN ARMATA ROMÂNĂ

*Către consulul general cezaro-crăiesc
Rittler von Zwiedinek
București, 2033, 212
11/6 1877*

Telegramă cifrată,

Conform rapoartelor oficiale, tineri recruși din Făgăraș și Sibiu au fugit fără pașaport în România, pentru ca acolo, conform planului, să fie înrolați în armata română; aceștia au fost primiți la Ploiești cu demonstrații și manifestări de bucurie entuziastă.

Să încerce Excelența voastră, să se informeze în această problemă și să-mi comunice rezultatul.

Arhivele Statului București, microfilme Austria, rola 175, cadrul 259 limba germană.

92

1877, IULIE 9, PLOIEȘTI — EXTRAS DIN RAPORTUL VICECONSULULUI CEZARO-CRĂIEȘC DIN PLOIEȘTI, CĂTRE AGENȚII DIPLOMATICE CEZARO-CRĂIEȘTI ȘI CONSULUL GENERAL DIN BUCUREȘTI

[...] În toate districtele are loc de 10 zile înrolarea recruților pentru armata română, în care se înrolează voluntar mulți tineri români transilvăneni, care aici servesc în mod voluntar și în provincia natală sînt obligați să-și satisfacă serviciul militar [...]

Arhivele Statului București, microfilme Austria, rola 175, cadrele 8—9 limba germană.

93

1877, IUNIE, 14, FĂGĂRAȘ — SCRISOARE CĂTRE REDACȚIA „GAZETEI TRANSILVANIEI” PRIVIND CENZURAREA CORESPONDENȚEI VENITĂ DIN ROMÂNIA

Făgăraș, 14/6/877

*Onorabilei Redacțiuni a Gazetei Transilvaniei
Brașov*

Vă facem cunoscut cum că toate epistolele care ne vin aici îndeosebi acelea din România, le primim desfăcute, așa departe am ajuns cu libertatea și constituția maghiară.

Ar fi bine să atingeți asta în Gazetă spre arătarea publicului.

Primiți salutările noastre și publicat fără numele meu.

ss/indescifrabil

Arhivele Statului Brașov, fond redacția Gazetei Transilvaniei, 1877, nr. 1 .

94

1877 IULIE 15, BREAZA — RAPORTUL POSTULUI DE GRĂNICERI DIN BREAZA PRIVIND DEZERTAREA UNUI SOLDAT DIN ARMATA AUSTRO-MAGHIARĂ

*Postul de grăniceri Breaza**

*Către Judecătoria regală maghiară de ocol, Făgăraș
Breaza, 15 iulie 1877*

Patrula trimisă de la postul de mai sus, în ziua de 13 iulie a.c., compusă din Sturm György și Molnár Antal, a reușit să găsească la ciobanul suprave-

ghetor, Dumitru Milia de la stîna Zirna, următoarele obiecte ale statului: o baionetă cu toc, o centură cu toc pentru cartușe, 1 pantalon, 1 chipiu de campanie, care au fost predate comandamentului regal din Făgăraș.

Intrucît numitul Dumitru Milia a reținut aceste obiecte de la un soldat dezertor, și le-a ținut la dînsul deja de 9 zile, fără să facă vreo comunicare, se face vinovat pentru sustragerea bunurilor statului.

HUBER m. p.,
șeful postului

* — comună din județul Brașov.

Arhivele Statului Brașov, fond Tribunalul Brașov, dosar 59/1877, orig. l. maghiară.

95

1877 Iunie 18, BRAȘOV — RECUIȘUL LUI DIAMANDI MANOLE ÎMPOTRIVA DIZOLVĂRII COMITETULUI ROMÂNILOR DIN BRAȘOV PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR RĂNIȚI DIN ROMÂNIA

Onorate Domnule Primar,

Prin comunicatul nr. 232 a.c. ați dizolvat, la ordin mai înalt, Comitetul filantropic instituit aici în Brașov pentru primirea ofrandelor în favoarea ostașilor din România răniți în război.

Eu, ca președinte al aceluia comitet, vin a face recurs contra acestei dispozițiuni, la care avînd în vedere scopul umanitar al comitetului, vă mărturisesc că nu mă așteptam.

Abstractizînd de la aceea că într-un stat constituțional nu se guvernează prin ordine de cabinet, ci prin legi, că cetățenii nu pot fi despuiași prin măsuri discreditoare de cel mai sacru drept: dreptul întrunirilor, care în toate statele civilizate este pus sub cea mai întinsă protecțiune a legilor, abstractizînd zic de la acestea, eu înainte de toate nu pot să nu relev două flagrante contradicții la care se expune însuși ordinul: întâi, nu se pot împăra ideea unui stat constituțional, cum se numește și statul Austro-Ungaria, cu ordinul absolutist, prin care nu numai (că) se opresc chiar și întrunirile pur filantropice, dar ce este mai grav se interzic operațiunile filantropice prin intermediul de comitete; a doua contradicție este, că stricta neutralitate a statului Austro-Ungar față de părțile războitoare, nu ar permite înființarea de comitete pentru primirea ofrandelor, numai particularilor le-ar fi permis a face colecte.

Mărturisesc că în fața acestui motiv adus în ordin îmi stă în loc orice logică, pentru că nu pot să existe decît două alternative: sau că neutralitatea nu permite ex principio facerea de colecte, și prin urmare atunci nici comitete, nici particulari nu pot să facă colecte, sau că permite să se facă colecte și atunci este absolut indiferent dacă colectele se fac prin comitete sau prin particulari.

Drept aceea aș fi dorit să mi se spună ce deosebire ar putea exista între colectele ce le face un comitet și între cele ce le fac particularii? Pentru ce colectele făcute prin comitete ar vătăma stricta neutralitate, și cele făcute prin particulari nu?

În fața acestor motive nu sînt românii oare în drept a zice că această măsură polițistă în fond n-are alt scop decît a înăbuși la români expresiunea sentimentelor de umanitate și de a împiedica adunarea de ofrande?

Pentru că un comitet, avînd mai mult prestigiu și încredere și putînd dezvoltă mai mare activitate, poate să opereze mai cu succes, pe cînd un particular n-ar putea să obțină decît niște rezultate foarte palide, sau nici un rezultat.

Afară de aceste două contradicții, mai este încă una, în fond și mai gravă și de natură a compromite pretențiunile ce le face cu drept cuvînt și statul Austro-Ungar la civilizație și umanitate.

De-o parte statul Austro-Ungar încă a subscris convențiunea de la Geneva, de altă parte organele guvernului maghiar vor și fără îndoială că „Crucea Roșie” după statutele ei nu îngrijește numai de răniții uneia din părțile războitoare, ci a tuturor părților ce participă la război. Prin urmare în cazul prezent „Crucea roșie” din România, la care se trimit ofrandele noastre, tot asemenea va îngriji și de răniții turci care vor rămîne pe terenul cuprins de oastea română.

Drept aceea din acest punct de vedere, nici nu poate fi vorba că s-ar vătămă neutralitatea, care și altfel după noțiunile cele mai elementare nu se poate vătămă prin practicarea sentimentelor de umanitate, fără numai prin concursul dat uneia din părțile războitoare, în ostași, arme sau bani, sau în alt mod.

Comunicatul domnului primar vîd că s-a provocat la un ordin mai înalt.

Mă mir cum de nu s-a emis ori aplicat acel ordin înalt atunci cînd conlocuitorii maghiari au făcut comitete și au adunat bani pentru răniții turci, cînd deputațiunea studenților maghiari din Pesta s-au dus de au oferit o sabie pașei turcilor (...). Toate acestea sînt de natură a vătămă într-adevăr neutralitatea. Cum însă ar putea-o vătămă colectele pentru răniși? Eu nu pot afla, și trăiesc cu ferma convingere că nici nu voi afla nici eu, nici alții, ci aceasta va rămîne un secret al ordinului contra căruia reclam acum și care pînă cînd el a venit a se aplica mai întîi la români, pînă cînd el lînde a micșora sau chiar a face imposibilă manifestațiunea sentimentelor de umanitate prin colecte în favoarea unor răniși pînă atunci nu pot vedea în această dispozițiune decît vecașiune.

Aceasta mă cred în drept a o susține cu altul mai vîrtos cu cît comitetele maghiare înființate încă de mai înainte pentru colecte în favoarea turcilor, nici pînă în ziua de astăzi nu sînt dizolvate, pe cînd comitetul român de aici s-a dizolvat cu repeziciunea electricității.

Vă rog domnule primar a înainta acest recurs la locul competent de la care întemeiat pe aceste motive, cer anularea ordinului.

Brașov, 18 iunie 1877

DIAMANDI MANOLIE
Președintele Comitetului dizolvat

96

1877, Iunie 20, BUCUREȘTI -- ZWIEDINEK, CONSULUL GENERAL AL AUSTRO-UNGARIEI LA BUCUREȘTI, COMUNICĂ MINISTRULUI DE EXTERNE, ANDRASSY, POZIȚIA GUVERNULUI ÎN LEGĂTURĂ CU CORPUL DE VOLUNTARI TRANSILVĂNENI

București, 20 iunie 1877

Ilustre conte,

Vice-consulul cezaro-crăiesc din Ploiești, a amintit în diferite rapoarte despre legiunea de voluntari români în curs de constituire. De curînd am avut ocazia să-l interpelez în această problemă, pe ministrul de externe și acesta mi-a explicat într-un mod foarte convingător, că guvernul român nu intenționează să formeze corpuri de armată din voluntari cu cetățenie străină.

ZWIEDINEK

*Către Excelența sa, domnul Iulius, conte von Andrassy,
ministru de externe*

Arhivele Statului București, microfilme Austria, rola 175. cadrele 273—274 l. germană.

97

1877, Iunie 20, BRAȘOV — PRIMĂRIA BRAȘOV ÎNAINTEAZĂ PREFECTURII BRAȘOV JUSTIFICAREA DONAȚIILOR ÎN BANI TRIMISE DE DIAMANDI MANOLE SOCIETĂȚII „CRUCEA ROȘIE” DIN BUCUREȘTI

Nr. oficiului primarului 277, prezentat 16/6 1877

Diamandi Manole prezintă la nr. 232/1877 copia listei (de donatori) pentru suma de 24 florini și 500 franci, care se trimite principelui Dimitrie Ghica, președintele societății „Crucea Roșie”, pentru îngrijirea ostașilor români răniți.*

După ce prin prezentarea recipisei (de expediere) ne-am convins că banii au fost trimiși la adresa de mai sus, trebuie raportat, anexînd copia listei (donatorilor) și o copie a recipisei:

Prea stimate domnule prefect,

În conformitate cu stimatul ordin al Dv. din 28 mai a.c. nr. prezidial 352 îmi permit, să vă înaintez Dv. lista (donatorilor) pentru suma de 24 florini și 500 franci, prezentată mie de către Manole Diamandi din localitate, care a fost trimisă principelui Dimitrie Ghica, președintelui societății cu numele „Cru-

cea Roșie", întemeiată la București pentru ajutorarea soldaților români răniți de asemenea și o copie a recipisei, care dovedește trimiterea acestei sume la adresa de mai sus,

Cu deosebit respect,

20/6 1877

GIESEL. (redactat)

Exp[ediat] IOHANN GÖTT (primar)

* reprezintă donații din Oradea

Arhivele Statului Brașov, fond Primăria Brașov, Acte Prezidiale 1877, nr. 277, concept, l. germană și maghiară.

98

1877, Iunie 29, BRAȘOV — MAGISTRATUL ORAȘULUI BRAȘOV COMUNICĂ PRIMARULUI JOHANN GÖTT PREVEDERILE PRIVIND RESTRICȚIILE LA ELIBERAREA PAȘAPOARTELOR

Nr. 4519/1877

Domniei sale, domnului primar

Johann Gött, loco

Potrivit ordinului înaltului minister al internelor regal maghiar din 10 iunie a.c., transmis de către domnul subprefect, nu se pot elibera sub nici o condiție certificate de trecerea graniței pe 15 zile celor obligați la serviciul militar, rezerviști în permisie, rezerviști de completare, de asemenea și honvezi. Când aceștia însă au nevoie de un pașaport obișnuit, acesta se eliberează de către înaltul minister de interne regal maghiar numai la recomandarea autorității (locale). În aceste cazuri, în formularul de pașaport în rubrica privind caracterul trebuie menționat dacă solicitantul este rezervist, rezervist de completare sau honved, iar la cei obligați la serviciul militar, dacă au efectuat stagiul militar pe acest an sau pentru totdeauna.

Conținutul acestui ordin se aduce la cunoștința domniei voastre, pentru a fi respectat cu strictețe la avizarea formularelor pentru obținerea pașapoartelor, ca și să insistați, ca formularele de pașapoarte să fie completate în forma cuvenită.

Brașov, la 29 iunie 1877

Magistratul orașului

JOHANN GÖTT (primar)

GIESEL (notar)

Arhivele Statului Brașov, fond Primăria Brașov, Acte Prezidiale 1877, nr. 315, original l. germană.

99

1877, AUGUST 7, BRAȘOV – MAGISTRATUL ORAȘULUI BRAȘOV COMUNICĂ PRIMARULUI JOHANN GOTT DISPOZIȚIILE GUVERNULUI PRIVIND MĂSURILE CE TREBUIE LUATE ÎN CAZ DE MOBILIZARE CARE VA FI DECRETATĂ ÎN SCURT TIMP

Nr. 5504/1877

Domniei sale, domnului primar

Johann Gött, loco

Domnul subprefect Julius von Roll ne-a comunicat cu nr. prezidial 58 din 2 ale lunii curente, că din cauza războiului oriental situația politică a patriei noastre mai ales în ultimele zile s-a dezvoltat astfel, încât înaltul guvern va fi nevoit în scurt timp, în interesul patriei să pună pe picior de război forțele armate și să dispună mobilizarea parțială sau totală a trupelor.

Referindu-ne la importanța mobilizării trupelor, referindu-ne apoi la răspunderea mare care revine domniei voastre, cu privire la efectuarea punctuală a mobilizării trupelor, avem onoarea să atenționăm domnia voastră în mod politicos, oficial, asupra adreselor noastre oficiale din 4 decembrie 1876 nr. 655 II și 21 iunie 1877 nr. 2760, privind efectuarea punctuală a instrucțiunii ministeriale în problema mobilizării trupelor și să vă cerem în modul cuvenit, să vă convingeți pe deplin la substituitul domn căpitan al orașului, Josef Litsken, dacă curierii pedestri și călare, care trebuie să publice comunicatul de mobilizare a armatei pe teritoriul orașului, există și astăzi și sînt disponibili la orice oră, de asemenea, dacă s-au luat toate măsurile, ca în cazul dat, la orice oră să se poată proceda potrivit prevederilor sus-menționatei instrucțiuni ministeriale fără vreun impediment.

De asemenea, (să verificați) dacă listele despre caii clasificați (pentru armată), sînt ținute la zi, ca să se poată satisface, în caz de nevoie, prevederile art. 14 din instrucțiuni fără vreun impediment și pe deplin.

Brașov, la 7 august 1877

Magistratul orașului
IOHANN GÖTT (primar)
GIESEL (notar)

Arhivele Statului Brașov, fond Primăria Brașov, Acte prezidiale 1877, nr. 419. ; original, l. germană, 2 file

100

1877, AUGUST 8, BUCUREȘTI – SOCIETATEA „CRUCEA ROȘIE” DIN ROMÂNIA CONFIRMĂ PRIMIREA SUMEI DE 558 LEI TRIMISĂ DE ANASTASIA POPESCU ȘI ZINCA ROMAN DIN FĂGĂRAȘ

Societatea Crucea Roșie din România, Comit. central

Nr. 903

București, 1877 luna august 8

Doamnele mele,

Am primit epistola D-voastră de la 1a curent precum și banii în sumă de lei 558, cu care frații noștri vin în ajutorul soldaților care luptă pentru drepturile și independența României.

Profit de ocaziune, Doamnele mele, a vă exprima în numele comitetului viile noastre mulțumiri pentru inițiativa ce ați luat de a da concursul D-vstră pentru dezvoltarea acestei instituții umanitare.

Am onoare a vă înainta recipisa casierului, nr. 466 și a vă mai ruga să binevoiți a primi asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.

Președinte DIMITRIE GHICA m.p.
Secretar, BOBOC, m.p.

Doamnelor Anastasia Popescu și Zinca Roman În Făgăraș.

Arhivele Statului Brașov, fond Prefectura județului Făgăraș, 1877, 201

101

1077 /DUPĂ 10 AUGUST/, FĂGĂRAȘ – SUBPREFECTURA FĂGĂRAȘ ÎNAINTEAZĂ PREFECTURII BRAȘOV O NOTĂ DESPRE DONAȚIILE FĂCUTE PENTRU SOLDAȚII ROMÂNI RĂNIȚI ÎN RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚĂ DE CĂTRE IOAN COMȘA DIN ZĂRNEȘTI

Nr. 4277

Subprefect

Domnule prefect

La ordinul Dv. nr. 251 din 10 august 1877, am onoarea a vă înainta, alăturat, o notă despre colecția de donații întocmită de decedatul Comșa Ioan, preot din Zărnești, pentru soldații răniți în războiul ruso-turc, împreună cu recipisa originală de remitere către Societatea „Crucea Roșie” din București, numărul 421/1877 și o situație generală cu mențiunea că donațiile strînse au ajuns la destinație conform recipisei.

Făgăraș

GRAMOIU DANIEL., subprefect

Arhivele Statului Brașov, fond Prefectura județului Făgăraș, 1877, nr. 50;
originalul în l. maghiară.

102

1877, SEPTEMBRIE 12, BRAȘOV – PEFECTUL COMITATULUI BRAȘOV ANUNȚĂ PRIMĂRIA BRAȘOV CĂ MINISTRUL DE INTERNE DIN BUDAPESTA A RESPINS RECURSUL LUI DIAMANDI MANOLE

Nr. 555/877

*De la comitetele suprem al
comitatului Brașov*

Vi se trimite, aici alăturat, recursul lui Diamandi Manole, spre a-l în cunoștința pe recurent despre aceea că excelența sa domnul ministru de interne, prin ordinul nr. 818 din 17 august ce mi l-a trimis, va menține în vigoare ordinul ministerial din 24 mai a.c. nr. 425 pe care eu vi l-am trimis cu nr. prezidial 352.

Despre aceasta se va încunoștiința recurentul cu observația că nici unde în țară nu se admite constituirea de societăți și comitete cu scopul de a aduna ajutoare pentru răniți.

În fine, să se atragă atenția recurentului ca în cererile domniei sale adresate guvernului reșesc unguresc să întrebuițeze exprimări cuviincioase.
Brașov, 12 septembrie 1877

JULIUS SZENTIVANYI m.p. comite suprem

Arhivele Statului Brașov, fond Primăria Brașov, Acte prezidiale, 1877, 280, anexa 511, original l. maghiară și copie în l. română.

103

1877, OCTOMBRIE 11, BRAȘOV PRIMARUL ORAȘULUI BRAȘOV SOLICITĂ PRIMĂRIEI DIN VIENA EFECTUAREA UNEI ANCHIETE ÎN LEGĂTURĂ CU EXPEDIEREA LA BUCUREȘTI A SĂBIILOR SECHESTRATE ÎN GARA BRAȘOV

La 14 sept. a.c. de la Viena, prin firma A. Misch, magazin de expediție, comisioane, incasso și ambalat, strada Salzgries nr. 10, au fost expediate pe calea ferată două lăzi cu semnele S.N. nr. 84 și 85 către firma de expediție de aici Fisch und Ausslander pentru S. Neumann din București. Ambele lăzi au sosit aici, via Arad, la 24 sept. a.c. În scrisoarea de trăsură conținutul lor era declarat „produse de manufactură”. La revizia oficială, care s-a efectuat în urma unei bănuieli, s-a constatat că în cuita 84, în loc de produse de manufactură s-au găsit 24 bucăți săbii fine cu minere aurite cu inscripția și cu stema României, confecționate în fabrica F. Haerstes din Solingen, iar lada nr. 85, conținea nasturi. Prima ladă a fost sechestrată și se află aici în păstrare.

În baza unui ordin (a prefectului comitatului Brașov), am onoarea de a solicita de la onoratul oficiu al primăriei să întrebe firma A. Misch despre autorul expediției lăzilor respective, iar pe expeditor despre scopul trimiterii.

Rezultatul să ni se comunice și nouă.

Exp. 16/10/1877/

Arhivele Statului Brașov, fond Primăria Brașov, Acte prezidiale, 1877, nr. 575, concept, l. germană

104

1877, OCTOMBRIE 10, BRAȘOV — PREFECTUL COMITATULUI BRAȘOV CERE PRIMARULUI DIN BRAȘOV SĂ PREIA CELE 24 DE SĂBII DESTINATE ROMÂNIEI. SECHESTRATE ÎN GARA BRAȘOV

De la prefectul comitatului Brașov

Nr. 22 prezidiale

Stimate domnule primar,

Vă trimit, în anexă, procesul verbal și scrisoarea de trăsură trimise de dv. cu raportul nr. 505 din 4 octombrie 1877, cu dispoziția să preluați cu inventar cele 24 bucăți de săbii găsite la șeful gării din localitate, să le predați comanda-

mentului militar local. Să examinați lada cu nr. 84 din scrisoarea de trăsură, iar dacă conține obiecte care se pot folosi în scopul militar sau ca haine militare, să le sechestrați și să le predați comandamentului militar. Apoi să ascultați firma Fisch et Auslander în vederea pornirii unei anchete (...).

Despre rezultat să ne raportați fără întârziere, înaintând în anexă copii autentice după inventar și scrisoarea de trăsură.

Brașov, 10 octombrie 1877

SZENTIVANYI GYULA, prefect

Stimatului domn Johann Göll, primar al orașului Brașov — Loco

Arhivele Statului Brașov, fond Primăria Brașov, Acte prezidiale, 1877, nr. 575, origin al l. maghiară.

105

1877, NOIEMBRIE 18, BRAȘOV — MAGISTRATUL ORAȘULUI BRAȘOV ADUCE LA CUNOȘTINȚA PRIMĂRIILUI PREVEDERILE ORDINULUI MINISTRULUI DE INTERNE DE LA BUDAPESTA REFERITOR LA RESTRICȚIILE IMPUSE CĂRĂUȘILOR CĂRE PLEACĂ ÎN ROMÂNIA

Nr. 8444/1877

Către domnia sa, domnul primar Johann Göll
loco

S-a observat că este eludată interdicția exportului de cai și că se face contrabandă cu cai spre principalele dunărene de către cărăușii prevăzuți cu pașapoarte valabile, vânzând acolo caii și căruțele.

Guvernul nu vrea să împiedice circulația vehiculelor cu tracțiune de cai spre străinătate, dar nu poate să permită să se facă contrabandă cu cai în modul descris mai sus.

Din aceste motive, domnul subprefect la ordinul domnului ministru de interne, din 8 noiembrie a.c. nr. prezidial 3579, a binevoit să dispună:

1) Toți cărăușii care intenționează să călătorească spre Moldo-Valachia, sint obligați, ca la completarea formularelor de pașapoarte sau cu puțin timp înainte de plecarea lor să anunțe la notarul comunal, cu câți și cu ce fel de cai vor să călătorească. Notarul respectiv are de asemenea datoria să completeze, potrivit modelului alăturat, un registru pentru anunțurile efectuate.

2) Primarul comunal este obligat să controleze cărăușii la întoarcerea din străinătate și să se convingă că s-au întors cu același număr de cai și cu lucrurile cu care au plecat. Dacă s-a întâmplat vreo schimbare, domnul primar în timp de 24 ore trebuie să poarte anchetă.

3) Autoritățile de carantină au și ele datoria să supravegheze pe cărăuși. La sesizarea direcției carantinei se va porni imediat anchetă.

4) Procesele-verbale de anchetă se vor prezenta domnului subprefect.

În același timp se anunță, pentru cei interesați, să fie încunoștințați că începînd cu 15 ale lunii curente, certificatele de trecerea graniței pe 15 sau 30 de zile nu se mai eliberează direct de la domnul subprefect. Pentru obținerea unui certificat de trecerea graniței trebuie urmată următoarea procedură:

Cei care solicită eliberarea unui certificat de trecerea graniței pe 15 sau 30 de zile, trebuie să predea formularul prevăzut cu timbre fiscale la domnul primar. Acesta va înainta formularele în plic domnului subprefect. Certificatul completat se trimite pentru înmînare domnului primar. De aceea este necesar ca din partea autorităților locale formularele să fie completate, în privința descrierii persoanelor, cu cea mai mare punctualitate și atenție. La indivizii care nu au împlinit vîrsta de 26 ani este necesar și un extras din lista de recrutare. În sfîrșit se face cunoscut că pot obține certificate de trecerea graniței pentru 30 de zile numai acele persoane care au solicitat eliberarea de pașapoarte pentru un an. Acest lucru trebuie să fie menționat în formular.

Deoarece această dispoziție intră în sarcinile prezidiale ale domniei voastre, avem onoarea s-o comunicăm domniei voastre spre confirmare strictă.

Brașov, la 18 noiembrie 1877

Magistratul orașului
IOHANN GÖTT, primar
Dr. WILHELM CZELL, vichenotar

Arhivele Statului Brașov, fond Primăria Brașov, Acte prezidiale, 1877 nr. 709, original, l. germană 3 file.

106

1877 – 1878, BRAȘOV – CORESPONDENȚĂ ÎN LEGĂTURĂ CU NEPREZENTAREA LA ÎNCORPORARE A LUI GĂMULEA VASILE

act. 4982-877/6 f.

Către Poliția orașului Brașov

Se va stabili urgent, unde se află Gămulea Vasile, salahor, care nu s-a prezentat pentru încorporare.

Nr. 5766/78

Către Judecătoria Regală, Loco

Referindu-ne la adresa Dv. nr. 4982/877 — 1 sept. vă comunicăm că, în conformitate cu raportul locotenentului de poliție, Vasile Gămulea se află la Ploiești.

Brașov, 22 aprilie 1878

Căptănia orașului,
BRENNENBERG, m.p.

Arhivele Statului Brașov, fond Tribunalul Brașov, dosar nr. 138/1878 orig. l. maghiară.

107

1878, MARTIE 13, FĂGĂRAȘ — SUBPREFECTURA FĂGĂRAȘ ÎNAINTEAZĂ PREFECTURII BRAȘOV 4 SPECIFICAȚII DESPRE COLECTELE FĂCUTE ÎN FOLOSUL SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI ÎN RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚĂ

Nr. 1678

Subprefect

Domnule prefect

La ordinul Dv. nr. 251 din 10 august 1877, am onoarea a vă înainta, alăturat, 4 specificații despre colecta făcută de doamna Anastasia Popescu din Făgăraș pentru ajutorarea soldaților români răniți în războiul rusoturc și o recipisă poștală despre 185 florini, pentru a lua măsurile necesare.

Făgăraș, 13 martie 1878

GRAMOIU DANIEL,
subprefect

Arhivele Statului Brașov, fond Prefectura județului Făgăraș, 1878, nr. 110 (orig. l. maghiară).

108

1877, MAI-IUNIE, BRAȘOV — LISTA LOCUIȚORILOR DIN BRAȘOV CARE AU FĂCUT OFRANDE PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Lista de ofrande pentru soldații români care vor cădea răniți pe câmpul de luptă din România:

Frații Stănescu, Brașov, au trimis la 17/29 iunie în primirea d-lui președinte D. Gr. Ghica: 660 bucăți scndurele în forma mlinii.

La 28 iunie (10 iulie) s-au mai trimis următoarele: tot din Brașov de la Frații Stănescu 709 scndurele de forma mlinii, de la Diamandi I. Manole oferite și trimise 520 scndurele în forma mlinii, de la I. Dușoiu 200 scndurele, de la I. Sotir 200 scndurele, de la Ioan Radovici 100 scndurele, de la Theodor Popescu 100 scndurele, de la S. Chichomban 25 scndurele în forma mlinii.

„Gazeta Transilvaniei“ nr. 51 din 3/15 iulie 1877, p. 4

109

1877, MAI-IUNIE, BRAȘOV — LISTA LOCUIȚORILOR DIN BRAȘOV CARE AU FĂCUT OFRANDE PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Ofrande primite de subsemnatul de la românii din Brașov pentru ajutorarea soldaților răniți din România și trimise prin poșta locală principelui Dimitrie Gr. Ghica, președintele societății române „Crucea Roșie“ la București.

Diamandi I. Manole

Ioan B. Popp	200 franci	Nicolae Palișor	10 cr.
Octavian Sorescu	100 franci	Ilie Caleu	10 cr.
Ludovic Roman	100 franci	George Voicu	10 cr.
Ioan Petric, protopop	50 franci	Anton Antoneanu	10 cr.
Iulian Filipescu	20 franci	Ioan Voicu	10 cr.
Nicolae I. Baboianu	10 franci	George Andrei	10 cr.
Ioan Stinghe sen.	10 franci	Constantin Bogdan	4 cr.
Dr. Iuliu Mureșianu	20 franci	Nicolae Sandru	10 cr.
N. Taflan	5 fl.	Constantin Salvetiu	10 cr.
Alex. N. Orghidan	20 franci	Zaharia Caleu	10 cr.
Ștefan Iosif	5 franci	Iordache Voicu	10 cr.
Ioan Stinghe jun.	10 franci	Vasile Sandru	10 cr.
Dr. Ioan Neagoe	20 franci	Iordache Voicu	30 cr.
George Moldovan	10 franci	Ioan Voicu	10 cr.
George Laszlo	10 fl.	Alexandru Potochi	10 cr.
Artemie Fenesian	5 fl.	Vasile Gutuian	2 cr.
Dr. Ioan Lapedat	20 franci	George Sandru	10 cr.
Lazăr Nastasic	10 franci	Ioan Michiri	10 cr.
Vasile Sfetea	10 franci	Nic. Palișor	10 cr.
Ioan Popea	10 franci	Tanasie Nicoi	10 cr.
Ioan Dobreanu	10 franci	Paraschiva Voicu	8 cr.
Ioan M. Burbea	20 franci	Nicolae Salvetiu	10 cr.
Dr. Vasile Glodariu	5 fl.	Paraschiva Voicu	14 cr.
Ioan C. Tacit	30 franci	George Bersan	10 cr.
Iordan I. Munteanu	10 franci	Ioan Pascovici	10 cr.
Iordan Paraschiva	3 fl.	Ioan Ardeleanu	4 cr.
Petrache M. Zanescu	30 franci	Luca Sincan	20 cr.
Iancu I. Bacescu	4 franci	Ioan Miretiu	10 cr.
George Coliban sen.	2 fl.	Nicolae Volcăneanu	6 cr.
Florian Coliban	2 fl.	George Oprea	2 cr.
George Coliban jun.	2 fl.	Ioan Balca	3 cr.
Nicolae Coliban	1 fl.	Dumitru Oprea	10 cr.
Iancu Coliban	1 fl.	George Samoilă	3 cr.
Dimitrie D. Lupan	20 franci	Paraschiva V. Trifu	4 cr.
Mihail Ivanovici	23 franci	Dumitru Popa	5 cr.
N. N.	1 fl.	Ilie Troie	4 cr.
Dr. Ioan Bozocanu	10 fl.	Ana I. Domnișor	4 cr.
Radu Pascu	50 franci	George Oțelea	4 cr.
Un câprar	3 fl.	George Jianu	4 cr.
Cristea Orghidan	2 f.	Dumitru Aldea	6 cr.
George Nicolau	5 fl.	Constantin Fieraru	3 cr.
Ioan Carstea	2 fl.	George Dusia	1 cr.
Nicolae Voina	1 fl.	Maria G. Crețu	4 cr.
George Voina	1 fl.	Maria Cojocaru	2 cr.
Nicolae Voina sen.	1 fl.	Maria I. Serbu	2 cr.
Nicolae Rasnoveanu	50 cr.	George Irimie	5 cr.
Dumitru Russu	30 cr.	Linca Selaru	4 cr.
Ioan Grecu sen.	50 cr.	Reveca Bersan	3 cr.
George Achim	20 cr.	Marina Bersan	3 cr.
Dumitru Grecu	30 cr.	Paraschiva V. Grecu	3 cr.
Nicolae Grecu	50 cr.	Paraschiva Z. Samoilă	4 cr.
George Grozea	20 cr.	Dumitru Puiu	4 cr.
Dumitru Axente	10 cr.	George Samoilă	5 cr.
Vasile Șerban	30 cr.	Ioan Persiceanu	5 cr.
Spiridon Fetti	4 fl.	Nicolae Vlădăreanu	10 cr.
Grigore Salvetiu	50 cr.	Nicolae Puiu	5 cr.
Iordache Voicu	10 cr.	Ioan Constantin	10 cr.
Ioan Voicu	10 cr.	Nicolae Balea	5 cr.
Ioan Voicu jun.	10 cr.	Ioan Grozea	10 cr.
Radu Palișor	5 cr.	Nicolae Cristea	20 cr.

Ioan Irimie	8 cr.	Ioan Meșota	100 franci
Dumitru Enea	10 cr.	George Georgiu	2 fl.
Ioan Florea	5 cr.	Andrei Buntoi	10 franci
Nicolae Florea	5 cr.	Ipolit Ilasievici	5 fl.
George Florea	8 cr.	Dumitru I. Munteanu	5 fl.
Maria Bersan	5 cr.	Nicolae Pădure	1 fl.
George Crăciun	5 cr.	Iosif Schwecht	1 fl.
Vasile Priscu	20 cr.	Steric Stinghe	1 fl.
Dumitru Cristea	10 cr.	Ioan Cioiu	1 fl.
George Olteanu	5 cr.	Ioan A. Navrca	50 franci
Ioan Puu	20 cr.	Hristea N. Navrea	20 franci
George Trifu	4 cr.	Andrei Pitiș	2 fl.
George Cristea	2 cr.	George Petrovici	1 fl.
Gavrilă Leuca	10 cr.	Nicolae Stinghe	2 fl.
Nicolae Micu	5 cr.	Paraschiva Stefan	10 fl.
Maria Ghimbășan	10 cr.	Iosif Maxim	3 fl.
Elena Nistor	5 cr.	George Mincu	1 fl.
Ioan Crișan	5 cr.	Ioan Spuderea	1 fl.
Vasile Tampa	20 cr.	Ioan Priscu	10 fl.
George Tampa	20 cr.	Ioan I. Boamban	10 franci
Ioan Moldoveanu	10 cr.	George Navrca	3 fl.
George Serbu	20 cr.	C-tin Panțiu, avocat	10 franci
Dumitru Jugănar	20 cr.	Andrei Lupan	2 fl.
Dumitru Murăroiu	10 cr.	Ioan Enea	1 fl.
George Spătaru	10 cr.	Dumitru Roncea	1 fl.
Ioan Bălan	10 cr.	Dumitru Spuderca	1 fl.
George Blebea	8 cr.	Iacob Grindu	50 cr.
Ecaterina Cojocar	20 cr.	George Tanasie	1 fl.
Maria Drăgănescu	5 fl.	Nicolae Butmelo	2 fl.
Ioan Scurtu sen.	1 fl.	Ioan Bobancu	1 fl.
Radu Serbu	8 cr.	Ioan Pufu	1 fl.
Nicolae Cathi	5 cr.	Petru Spuderca	1 fl.
George Jinga	10 cr.	Dumitru Maniu	50 cr.
Ioan Voicu	10 cr.	Dumitru Iarca	1 fl.
Cristina Serban	8 cr.	Ioan Pascu	1 fl.
George Sibianu	10 cr.	Radu Moraru	1 fl.
Ioan Jinga	4 cr.	Ioan Romoșan	1 fl.
Ioan Samoilă	3 cr.	Dumitru Constantin	1 fl.
George Aldea	10 cr.	George Bogdan	50 cr.
Paraschiva Spătaru	10 cr.	Monachia Magdalena	50 cr.
George Voicu	5 cr.	văd. Maria G. Fulga	20 cr.
Dumitru Spătaru	2 cr.	văd. Maria I. Nichifor	1 franc
George Voicu	4 cr.	Cristea Olteanu	1 fl.
George Domnișor	10 cr.	Ioan I. Bogdan	2 fl.
Dumitru (Cathi) Pascovici	1 fl.	Dumitru N. Căpățînă	5 fl.
George Ciceiu	2 franci	Dumitru Munteanu	5 fl.
Ioan Pascovici sen.	1 fl.	George Furnică	40 cr.
Nicolae Daian	1 fl.	Ioan Milea	40 cr.
Ioan Munteanu sen.	1 fl.	Vasile N. Gall	1 fl.
Mihail Pascovici	1 fl.	Ioan Pernea	40 cr.
Nicolae Pascovici	40 cr.	George Bacic	1 fl.
Mihail Uzoni jun.	50 cr.	Nicolae Bezoi	50 cr.
Ioan Pascovici jun.	50 cr.	Nicolae Preda	50 cr.
Dumitru Ardeleanu	1 fl.	Vasile Voina	20 cr.
Zosim Iuganaru	50 cr.	văd. Maria I. Meșotă	70 cr.
Teodor Mureșanu	40 cr.	George Orghidan	50 cr.
Ioan Birisiu	40 cr.	Radu Burbea	2 fl.
George Bersan	50 cr.	George Iliescu	10 franci
Ioan Băltărețu	50 cr.	Andrei Pulpaș	2 franci
Andronic Andronie, par.	5 fl.	Nicolae Frigător	20 franci

Ioan Cristian	10 franci	Dumitru Zamfir	10 cr.
George Preda	1 franc	Dumitru Barberu	60 cr.
Vasile Saftu	4 franci	Ioan Mazăre	50 cr.
George Presmireanu	2 franci	George Loga	40 cr.
Constantin Voicu jun.	10 franci	Ioan Ursoi	30 cr.
Dimitrie Opreșcu	2 fl.	Nicolae Găilănar	20 cr.
Andrei Voina	1 fl.	Vasile Neguș	20 cr.
George Cocorand	1 fl.	Mihail Moroianu	20 cr.
Nicolae Vlăsceanu	1 fl.	Radu Coliban	50 cr.
George Baboc	1 fl.	Vasile Neguș	50 cr.
Ioan Voina	1 fl.	Ioan Vlaicu	50 cr.
Irodion Neguș	1 fl.	Dumitru Fugaciu	40 cr.
Eftimie Curian	1 fl.	Vasile Vasmac	30 cr.
Radu Ștefan	1 fl.	Ioan Masgareanu	60 cr.
Vasile Stinghe	1 fl.	Petru Munteanu	30 cr.
Arsenie Stinghe	1 fl.	Ioan Abri	20 cr.
Nicolae Frigător jun.	1 fl.	Nicolae Gal	50 cr.
Teodoru Zernoveanu	2 fl.	Ioan Bolind	40 cr.
Radu Loga Negru	1 fl.	Andrei A. Voina	50 cr.
George Stinghe	1 fl.	George Vasmac	50 cr.
Dragomir Pulpaș	1 fl.	Vasile Stinghe	50 cr.
Vasile Voina	1 fl.	Petru Chichiumban	40 cr.
George Maniu	1 fl.	Radu Bogdan	40 cr.
Nicolae Capacina	1 fl.	Nicolae Navrea	50 cr.
Nicolae Purcărea	2 fl.	Ioan B. Pitiș	50 cr.
Ioan Văcărescu	50 cr.	George Vili	50 cr.
Dumitru Resnoveanu	50 cr.	Ioan Iordache	20 cr.
Petru Lupan	50 cr.	Dumitru Ursoiu	50 cr.
Ioan Capacina	50 cr.	Nicolae Grecu	50 cr.
George Stinghe	10 cr.		
Dumitru Spudercă	50 cr.		
		Suma totală — 1538 franci	

„Gazeta Transilvaniei“, nr. 47 din 19 iunie/1 iulie 1877, nr. 48 din 23 iunie/5 iulie 1877 și nr. 49 din 26 iunie/8 iulie 1877.

110

1877, Iunie — LISTA CU LOCUIITORII DIN BRAȘOV CARE AU FĂCUT DONAȚII BĂNEȘTI PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Ajutoare pentru răniți

Ofrande primite de subsemnatul pentru soldații răniți din România se trimite prin poșta locală principelui Dimitrie Gr. Ghica, președintele societății române „Crucea roșie“ din București.

Diamandi I. Manole

... Toma Bursan, parohul Dlrstei 10 franci, George Porescu din Brașov 20 franci, Ioan Rațiu din Bran 20 franci, George Sterian, cantor în Brașov 6 franci.

De la românii din Brașov, și anume de la:

Vasile Purcărea 3 fl. v. a., Iancu I. Purcărea 10 franci, Nicolae Senius 20 franci, Ion I. Blebea 30 franci, Ion Căpățină 5 fl., Anton Kr. Bălășan 3 fl., Arthur Platse 5 fl., Ion Rajnovean 3 fl.

„Gazeta Transilvaniei“ nr. 53 din 8/22 iulie 1877, p. 4.

111

**1877, AUGUST 9, FĂGĂRAȘ — LISTA CU LOCUITORII DIN FĂGĂRAȘ, CARE AU FĂCUT
DONAȚII BĂNEȘTI PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI**

Conspectul ofrandelor pentru soldații români răniți în resbelul cu Turcia, ce s-au colectat din Făgăraș de subscrisele:

Anastasia Popescu 12 kg. scame, 20 triangule de pînză, 17 comprese, 8 feși de pînză, 3 de lînă; Zinca Roman 2 kg 60 gr scame și 8 duzine de vată; Maria Etveș 2 kg scame, 14 triangule, 12 comprese, 6 feși de pînză, 2 de lînă; Reveca Cip 2 kg 90 gr. scame, 1 cămașă și 2 cîrpe de in; Maria Aiser 2 kg scame, 12 triangule, 10 feși de pînză, 2 de lînă; Zinca Pandria 1 kg 50 gr. scame, 14 triangule, 5 feși de pînză și 2 cearceafuri; Luisa Gremoiu 1 kg 25 gr. scame, 56 comprese, 5 feși de pînză; Ecaterina Cepes 50 gr. scame, 8 feși de pînză; Maria Poparad 1 kg 60 gr. scame; Ana Ciora 1 kg 50 gr. scame; Sofia Pop 75 gr. scame.

De la unii domni și doamne din Făgăraș:

Ioan Roman 100 fl., Eugenia Codru 6 dl., Luisa Gremoiu 5 fl., Duvlea 15 fl., Turcea 5 fl., Samuilă Ganea 5 fl., Alexandru Micu 1 1/2 napoleon de aur, Dimitrie Chisereanu 2 taleri imperiali, George Aiser 6 fl., Nicolae Toma 1 fl., Ioan Grama 5 fl., Ioan Florea 5 fl., Zinca Pandria 2 fl., George Boeriu 5 fl., Avisalom Boeriu 3 fl., Nicolau Rincsey 5 fl., Petru Popescu 1 galben, George Bologna 1 fl., Ioan Ciutea 1 fl., Vasile Popp 5 fl., un oarecare 1 fl., Alexandru Reglan 1 fl., Ioan Ganea 1 fl.

De la domnii: George Ionescu din Ticușul săsesc 1 fl., 50 cr., Gerasim Grama din Riușor 3 fl., Ioan Micu din Poiana Mărului 1 fl. Suma totală: 183 fl. 50 cr. v.a., 1 1/2 napoleon, 1 galben și 2 taleri.

ANASTASIA POPESCU m.p.

ZINCA ROMAN

„Gazeta Transilvaniei“ nr. 59 din 31 iulie/12 august 1877, p. 1.

112

**1877, AUGUST, FĂGĂRAȘ — LISTA LOCUITORULOR DIN BREAZA, VENEȚIA DE JOS
ȘI VAD, JUDEȚUL BRAȘOV, CARE AU FĂCUT DONAȚII BĂNEȘTI PENTRU AJUTORAREA
SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI**

Ofrande pentru soldații români răniți în resbelul cu Turcia, ce s-au colectat din comitatul Făgăraș, de subscrisele:

Din comuna Breaza s-au mai colectat prin dl. not. Ioan Has de la: Iosif Grecu 1 fl., Ion Has, not. 1 fl., Ion Toma 1 fl., Ion Toma circiumarul 1 fl., George Pralea, paroh 1 fl., Ioan Pulczsa, circiumar 50 cr., Samuilă Vale 50 cr., Iosif Toma 50 cr. George Zagan 1 fl., Vasile Toma 50 cr., George Gancea 1 fl., Suma 9 fl. v. a.

Din comuna Veneția inferioară s-au mai colectat prin d-na Elisabeta Comanici, de la: Elisabeta Comanici 5 fl., George Comănci, director 3 fl. și 2 lei, George Comănci, paroh gr.-or. 2 fl., Nicolau Szaszzebesi, paroh 1 fl., V. Comănci, preoteasa gr.-or. 50 cr., Nicolae Onun Bădilă 1 fl., Dumitru Savu economul 1 fl., Nicolae Stoica, primar 1 fl., văd. Balas Cornicea econom 1 fl., Nicolae Ion Comănci, econom 1 fl., Francisca Veres 2 fl. 50 cr., Nicolae Comănci, notar 1 fl. De la domnul George Boboia, primar din Veneția superioară 1 fl.

Din comuna Vadu s-au mai colectat prin dl. George Boeriu, de la: George Boeriu 20 fl., Iacob Mărgineanu Eva 2 fl., George Moraru 1 fl., George Raica 30 cr., George Băcilă Ana 30 cr., Ioan Boeriu 20 cr., Nicolae Cosma 20 cr., Nicolae Urian 30 cr., Iacob I. Boeriu 20 cr., Samuilă Urian 20 cr., Arsene P. Bunea 1 fl. 30 cr., Nic. Cosgaria 1 fl., I. Cosgaria 1 fl., Samuilă Boeriu 50 cr., George Gavrilă 20 cr., George I. Păsăraru 50 cr., Iose Boeriu 40 cr., George

Cosma 20 cr., Ion Albu 20 cr., Iacob Tomaș Popa 20 cr., George Posta 10 cr., Simeon Pop 20 cr., Theodore Safna 30 cr., George Strîmbu 20 cr., Ana George Popa 1 fl., Eva Nicolae , Theodore Safna 30 cr., George Strîmbu 20 cr., Ana George Popa 1 fl., Eva Nicolae Popa 1 fl., A. B. 1 fl., P. 1 fl., Ana Iuhasz 50 cr., Ana Macavei 3 fl., Iuditha Negrilă 2 fl. Suma 40 fl. 50cr.

Suma totală: 70 fl. 50 cr. și 2 lei noi.

ANASTASIA POPESCU m.p. ZINCA ROMAN m.p.

„Gazeta Transilvaniei” nr. 60 din 4/16 august 1877, p. 4.

113

1877, SEPTEMBRIE, FĂGĂRAȘ — LISTA LOCUTORILOR DIN LOCALITĂȚILE FĂGĂRAȘ, GALAȚI, ȘINCA VECHE, ȘERCĂIȚA, DRĂGUȘ ȘI DECLEAN, JUDEȚUL BRAȘOV, CARE AU FĂCUT OFRANDE ÎN BANI PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Lista ofrandelor pentru soldații români răniți în resbelul cu Turcia

Din Făgăraș prin d-na Anastasia Popescu: Zinca Pandrea 2 fl., Maria Cipu 1 fl., Maria Popa-Radu 1 fl., Ana Chisireanu 2 fl., Rebeca Cipu 2 fl., Maria Ion Pop 1 fl., Ecaterina Negrea 2 fl. Suma 11 fl. v. a.

Din comuna Galați prin George Păcală: Iosif Pop 2 fl., George Păcală 1 fl., Nicolae Nicora 1 fl., Petre Marha 50 cr., Petru Neie 20 cr., și 1 ștegar, Ioan Aron 50 cr., George Fogaraș 10 cr., Ioan Fogaraș 1 pomiset, Dumitru Barcela 10 cr., Ioan Comșa 10 cr., Bucur Savu 1 pomiset mic, George Leancu 20 cr., vâd. Marehan 7 cr., Ioan I. Marehan 10 cr., Petru Daun 10 cr., N. Tănase 6 cr., G. Filip 8 cr., vâd. Manta 10 cr., Ioan Aron 10 cr., Mihai Bargișan 5 cr., vâd. Simion Tutor 5 cr., N. Grozea 5 cr., Ana Rozor 4 cr., I. Aron 20 cr., Smaranda Florea 5 cr., Petru Albu 10 cr., Ioan Adam 3 cr., George Dusleag 10 cr., G. Lazăr 20 cr., G. Bruda 8 cr., Moise Tutoi 6 cr., Ioan Soreca 10 cr., N. Sentea 10 cr., Moise Soreca 10 cr., N. Drăghici 10 cr., G. Tănase 10 cr., Iosif Pop 10 cr., George Păcală 10 cr., Iulius Greis 40 cr., Schul Adolf 40 cr., Aron Bogdan 10 cr., Moise Tutoi 10 cr., G. Tutoi 20 cr., Ana Rohan 3 cr., N. Rohan 10 cr., G. Dan 10 cr., Fr. Hiehter 10 cr., N. Tasoran 8 cr., Moise Păcală 4 cr., N. Tofa 6 cr., Bucur Tofa 3 cr., Petru Savu 3 cr., Bucur G. Comșa 10 cr., Petru Comșa 3 cr., N. Filip 3 cr., N. Tutoi 20 cr., Petru Gridan 4 cr., Aron Gridan 4 cr., George B. Leancu 5 cr., Rafira Lusu 3 cr., Nicolae Filip 10 cr., Ioan Bruda 5 cr., — Suma 10 fl. 31 cr.

De la comuna Sinca Veche prin Iosif Stoica, notar comunal: Iosif Stoica 2 fl., Nicolae Rațiu 1 fl., Ioan Pop 1 fl., Eustachi Crișan 50 cr., Aron Cuflee 50 cr., N. Stan Popa 50 cr., Ioan Strîmbu 50 cr., Maria Iacob Sasu 1 fl. 5 cr., Sam. Popa 50 cr., N. Grecu 20 cr., Moise Sasu jun. 20 cr., Iosif Popa sen. 10 cr., G. Moldovan Pop 10 cr., Mar. Botezan 10 cr., G. P. Ciobanu 10 cr., Andr. Aterman 10 cr., Barsan Barsan 10 cr., Vas. Scuchai 10 cr., Linca Munteanu 8 cr., Moise Sasu sen. 7 cr., Ambrosiu Crișan 10 cr., Iacob I. Strîmbu 5 cr., I. Strîmbu 5 cr., Alece Stefan 5 cr., Nicolae Strîmbu 5 cr., Alecs. Bobohalme 4 cr., Alecs. Bălan 10 cr., Nic. Duca 5 cr., Nic. Raicu 1 fl., Biserica gr.-cath. 5 fl., Comuna Sinca Veche 5 fl.; din Ohaba: Bucur Boeriu 1 fl., Joe Grunfeld 30 cr., Ioan Roșca 10 cr., Ioan I. Comaromo 10 cr., Auma: 21 fl. 99 cr. v. a.

De la comuna Sercăița prin Safira Stefan Butia: Bucura Bărbat, preoteasa 3 coți plnză Ana Bărbat preoteasa 4 coți plnză, Maria Berlea 1 1/2 c. plnză, Rafira St. Butia 2 c. plnză, Sarica G. Bărbat 2 c. plnză, Bucura G. Oancea 2 c. plnză, Ana Ioan Popa 1 c. plnză, Eva G. Bărbat 1 c. plnză, Bucura G. Butia 1 c. plnză; Ana I. Butia 1 1/2 c. plnză, Marina Miclăuș 1 1/2 c. plnză, Ana Brages 1/2 c. plnză, Eva G. Civiton 1 c. plnză, Verona Serbănuț 2 c. plnză, Maria Belulea 1 c. plnză, Ana Debu 1 c. plnză, Maria Moise Popa 1 c. plnză, Ana Pavel Butia 2 c. plnză, Eva N. Oancea 1 c. plnză, Ana Idomir 1 c. plnză, Verona Ciuvica 1 c. plnză, Marina Ar. Dogaru 1 c. plnză, Rafira Butia 1 c. plnză, Eva Alece Ciocan 1 1/2 c. plnză, Bucura Solomon 1 c. plnză, Maria I. Bărbat 1 c. plnză, Maria David Debu 1 c.

pinză, Maria Bucur Bărbat Y c. pinză, Sarica G. Butia 2 c. pinză, Bucura Butia 2 c. pinză, Bucura G. Bărbat 1 c. pinză, Ana G. Butia 2 c. pinză, Smaranda Rad. Butia 1 c. pinză, Marina G. Ursu 1 c. pinză, Maria G. Idomir 2 c. pinză, Eva Ciofica 2 c. pinză, Ana Oni Berlea 2 c. pinză, Linca Radu Butia 2 c. pinză, Ana Oni Berlea 2 c. pinză Linca Radu Butia 2 c. pinză, Ana Carstea 2 c. pinză, Maria Sdraila 2 c. pinză, Bucura Radbutia 1 c. pinză, Maria I. Fuciu 1 c. pinză. Suma 61 copii pinză.

De la comuna Drăguș prin D. George Codrea, notar comunal: Ioan Fogoroș, paroh 1 fl., Ioan Trimbiș 10 cr., Stoica Racu 10 cr., Mihael Popernic 10 cr., George Fogoroș 20 cr., Nicolae Sofonca 10 cr., Ioan Samoilă Balea 10 cr., Vasile Zachiu Racu 10 cr., Ioan N. Codrea 10 cr., George N. Tătaru 10 cr., Nicolae Manu Rogozia 10 cr., Nicolae Ioan Fogaraș 10 cr., Nicolae Iosif Tătaru 10 cr., Nicolae Ioan Fogaraș 10 cr., Nicolae Iosif Tătaru 10 cr., George Codru, notar 1 fl., George Rogozia 5 cr., Năftănăilă Balea 5 cr., George Codru 5 cr., Suma 3 fl. 75 cr. v. a. Eva George Fogaraș 2 1/2 m pinză și 1 bucată pinză de scame.

De la comuna Beclean prin Ioan Ludu, învățător: Ioan Barsan 1 fl., Societatea timarilor 3 fl., Avram Tiutiurea 1 fl., Emilianu Grama 20 cr., Suma: 5 fl. 20 cr. v. a.

„Gazeta Transilvaniei“ nr. 72 din 15/27 septembrie 1877, p. 4.

114

1877, SEPTEMBRIE, BRAȘOV — LISTA FEMEILOR ROMÂNE DIN LOCALITĂȚILE RUPEA ȘI CAȚA, JUDEȚUL BRAȘOV, CARE AU FĂCUT OFRANDE PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

1. Orașul Cohalm: Ana N. Buzea: 3,78 m pinză nouă și 1 ștergar (prosop); Ana Bercan 3,15 m pinză nouă; Ana I. Forsea 3 m 15 cm. pinză nouă; Bucura Borcoman: 3 m pinză n.; Bucura N. Buzea: 2,5 m pinză n.; Bucura Danciu: 2 m pinză n.; Maria P. Danciu 2 m pinză n.; Ana N. Danciu 1,26 m pinză n.; Ana Summa 1,26 m pinză n.; Domnica Z. Fulgos: 1,25 m pinză n.; Ana I. C. Bercan: 2 m. pinză n.; Maria M. Magdun: 1,26 m pinză n.; Maria Cristian: 1,20 m pinză n.; Bucura Lungu: 1,44 m pinză n.; Ana Magdun: 1,26 m pinză n.; Domnica Fulgos: 1,26 m. pinză n.; Ana I. D. Borcoman: 1,20 m pinză n.; Maria I. Borcoman: 2 m pinză n.; Maria G. Spornic 1,22 m . pinză n.; Ana I. Buzea: 1,26 m pinză n. — Suma totală: 37 m 45 cm. pinză nouă.

Eftina Bercan 1 lepedeu (cearceaf); Elisa Oroianu 1 kg. 20 grame scame, 1¹/₂ cearceaf, 7 feși, 16 triunghi, 53 comprese; M. B. 70 gr. scame și 8 feși.

Din ofertele în vechituri a celorlalte femei române econoame, a căror nume nu s-a mai scris în această listă, s-au ales: 6 cămăși, 8 prosoape (ștergare), 60 bucăți de pinză veche de diferite mărimi, bune pentru comprese, etc. Iar ceea ce nu s-a aflat corespunzător s-a vîndut. Banii s-au trecut în lista contribuabililor în bani, care se va trimite la locul destinației ei prin mijlocirea domnului Diamandi I. Manole.

2. Comuna Cața: de la femeile române din această comună s-a adunat prin stăruințele parohului local I. Mircea și ale epitropilor bisericești următoarele obiecte: 6 ștergare (prosoape), 2 per. ismene, 15 cămăși, 16 cearceafuri și 154 bucăți pinză veche în diferite mărimi, 2 bucăți de pinză nouă.

Brașov, 31 august st. v. 1877

HARETI T. STĂNESCU

„Gazeta Transilvaniei“ nr. 69 din 4/16 septembrie 1877, p. 4.

115

1877, OCTOMBRIE 12, SÎNPETRU — LISTA LOCUIITORULOR DIN COMUNA SÎNPETRU, JUDEȚUL BRAȘOV, CARE AU FĂCUT OFRANDE PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Sînpetru, 6/12 oct. 1877

Ofrande pentru ostașii români răniți din România colectate în Sînpetru de lângă Brașov de domnișoara Susana Frteș în obiecte și deja trimise, prin dl. colectant Diamandi I. Manole, d-lui principe Dimitrie Gr. Ghica, președintele societății române „Crucea roșie” în București.

Ana Nicod. Spătăroi 4 coți plnză, Ana I. Rad. Munteanu 4 coți p., Ana Arsenie Cranga 1 ștergar, Parasch. I. Coca 1 cămașă, 1 ismană, vid. Parasch. I. Cranga 4 coți plnză, Maria G. Ovesea 1 ștergar Sofia Nicolau Cranga 5 coți p., Maria Pet. Barsan 1 cămașă, Ana Irim. Cranga 1 cămașă, 1 ismană, Ana Pet. I. Barsan 1 cămașă, 1 ismană, 1 ștergar, Ilieca Nicol. Barsan 1 ismană, vid. Parasch. Drăghici 1 cămașă, Parasch. Pet. Cranga 1 cămașă, Elena I. Luca 1 ismană, Maria Nic. Munteanu 1 cămașă, Elena Nic. Cranga 1 ismană, ved. Parasch. G. Drăghici 1 cămașă, Ana Barsan 5 coți plnză, Ana Dum. Vlădăreanu 1 ismană, Parasch. I. Barsan 1 cămașă, Ana Nicol. Cranga 1 ismană, Parasch. I. Coca jun. 1 cămașă, Reveca Stan Vetric 1 cămașă, 1 ismană, Elena Irim. Goicia 1 cămașă, 1 ismană, Maria Nic. Pet. Barsan 1 cămașă, Ecaterina I. Drăghici 1 cămașă, 1 ismană, Maria G. Popovici 1 ștergar, Bucura Pet. Cranga 1 lepedaș. (Aceste femei sînt toate economie).

„Gazeta Transilvaniei”, nr. 13 din 16/28 februarie 1878, p. 4.

116

1877, NOIEMBRIE 23, FĂGĂRAȘ — LISTELE CU LOCUIITORII DIN LOCALITĂȚILE GRID, TODERIȚA, ȘINCA NOUĂ ȘI POIANA MĂRULUI, CARE AU FĂCUT DONAȚII BĂNEȘTI PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

AJUTOARE PENTRU RĂNIȚI

Făgăraș, 23 noiembrie 1877

Stimate d-le Redactor ! Vă rog să binevoiți în „G. Trans.” alăturatele liste despre ofertele din comunele Gridu, Toderița, Șinca Nouă și Poiana Mărului, colectate și expediate la destinațiunea lor, a le publica.

A domniei voastre cu stimă.

ZINCA ROMAN

Lista pentru ajutorarea soldaților români răniți în resbelul cu Turcia din comuna Grid. colectate prin Iacob Urdea:

Iacob Urdea, paroh în Grid 1 fl., George Pop Grideanu din Perșani 1 fl., Ioan Chichernia din Grid 20 cr., George ad. Modorcia din Grid 50 cr., Nicolau Urdea din Grid 30 cr., Nicolau B. Boleriu din Grid 20 cr., Lascu Modorca din Grid 20 cr., George Comardicia din Perșani 20 cr., Pavel Patec din Grid 10 cr., — Suma 4 fl. v.a.

Oferte benevole pentru răniții ostași din România de la locuitorii din comuna Toderița, colectate prin Alecsu Mișea:

Alecsu Mișea, paroh 1 fl., George Renghia, învățător 50 cr., Vasile Ciopas, proprietar 40 cr., George Pavel, proprietar 40 cr., George Reghina, proprietar 40 cr., Iacob Reghina 40 cr., Ioan Nlșe Grama 40 cr., Iosif Grama, cîntăreț și proprietar 40 cr., Iose Grama primar 40 cr.,

Ioan Grama, colectant de dare 40 cr., Toma Balaban, vigil erarial 40 cr., Dumitru Sbernici proprietar 30 cr., Toma Dusia, propriet. 30 cr., Mihai Fofaldeia proprietar 30 cr., Nicolae Balaban, proprietar 40 cr., Ioan Dusia propriet. 30 cr., Nicolae Micu 40 cr., George Toca, propriet. 30 cr., Bucur Istrate 30 cr.: De la alți locuitori în oferte mai mici în sumă de 6 fl. 65 cr. Suma totală: 14 fl. 35 cr. v.a.

Contribuiri pentru ostașii români răniți din România din comuna Sinca Nouă, colectate prin Ioan Scurtu:

Ioan Scurtu, preot 1 fl., Nestic Popa, preot 50 cr., Eftimie Manlu, învățător 50cr., Ioan Flucuş, primar 50 cr., Bucur Scurtu collector 36 cr., Ioan Cheina 20 cr., Ioan Roman 10 cr., Ioan Bat 20 cr., Ioan I. Tutu 20 cr., Ionete Flucus 20 cr., George Roticleci 10 cr., Linca D. Luber 20 cr., George Siulea 10 cr., Ioan Grădinaru 20 cr., George Tusoi 20 cr., Nicolae Pădure 10 cr., Bucur Buclaculeci 20 cr., Bucur B. Flucua 20 cr., Maria I. Popa 10 cr., Bucur Surdu 20 cr., George St. Constandin 20 cr., Bucur I. Lancia 20 cr., Bucur D. Popa 20 cr., Anq Iosif Chima 20 cr., George Chima 10 cr., Bucura G. Tutului 10 cr., Bucura G. Paraci 10 cr., Bucur Bolea 10 cr., George Bolea 10 cr., Ioan Rădoi 10 cr., Bucura B. Oadon 10 cr., Dumitru Rădoi 10 cr., Dumitru Chiusdea 20 cr., George Constantin 10 cr., George Oaden 10 cr., George Flesar 20 cr., George Scurtu 10 cr., Bucur Popa 10 cr., George Popceia 10 cr., Manlu Laucia 20 cr., Irimie Scurtu 20 cr., Bucur I. Scurtu 10 cr., Linca B. Butia 10 cr., Bucur Luban 10 cr., Ioan Matei 20 cr., Ioan Constandin 20 cr., George Musina 10 cr., David Labor 8 cr., David Chima 20 cr., Vasile Flucua 12 cr., George Tretu 10 cr., George Mircea 10 cr., George Tuosoi 10 cr., Bucura Turcia 10 cr., George Dima 10 cr., Pavel Christea 20 cr., Ioan Itu 1 cr., David Dima 4 cr., Bucur Fenichiu 4 cr., Simion Itu 5 cr., Ilie Itu 10 cr., Ioan Itu 10 cr., George Dima 4 cr., George Fenichiu 12 cr., Ioan Dima 10 cr., Ioan Chisdia 8 cr., Nicolae Fenichiu 10 cr., Roman Fenichiu 10 cr., Bucur Constandin 10 cr., Ioan Constand 10 cr., Ionescu Constandin 10 cr., George Dima 10 cr., Ioan Ursol 10 cr., Ioan Roman 10 cr., David Uscoiu 10 cr., Bucur Musina 10 cr., David Tuosoi 10 cr., Salomon Uscoiu 10 cr., Ioan Roşu 10 cr., Ioan Turcia 6 cr., Faur George Gavrilă 10 cr., George Furcaru 10 cr., David Nastea 40 cr., Lascu Uscoiu 10 cr., Bucur Roman 10 cr., Nicolae Turcia 10 cr., George Ciocan 10 cr., George Băicoi 10 cr., George Lancia 10 cr., David V. Flucus 10 cr., Bucur Ioan 8 cr., Dl. Forstwart Graf 20 cr., Ioan Musia 40 cr., David Uscoiu 10 cr. Suma 15 fl. 4 cr. v.a.

Lista ofertelor pentru ostașii români răniți în reşelul cu Turcia din comuna Poiana Mărului, colectate prin Maria Etves:

Efrosina I. N. Dima 10 coți de plinză, Stanca L. Puşcariu 3 coți p., Stana G. Pleşa 6 c. p., Maria I. C. Gogoşia 2 c. p., Dobra St. Gogoşia 3 c. p., Nedelea I. Gogoşia 3 c. p., Dobra C. Ilausca 3 c. p., Maria I. Meh. Stoiencescu 1 c. p., Ana I. St. Cziutea 1 c. p., Dobra I. Garcia 2 c. p., Bucura B. Gogone 1 1/4 c. p., Ana B. Perşoiu 1 c. p., Stana S. Titilinea 1 c. p., Mafia D. Perşoiu 10 cr., Maria I. C. Flauja 2 c. p., Stanca Stan Flauja 2 c. p., Maria I. B. Bălan 4 c. p., Maria St. Czintea 1 c. p., Maria I. St. Czintea 1 c. p., Maria I. Luhaci 1 c. p., Ana G. Ilie Codlean 2 c. p., Ecaterina I. Mamulea 20 cr., Maria I. Luhaci 1 c. p., Ana G. Ilie Codlean 2 c. p., Ecaterina I. Mamulea 20 cr., Maria I. Minecuță 1 fl., Maria G. Lăzăroiu 20 cr., Nicolae Păcuraru din Rîşnov 20 cr., Maria B. Lăzăroiu din Poiana Mărului 1 1/2 c. p., Stana Minecuță 1 1/4 c. p., Maria G. B. Banu 2 c. p., Maria I. Tatulea 1 c. p., Paraschiva G. Tatulea 1 c. p., Ana N. Freuti 2 c. p., Maria Al. Puşcaru 2 c. p., Stanca N. Banu 3 c. p., Paraschiva Stan Petrosan 2 c. p., Bucura L. Minecuță 2 c. p., Stana I. I. Orzan 1 c. p., Maria I. B. Drăgoi 2 c. p., Maria I. G. Lăzăroi 2 c. p., Linca I. Th. Cofei 20 cr., Maria B. Clopoțel 2 1/4 c. p., Maria L. Dima 2 c. p., Dobra I. Dima 2 c. p., Maria I. B. Banu 3 c. p., Ana B. Banu 2 c. p.

Suma în bani 1 fl. 90 cr.

ZINCA ROMAN

117

1877, NOIEMBRIE, FĂGĂRAȘ – LISTA LOCUITORILOR DIN LOCALITĂȚILE LISA ȘI VOIEVODENII MARI, JUDEȚUL DRAȘOV, CARE AU CONTRIBUIT LA AJUTOPAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

AJUTOARE PENTRU RĂNIȚI

Ofertele colectate prin Nicolau Albani, dirigintele școlilor grănicerești din comuna Lisa:

Nicolau Albani 1 fl., Nic. Poparad, notar cercual 1 fl., Maria N. Pop 1 fl., Dumitru Clain, învățător 50 cr., I. N. Poparad calfă comerc. 50 cr., Biserica gr. or. Lisa 3 fl., G. A. Pop, paroh gr.-or. 40 cr., Damaschin Balescu, paroh gr.-or. 50 cr., Nicolae Moga, primar 20 cr., George Ganea, eas. con. 20 cr., Nic. Nistor 10 cr., Ioan Roșca 10 cr., George Bursan 10 cr., Achim Broscotian 10 cr., Ion S. Greavu 10 cr., Ion Carstea 10 cr., Paraschiva I. Pop 10 cr., Moise S. Popa 10 cr., Savu I. Popa 10 cr., Ion Catiaveni 10 cr., Ion I. A. Popa 6 cr., George Nic. Pop 6 cr., Nicolae Munteanu 5 cr., Simeon Pop 5 cr., Vasile Moga 6 cr., Ana Palmeri 5 cr., Eva Moga 1 m. plnză, Maria Ganea 1 m. plnză, Ana Cismaș 1 m. plnză, Cătălina G. Carstea 1 m. plnză, Maria A. Pop 1 m. plnză, Bucura A. Pop 1 m. plnză, Ana G. Paler 1 m. plnză, Maria Ramba 3 cm. plnză, Cătălina M. Carstea 4 cm. plnză, Verona Serban 3 cm. plnză, Ana Moga 3 cm. plnză, Rafira Orzia 5 cm. plnză, Paraschiva Pop 5 cm. plnză, Maria Precup 4 cm. plnză, Ana Petredeanu 3 cm. plnză, Eva Roșca 8 cm. plnză, Maria Bică 5 cm. plnză, Ana N. Petredeanu 5 cm. plnză, Bucura Botione 6 cm. plnză, Dafina Serban 6 cm. plnză, Ana Munteanu 5 cm. plnză, Maria Vintilă 6 cm. plnză, Sofia Moraru 5 cm. plnză, Bucura Munteanu 5 cm. plnză, Maria M. Munteanu 7 cm. plnză, Paraschiva Munteanu 6 cm. plnză, Ana Gavrilă 2 cm. plnză, Bucura Grev. Sonu 5 cm. plnză, Ana Balescu 7 cm. plnză, Ana V. Rusu 1 cămașă veche, Maria M. Popa 1 cămașă veche, Eva Cornilă 1 cămașă veche, Ana Ion Palmeri 6 cm. plnză, Bucura Vintilă 1 cămașă veche, Bucura V. Paler 7 cm. plnză, Eva V. Pop 6 cm. plnză, Rafira Sinu 1 cămașă, Maria Banciu 1 cămașă veche, Eva Lăcătuș 1 cămașă veche, Maria Całavei 7 cm. plnză, Maria Vintilă 1 cămașă veche, Achim Griavu 1 ștergar, Ana Nicolae Moga 6 cm. plnză, Bucura N. Moga 8 cm. plnză, Rafira Petredeanu 6 cm. plnză, Nefta A. Pop 5 cm. plnză, Maria Dan 6 cm. plnză, Paraschiva Neamțu 1 cămașă veche, Safta Carstea 1 cămașă veche, Ana Serban 1 cămașă veche, Ana Cristea 6 cm. plnză, Eva M. Popa 4 cm. plnză, Maria Moraru 1 cămașă veche, Maria Munteanu 5 cm. plnză, Dafina Munteanu 1 cămașă veche, Cătălina Munteanu 2 cm. plnză, Maria Trandafir și Dafina Greavu 1 m. plnză, George ins. Greavu 1 cămașă veche, Eva Savu Greavu 1 cămașă veche, Eva Paler 1 cămașă veche, Maria I. P. Serban 1 cămașă veche, Dafina Greavu, Ana Paler și B. Greavu 1 m. 8 cm. plnză, Sofia Solomon 1 cămașă veche, Bucura Lăcătuș 1 cămașă veche, Ana Văcaru 1 cămașă veche.

Suma în bani 9 fl. 63 cr. v.a.

Ofertele colectate prin dl. paroh Aron Mogoș din comuna Voivodeni-Mari: Elisafra Aron Mogoș 1 m. 20 cm. plnză, Ana And. Bică 1 m. plnză, Elisie Bică 1 m. plnză, Maria Andrei Cabuz 1 m. plnză, Maria George Iosif Bică 1 m. plnză, Ana S. Talabă 1 m. plnză, Ana G. Bică 1 m. plnză, Rafira Vasile Talaba 75 cm. plnză, Sara George Bică 1 m. plnză, Eva Lazăr Mihui 1 m. plnză, Rafira Ion Gavrilă 1 m. plnză, Marta Ion Albu 35 cm. plnză, Elisafra Bică 1 m. plnză, Bucura Csungara 1 m. 10 cm. plnză, Maria Moga 65 cm. plnză, Verona Bică 80 cm. plnză, Verona Roman 1 m. plnză, Maria Cornea 1 m. plnză, Maria Bică 1 m. plnză.

Adnotare: Din plnza și hainele vechi adunate și cuprinse în listele de mai sus, s-au făcut 22 kg scame, 69 comprese, 10 fășii, care s-au trimis la locul destinațiunii și se adaugă că la facerea scamelor au ajutat mai multe doamne și domnișoare române din Făgăraș.

ZINCA ROMAN

ANASTASIA POPESCU

118

DECEMBRIE 1877, BRAȘOV – LISTA ROMÂNILOR DIN BRAȘOV CARE AU FĂCUT DONAȚII BĂNEȘTI PENTRU AJUTORAREA OSTAȘILOR ROMÂNI RĂNIȚI

AJUTOARE PENTRU RĂNIȚI

Brașov, în decembrie 1877

Ofrande pentru soldații români răniți, primite de subsemnatul prin d-l George Stinghe, de la românii din Brașov și trimise prințului Dimitrie Gr. Ghica, președintele „Crucii Roșii” la București.

DIAMANDI I. MANOLE

George Navrea jun. 3 fl. Ioan Lupanu 2 fl. 50 cr., Ștefan Găitanu 2 fl., Nicolae Ghirincea 2 fl., Nicolae Ghighintia 1 fl., Vasile Grădinaru 1 fl., Dumitru D. Gemulea 1 fl., Nicolae Barbuceanu 1 fl., George Stinghe 1 fl., Nicolae Th. Stinghe 1 fl., George D. Stinghe 1 fl., Ioan Boeriu 1 fl., Vasile Furnică 1 fl., Vasile Fulga 1 fl., Andrei Florea 1 fl., Nicolae Navrea jun. 1 fl., Vasile Navrea 1 fl., Vasile Munteanu 1 fl., Constantin Orghidan 1 fl., Ioan Porescu 1 fl., George Gusu 80 cr., George Ardeleanu 50 cr., Dumitru Gall 50 cr., Ioan Ghirincea 50 cr., Ioan Loga 50 cr., Nicolae Loga 50 cr., Ștefan Pitiș 50 cr., Ioan Partiache 50 cr., George Roncea 50 cr., Nicolae Roncea 1 fl., Ioan Stinghe 50 cr., George Stinghe 50 cr., Nicolae D. Stinghe 50 cr., George Villi 50 cr., Nicolau Villi 50 cr., Dumitru Gogonat 40 cr., Anghelu Teclu 40 cr., George Lupsanu jun. 40 cr., Ioan Lupsanu sen. 5 franci, Estina Stinghe 2 franci. Suma 7 franci și 40 fl. v. a.

„Gazeta Transilvaniei” nr. 11 din 9/21 februarie 1878, p. 4.

119

DECEMBRIE 1877, BRAȘOV – LISTA LOCUIȚORILOR DIN ORAȘUL RUPEA CARE AU FĂCUT DONAȚII BĂNEȘTI PENTRU SOLDAȚII ROMÂNI RĂNIȚI

AJUTOARE PENTRU RĂNIȚI

Brașov, în decembrie 1877

Ofrande pentru soldații români răniți, primite de subsemnatul prin dl. Galea ingineru, de la românii din Cohalm și din jur și trimise prințului Dimitrie Gr. Ghica, președintele „Crucii Roșii” la București.

DIAMANDI I. MANOLE

Nicolae Mircea, protopop 1 fl., Ioanu Bercanu, protopop 2 fl., Clemente Raicu, paroh 3 fl., George Spornicu, paroh 2 fl., M. B. 1 galben imp., Elisa Oroianu 5 fl., N. Gallea, inginer abs. 1 fl., F. Balaban 1 fl., I. Brotea, paroh în Metifalo 1 fl., I. Buzea, ampl. opol. 1 fl., Ios. Lupu, paroh în Stena 2 fl., I. Michailu, paroh în Daisora 1 fl., I. Buzea, paroh în Merchesia, 1 fl.; Economii: Nicolae Buzea 80 cr., Ana N. Buzea 20 cr., N. Buzea jun. 20 cr., I. Balaban 10 cr., P. M. Borcomanu 10 cr., I. Boranciu 10 cr., B. Borcomanu 40 cr., I. Magdunu 10 cr., G. Buzea 10 cr., G. Borcomanu 10 cr., I. Forsca 20 cr., N. Danciu 10 cr., I. Fulgosiu jun. 50 cr., I. Draghiciu 10 cr., V. Bercanu 4 cr., Z. Fulgosiu 50 cr., G. Spornicu 10 cr., P. Danciu 6 cr., G. Banutiu 8 cr., I. Danciu 20 cr., Ios. Burcomanu 10 cr., I. Corn. Bercanu 20 cr., V. Lungu 3 cr., V. Critianu 5 cr., G. M. Magdunu 10 cr., I. Comanu 3 cr., G. Homorozeanu 10 cr., G. Dragusiu 8 cr., I. Magdunu 8 cr., I. Manomu

20 cr., T. Popu 10 cr., B. M. Magdunu 10 cr., B. Borcomanu 2 cr., I. Spornicu 5 cr., N. Palasanu 4 cr., I. Frățilă 2 cr., I. I. Titiu 3 cr., Pant. Dragusiu 4 cr., Ana Bordanu 4 cr., I. Danciu 2 cr., I. Balica 2 cr., G. Fisicicanu 2 cr., N. Borcomanu 2 cr., Ach. Borcomanu 2 cr., B. Borcomanu 4 cr., P. Spornicu 3 cr., Bucura Frățilă 3 cr., I. Homorozeanu 3 cr., G. Davoiu 3 cr., B. Banutiu 5 cr., N. Costanu 4 cr., P. Danciu 4 cr., B. Spornicu 4 cr., G. Danciu 10 cr., G. V. Danciu 3 cr., D. Tempea 3 cr., I. Repede 3 cr., G. Banutiu 4 cr., G. M. Magdonu 5 cr.

Suma 27 fl. 42 cr.

Prețul pe plinza veche 2 fl. — cr.

Suma totală: 29 fl. 42 cr.

„Gazeta Transilvaniei“ nr. 9 din 2/14 februarie 1878, p. 4.

120

DECEMBRIE 1877, BRAȘOV — LISTA CU LOCUTORII DIN ȘIMON-BRAN, JUDEȚUL DRAȘOV, CARE AU FĂCUT DONAȚII BĂNEȘTI PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

AJUTOARE PENTRU RĂNIȚI

Brașov, în decembrie 1877

Ofrande pentru soldații români răniți, primite de subsemnatul din comuna Șimon-Bran prin preoteasa Maria I. Mosioiu și trimise prințului Dimitrie Gr. Ghica, președintele „Crucii Roșii“ la București.

DIAMANDI I. MANOLE

Ioan Mosioiu, părintele 2 fl., Iosif Enescu 1 fl. 50 cr., Nicolae Enescu 1 fl., George Enescu 1 fl., Maria I. Mosloiu, preoteasa 1 fl., Ilariu Reit, învățătorul 1 fl., Ioan Obancea 20 cr., Nicolae și Safta Chiusdea 20 cr., Ioan Eftin 40 cr., Aron I. Genusie 50 cr., Safta I. Druga 20 cr., George Cheroiu 20 cr., Iosif Sărăcilă 20 cr., Ioan I. Pușcariu 80 cr., Nicolae I. Genusie 20 cr., George Puchin 10 cr., George Busioc 20 cr., Nicolae Babesiu 10 cr., Elie Bucsla 20 cr., Ioan Pepine 20 cr., Nicolae Herda 10 cr., Safta N. Mallu 10 cr., George Nenciu 44 cr., George Lazescu 30 cr., Nicolau Dragan 10 cr., Constantin Obancea 10 cr., Nicolae Badulici 10 cr., Petru Gonția 20 cr., Ioan Cat. Obancea 22 cr., Ioan I. Ioanoiu 10 cr., Andrei Obancea 10 cr., Ioan Sărăcilă 10 cr., I. I. Reutia Cojocarui 20 cr., Ioan N. Eftin 20 cr., Ana Ios. Scorția 10 cr., Aron Druga 20 cr., Ioan Ivanoiu 10 cr., Stanca Noghea 10 cr., Ana Varth. Badescu 10 cr., Maria I. Nenciu Lo cr., Maria I. Albușoiu 15 cr., Parasc. Cm. Pepine 20 cr., Nicolae Obancea 20 cr., Nicolae Malusiel 20 cr., Vlad Szinga 10 cr., Teodoru Scorția 10 cr., Ana V.I. Cenusie 5 cr., Ana Ios. Zabava 20 cr., Eftin Petru 10 cr., Coman Eftin 20 cr., Nicolau Tătaru 10 cr., Coman Enescu 20 cr., Reveca G. Obancea 10 cr., Stana Iarca 6 cr., Nicolau Furnica 20 cr., Ioan Malusiel 10 cr., Maria Helsdorfer 10 cr., Ioan D. Obancea 10 cr., Nicolau Buzea 10 cr., Stanca N. Postea 20 cr., — Suma totală 17 fl. 2 cr. v. a.

Oferite în plinză: Maria I. Mosioiu, preoteasa 1 ștergar de 4 coți, Maria I. Herba 4 coți plinză, Dobra Lazescu 3 coți p., Maria G. I. Obancea 2 coți p., Ana G. Sărăcilă 3 coți p., Maria I. Scorția 3 coți plinză. Suma totală 15 coți plinză și 1 ștergar de 4 coți.

„Gazeta Transilvaniei“ nr. 17 din 2/14 martie 1878.

121

**DECEMBRIE 1877, BRAȘOV — LISTA CU LOCUITORII DIN STUPINI, JUDEȚUL BRAȘOV
CARE AU FĂCUT OFRANDE ÎN BANI PENTRU SOLDAȚII ROMÂNI RĂNIȚI**

AJUTOARE PENTRU RĂNIȚI

Brașov, în Decembrie 1877

Ofrande pentru soldații români răniți, primite de subsemnatul din comuna Stupini (Brașov) prin parohul Ioan Macsimilian și trimise prințului Dimitrie Gr. Ghica, președintele „Crucii Roșii” la București.

DIAMANDI I. MANOLE

Ioan Macsimilian, paroh, colectante 10 fl., Elena Macsimilian, preoteasa 2 fl. 10 cr., Ioan George Puju 2 fl., Zaharia Bersanu jun. 2 fl., George Rusu 2 fl., Nicolae Barsanu sen., curatorul biser. 2 fl. 10 cr., George Dumitru Voicu, curatorul biser. 2 fl. 10 cr., George Popovici 2 fl., Nicolae Coman sen. 2 fl., Vasile Stanciuc 2 fl., Ioan Gimbesean jun. 2 fl., George Puju 1 fl. 10 cr., Ioan Sirbu 1 fl., Dumitru Negura 1 fl., George Bersan 1 fl., George Lapu 1 fl., George Negulici 1 fl., Ioan Gelca 1 fl., Vasile Spătaru 1 fl., Ioan Coman 1 fl., Constantin Negura 1 fl., Ioan Priscu sen. 1 fl., Ioan Irimie Puju 1 fl., Nicolae Marin 1 fl., George George Voicu 1 f., Irimie Ioan Blegu 1 fl., Nicolae Ioan Blegu 1 fl., Dumitru Rusu 1 fl., Dumitru Rusu 1 fl., Dumitru Ioan Constantin 1 fl., George Zaharia Constantin sen. 1 fl., Moise Dragosel 1 fl., Ioan Voicu Vulcăneanu sen. 1 fl., Ioan Bersanu Pip jun. 1 fl., Toma Vledereanu 1 fl., Ioan Brundușoiu 1 fl., Vasile Criveti 1 fl., Dumitru Serban 1 fl., Dumitru Spiridon 1 fl., Ioan Oprea 1 fl., Irimie Popovici 1 fl., Ioan Tomoșoiu 1 fl., Elena Ioan Puju 1 fl., Maria George Puju 1 fl., Florea N. Marian 1 fl., Elena G. Negulici 50 cr., Elena G. Irimie preoteasa ved. 20 cr., Maria Ion Sirbu 40 cr., Marina G. Vulcăneanu 10 cr., Florea Sirbu 10 cr., Maria Ir. Blegu 30 cr., Păuna I. Gelca 20 cr., Marina G. Rusu 20 cr., Ana ved. I. Gelca 20 cr., Florea G. Serban 20 cr., Paraschiva N. Blegu 30 cr., Ana Ion Negura 30 cr., Ana George Voicu 20 cr., Maria D. Zsinga 30 cr., Elena C. Dobreanu 20 cr., Marina Ion Bersanu 20 cr., Maria D. Gelca 20 cr., Paraschiva D. Rusu 80 cr., Paraschiva Ir. Popovici 30 cr., Marina Z. Bersan 40 cr., Maria Ion Piltisi 30 cr., Elena Toma Vledereanu 30 cr., Maria Moise Dragosiel 40 cr., Marina N. Coman 50 cr., Elena Vas. Criveti 50 cr. Suma 71 fl. v. a.

„Gazeta Transilvaniei”, nr. 16 din 26 februarie/10 martie 1878.

122

**DECEMBRIE 1877, BRAȘOV — LISTA ROMÂNILOR DIN DÎRSTE-BRAȘOV, CARE AU
FĂCUT DONAȚII PENTRU AJUTORAREA OSTAȘILOR ROMÂNI RĂNIȚI**

AJUTOARE PENTRU RĂNIȚI

Brașov, în decembrie 1877

Ofrande pentru soldații români răniți, primite de subsemnatul de la românii din Dîrstele Brașovului și trimise prințului Dimitrie Gr. Ghica, președintele „Crucii Roșii” la București.

DIAMANDI I. MANOLE

Staicu Barbu 1 fl., George Cimpoca 1 fl., Alece Popoviciu 1 fl., Alece Barbu 1 fl., Ioan Morcasu 1 fl., Dumitru Voina 1 fl., Teodoru Fugaciu 1 fl., Ioan Aldulea 1 fl., Barbu Aldulea 1 fl., Toma Morcasu 1 franc, Stan Munteanu 2 franci, Toma Radu 20 cr., George

Munteanu 30 cr., Niculau Morăroiu 40 cr., Ioan Pascu 20 cr., Alece Siuveiu 50 cr., Toma Munteanu 20 cr., Ioan Cimpoca 50 cr., Ioan Sirbu 40 cr., Ioan Barsanu 60 cr., Ioan Seceleanu 60 cr., George Seceleanu 50 cr., Petru Morăroiu 30 cr., Ioan Seceleanu 30 cr., Ioan Morăroiu 40 cr., Nicolau Irimia 10 cr., Stan Morcasu 10 cr., Stoica Sirbu 30 cr., Maria Munteanu 15 cr., Maria Olteanu și copii săi 1 fl. 10 cr., Petru Voina 40 cr., Dumitru Seceleanu 30 cr., Petru Sirbu 10 cr., Vasile Tampa cr., Paraschiva Popoviciu 30 cr., Paraschiva Negusiu 20 cr., Marina Moldovanu 4 cr., Nicolau Bodeanu 10 cr., Christea Morcasu 8 cr., George Bodeanu 10 cr., Ioan Morcasu 10 cr., Maria Cimpoca 15 cr., Iosif Seceleanu 20 cr., Ioan Barsanu, copilul 4 cr., Stan Fugaci 50 cr., George Olteanu 20 cr., O văduvă 1 cr., Ioan Seceleanu 5 cr., Ioan Olteanu 50 cr., Teodoru Sirbu 50 cr., Dumitru Seceleanu 50 cr., Maria Barsanu 14 coți plinză. George Barsanu 3 franci. Suma 6 franci, 20 fl. 62 cr. și 14 coți plinză.

„Gazeta Transilvaniei“ nr. 12, din 12/24 februarie 1878, p. 4.

123

1877, BRAȘOV – LISTELE NR. 1–4 CU CONTRIBUȚIILE FEMEILOR ROMÂNE DIN BRAȘOV PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

LISTA NR. 1

de contribuții ale doamnelor române din Brașov pentru soldații români răniți, trimise prin doamna Hareti D. Stănescu.

Doamnele: Hareti Stănescu: 1 kg 500 gr. scame, 15 fâșii, 39 bandaje, 1 kg vată tăiată fâșii; Zoe Petricu: 210 gr. scame, 13 bandaje; Maria Barițiu și fiica sa Maria: 3 kg scame, 36 bandaje; Maria N. Clurcu: 1 kg scame, 22 bandaje; Maria Diamandi Manole: 2 kg. 240 gr. scame; Victoria C. I. Iuga: 1 kg scame, 3 fâșii, 48 bandaje; Octavia M. Stănescu: 1 kg. 275 gr. scame, 15 fâșii, 39 bandaje, un cearceaf și 1 kg vată tăiată în fâșii; Elena Andrei Popovici: 1 kg. 50 gr. scame, 24 bandaje; Elena St. Sotir: 1 kg 50 gr. scame, 12 fâșii, 9 bandaje; Madame Z. Z.: 470 gr. scame; Elena Baiulescu: 1 kg. 460 gr. scame, 48 bandaje; Văduva Meșota din popor: un prosop; Sița Dimitriu: 1 kg. scame, 20 fâșii, 8 bandaje; Agnes Dușoiu: 1 kg. scame, 26 fâșii; Anica Christea Orghidan: 1 kg. 20 gr. scame; Joe I. B. Popovici: 620 gr. scame; Maria Oprea Sfetea: 12 fâșii, 24 bandaje; Maria I. B. Gâmulea: 3 kg. scame; Iordani I. Blebea: 1 kg. 200 gr. scame; Domnișoara Elena Georgiadi: 500 gr. scame

„Gazeta Transilvaniei“, nr. 47 din 19 iunie/1 iulie 1877, p. 4.

LISTA Nr. 2

Doamna Maria Zănescu: 1 kg. scame; Sofia I. Spuderca: 2 kg. scame; Dina I. Manole: 1 kg. scame; Ecat. Arhimandrescu: 1 kg. 150 gr. scame, 10 feși și 6 comprese; Polixene I. Sotir: 1 kg. scame; Maria V. Alexandrescu: 1 kg. 250 gr. scame; Elena Anken: 1 kg. 50 gr. scame; Maria Al. Georgiu: 2 kg. 500 gr. scame; Carolina Ciurecu: 1 kg. scame, 14 triunghiuri și 6 comprese; Eufrosina Ioan: 1 kg. scame, 9 triunghiuri și 11 comprese; Ecat. Rădulescu: 500 gr. scame, 4 cearceafuri, 6 per ciorapi și 10 comprese. — De la mai multe doamne române: 600 gr. scame, 80 triunghiuri, 22 feși și 87 comprese. D-na Susana Laslo: 400 gr. scame. Maria Popp: 300 gr. scame; Salomia N. Baboianu: 500 gr. scame, 12 triunghiuri și 12 comprese; Haretti Stănescu: 12 cămăși, 12 per. pantaloni; Maria G. Stănescu: 12 cămăși, 12 per. pantaloni.

„Gazeta Transilvaniei“ nr. 51 din 23 iunie/ 5 iulie 1877, p. 4.

LISTA NR. 3

Maria I. David: 500 grame scame, 5 feși de incins, 12 comprese; Zoe I. Popp 500 grame scame, 6 feși, 14 comprese; Carolina Nicolau 620 grame scame; Elena T. Mants 1 k scame, 10 triangle; Elena Dima 500 grame scame, 20 triangle, 16 comprese; Rebi S. Chicomban 16 triangle, 12 feși, 16 comprese; Carolina Lengeru 500 gr. scame, 18 triangle, 6 feși; Zoe și Maria Dima 500 gr. scame; Susana I. T. Popovici 2 kg. 300 gr. scame, 40 triangle, 12 feși, 40 comprese; Oprea I. Trandabur 20 coți plinză; Nicolae Mușat 8 coți plinză; George Corvin 4 1/4 coți plinză; Elena Muntearu 200 gr. scame, 11 rifi plinză; Polina dr. N. Pop 570 grame scame, 34 triangle, 24 comprese; Ioan Radovici 6 per. ciorapi, Tinca Tacit 210 gr. scame; Maria Octavia Sorescu 1 kg. scame; domnișoara Maria Stănescu 1 kg. scame; domnișoara Hareti Teodoru 400 gr. scame.

Mai sînt menționate și contribuții de la : domnișoara Christina Mardau din Sîmbăta de Jos 600 gr. scame, 20 triangle; M. T. Barsen din Dîrste 14 coți de plinză; Maria Cip din Făgăraș 2 kg. 200 gr. scame, 20 triangle; Elena Toma din Făgăraș 9 comprese, 1 cămașă, 2 per. ismene; Susana I. Trandabur din Purcăreni 20 coți dimie (specie de pănură); Ana Dogaru din Arad 1 kg. 250 gr. scame.

Brașov, 18/36 iulie 1877

HARETI T. STĂNESCU născ. G. Buretia

„Gazeta Transilvaniei“ nr. 57 din 24 iulie/5 august 1877, p. 4.

LISTA NR. 4

Sevastia I, Mureșianu: 6 kg. scame, 9 triangle, bandaje, și comprese; Emilia Perșoiu 50 grame scame, 1 tolimbă de cositor, 1 duzină clrpe, 1 duzină vată; Hareti G. Popescu: 1 duzină clrje, Sociec, fabricant de clrje, 1/2 duzină clrje; Elena N. Stefan 1/2 duzină clrje; Ioan Velisar 3 cămăși, 1 per. ciorapi; Paraschiva Golea 38 triangle; Stanca N. Pană 8 triangle, 6 bandaje; Maria St. Pană 6 triangle, 6 bandaje; Maria N. Pană 10 triangle, 8 bandaje; Ana I. Secăreanu 12 triangle, 6 bandaje; Maria M. Ciuta 13 triangle, 7 bandaje; Susana Popa 25 gr. scame, 7 triangle, 9 bandaje; Susana Popa 11 triangle; Maria Golea 8 triangle; Sava Coenac 18 triangle; Maria A. Ciuta 15 triangle; domnișoara Liza G. Pabtea 2 fl. 3 kg. scame; Elena C. Furnică 28 gr. scame. De la o văduvă 6 fl.; Ecaterina Pitiș 5 fl.; Vuția Vilican 3 fl.; Domnișoara Arnistina Mardan 1 fl.

Mai sînt menționate și contribuții de la: Aurelia A. Vlad din Orăștie, 20 gr. scame, 2 cearceafuri, 2 fețe de pernă; Ana N. Grozea din Tohanul vechi 3 fl. 2 kg. scame, 3 cearceafuri, 3 prosoape, 6 metri plinză; Ana Colesî din Zărnești 50 gr. scame, 2,7 m. plinză;

„Gazeta Transilvaniei“ nr. 69 din 4/16 septembrie 1877, p. 4

124

**1877—1878, BRAȘOV — LISTE CU CONTRIBUȚIILE BĂNEȘTI ALE ROMÂNILOR
BRAȘOVENI PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI ÎN RĂZBOIUL
PENTRU INDEPENDENȚA DE STAT A ROMÂNIEI**

Lista nr. 1

Colecte pentru soldații răniți din România de la românii din Brașov

Numele contribuabililor din cetate și Schei	florini hirtle	franci aur
1. Dimitrie Stănescu		2000
2. Diamandi I. Manole		1000
3. Aron Densușianu ²		150

4. Nicolau G. Orghidan		200
5. Dimitrie Jenciovits		400
6. Josif Fericianu	5	
7. Ioan C. Taciuc ⁴		30
8. Bartolomei Baiulescu		100
9. Ion Manole		100
10. Dr. Vasile Glodariu	5	
11. Teodor Nicolau ⁷	10	
12. Constantin I. Popazu		50
13. Ioan M. Burbla		20
14. Dimitrie Cioflecu		10
15. Acnestia Orghidan	15	
16. George Belepoenu		10
17. Ioan Dobrianu		10
18. Ion Popeia ⁹		10
19. I. T. Popovits ¹⁰		20
20. Vasile Sfetea ¹¹	5	10
21. Ioan Scurtu ¹²	5	
22. Lazar Nastase ¹³		10
23. Ioan Lapedatu ¹⁴		20
24. Partenie Feresianu	5	
25. Ioan Urzică		10
26. George Lacea	10	
27. Iulian Filipescu		20
28. Ioan Sotir		200
29. Niculae T. Ciurcu	25	
30. Ioan B. Geamulea		10
31. Stefan Cecinban		20
32. Ioan Persoiu		10
33. Neculae B. Catara		10
34. George Moldovan		10
35. Ioan Stinghe		10
36. Dimitrie Oprescu	2	
37. George Draganescu		10
38. Ioan Neagoie ¹⁶		20
39. Ștefan Josif ¹⁷		5
40. Victoru Popescu	5	
41. Alexandru N. Orghidan	10	
42. George Sterian	3	
43. George Persenianu		20
44. I. I. Popovits		10
45. Zosim Butnariu	5	
46. Tubicianu		10
47. Taflan	5	
48. Dr. Iulie Mureșan		20
49. Nicolae St. Dimitriu		100
50. Petria Arhimandrescu		200
51. Toma Georgiade		30
52. Diamandi Nicolau		60
53. Michael D. Stănescu		200
54. Ioan Lengheru		100
55. Ioan Stinghe		10
56. Nicolae I. Baboianu		10
57. Octavian Stănescu		100
58. Ludovic Roman		100
59. Dimitrie Eremia		50
60. B. L. Popovits		10
61. Vasile Caraberu		25
62. St. P. Mailatu	5	
63. I. B. Popovits		11

64. Ioan Badavits		50
65. George Stefanovits	2	
66. George P. Popu		500
67. George I. Ioanban		200
68. G. Nica	10	
69. Ioan Dusaiu	20	
70. Ștefan Penaru	5	
71. Ioan Seniuce		10
72. Ioan Badulescu		100
73. Ioan Pădure		11,75
74. Constantin Sterie		500
75. Neculaie Crasan		10
76. Constantin Nicolau		50
77. Iosif Baracu Protopopu		200
78. Ioan Petricu		50

Lista nr. 2

Colecta de la locuitorii din Schei

Numele contribuabililor	florini în hirtie	în franci
Poziția		
1. 8. Iosif Fericeanu	5	
2. 9 I. Manole		100
3.10 Dr. Vasile Glodariu	5	
4.11 Theodor Nicolau	10	
5.13 I. Manole Burbea		20
6.14 Dimitrie Cioflecu		10
7.15 Cristea Orghidan	15	
8.16 G. Belisimus		10
9.18 Ion Popea		10
10.20 V. Sfelca		10
11.21 I. Scortu	5	
12.22 Lazar Nastasie		10
13.24 Partenie Feresian	5	
14.27 Iulian Filipescu		20
15.31 Ștefan Chiconban		20
16.34 G. Moldovan		10
17.35 I. Stinghe		10
18.39 Ștefan Josif		5
19.41 Alexandru Orghidan	10	
20.45 Zosim Butnariu	5	
21.55 I. Stinghe		10
22.56 N.I. Bobancu		10
23.58 Ludovicu Roman		100
24.60 B. L. Popovici		10
25.71 I. Seneuce		10
26.77 Iosif Baracu — protopop		200
27.78 I. Petricu dto.		50
	152	10052.
din Scheiu	60	625
dto ²⁹	56	200
	din Schei 116	825
	din Schei 15/5	232
	femeile scame	1057
	+fășii	

Lista nr. 3

Roamuri, Uliță Furcoanei și Cacova

Să se trimită	Prin
1. I. Sneuce	N. Rusu
2. Olef Rusu	"
3. Pri. Dima	"
4. V. Dima	"
5. Marsarie N. Dima	"
6. N. I. Voinescu	
7. Toma Iarca	Una femeie ungură Carascasi
8. Radu Datcu	N. Ruscior
9. N. Nicolau	N. Ruscior
10. V. Iuga	Sofia
11. V. Dimitriu	"
12. Dam. Dimitriu	Iordanic
13. Genoviel Banea	
14. David Almășanu	N. Rusu
15. prof. I. Scurtu	N. Ruscior
16. D. I. Malai	"
17. G. R. Leca	servitoarea sa
18. Iord. Mariescu	servitoarea sa
19. I. Leca	R. Panțiu ⁴¹
20. Tuia Pana	N. Rusu 3
21. N. Gălățianca	" 4
22. A. Lupanu	" 5
23. G. Strimbu	servitoarea sa
24. R. Mazarescu	I. Stînghe
25. prof. Urdea	"
26. N. Răsinovean	N. Rusu
27. Radu Pantu	N. Rusu
28. Ine Mama	
29. Burbea	N. Rusu
30. M. Moroianu	"
31. Rad. Moroianu	"
32. N. Furnică	"
33. Zaharia Furnică	N. Rusu
34. C. Alexiu	"
35. I. Moroianu	"
36. Barbu Cepescu	"
37. I. Panțiu	țărănci 1
38. Cost. Varici	" 2
39. Pitiș	" 3
40. George Navrea	" 4
41. Toropoi I. D. Spada	" 5
42. Dumitru Munteanu	servitoarea sa, Reveica
43. N. Spuderca	Petru
44. A. Pitiș	Petru
45. G. Petrovici	"
46. Al. Navrea	
47. N. Stînghe	Petru
48. Ștefan Mili	mama
49. I. Pracicu	Petru
50. Lucaci	"
51. G. Boieriu	băiatul său
52. Sterie Stînghe	Petru
53. Babamolu	"
54. I. Monica Iarca	Petru

55. C. Furnică	fata ei
56. D. Iarca	țărânci
57. Căpitanu Romanu	mama
58. D. I. Spuderca	"
59. I. Munteanu	țărânci
60. I. Rad. Macica	țărânci
61. N. Maciucă	mama
62. D. Lupanu	N. Rusu, I. Stinghe
63. G. Priscu	
64. G. Măzgăreanu	N. Rusu
65. Glodariu	Petru
66. I. Perșenariu	Petru
67. I. Rică	
68. I. H. Ciurci	N. Rusu
69. Ion Stinghe Blrăzunașiu	
70. Papadopolu	servitor
71. Popa Catehetu Fereanu	
72. G. Călbănu	N. Rusu
73. N. Socaci	ucenicul său
74. I. Prișcu	țărânci
75. Anton Purcărea	fiul său
76. Petre Cristianu	mama
77. H. H. Orghidan	țărânci
78. I. Olteanu	N. Rusu

Lista nr. 4

1877

Trinit următorii	Prin	
1. Iosif Barac	comitet	1
2. I. Petricu	"	2
3. I. Bogdan		
4. D. Munteanu		
5. Ipolit Ilasievici		
6. R. Stinghe		
7. A. Androne		
8. Văd. a lui Gheorghiu		
9. A. Bontoiu		
10. I. Resnovean	comitet	3
11. I. Teclu		
12. V. Datcu		
13. A. Popovici		
14. Ștefan Iosif profesor		
15. I. Corvin		
16. T. Nicoloi	comitet	4
17. Rad. Mernutu Corbu		
18. Dr. Meșotă	comitet	5
19. Gheorghiu		
20. C. Popazu		
21. G. Loga		
22. G. Brezeanu		
23. Văduva Ursica Ieremia		
24. N. D. Cioflec		
25. Mihael Pop		
26. Văduva Pop		
27. Iorgu Ionescu		
28. Anastasi prof.		
29. Drăgan		

30. Văd. Budiu Găitănar	
31. N. Popovici	
32. I. Stinghe profesor	
33. I. Semintie	comitet 7
34. I. Lemeny	
35. Văd. Voinescu	
36. V. Dima	
37. George Dima, profesor	
38. I. Brenciu	
39. Dima P.	
40. Theodor Alexiu	
41. George Baritz	
42. T. Isani	
43. Văduva Florea Juga	
44. D. Nicolae	
45. Scurtu, profesor	
46. Baboiani	Tacit
47. Oprea Sfetea	nu
48. David Almășanu	comitet 8
49. Jade Pop	
50. Fora	
51. Văduva Mălai	
52. Pater Fericeanu	
53. Teia Fericeanu	
54. Rad. Panțiu	
55. Dr. Vasile Glodariu	
56. D. Prișcu	
57. A. Lupan	comitet 9
58. G. Strîmbu	„ 10
59. R. Măzătescu	
60. Văduva Babamolu	
61. Văd. C. Furnică	I. D. Spuderca junior
62. N. G. Măntină	
62. Rusu	
63. Căpitan Român	
64. D. Jarca	comitet 11
65. G. Fugaci	I. Furnică
65. G. Prișcu	G. Frunză
66. N. Rîșnovean	comitet 12
67. I. Purcărea	
68. I. Garnet	purcel
69. D. Garnet junior	
70. R. Garnet	
71. G. Garnet	D. Gonțle
72. R. Burbea	comitet 13
73. M. Morovin	
74. Văd. Oprea Furnică	
75. N. Furnică	
76. A. Lupan Bredel	
77. Zaharie Furnică	
78. I. Lengheru	
79. D. Lengheru	
80. I. Moroian	comitet 14
81. G. Cioflec	
82. Barbu Cepescu	I. Stinghe
83. Bonifaciu Pitiș	G. Moldovan
84. N. Fugator	
84. N. Socaci	
85. I. Bocriu	
86. Alexiu Moldovanu	

87. Văd. Vasile Orghidan		
88. George Colbasi	comitet	15
89. Florelly		
90. Ion G. Cohban		
91. Ioan Papadopolu		
93. I. Ardeleanu		
94. I. Perşenariu		
95. Sterie Stinghe		
96. Lucaci Janus		
97. Ioniţă Carstolovean	fii Lucaci	
98. Văduva N. Maciucă		
99. Ştefan Vili		
100. I. A. Navrea	comitet	16
101. R. A. Navrea		
102. G. Petrovici		
103. A. Pitiş	comitet	17
104. N. Stinghe		
105. G. Băciu		
109. Vasi Spuderca		
110. D. Muntianu		
111. I. D. Spuderca		
112. Avocat I. Panţiu		
113. George Navrea		
114. Cost. Voicu	comitet	18
115. femeia C. Voicu		
116. I. Bobacu		
117. I. Bobancu junior	Neculae Stoian	
118. G. Bobancu		
119. H. Orghidan	comitet	19
120. I. Bomban		
121. Vasile Voina	comitet	20
122. Anghel Ioan		
123. N. Reşnovean		
124. Maria Popovici		
125. Văd. Pădure		
126. Niculae Barbu		
127. N. Butmaloi	comitet	21
128. Maricuţia Dontor		
125. Anton Purcărea	comitet 22	
126. P. Cristian	Anghel Teclu	
127. Ioan Prişcu	comitet	23
128. prof. Grenga		
129. „		
130. R. Spuderca	comitet	24
131. N. Pădure	N. V. Borbucan	
132. Simeon Bredan		
133. Iacov Grindu		
134. I. Trombiţaş	comitet	25
135. Maniu Pelci		
136. I. Lupşian	comitet 26	
137. I. Spuderca	N. Cristea	
	comitet	27
138. D. Lupan	R. Morariu	
139. N. Peligradu	comitet	28
140. profesor Peligrad		
Mihael Căpitan		
C-tin Burbea		
139. I. M. Burbea	comitet	29

140. M. Ivanici
 141. G. Mincu
 142. Văd. P. Bleanga
 143. N. Bleanga
 144. D. Stinghe
 145. I. Manole
 146. Fervatleru
 147. Buheru Tonci
 148. George Belisimus
 Coca G. Orghidan
 149. G. N. Orghidan
 150. N. Orghidan
 151. G. Măzgăreanu
 152. I. Pascu
 154. N. Teclu
 155. I. D. Spuderca
 156. Văd. Scovardarese
 157. Aron N. Mitoc
 158. V. G. Mitor
 159. V. Ecaterina
 160. Vasile Saftu
 Bătrînu Bobonci
 D. Sibianu
 N. Seriu țiganiil Gilgori
 D. Gonția
 I. Olteanu
 N. Solveti
 D. Maelat
 I. Peligrad talpe
 I. Vlaicu
 P. Mogoși
 N. Olteanu
 G. Tanasic
 I. Mazăre
 Elena Balz
 Din celule
 161. I. Stănescu
 162. I. V. Nepotul său
 163. Maniu și Bomba
 164. R. Radovici
 165. Diamandi Manole
 166. I. Pădure
 167. G. Ioan^{o8}
 168. Costi Juga
 169. N. Ciurcu
 170. C. Steriu
 171. Sașia Văd. G. Ciurcu
 172. Văd. Ștefan Sotir
 173. I. Sotir
 174. D. Ienciovici
 175. R. Pascu
 176. I. Dușioiu
 177. Iosif Pucărroi
 178. Nicolae Strevoiu
 179. I. Lenghel
 180. I. Popovici
 181. Bartolomeu Balulescu
 182. Văduva G. Juga
 183. Jeremia
 G.G. Ioan
- prof. Ștefan Josif
 I. Dind. Vlaicu
 comitet 30
 comitet 31
 comitet 32
 M. Burbea
 Diamandi Nicolau
 Const. Popazu
 Ion Hagi Ciurcu
 Bursu

Octavian Sorescu
N. Orghidan
I. B. Pop

Lista nr. 5

1. Protopopul
2. D. I. Petricu
3. Profesorul Macsim
4. Cioflecu
5. D. Muntianu
6. Profesorul Ilasievici
7. R. Stinghe
8. A. Andronic
9. V. A. Georgiu
10. A. Bantoiu
11. Ioan Rasnovian
12. Ioan Teclu
13. And. Popovici
14. Ioan Corvin
15. Profesorul Corvin
16. V. Datcu
17. Maricuța Corbu
18. A. Popovici
19. Teor. Nicolau
20. Ștefan Iosif
21. Ioan Stinghe prof.
22. V. Găitănăr
23. Ioan Bacicu
24. V. Popovici
25. George Georgiu
26. Constantin Popazu
27. George Brezianu
28. Misiu Popu — Ioan Bidu
29. D. Cioflecu
30. Ioan Scurtu
31. Văduva Popu
32. Lazar Anastasiu
33. Dragan Lacia
34. Ioan Săniuță
35. Pandeli Dima
36. Văduva Dima
37. Văduva N. Voinescu
38. Alexiu
39. Văduva I. Dimitriu
40. George Barițiu
41. Toma Isacu
42. N. Bobancu
43. Văduva Dim. Nicolau
44. Văd. J. Juga
45. Ștefan Rusu
46. Ioan Tacitu
47. David Almășanu
48. Andrei Lupan
49. George Strimbu și Teușan prof.
50. Ioan Mărgineanu — Constantin Voicu
Ieremia
51. Radu Măzătescu
52. Văduva Babanu Taropoiu
53. Dumitru Spuderca
54. Dumitru Lupan
55. Ioan Bogdan
56. Văduva I. Bratu
57. Căpitan Român
58. Ioan Rusu
59. Dumitru Jarca
60. Ioan Neguși
61. George Prișcu
62. George Frunză
63. Dumitru Ieremia
64. George Măzgărean
65. Vasile Galu
66. Neculae Rășnovean
67. Ioan Purcăria
68. Nicolau Negusi
69. Ioan Stinghe purcelu
70. Dimitrie Gonția
71. George Prișcu Ciulei
72. Radu Garniți
73. George Garniți
74. Dumitru Gonția
75. Radu Burbea
76. Mihailu Moroian
77. Radu Oprea Furnică
78. Nicolau Furnică
79. Ioan Cocoranda
80. Zaharia Furnică
81. Ioan Furnică
82. Nicolau Ștefan
83. V. Ioan Bombăn
84. Ioan Purcărea
85. Dumitru Purcărea
86. Ioan Morolianu
87. George Cioflecu
88. Barbu Cepescu
89. Vasilie Pitiș
90. George Navria
91. Ioan Panțiu
92. Dumitru Spuderca
93. Dum. Muntianu
94. D. Căpătină
95. Ioan Mitoc
96. Ioan Irmie cu un fiu ucenic
97. Pelionis
98. I. A. Navria
99. George Petrovici
100. Andrei Pitiș
101. George Bacian
102. Nic. Stinghe
103. V. N. Măciucă
104. V. St. Vill
105. N. Măciucă

106. Lucaci Ianoși
 107. Sterie Stinghe
 108. Ioan Perșenariu
 109. Ioan Ardelean
 110. Papadopolu
 111. V. V. Orghidan — G. Navrea
 112. Alexiu Moldovan
 113. Ioan Boieriu
 114. George Coliban
 115. Floria Coliban
 116. Ioan Coliban
 117. Nică Socaci
 118. Popa Fericean
 119. V. Glodariu
 120. Radu Panțiu
 121. Ioan Mamulă
 122. Floria Mamulă
 123. Dumitru Mamulă
 124. Radu Prișcu
 125. Ioan Discu
 126. Dumitru Râșnonian giamba
 127. Anton Purcărea
 128. Fata lui Vilara
 129. Petru Cristan
 130. Angelu Teclu
 131. Ioan Cîmpianu
 132. Hristea Orghidan
 133. Ioan Bombân
 134. Vasile Voina
 135. Nica Rănovăan
 136. Nicolau Bobancu
 137. Hristea Navria
 138. Ioan Bobancu
 139. George Manlu
 140. Iordache Garneți
 141. Văduva Pădure
 142. Nicolae Barbu
 143. Nicolau Butmaloiu
 144. profesorul Burnariu
 145. Maricuța Donți, **Perte**
 146. Nicolau Pădure
 147. Nicolau Serio țiganu
 148. Vasile a lui Duloi
 149. Nicolae Peligrad
 150. Nicolau Spuderca Derca
 151. Mihaela Căpățînă
 152. George Maniu Pelțu
 153. Dumitru Boncia
 154. Ioan Spuderca Lacea
 155. Ioan Lupșian
 156. Ioan Trombițași
 157. Ioan Oltianu
 158. Simion Brezianu
 159. Nicolae Savețiu
 160. Petru Spuderca
 161. Ioan I. Bobancu
văduva Ioan Mazăre
Elena Bulz
 162. Dumitru Mălăiețu
 163. Văduva P. Mălăiețu
 164. Dumitru Sibianu a lui Miliției
 165. Ioan Bobancu pe Coastă
 166. Ioan Peligradu — D. gogonatu
 167. Ioan Peligradu — talpa
 168. Petru Mogoși
 169. Nicolau Oltianu
 170. Ioan Babeși
 171. George Tanasile
 172. Radu Morariu
 173. George Pulu
 174. Ioan Guvelca Cornu
 175. Nicolae Cristan
 176. Nicolau Blianga
 177. Văduva N. Barbucian
 178. Radu Spuderca
 179. Ioan M. Burbea — văduva Petru
Blianga
Catinca Murar
 180. George Orghidan Coca
 181. Ioan Manoliu
Vasile Saftu C-tin
 182. Fervaltaru
Dumitru Stinghe
 183. Pref. Bellsimus
Mihail Ivanciuc
 184. N. Orghidan butoiu
George Mincu
 185. George Măzgărean
TonciBekene
 186. George Valsu
 187. Ioan Pascu
 194. Dumitru Pascu
 195. Ioan B. Spuderca
 196. Văduva Scovardareasa
 197. Anika Mitocu
- Celate*
- D. Lachi Stănescu
 199. Iorgu Stănescu
 200. G. Ioan Bo fn
Radu Radovici
Diamandi Manole
George Ioan
Constantin Steriu
Dumitru Enilovici
Nasea Văduva Clurcu
Ioan Pădure
Constantin Juga
Nicolau Circu
Văduva Ștefan Sotir
Ioan Sotir
Radu Pascu
Ioan Dușioiu
Ioan D. Popovici
Ioan Lengheru
Nec. Strevoiu
Iosif Pușcarlu
 188. Văduva G. Juga
 189. Constantin Juga

- 190. Bartolomeu Baiulescu
- 191. D. Irimie
- 192. Constantin Popazu
- 193. Văduva G. Ioan
- 194. Octavian Sorescu
Nicolae Orghidan
Ioan B. Popu

- Diamandi Necolau
- Ioan H. Clurcu
- Profesorul Filipescu
- Nicolau Catana Barbucian
- Mada școalelor
- Nicolae Popu profesor

Lista nr. 6

- Sterie Stinghe
- Dumitru Pascu
- Ioan I. Bobancu
- Dumitru Muntianu
- 1. Protopopul Iosif Barac
- 1. Ioan Petricu
- 1. Ioan Răsnovean
- 1. Teodor Necol.
- Ștefan Iosif
- 20. Ioan Seniută
- 19. Ștefan Rusu
- 18. David Alnășanu
- 17. George Strîmbu
- 15. Dumitru Lupan
- 16. Dumitru Jarca
- 14. Andrei Lupan
- 9. Andrei Pitiși
- 8. Ioan A. Navrea

- 10. Anton Purcărea
- 12. Vasile Voina
- 13. Neculae Butnariu
- 11. Hristea Orghidan
- 23. Ioan Lupșan
- Constantin Volcu
- 1. Ioan Manole
- 26. Radu Spuderca
- 22. Ioan Morolanu
- 21. Radu Burbea
- 27. Ioan Trombițaș
- 26. Ioan Spuderca Lacea
- 24. Ioan D. Spuderca
- 25. Petru Cristan
- 28. Nicolau Răsnovean
- 29. Ioan Pascu
- George Manlu

Lista nr. 7

- 1. Baracu
- 2. Petricu
- 3. Pascu
- 4. Siargu
- 5. Răsnovean
- 6. T. Necolau
- 7. Popazu
- 8. Seniută
- 9. Rusu
- 10. Alnășan
- 11. Strîmbu
- 12. D. Lupan
- 13. A. Lupan
- 14. Jarca
- 15. Pitiși

- 16. Navrea
- 17. Purcărea
- 18. Voina
- 19. Bulmaloi
- 20. Orghidan
- 21. Lupșean
- 22. Volcu
- 23. I. Manole
- 24. Burbea
- 25. R. Spuderca
- 26. I. Morolan
- 27. R. Burbea
- 28. J. Spuderca
- 29. I. Dopudurke
- 30. Pereslat

Lista nr. 8

- 1. Protopopul Josif Baracu
- 2. Ioan Petric
- 3. Ioan Boambăn
- 4. Teodor Nicolau
- 5. Constantin Popazu
- 6. Ioan Manole
- 7. Ioan M. Burbea
- 8. Ioan A. Navrea

- 9. Andrei Pitiși in
- 10. Anton Purcărea
- 11. Hristea Orghidan
- 12. Vasile Voina
- 13. Nicolae Butnoi
- 14. Andrei Lupan
- 15. Dumitru Lupan
- 16. Dumitru Jarca

17. George Strimbu	26. Radu Spuderca
18. Dumitru Almășan	27. Grigore Coliban
19. Stefan Iosif	28. Stefan Iosif
20. Ioan Senluță	29. Sterie Stinghe
21. Radu Burbea	30. Dumitru Pascu
22. Ioan Moroian	31. Dumitru Muntlan Bratu
23. Ioan Lupșan	32. George Maniu
24. Ioan Spuderca	33. Ioan J. Boambăn
25. Petru Cristan	34. Stefan Rusu

Lista nr. 9

Nr.	Cine trimite	Cine duce
1. Ioan Perșenariu	Ioan Navrea	comitet 20
2. Sterie Stinghe		
3. Ioan Lukaci		
4. Văduva Vili a lui V. Măclucă		
5. Nicolae Stinghe		
6. George Bacicu		
7. And. Pitoși	epltrop	comitet 21
8. Pileones		
9. Ioan Prișcu		
10. Ioan Prișcu		
11. Anton Purcărea		comitet 22
12. Petru Cristan		comitet 23
13. Hristea Orghidan		comitet 24
14. Ioan Boambăn		
15. Vasile Voina		comitet 25
16. Nicolae Rasnovean		
17. Anghelu Ivan		
18. Ioan Bobacu		
19. Costantin Voicu		comitet 26
20. George Navrea		
21. Ioan Panțiu		
22. Dumitru Spuderca		
23. Vasile Spuderca		
24. Dumitru Munteanu		
25. Ioan Mitocu		
26. Nicolae Stefan		
27. Ioan Bidu		
28. Radu Spuderca		comitet 27
29. V. Barbucanu		
30. Maciuta Donta		
31. Butnariu		
32. Nicolae Butnariu		comitet 31
33. George Maniu		
34. Nicolae Barbu		
35. Ioan Căpățină		
36. Nicolae Bobancu		
37. Nicola Padura		
38. Nic. Serio țigan		
39. George Maniu		
40. Dumitru Boncia		
41. Ioan Spuderca		
42. Ioan Lupșan		comitet 28
43. Ioan Trombițaș		comitet 29
44. Nicolae Gonțea		comitet 30

45. Ioan Olteanu
46. Simion Brezenn
47. Nic. Salreși
48. Petru Spuderca
49. Ioan I. Bobancu
50. Dumitru Maelat
51. V. Petru Maelat
52. Dumitru Sibian a lui Mititelu
53. Ioan Bobancu — coastă
54. Ioan Peligrad, profesor
55. Ioan Voicu
56. Ioan Peligrad — Talpa
57. Petru Mogoși
58. Nicolae Oltean
59. George Tanasu
60. Radu Morariu
61. George Puiu
62. Ioan Oprea Gurelca Brda
63. Nicolae Cristan, ginerele Negrului
64. Nicolae Bleangă

Lista nr. 10

Cine trimite	Cine duce
1. Ioan A. Navrea	
2. Ioan Mandu	
3. Ioan M. Burbea	
4. And. Petric	
5. Costantin Popazu	
6. T. Nicolau	
7. Z. Pascu	
8. Ioan Seniută	
9. Stefan Rusu	
10. Dr. Meșota	
11. David Almășanu	
12. Nicolae Rasnovean Siargu	
13. D. Jarca	
14. A. Purcărea	
15. Andrei Lupan	
16. G. Strimbu	
17. Hristea Orghidan	
18. Nic. Butnariu	
19. Vasile Voina	
20. I. Trombiș	
21. Z. Lupșan	
22. Z. I. Spuderca	
23. Radu Spuderca	
24. I. D. Spuderca	
25. George Coliban	
26. Ioan Moroian	
27. Prof. Barac	
28. Pr. Petric	
29. Petru Crestan	
30. Radu Burbea	
31. Vas. Voicu	
32. D. Lupan	
33. George Voicu	
Corli Morariu	

Lista nr. 11

Cui s-a trimis	Prin cine
Vasile Voina	țărânci
Angelu	
Bombianu	
Bobancu	
N. Orghidan	țărânci
Goșman Sorica	țărânci
Bobancu Maricuța	
N. Paduru	tatăl său
N. Plapumaru	
Barbu Clan	
R. Spuderca	
Ivan Cika	
I. M. Burbia	
Ecat. M. Burbea și fata	
Gligoru Mincu	
Ioan Manolea	
D. Orghidan	
Belissimus	
N. Orghijan	
George Măzgărean	
Ioan Labea	
Ioan Bobancu	
Scovardareasa	
Ioan H. Orghidan	
D. Pascu	
N. Teclu	
N. Butnariu	țărânci
N. Barbu	
Goerge Maniu	
D. Maniu	
I. Spuderca	
Ioan Lupșlanu	
I. Trombițașu	D. Pascu
D. Roncia	N. Teclu
Ioan Ciocu	N. Rasnovian
Simion Bredean	
Radu Morariu	
Curmatu Gamulea	
Costake ginerele Avram	
Petru Spuderca	
Ioan Bobancu	
Ioan Mazăre	
Ioan Peligrad	fiul său, Ioan
D. Peligradu	
Ștefan Sotiru	
Ioan Sotir	
Dușioiu	Radovici Ienak
Stan Blebea	Dobrianu
N. Popu	Dumitru Nicolae
D. Manolie	prof. Maxim
N. Orghidan șchiopul	
I. G. Ioan	
Strevoiu	
Popovici	
Barbulian	
G. Rusu	

N. Baboianu
 N. Dimitrie
 Pușcariu
 Popica
 Ciurcu
 Sterica
 Ienake Popu
 Ioan Ciorici
 Bomben
 Pascu
 Stănescu Doii
 Poenaru
 Juga
 Barîțiu
 Arhimandrescu
 Gamulia
In cetate
 D. Stănescu
 Costi I. Juga
 Rad. I. Terie
 G. H. Ciurcu
 N. Ciurcu
 I.G. Ioan
 Rad. St. Blebea
 Cons. Sterica

Petru

Petru

Lista nr. 12

Ulița Mare, Prundu, Căminia Tociilor

Gine trimite	Prin cine
Drăgan Lacia	fiica sa
Dim. Cioflescu	N. Rus
Misi Popu	"
G. Bredean	"
G. Papsu	"
G. Georghiu	"
N — Gaetânariu	"
I. Bidu — croitorul	N. Rus
Tacitu	"
Scurtu	"
Dommsioru	
Dr. Meșotă	N. Rus
T. Nicolae	țărănci
A. Popovici	"
Rad. G. Burbea	"
Radu St. Corbu	
I. Corbu	țărănci
Rad. Alexandru	
Ioan Teclu	Iosif, profesor
N. Pădure	țărănci
I. Răsnoveanu	"
A. Buntoiu	Petru
Rad. A. Georgiu	Petru
A. Andronic	"
I. Lisiemu	Sandu
R. Stinghe	"
Petru	Petru

Iancovici
Bogdanu
Cepescu

N. Rus

~

~

* Muzeul primei școli românești din Schei Brașov, dosar 1877, listele 1—12; lista nr. 1 publicată în Gazeta Transilvaniei nr. 37/1877, p. 4.
la 473

125

1878 IANUARIE 29, FĂGĂRAȘ — LISTA LOCUITORILOR DIN OHABA, JUDEȚUL BRAȘOV, CARE AU FĂCUT DONAȚII PENTRU AJUTAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Făgăraș, 29 ianuarie 1878

Ajutoare pentru soldații români răniți în bătăia prezentă cu turcii s-au mai strîns di Ohaba Făgărașeană: De la s. biserică gr. — cath. 1 fl. 50 cr., de la domnii: Filimon Caba, paroh gr.-cath. 1 fl., Mathei Siandruc, căpitan c. r. pens. 1 fl., Ioan Pop, Inv. secund 1 fl., Spiridon Făgărașanu Inv. adj. 1 fl., Romul Simu, Inv. diriginte 2 fl. 50 cr., Simion Roman 50 cr., Nicolau Bulea 50 cr., Ioan Chioreanu 40 cr., Georgiu Radu 30 cr., George Steavu 30 cr., Candid Rosica 20 cr., Iacob Grunfeld 30 cr., Ioan Rosica 20 cr., Alex Moraru 20 cr., și 1 cupa cucuruz, Nicolau I. Moldovan 10 cr., Ioan Bursan 10 cr. și Petru Selegean 9 cr.: De la doamnele: Iosefine Klor 1 f., Ana Pop 50 cr., 1 kg. 550 gr. scame, Ludovica Pop 50 cr. și 69 dc. scame, Ana Simu 50 cr. și 50 dc. scame, Verona Roman 40 dc. scame, Maria Roman 40 dc., Ana I. Comaromescu 50 dc., Ana N. Bulea 50 dc., Maria I. Roman 60 dc., Eufrosina T. Popa 50 dc., Eufrosina N. Moldovan 50 dc., Marla I. Rosica 52 dc. Maria Ic. Boeriu 50 dc., Ana G. Steavu 50 dc., Eva G. Popa 50 dc., Ana I. Moraru 45 dc., Ana Roman 79 dc., Maria I. Idomir 60 dc., Verona I. Mureșanu 55 dc., Magdalena I. Boeriu 85 dc., Maria I. Moraru 40 dc., Ana I. Pop 36 dc., Sofia G. Roman 465 grame de scame și 2 cupe cucuruz, Ana I. Radu 30 dc. scame, Ana D. Moraru 20 dc. Rachila I. Comaromescu 20 dc., Ana I. Moraru 10 dc., Verona I. Rosica 10 dc., Sara G. Bulea 20 dc. Eva I. Martin 12 dc., Eva I. Rusiatia 10 dc., Eva I. Obregia 10 gr., Salomia Răduțu 6 dc., Teresia M. Roman 5 dc., Eufrosina I. Chiutiș 25 gr. scame și Maria I. Rosica 4 coți de plînză.

Verona Mustață 4 cupe cucuruz, Iacob Rosica 1 c. c., Ioan M. Moraru 2 c. c., Iosif Popa 2 c. c., Ioan G. Moraru 2 c. c., Iacob G. Moraru 2 c. c., David Moraru 1 c. c., Ioan Dobrin 1 c. c., Elisa Bulea 1 c. c., Iosif A. Bulea 1 c. c., George Monu 1 c. c., George Gergely 1 c. c., Ștefan Bulea 1 c. c., Ioan Bordeanu 1 c. c., Ioan Roman 2 c. c., Iosif Rosica 2 c. c., Iacob Călin 1 c. c., Iacob Moraru 1 c. c., Eva N. Ștefan 1 c. c., Iosif Ștefan 1,5 c. c., Ioan Chirilă 1 c. c., Nicolae Chirilă 1 c. c., George Nedelca 1 c. c., George Bulca 1 c. c., Nicolau Molin 0,5 c. c., Ioan Comaromi 3 c. c., Teresia Roman 1 c. c., Nechita Roman 3 c. c., Ioan Comoli 3 c. c., George Radu jun. 2 c. c., Ioan P. Șteavu 2 c. c., Eva Petru Șteavu 2 c. c., Ioan Rusiatia 2 c. c., Ioan L. Roman 2 c. c., Ioan Crișan 1 c. c., George Dogaru 2 c. c., Nicolau Mureșan 1 c. c., Ioan Nedelca 1 c. c., Magdalena I. Boeriu 4 c. c., Ilie Roman 2 c. c., Damasceru Nedelca 1 c. c., Samoilă Steavu 4 c. c., Moise Moraru 1 c. c., Iosif Bulea 1 c. c., Samoilă Bulea 2 c. c. Ioan și Iacob Moraru 1 c. c., Nicolau Crișan 1 c. c., David Selegean 1 c. c., Gavrilă Rusiatia 1 c. c., Bucur Rusiatia 1 c. c., Ioan G. Rosica 1 c. c., Nicolau Idomir 1 c. c., George Idomir, 3 c. s., Maria Popa 1 c. c.

Ioan Obregia 1 cupă cucuruz, Ivan Blaga 3 c. c., Ioan Boeru 1 c. c., Elisa Rosica 2 c. s., Elia Călin 1 c. s., Petru Călin 1 c. c., Eva I. Boeriu 1 c. c., Iosif Moldovan 2 c. s., George Mircea 1 c. c., Maria I. Boeriu 2 c. c., Ioan Mircea 1 c. c., Iosif Cepes, George I. Cepes, George Crișan și Nicolau Chintîș 1 c. c., Nicolau Nedelca 1 c. c., Ioan Chintîș 1 c. c., George Văcaru 1,5 c. c., Toder Popa 2 c. c., Iacob Popa 1,5 c. c., George Popa 2 c. s., Toder Idomir 4 c. s., Ionașcu Idomir 4 c. c., Samoilă Idomir 1,5 c. c., Iosif Martin 1 c. c., Ioan Martin 3 c. c., Nisie Martin 1 c. s., Maria B. Malin 1 c. c., Nicolau Chiutiș 0,5 c. c., Achim Duca 0,5 c. c., George Malin, I. Campeanu, Moise Mureșan, G. Crișan, Ioan Crișan, Nicolau Munteanu, și G. Timaru 1,5 c. c. Toder Moldovan 1 c. c., George Campeanu 1 c. c., Achim Munteanu 1 c. c., Iosif Timaru 4 c.

c., Nicolau Timaru 1 c. c., Ioan Comaromescu 3 c. c., George Moldovan 1 c. c., George Cepes 1 c. c., George Văcaru 3 c. c., Eva N. Timaru 1.5 c. c., Nicolau Mpraru 1 c. c., Nechita Popa 1 c. c., Ionașcu Timaru 1 c. c., Nicolau Malin 1.5 c. c., George Timaru și Iacob Crișan 1 c. c., și George Călin 2 c. secară.

Din acestea rezultă: 14 kg și 90 grame de scame și 4 coți de pinză; în bani gata 13 fl. și 99 cr. v. a.; 7 ferdele și 12 cupe cucuruz, care în bani prefăcându-se dau suma de 7 fl. și 72 cr. și 1 ferdelă și 12 cupe secară, în bani 2 fl. și 36 cr., care cu toții laolaltă dau suma finală de 24 fl. și 7 cr. v. a.

Subscrisul se roagă ca numele contribuabililor să se publice în coloanele ziarului „Gazeta Transilvaniei”, care publicare va servi ca adevărată trimitere și manipulare a banilor și a obiectelor colectate de la respectivii contribuabili prin mine. — Romul Simu, învățător dirig.

Zinca Roman, colectantă

„Gazeta Transilvaniei” nr. 20 din 12/24 martie 1878, p. 4
nr. 21 din 16/28 martie 1878, p. 4
nr. 22 din 19/31 martie 1878, p. 4

126

1878, FEBRUARIE 2/14, BRAȘOV — LISTA LOCUITORILOR DIN COMUNA ȘIMON-BRAN CARE AU FĂCUT DONAȚII BĂNEȘTI PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Ajutoare pentru răniți

Brașov, în februarie 1878

Ofrande pentru soldații români răniți, primite de subsemnatul dl. paroh Nicolae Mănoiu de la românii din comuna Simon — Bran și trimise la adresa prințului Dimitrie Gr. Ghica, președintele „Cruții Roșii” la București.

Diamandi I. Manole

Parohul Nicolae Mănoiu 1 fl., George Mănoiu 1 fl., Nicolae Angan 1 fl., Bucur Gonțea 50 cr., Ioan Pandrea 45 cr., George Zebava 45 cr., Ioan Arisian 45 cr., Ioan Picu Băncilă 45 cr., Ioan Cheroiu 40 cr., Aron Moșoiu 22 cr., Constantin Herda 20 cr., Stan Chițu 20 cr., Aron Herda 10 cr., Ioan Cojia 20 cr., Nicolae Aron Mănoiu 20 cr., Nicolae Stan Chițu 20 cr., Nicolae Tiuțuianu 20 cr., Ioan Praoveanu 12 cr., Nicolae Bucșoiu 10 cr., Ioan Chiril 20 cr., Nicolae Tiuțuianu 20 cr., Ioan Praoveanu 12 cr., Nicolae Bucșoiu 10 cr., Ioan Nilă 10 cr., Teodoru Secărea 10 cr., Nicolae Carstoiu 10 cr., Ioan Nicolae Folea 10 cr., George Secărea 10 cr., Ion Piștea 10 cr., Ioan Angan 8 cr., Nicolae Tetulea 8 cr., Preoteasa Maria Nicolae Mănoiu 4 coți pinză, Maria Ioan Cojia 3 c. p., Maria B. Bartolomei 2 c. p., Maria, Ioan Busioc 1 1/2 c. p., Paraschiva I. Mănoiu 2 c. p., Ana N. Mănoiu 2 c. p. Suma 8 fl., 20 cr. și 4 1/2 coți pinză.

Simon — Bran, în 2/14 februarie 1878

Nicolae Mănoiu,
paroh gr.-or.

„Gazeta Transilvaniei” nr. 36 din 4/16 mai 1878.

127

6/18 IANUARIE 1878, FĂGĂRAȘ — LISTA LOCUITORILOR DIN VAIDA RECEA, JUDEȚUL BRAȘOV, CARE AU FĂCUT DONAȚII PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Lista ofertelor pentru soldații români răniți în resbelul cu Turcia, colectate prin parohul George Trîmbițașu: de la următorii d. n. din V-Recea: George Trîmbițașu, par. gr.-cath. 3 fl., George Popa Radu, nol. 3 fl., Zachiu Zegan, prim 1 fl., Ioan Petrișor, învățător, 1 fl., Dumitru Petrișor, cant. 1 fl., Iosif Schondruck 1 fl., George Boeriu, paroh în T-Recea 1 fl., — Suma 11 fl. v. a.

Urmare)

Constantin Suciu 10 cr., George Nemeș 11 cr., George Tocsia 19 cr. Nicolae Fogarasian 5 cr., Danile Siuleriu 12 cr., Ioan Olteanu 13 cr., Alesa Comsia 10 cr., George Comsia 12 cr., Ioan Serbănuțiu 10 cr., Iosie Clotia 13 cr., Eremia Serbănuțiu 19 cr., Iacob Tocsia 10 cr., Ioan N. Rusu 19 cr., Zachiu Petru 16 cr. Matei Grecu 12 cr., Petru Dragomir 10 cr., Ioan Lupu 12 cr., David Sinu 15 cr., Ioan Arful 10 cr., Zachiu Comsia 15 cr., Moisze Raduleț 12 cr., George Rusu 10 cr., Nicolae Streza 30 cr., Nagy Karoly 12 cr., George Rusu 10 cr., Matei Clotia 30 cr., George Manta 10 cr., George Sinu 12 cr., Samoile Munteanu 8 cr., Ioan Rusu 10 cr., George Grama 18 cr., Ioan Sinu 10 cr., Dănilă Rotaru 10 cr., Ioan Rachieru 10 cr., Ana Manta 10 cr., Comuna Copăcelu 4 fl. Danil Petru 50 cr., — Suma 15 fl. 24 cr. și 10 franci în aur.

Zinca Roman, colectantă

„Gazeta Transilvaniei”: nr. 15 din 23 februarie/7 martie 1878, p. 4
nr. 18 din 5/17 martie 1878, p. 4

128

FEBRUARIE 1878, BRAȘOV — LISTA LOCUITORILOR DIN TURCHEȘ-SĂCELE, CARE AU CONTRIBUIT CU BANI PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Ajutoare pentru răniți

Brașov, în februarie 1878

Ofrande pentru soldații români răniți, primite de subsemnatul, din comuna Turcheș (Săcele) prin parohul N. Soiu, Anastasie Barsan și N. Iuganariu și trimise prințului Dimitrie Gr. Ghica, președintele „Crucii Roșii” la București.

Diamandi I. Manole

Nicolae Soiu, paroh 10 franci, George I. Căciulă episcop 21 fr., Nicolae I. Iuganariu 20 fr., O femeie bătrână Susana 20 fr. Ioan Pascu Căciulă, primar 10 fr., Ioan David Căciulă 5 fr., Ioan Sulica 5 fr., Manea Cazacu 5 fr., O femeie bătrână Ecaterina 2 fr. 33 bani, Iulius Tautsch 5 fl., Ioan Buzescu 10 fr., Constantin Papuc 5 fr., Radu M. Odaru 6 fr. Dumitru Bercu 6 fr., Anastasie Barsan 2 fl., Nicolae Gottof 2 fl., Iosif Onciu 1 fl., -- Suma 125 franci 33 bani și a0 fl.

„Gazeta Transilvaniei” nr. 20, din 12/24 martie 1878

129

1878, FEBRUARIE, BRAȘOV — LISTA LOCUTORILOR DIN GHIMBAV, JUDEȚUL BRAȘOV CARE AU FĂCUT OFRANDE PENTRU AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Brașov, în februarie 1878

Ofrande pentru soldații români răniți, primite de subsemnatul din comuna Ghimbav în bani, plinză și 4 kg. scame de la elevele române din școală prin doamnele Elena I. Comănescu și trimise prințului Dimitrie Gr. Ghica, președintele „Crucii Roșii” la București.

Diamandi I. Manole

Părintele I. Comănescu 1 fl., Diumtru Comșa 30 cr., Ioan Siuraru 20 cr., Ioan Carstocea 20 cr., Ioan Neagu 10 cr., George Neamțu 10 cr., Ioan Comșa 10 cr., Vasile Dodoc 10 cr., Dumitru Nan 10 cr., Ioan Scoeția 10 cr., Ioan Munteanu 10 cr., Vasile Marcu sen. 10 cr., Ni Nicolau Pop 10 cr., Dumitru Pop, învățător 1 fl. Sora Pop 20 cr., Comșa Mitrea 1 fl., Ion Spătaru 7 cr., George Drăghici 6 cr., Toma Feldioreanu 6 cr., George Rusuleț 10 cr., Dumitru Siuraru 10 cr., Ioan Nistor 5 cr., Dumitru Spătar 8 cr., Stana Tănase 4 cr., Vasile Marcu 4 cr., Dumitru Pivoda 4 cr., Dumitru Pădurice 4 cr., Iacob Crăciun 4 cr., Ioan Coman 4 cr., Stoica Tohăneanu 4 cr., Ioan Comănar 4 cr., Dumitru Bălan 4 cr., Ioan Spătaru 4 cr., Ioan Poenaru 4 cr., George Iascu 4 cr., Ioan Salomir 4 cr., Ioan Popovici 3 cr., Bucur Nistor 3 cr., Ioan Lazăr 3 cr., Maria Siuraru 3 cr., Radu Savu 2 cr., Maniu Crăciun 2 cr., Ana Boca 2 cr., Nicolau Crăciun 2 cr., Constantin Pop 2 cr., Ștefan Munteanu 2 cr., — Suma 6 fl. 8 cr. v. a.

În obiecte: Ana Preda 1 cămașă, Ana Arsene Maniu 1 ismană, Maria Vlădăreanu 1 ismană, Maria Popovici 2 coți plinză, Elena Siuraru 2 coți plinză, Ana Siușiu 2 coți plinză, Maria D. Pădurice 1 ștergar, Maria B. Resnovanu 2 coți plinză, Ana Munteanu 1 ismană și un ștergar, Maria Pădurice Bucura 2 coți plinză, Ana Rusuleț 2 coți plinză, Reveica Voicu Popovici 2 coți plinză, Parashiva Tohăneanu 1 hucată plinză, Reveica Marcu 2 coți plinză, Bucura George Iascu 2 coți plinză.

Scame: de la elevele din școala română din Ghimbav 4 kg. scame.

„Gazeta Transilvaniei” nr. 22 din 19/31 mai 1878, p. 4

130

1878, FEBRUARIE 4, BRAȘOV — LISTA LOCUTORILOR DIN VLĂDENI, JUDEȚUL BRAȘOV, CARE AU CONTRIBUIT LA AJUTORAREA SOLDAȚILOR ROMÂNI RĂNIȚI

Lista despre ofrandele benevole, colectate în comunitatea Vlădeni pentru soldații români răniți în resbelul ruso-turc: Iacob Balcesiu, paroh 1 fl., Iacob Zorca notar 1 fl., Simeon Balchesiu, primar 40 cr., Ioan Podaru, învățător 40 cr., Andrei Martin, collector 30 cr., Andreas Petri sen. 1 fl., Andreas Petri jun. 50 cr., Daniel Frank 50 cr., Mihail Steblea 10 cr., Simeon Campean 10 cr., Toma Micu 40 cr., Toma Campean 10 cr., Ștefan Zorca 10 cr., Sidopse Flinta 4 cr., Maței Balcesiu 10 cr., Ștefan Sandi 5 cr., Ioan Steblea 10 cr., Iacob Z. Micu 6 cr., Ion David 10 cr., Dumitru Persieni 4 cr., George Steblea 10 cr., George G. Micu 20 cr., George D. Micu 10 cr., Ioan N. Bozoea 10 cr., Ilie B. Micu 12 cr., Zachiu Petrican 12 cr., Ilie Potcoavă 10 cr., Nicolae Campeanu 10 cr., Ilie Lescoi 10 cr., Nechita Steblea 6 cr., Ioan I. Micu 10 cr., Petru B. Micu 20 cr., Nistor Potcoavă 10 cr., Chipereanu Potcoavă 20 cr., Iordache Curcubeta 6 cr., Gavril Potcoavă 5 cr., Vasile Belei 6 cr., Gavril Mei 10 cr., Zachiu Zorca 10 cr., George Inache 20 cr., Iacob Nistor 10 cr., Pavel Belei 12 cr., Toma Fuiorea 10 cr., Ion Istvan 10 cr., Ion Secui 5 cr., George G. Potcoavă 20 cr., Ilie Steblea 12 cr., Ilie Zachiu Micu 10 cr., Ana și Elena Steblea 24 cr., Bucura I. Potcoavă 24 cr., Elena N. Sandi

12 cr., Elena I. Lall 12 cr., Ecaterina A. Pascu 24 cr., Elena G. Steblea 18 cr., Gherghina I. Potcoavă 18 cr., Maria G. Steblea 12 cr., Iustina F. Micu 12 cr., Paraschiva T. Dragos 12 cr., cei mai mulți locuitori din comună însă au contribuit cu bucate, unii cîte 1 litru, alții bani 19 fl. 10cr. v. a.

Vlădeni, în 15 februarie 1878

Iacob Zorca, notar

Arhivele Statului Braşov, fond Prefectura judeţului Făgăraş, 1878, nr. 115; publicată în „Gazeta Transilvaniei” nr. 25 din 30 martie/11 aprilie 1878, p. 4.

**d) MĂSURILE LUATE DE GUVERNUL
DE LA BUDAPESTA PENTRU ÎNTĂRIREA FRONTIEREI
CU ROMÂNIA**

(MIRCEA GHERMAN)

**1877, Iunie, 27 BUCUREȘTI, VON ZWIEDINECK CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY
TRIMITE DOUĂ EXTRASE DIN RAPOARTE ALE VICECONSULULUI DIN PLOIEȘTI LA
ARESTAREA UNOR SUPUȘI AUSTRO-UNGARI BĂNUIȚI DE SPIONAJ.**

București, 27 iunie 1877

Ilustre Conte!

Am onoarea de a vă înainta în anexă, Excelenței Voastre, extrase din 2 rapoarte ale Viceconsulului Imperial și Regal din Ploiești referitoare la arestarea unor supuși austro-ungari de către autoritățile militare ruse sub bănuiala de spionaj. Deoarece aceștia nu posedau documente de călătorie reglementare a fost dispusă cu asentimentul consulatului general retrimiteră lor în patrie.

Primiți Excelență expresia respectului meu cel mai profund.

ZWIEDINECK

Mi-am permis în raportul nr. 17 din luna curentă a vă comunica respectuos că zilnic indivizi suspecți de spionaj sînt arestați de către autoritățile militare rusești; între aceștia se află de scurtă vreme trei cetățeni austro-ungari, respectiv negustorul Leib Landy din Brody, Croitorul Thomas Kresel din Boemia și agentul comercial Nywanoffsky din Galiția.

Domnul general Stein în calitate de comandant imperial rus al Pieții numitului cartier general, a stabilit împreună cu mine identitatea acestor persoane în baza documentelor găsite asupra lor, aplicînd lui Leib Landy, bănuît că ar fi desfăcut noaptea șuruburile căii ferate — în ciuda reclamației făcute de mine odată cu prezentarea adevăratului document de călătorie în original înmatriculat la consulat — un tratament din cele mai mizerabile cu toate că în realitate venind noaptea pe jos de la București de-a lungul căii ferate și fiind arestat de cazaci a fost imediat eliberat; Thomas Kresel și L. Nywanoffsky asupra cărora s-au găsit certificate [...] expediate de mai multă vreme — unul eliberat de consulatul cezaro-crăiesc din Rusciuc și celălalt de cel din Galați — precum și înscrisuri turcești cu diferite observații referitoare la armata rusă, nu au putut fi [inițial] eliberați, aceștia urmînd să fie duși la Chișinău pentru continuarea cercetărilor; urmare a intervenției mele pe lângă generalul von Stein am obținut ca cei doi indivizi să nu fie cercetați în continuare, ci să fie imediat trimiși peste graniță în imperiu, scop în care generalul von Stein mi-i va preda oficial, cu obligația din partea consulatului cezaro-crăiesc să-i transporte peste granița la Brașov predîndu-i autorităților de acolo contra dovadă de primire.

Toate cheltuielile de călătorie necesitate de cei 2 arestați precum și de personalul de escortă vor fi acoperite din bugetul de stat rus.

**Extras dintr-un raport al Vice Consulatului cezaro-crăiesc din Ploiești către agentul diplomatic și
Consul general cezaro-crăiesc din București din data
de 25 iunie 1877 nr. 21.**

Indivizii menționați în raportul meu nr. 20 au fost transportați în ziua de 22 l.c. în baza ordinelor de serviciu nr. 19 și 23 ale Generalului von Stein,

comandantul imperial rus al pieții, către punctul de graniță Timișul de Sus însoțit de un funcționar al acestui serviciu cezaro-crăiesc și a unui jandarm rus ; deasemenea supusul austro-ungar Iohan Reichel din Thiben [?] care circula pe aici cu documente false și arestat de autoritățile militare ruse fiind bănuț de spionaj, va fi transportat pe același drum către Timișul de Sus pentru a fi retrimis în patrie.

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, rola 175 cadrele 1155--1158. Limba germană

132

1877, AUGUST, 9, VIENA. EXTRAS DE PRESĂ REFERITOR LA STAREA DE SPIRIT DIN TRANSILVANIA.

*Extras
din revista din
10 august 1877
Viena 9/8*

Viena 9/8

Primesc mereu scrisori din Transilvania, care pun întrebarea dacă la Viena nu se consideră că a venit în sfârșit vremea ca aceasta țară rău administrată de Ungaria să fie repusă în dreptul ei.

Mi se pare că în această problemă, în întreaga Transilvanie coace o anumită speranță.

Se crede acolo în general că dualismul și guvernarea ungurească și-au pierdut rațiunea și puterea, că influența Vienei și-ar putea ocupa din nou teren, sau că aceasta nu ar trebui să guverneze Transilvania prin intermediul Pestei.

Se indică deja cabinetului și curții vieneze [unele] intenții și se [exprimă] nedumerirea că realizarea acestora se lasă așteptată atât de mult.

O scrisoare de la Bariș îmi anunță printre altele că aristocrații maghiari din Transilvania și-au publicat brusc (în 19 luna trecută) poziția lor politică în ultimul număr al organului Ebrédés ce apare la Cluj, în scrisoarea menționată spunându-se printre altele :

„Este un fapt încontestabil că Transilvania se îndreaptă prin unirea cu Ungaria spre ruină.

Noi (maghiarii din Transilvania) ne-am jertfit situația noastră unei idei mărețe. Parlamentul ungar nu face aproape nimic pentru Transilvania. Nouă ni se dau resturi ca la cerșetori [iar] pentru Ungaria și Pesta se oprește partea leului“.

O scrisoare mai târzie de la Bariș spune „Românii sînt hotărîți să nu cedeze pînă ce afirmațiile conținute în rescripțele din iulie 1863 nu vor fi îndeplinite“.

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, rola 175, cadrele 42 — 25. Limba germană.

1878, IANUARIE, 27, VIENA CANCELARIA IMPERIALĂ CĂTRE MINISTRUL DE INTERNE MAGHIAR TRANSMITE DOUĂ RAPOARTE REFERITOR LA MĂSURI LUATE DE ROMÂNIA LA GRANIȚA CU TRANSILVANIA

Domnului

Ministrul Regal Maghiar

de interne — 559

Viena, 27 ianuarie 1878

Am onoarea de a comunica Excelenței Voastre, în anexă, un raport al Consulului General Cezaro-crăiesc din București din 15 ianuarie a.c. nr. 9 I.B., referitor la diferite măsuri de apărare la granița transilvăneană, spre înaltă luare la cunoștință și avizare.

Comunicarea cuprinsă a d-lui Ministru Regal Maghiar de Interne, referitoare la măsuri de rechiziționare în localitățile românești de graniță este identică cu un raport comunicat spre luare la cunoștință Ministerului Imperial de Război sub nr. 236 Pres. al Comandamentului militar cezaro-crăiesc din Sibiu și se bazează pe un anunț al postului de jandarmerie din Zedenpatak din 4 iunie a.c. către Comandamentul de jandarmerie din Miercurea Ciuc, că după exprimările unui vameș astfel de măsuri ar fi luate în unele localități românești de la Gura Humorului din apropierea trecătorii Bekeș.

Consulului general

Cezaro-crăiesc București — 633

Viena, 27 ianuarie 1878.

După informațiile primite de la Ministerul Regal Maghiar de Interne și autoritățile militare din Transilvania, în mai multe localități românești situate la Gura Humorului în apropierea trecătorii Bekeș, ar fi apărut funcționari civili princiari care ar fi vizitat toate casele și anexele aparținătoare [acestora], pentru a stabili după cum se presupune acolo, cît din fiecare casă ar fi afectat trupelor și [efectivelor] cailor.

Aceste mișcări sînt puse în legătură cu zvonurile că în scurtă vreme trei corpuri de armată ruse ar urma să ocupe granița transilvăneană.

Deoarece mișcări asemănătoare apar menționate și în copia raportului Vice Consulului cezaro-crăiesc din Ploiești din 15 luna curentă nr. 9, pare vital necesar de a se afla dacă în numitele sectoare de graniță au loc într-adevăr pregătiri pentru aducerea unor mai mari corpuri de trupă.

Raportul comunicat Ministerului Imperial de Război spre luare la cunoștință de către Comandamentul militar din Sibiu sub nr. 417 Pres., că după o comunicare din 24. I. a comandamentului posturilor de jandarmerie din Zedenpatak către comandamentul de jandarmerie din M. Ciuc, mai nou în localitățile românești de graniță se întrevăd evacuări pentru încartiruire militare.

Mai departe guvernul român ar fi dispus ca toți bărbații până la 60 de ani să fie imediat mobilizați sub arme.

Arhivele Statului București. Microfilme Austria rola 175 cadrele 1155—1158.
Limba germană.

134

**1878, MARTIE, 31, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY.
DESPRE MIȘCĂRILE DE TRUPE DIN ROMÂNIA.**

Excelența voastră!

După un raport sosit din partea comisarului regal din comitatul Szöreny, trupe rusești ar ocupa trecătorile ce duc din Principatele Unite spre Transilvania [aflindu-se] la o distanță de câteva ore de graniță, astfel că pătrunderea acestora ar putea deveni în scurt timp posibilă.

Mai departe, între români ar domni mare îngrijorare unii nedorind altceva decât ca Ungaria să-i ia sub protecția ei în sfârșit concentrarea trupelor române în apropierea Orșovei ar avea loc pe motivul de a putea, în cazul că armata rusă ar avea să dezarmeze cu forța trupele române, acestea din urmă ar avea să treacă pe teritoriul unghuresc.

*Consider indicat a face cunoscut acestă comunicare Excelenței Voastre.
Primiți Excelența [...]*

Budapesta, 31 martie, 1878

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București. Microfilme Austria rola 175 Cadrul 1 202. Limba germană

135

**1878, APRILIE, 8, BRAȘOV. PREFECTUL COMITATULUI BRAȘOV CĂTRE KÁLMÁN TISZA
RAPORT DESPRE SITUAȚIA LA GRANIȚA CU ROMÂNIA**

TRADUCERE

asupra unui raport confidențial al prefectului comitatului Brașov și Făgăraș către președintele de consiliu maghiar, din data de 8 APRILIE 1878.

După rapoarte oficiale și informații particulare, armata română compusă din infanterie, cavalerie și artilerie ar fi masiv concentrată în apropierea trecătorilor sudice de graniță ale Transilvaniei, respectiv la Timiș și mai ales la Bran și Turnu Roșu. Acest fapt stârnește mișcări în rîndurile acelei părți a populației comitatului Brașov și Făgăraș, care locuiește în apropierea numitelor trecători.

Cele mai noi știri răspîndite prin jurnale, care iau potrivit românilor în considerare și eventualitatea că în cazul în care rușii ar încerca să dezarmeze

armata română aceasta ar trece granița ungurească, au amplificat temerile și neliniștesc populația; anume pentru că este de temut [împrejurarea] că bolile contagioase ce bîntuie în țara vecină ar putea fi și ele aduse și împrăștiate aici, dar și pe motivul uriașelor greutăți și a împrejurărilor neprevăzute ce s-ar ivi în această situație punînd în pericol securitatea vieții și a proprietății și în sfîrșit din cauza scumpirii care s-ar produce odată cu venirea armatei străine. De altfel alimentele au deja un preț ridicat.

Nu pot să nu menționez concepția greșită — din păcate răspîndită în rîndurile părții românești a populației rurale; aceștia cred că scopul concentrării armatei române este un atac împotriva Ungariei și din acest motiv au avut loc mai multe acte ostile acesteia.

Sînt convins că și dacă armata română ar fi dezarmată de noi la graniță, permiterea accesului ei aici ar fi în orice caz periculoasă și ar atrage urmări politice penibile.

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, Rola 175, cadrele 1219—1 220. Limba germană.

136

1878, APRILIE, 12, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY
DESPRE PREGĂTIRI MILITARE ALE ARMATEI ROMÂNE

Exelența Voastră!

După un raport sosit de la Comandamentul jandarmeriei Regale Maghiare din Cluj, o parte a armatei române avînd peste 180 de tunuri a fost cantonată în tabără în localitatea Podgori (?) situată între riurile Dîmbovița și Argeș, astfel de tabere urmînd a fi organizate de-a lungul graniței transilvănene în județele Ialomița, Dîmbovița, Argeș și Olt. Mai departe, așa cum se afirmă, locuitorii din așezările românești de la poalele Carpaților vor ceda în baza dispozițiilor guvernului lor recolta de vară, urmînd ca 40. 000 clăi de fîn să fie rechiziționate pentru Pilești și zona înconjurătoare, unde zilnic sosește cavalerie și artilerie.

Consider indicat a face comunicare Exelenței Voastre asupra celor de mai sus.

Primiți Exelența [...]

Budapesta, 12 aprilie, 1878

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București, microfilme Austria Rola 175 cadrele 1 223—1 224. Limba germană.

137

1878, MAI, 8, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY
NOTĂ INFORMATIVĂ ASUPRA SITUAȚIEI LA GRANIȚA MOLDOVENEASCĂ.

Excelența Voastră!

După un raport oficial sosit, pe teritoriul moldovenesc mai precis pe porțiunea de graniță aflată în fața [....] Soosmező au fost întreprinse recunoașteri și luate note de către un căpitan rus.

Primiți Excelență [....]

Budapesta, 8 mai, 1878

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București, microfilme Austria, Rola 175 cadrul 1 225. Limba germană.

138

1878, MAI, 9, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY.
NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE MIȘCĂRI DE TRUPE ÎN ROMÂNIA.

Excelența voastră!

După un anunț telegrafic sosit din partea OBERGESPAN-ului comitatului Brașov, corpul rusesc cu un efectiv de 1260 oameni ce staționa la Rîmnic, s-a îndreptat către localitatea Bistrița situată la 4 ore de granița noastră, unde se află o mănăstire și mai multe case țărănești, unde urmează să se organizeze o tabără și unde s-au adus diferite materiale de război cu 1000 de care.

Simburele armatei române este amplasat de-a lungul râului Olt în Slatina, Craiova, Calafat și Turnu Severin și se află peste tot și și artileria necesară. În Tîrguszil, [...], la 3 ore de Bistrița nu se află nici o unitate militară. Pe distanța de la Argeș la Kevis sînt semne că armata română are intenția — presată de ruși — de a trece în Ungaria. Aparenta tensiune ce domnește între români și ruși este considerată în România ca o mască, pentru a înșela Austro-Ungaria, această presupunere este considerată întemeiată și din mai multe alte părți. Între românii transilvăneni animozitatea împotriva Rusiei este în scădere. Este extinsă impresia [noastră] că pentru asigurarea granițelor și liniștirea vulcanului ar fi necesară concentrarea unei impunătoare forțe de război în părțile transilvănene.

Primiți Excelență [...]

Budapesta, 9 mai, 1878

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, rola 175, cadrele 1 228—1 229. Limba germană.

139

1878, MAI, 11, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY.
NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE MIȘCĂRI DE TRUPE ȘI O ȘEDINȚĂ SECRETĂ A
CAMERELOR ROMÂNE

Excelența voastră!

Urmare scrisorilor oficiale din 5 și 9 luna curentă, nr. 409 și 413, am onoarea de a comunica excelenței voastre, în baza unor rapoarte oficiale, următoarele, asupra mișcării armatei române către granița noastră:

Corpurile de armată sînt amplasate în următoarele localități:

<i>a) în Focșani și Roman</i>	<i>11 500</i>
<i>b) București, Belgrad, Ismail.....</i>	<i>15 000</i>
<i>c) Predeal și împrejurimi</i>	<i>20 000</i>
<i>d) Giurgiu (Giurgevo)</i>	<i>60 000</i>

Total: 106 500

care sînt sporite prin adaosuri permanente. În Iași și împrejurimi se efectuează lucrări de fortificații.

Mai departe se informează că, Camerele române au ținut înaintea de dizolvarea lor o ședință secretă în care s-a hotărît ca, la o eventuală apariție a unor tulburări interne, membrii Adunării Legiuitoare să se îndrepte spre Craiova peste Transilvania prin pasul Bran. Această măsură a fost folosită pentru a scăpa de mașinațiile rusești plănuite împotriva reprezentanților popoului român și pentru a pune siguranța personală în afară de pericol.

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, Rola 175, Cadrele 1 230—1 231. Limba germană.

140

1878, MAI, 15, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY.
NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE SITUAȚIA MILITARĂ LA GRANIȚĂ (BRAN)

Excelența voastră!

După o telegramă oficială primită de mine, în 10 luna curentă, un caporal român împreună cu doi civili — probabil ingineri — au apărut în apropierea pasului Bran, fără a trece granița.

Se întărește prin aceasta impresia că concentrarea armatei române este o măsură orientată împotriva Ungariei.

În Pitești se află un număr considerabil de [unități de] infanterie și cavalerie, între această localitate și București se găsește o baterie. În Ploiești sînt trupe puține, de acolo pînă la Timiș nu este semnalată nici o unitate.

Am onoarea Excelență [. . .]

Budapesta, 15 mai, 1878

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, Rola 175 cadrul 1 232. Limba germană

141

1878, MAI, 16, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY. NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE PREZENȚA UNOR OFIȚERI RUȘI ȘI ROMÂNI LA GRANIȚA CU ROMÂNIA.

Excelența voastră !

După un raport oficial sosit, un general rus și mai mulți ofițeri de comandament [superiori], însoțit de conducătorul român, a vizitat în zilele de 8,9 și 10 luna curentă trecătorile de graniță de la Ghimeș și Uz observînd întinderea lor cu privire specială asupra șoselelor ce conduc spre interiorul țării, după care aceștia și-au continuat drumul în direcția Oituz.

Primiți Excelență [. . .]

Budapesta, 16 mai, 1878

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București. Microfilme Austria, Rola 175, cadrul 1 227. Limba germană

142

1878, MAI, 16, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY. NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE MIȘCĂRI SEMNALATE LA GRANIȚĂ.

Excelența voastră !

Pe baza unui raport oficial am onoarea să comunic Excelenței Voastre că pe ziua de 9 a lunii crte. seara la ora 9 un ofițer rus de comandament însoțit de subprefectul de Bacău a apărut la comandantul postului de graniță român din imediata apropiere a Biroului CONSUMAZ Ciuc-Ghimeș regal maghiar, și au încercat în ziua următoare, adică pe 10 mai să treacă granița. Deoarece nu era cunoscut dacă era singur sau urma să treacă cu numeroși însoțitori, paza a

fost întărită, la care trecerea a eşuat. Numiții s-au urcat pe un deal apropiat și au privit împrejurimile; după spusa ofițerului român, la graniță aceștia s-ar fi exprimat că poziția de la Soosmező ar fi mult mai prielnică decât cea de la Glimeș-Ciuc.

Primiți Excelență [...]

Budapesta, 16 mai, 1878.

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, rola 175 cadrul 1 233. Limba germană

143

1878, MAI, 17, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY TRIMITE UN RAPORT AL PREFECTULUI DIN SIBIU DESPRE SITUAȚIA ARMATEI ROMÂNE.

Excelența voastră!

Am onoarea de a vă remite o copie după un raport al Obergespan-ului comitatului Sibiu din 15 ale lunii curente, asupra stării [situării] armatei române concentrate la Turnu Severin [...]

Primiți Excelență [...]

Budapesta, 17 mai, 1878

TISZA KÁLMÁN

C O P I E

Raportul prefectului județului Sibiu, din 15 mai a.c., sub nr. 323, către ministerul maghiar regal de interne.

Cu privire la înaltul Dvs. ordin, adresat mie, din 6 luna și anul curent, sub nr. 402 — doresc să raportez cu onoare, că în conformitate cu raportul primit de la trimisul meu, în mica țară valahă, armata română este concentrată lângă Dunăre, la Turnu Severin, pe toată linia de la Turnul Roșu în jos, la Curtea de Argeș și în marea cazarmă Bistrița situată la 3 ore de mers, de la Râmnic spre București, pentru paza arsenalului militar sînt plasate mici posturi locale, cu puțini oameni — dealtfel la Bistrița este magazia principală a armatei române, unde există echipament arme și haine în cantități mari și circa 1 000 căruțe pentru transport se sînt pregătite.

Pentru plasarea trupelor române în apropierea graniței noastre, în cazarmele Fedelischi și Zerachinești au fost trimiși ofițeri superiori și medici, dar aceștia, înainte cu cîteva zile, pe cale telegrafică au fost rechemati la Turnu Severin.

Părerea, în mica țară valahă, cu privire la guvernul nostru este în general bună și se discută deschis că odată cu schimbarea politicii nu mai au de ce se teme de ruși și speră că în scurt timp scapă de acești jefuitori, expresie care se folosește în mod generalizat.

Armată însă, pe linia București există numai la 3 mile de Pitești, la Leurdeni și acolo o companie mică.

Conform cu raportul trimisului, epidemia animalelor este pe sfârșite în așa măsură, încât au fost lăsate care cu boi, pînă în apropierea graniței noastre la Riu Vadului.

FREDERIC WÄCHTER

Arhivele Statului București. Microfilme Austria, rola 175, cadrele 1 234 – 1 235. Limba germană și maghiară.

144

1878, MAI, 20, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY.
NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE MIȘCĂRILE DE TRUPE LA GRANIȚĂ.

Excelența voastră!

După un raport al primarului din Kezdy-Vásárhely trimis mie de Obergespanul comitatului Trei Scaune, bazat pe spusele locuitorilor români de acolo întorși acasă, trupele rusești aflătoare în Principate sînt în permanentă mișcare prin care se apropie mai mult de granița noastră; astfel infanteriei staționate de mai multă vreme în Voinești nu departe de Soosmező [i s-a adăugat] o trupă de cazaci care tocmai se afla în marș înapoi către Rusia și căreia i s-a ordonat să se întoarcă din nou. Din spusele aceluiași este de înțeles că au ordin de a înainta către Ocna și Gorzafalva și anume ca avangardă a unei trupe ce se află în marș înapoi [venind] parte din Rusia, parte din Brăila și ar fi apărut în 15 luna curentă în cele două localități amintite, încartiruindu-se.

Neîndoielnic că aceste împrejurări au urmări din cele mai mari asupra circulației generale și că îi păgubesc pe acei cetățeni care din anumite motive vor să meargă în România deoarece și siguranța persoanei ca și a proprietății este periclitată; așa s-a ivit cazul că cazacii au vrut să schimbe caii a 2 locuitori din Kezdi Vasárhely care se aflau în călătorie de afaceri la Adjud [pe alții mai răi], călătorii reușind să se sustragă acestui act de violență prin fugă, desigur călătoria întrerupându-se, scopul acestora a rămas neatins.

Primiți Excelență [.]

Budapesta, 20 mai, 1878.

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, Rola 175, Cadrele 1 236 – 1 237. Limba germană.

145

1878, MAI, 22. BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY.
NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE MIȘCĂRI DE TRUPE ROMÂNEȘTI LA GRANIȚĂ.

Excelența voastră !

După un anunț telegrafic al OBGSP comitatului Brașov, după informații de încredere primite de el, armata română s-ar apropia de granița noastră. În [ziua de] 18 luna curentă au intrat în Cîmpulung 3 regimente de infanterie, luna trecută au venit în localitatea Rucăr situată la 3 mile de pasul Bran 2 generali, au amenajat acolo o locuință pentru prințul care este așteptat din zi în zi.

*Șoseaua ce duce de la localitatea numită către granița noastră este amenajată.
Am onoarea Excelență [. . .]
Budapesta, 22 mai, 1878.*

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, Rola 174, codul 1 238. Limba germană

146

1878, MAI, 28. BUCUREȘTI. VON ZAVIEDINEK CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY.
NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE MIȘCĂRILE MILITARE DIN ROMÂNIA

București, 28 mai 1878

Ilustre conte !

După cum am avut onoarea de a vă raporta telegrafic în ziua de 26 a acestei luni, concentrarea [efectivului] de 10000 de militari ruși în Galați, Buzău și [același efectiv] în Tecuci, nu se confirmă în nici un fel.

Listele de evidență ale forțelor de luptă rusești din România întocmite de dl. Maniga pe baza rapoartelor atent controlate ale serviciului de externe și ale mai multor confidenți, nu indică nici pentru săptămîna trecută vreo sporire a forțelor.

Din Turnu Severin mi s-a raportat că prințul Carol a fost însoțit la inspecția trupelor de acolo de doi ofițeri englezi și anume de maiorul Ross of Bladenburg din garda Goldstram și de căpitanul de geniu William Gill. Ambii se află de cîteva săptămîni în România, unde prezența lor nu a rămas neobservată și necunoscută autorităților militare rusești.

Din Ploiești și Focșani ni se anunță că în ultimele zile au fost văzuți pe șoselele către Predeal și Ocna ofițeri ruși despre care se presupune că cercetau zona pentru informații.

Desigur că acum în mai mult de un an de ocupație a României, cartierul general rus a avut din belșug ocazia să-și procure cele mai complete informații

asupra localităților acestei țări și de aceea nu pot aprecia acele informații altă vreme cît nu spun altceva decît că militarii ruși în uniformă au fost văzuți pe șoselele ce duc către pasurile noastre.

Din Giurgiu dl. Viceconsul Neumann raportează în ziua de 16 a lunii curente că un vas rusesc venind de la Odesa a descărcat la Rusciuc 4 tunuri grele de poziție și 2000 de proiectile.

Dl. Maniga va controla personal la Rusciuc această informație a cărei importanță el o pune la îndoială.

Primiți Excelență [...]

ZWIEDINECK

Arhivele Statului București. Microfilme Austria, Rola 175. Cadrele 1242—1243. Limba germană.

147

1878, MAI, 31, BUDAPESTA. SECRETARUL DE STAT CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY. NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE MIȘCĂRI DE TRUPE RUSEȘTI ÎN ROMÂNIA.

Excelența voastră!

După un raport telegrafic al OBERGESPAN-ului Comitatului Brașov, în ziua de 28 a lunii curente, au intrat în Cîmpulung 3 divizii care și-au continuat apoi drumul spre Tîrgoviște.

Aceste mișcări de trupe sînt motivate cu scopuri sanitare, pentru că așa cum se afirmă, în armata rusă bîntuie holera.

Moralul bateriilor este bun; uniforme soldaților arată rău: o parte a acestora sînt desculți, îngrijirea este rea și au apărut cazuri cînd trupa este condusă cu forța.

Am onoarea Excelență [...]

Budapesta, 31 mai, 1878

pt. ministru
ss (indescifrabil) secretar de Stat.

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, Rola 175, cadrul 1246. Limba germană.

148

1878, IUNIE, 3. BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY. NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE PREZENȚA UNOR OFİTERI RUȘI LA GRANIȚA CU ROMÂNIA.

Excelența voastră!

După o comunicare sosită din partea comisarului regal al comitatului SZÖRENY, mai mulți ofițeri ruși aparținînd după aparențe corpului de geniu, s-au îndreptat în 21 luna curentă către granița noastră prin Valea Gura Baia, aflată în România.

Expediția, al cărui scop nu este cunoscut, se compunea din 15 persoane călări.

*Primiți Excelență [...]
Budapesta, 3 iunie, 1878*

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București. Microfilm Austria, Rola 17 cadrul 1241. Limba germană.

149

1878, Iunie, 3, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY. NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE MIȘCĂRI DE TRUPE RUSEȘTI ÎN ROMÂNIA.

Excelența voastră !

După un anunț telegrafic al OBERGESPAN-ului comitatului Brașov, masive forțe de luptă rusești sînt îndreptate către Focșani în direcția pasului Oituz.

*Am onoarea Excelență [...]
Budapesta, 25 mai 1878*

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București. Microfilme Austria, Rola 175, cadrul 1240. Limba germană.

150

1878, Iunie, 11, CERNĂUȚI. PAULI PENTRU PREȘEDINTELE PREZIDIULUI IMPERIAL ȘI REGAL AL BUCOVINEI CĂTRE MINISTRUL DE INTERNE. COPIE ADRESĂ CU INFORMAȚII DESPRE MIȘCĂRI DE TRUPE RUSEȘTI ÎN BASARABIA

Excelența voastră !

În anexă la raportul meu din 3 și 5/6 a lunii curente numerele 395 și 397 Pr. am onoarea de a aduce înaltei [Voastre] cunoștințe, că după note obținute, în ziua de 7/6, 5 regimente de infanterie ale armatei imperiale rusești au intrat în Lipcani (Basarabia); și că numărul trupelor rusești concentrate în apropierea granițelor austriece (Hotin) s-ar ridica deja la peste 15 000 de oameni. Oficial se afirmă că înaintarea trupelor sus-amintite au scopul ocupării graniței austriece, ceea ce normal este de natură a crea neliniște și îngrijorare, populației de aici.

*Primiți excelență [...]
Cernăuți, 11 iunie 1878*

*Pentru președintele landului
PAULI*

Arhivele Statului București. Microfilme Austria, Rola 175, Cadrele 1248. Limba germană.

151

**1878, Iunie, 17, BUCUREȘTI. VON ZWIEDINECK CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY,
DESPRE VERIFICAREA ȘTIRILOR TRANSMISE, PRIVIND MIȘCĂRILE DE TRUPE.**

București, 17 iunie 1878
2079
I. B. 878

Ilustre Conte!

Cu referire expresă asupra adresei din 6 a lunii crte nr. 1707 am onoarea de a vă prezenta extrasul unui raport al viceconsulului Imperial și Regal din Focșani din 15 luna curentă, din care reiese că acolo nu este cunoscută înaintarea masivă a unităților ruse către pasul Oituz.

Deoarece nici rapoartele sigure, deseori prea pesimiste, ale viceconsulului Imperial și Regal din Roman nu fac nici o mențiune asupra acestei înaintări, cum moșterilor din zona Bacău și Ocna aflași acolo nu li s-a comunicat nimic de genul acesta din partea oamenilor lor, cred îndreptățit faptul de a mă îndoi asupra veridicității raportului Obergespanului comitatului Brașov din 24 luna trecută către comandamentul militar din Sibiu asupra acestei chestiuni.

Nu mai pușin însărcinez și vice consulatul Imperial și Regal din Roman cu cercetarea în continuare a chestiunii.

Primiți Excelență [...]

ZWIEDINECK

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, rola 19, cadrele 1258—1259. Limba germană.

152

**1878, Iunie, 17, BUCUREȘTI. VON ZWIEDNECK, CĂTRE CANCELARIA MILITARĂ A
MAIESTĂȚII SALE APOSTOLICE, REGALE ȘI IMPERIALE. TRIMITE UN EXTRAS DIN
RAPORTUL CONSULATULUI AUSTRO-UNGAR DIN FOCȘANI.**

Extras dintr-un raport al viceconsulatului Imperial și Regal din Focșani către Consulatul General Imperial și Regal din București, din data de 15 iunie 1878.

No. 488

Informațiile obținute la fața locului vorbesc în modul cel mai sigur [despre faptul] că în perioada dintre 20—24 luna trecută ca și pînă acum, pe șoseaua de bifurcație de la Adjud către pasul Oituz nu au înaintat nici un fel de trupe rusești. Nu s-a putut stabili dacă aceasta este situația și în cazul șoselei de bifurcație [ce duce] de la Bacău la Ocna Oituz, deoarece distanța este prea mare și intră în raza de serviciu a viceconsulului Imperial și Regal din Bacău.

În luna mai a.c. au avut loc mișcări de trupe rusești în zona amintită, în Tecuci un proaspăt intrat regiment de cazaci de circa 700 de oameni, a fost dizlocat de acolo în detașamente de cca. 150 de oameni către Mărășești, Adjud și Focșani; în Mărășești a pătruns o jumătate de batalion din corpul de geniu, probabil sapeur și a bivuat acolo pe râul Siret; — mai departe, din batalionul aflat în bivuac la Focșani, 2 companii au pornit către Mărășești și de acolo ar fi fost transportate mai departe cu bacul; în sfârșit au fost transportate și trupe românești de completare [rezerve] și în final la Mărășești și Focșani sînt în prezent descărcate cantități masive de provizii, probabil Zwieback [pesmeși] în lăzi, în parte cu bacul în parte cu boi și mișcarea transporturilor rusești în această zonă este masivă.

Aceste mișcări militare care nu au omis nimic în pregătirea lor și care nu sînt bătătoare la ochi numai prin ele însele ci și pentru că ofițerii ruși brăzdează linia și împrejurimile de la Focșani, Mărășești și Adjud pînă în munți și în sus către Oituz și par a o studia planificat, care mișcări ar putea fi puse în legătură cu vremea în care a avut loc începutul deplasării în discuție.

Arhivele Statului București, Microfilme Austria, Rola 175, cadrele 1260 — 1261. Limba germană.

153

1878, Iunie, 22, FĂGĂRAȘ — SUBPREFECTUL DIN FĂGĂRAȘ RAPORTEAZĂ PREFECTULUI DIN BRAȘOV DESPRE ȘTIRILE ÎN LEGĂTURĂ CU ÎNFIINȚAREA UNEI AGENȚII DE INFORMAȚII RUSEȘTI ÎN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

Stimate domnule prefect,

Azi m-a vizitat domnul colonel Mayer și mi-a arătat o notă a comandamentului suprem imperial regal din Sibiu, referitoare la întemeierea unei agenții de informații a rușilor în Ungaria și Transilvania, condusă din București.

Colonelului i s-a cerut să urmărească activitatea în Transilvania a acestei agenții și și-a manifestat dorința să audă și părerea mea în această chestiune.

La cererea mea el mi-a arătat un extras din nota respectivă care cuprinde toată acțiunea. Vă trimit anexat acest extras cu rugămintea să mi-l restituiți.

Intrucît pînă acum nu am primit nici o comunicare oficială găsesc necesar să vă raportez, înainte de luarea măsurilor cuvenite, despre această chestiune și să vă comunic acțiunile ce intenționez să le întreprind;

1) să chem pretorii, afară de cel din Bran, sau să mă duc eu la ei, și să discut cu ei confidențial despre măsurile ce se impun;

2) să iau legătura cu comisarul fiscal ca să trimită patrile militare vamale în munți ca să observe mișcărilor de acolo; voi trimite și eu niște oameni de încredere în comunele din apropierea munților;

3) găsesc necesar să discut și cu comandanții posturilor de jandarmi din județ despre măsurile cuvenite;

4) la Breaza, unde avem oficiul vamal și pe unde se poate intra ușor din România, mă voi deplasa personal și voi vorbi cu comandantul de jandarmi despre această problemă.

Dacă va trebui să stimulez cu ceva pe oamenii trimiși din comună, sînt dispus să-i premiez în vederea atingerii scopului.

Dacă Dv. sînteți de acord cu propunerile mele, vă rog să mă înștiințați cît mai curînd sau să-mi dați alte instrucțiuni. În caz că Dv. găsiți necesar să-mi dați și alte instrucțiuni, eventual verbal, atunci să-mi telegrafiați mîine și voi pleca la Brașov.

Rămîn cu profundă stimă al Dv.

GRĂMOIU DANIEL

Făgăraș, 22 iunie, 1878

Arhivele Statului Brașov, fond Prefectura județului Făgăraș, 1878, nr. 17. orig. l. maghiară.

154

**1878, IULIE, 4, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE MINISTERUL DE EXTERNE.
NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE APROVIZIONĂRI ALE ARMATEI ROMÂNE**

După un raport oficial sosit, în Cîmpulung ar fi ajuns 1400—1600 care încărcate cu grîne și 150—160 cu sare, încărcătura lor fiind descărcată aici în magazii; în apropiere sînt construite [organizate] bucătării de campanie. Aceste provizii sînt destinate după probabilități armatei române.

Primiți [...]

Budapesta, 4 iulie, 1878

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București, microfilme Austria, Rola 175 cadrul 1263. Limba germană.

155

**1878, IULIE, 6, BRAȘOV. IULIU SZENTIVÁNYI CĂTRE ZWIEDNIECK. TRANSMITE
TELEGRAMA REFERITOARE LA MIȘCĂRILE DE TRUPE RUSEȘTI.**

Cavalerului Von Zwiedinek

București — 2079

6 iunie 1878

După un raport al Comandamentului militar Imperial și Regal Sibiu comunicat nouă spre luare la cunoștință de Ministerul de Război Imperial și Regal, Obergespan-ul Comitatului Brașov a primit în 24 după amiaza luna trecută, următoarea telegramă:

„În 24 mai 3h 25m după amiază mi s-a comunicat că unități ruse sînt dirijate în masă către pasul Oituz, fapt despre care a fost încunoștințat imediat ministrul președinte Tisza Kálmán“.

OBERGESPAN SZENTIVÁNYI

Arhivele Statului București. Microfilme Austria, Rola 175 cadrele 1244—1245. Limba germană.

156

1878, IULIE, 10, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY
NOTĂ INFORMATIVĂ CU PRIVIRE LA MĂSURILE LUATE LA GRANIȚA CU ROMÂNIA.

Excelența voastră!

Cu referire la adresa din 16 luna curentă nr. 1869 I.B. în care se arată că după părerea consulului general din București, pentru împiedicarea ieșirilor [pătrunderilor] agenților ruși în Transilvania, cel mai bine ar fi dacă la un sever control al pașapoartelor la granița transilvăneană, s-ar pretinde ca documentele de călătorie ale celor ce vor să treacă în Ungaria să poarte viza celei mai apropiate autorități consulare Imperiale și Regale, am onoarea de a comunica Excelenței voastre că prin adresa din 22 iunie anul trecut nr. 555 adresată Excelenței voastre m-am exprimat tocmai în acest sens și că am dispus introducerea vizei obligatorii, fapt la care am primit avizul Excelenței voastre cu adresa din 29 iunie 1877 nr. I 10154 că consulatul general Imperial și Regal București a fost deocamdată încunoștiințat de aceasta. Deoarece însă nu mi-a parvenit nici o altă comunicare din partea Excelenței voastre în această problemă, am presupus că nu fi considerat oportună la data respectivă introducerea amintitei măsuri. Ținând seama de împrejurările actuale am solicitat autorităților comitatelor plasate la graniță să ia măsurile necesare pentru ca în cazul că în baza unor comunicări ofițeri ruși în civil ar avea intenția de a trece granița pentru a studia lucrările de fortificație și celelalte pregătiri de război, astfel de persoane să fie controlate în modul cel mai sever la trecerea lor și că dacă ar apărea o bănuială întemeiată că ar fi ofițeri ruși sau spioni să fie opriți din călătorie chiar dacă stnt dotați cu pașapoarte și certificate de călătorie și de a-mi întocmi de îndată raport asupra unor astfel de cazuri.

Primiți Excelență [...]

Budapesta, 10 iulie, 1878.

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București, Microfilm Austria. Rola 175, cadrele 1256—1257. Limba germană

157

1878, SEPTEMBRIE, 3, BUDAPESTA. SECRETARUL DE STAT CĂTRE MINISTERUL
DE EXTERNE. NOTĂ INFORMATIVĂ REFERITOARE LA ȘTIRI PRIMITE DE LA
GRANIȚĂ.

După un raport sosit din partea Comandamentului Jandarmeriei regale din Cluj, doi ofițeri români au vizitat de curînd granița Bucegi și Piatra Craiului, unde după opinia lor guvernul român intenționează să construiască mai multe pichete de grăniceri.

Mai departe, după știri demne de încredere, în Rucăr ar fi intrat 700 de pioneri a căror misiune este de a construi șoseaua dintre Rucăr și Crucea în apropierea punctului de graniță Bran.

Primiți Excelență [...]

Budapesta, 3 Septembrie, 1878

pentru ministru (ss) indescifrabil secretar de stat

Arhivele Statului București. Microfilme Austria, Rola 175, cadrul 1 264. Limba germană.

158

1878, SEPTEMBRIE, 20, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE CONTELE IULIUS ANDRÁSSY. NOTĂ INFORMATIVĂ DESPRE ȘTIRI PRIMITE DE LA GRANIȚĂ

Excelența voastră:

După raportul întocmit de comandamentul jandarmeriei regale maghiare din Cluj, 2 ofițeri ruși de rang superior au efectuat de curînd o inspecție exactă făcînd și schițe în regiunea situată pe partea moldovenească a râului Bistrița; aceștia au întrebat cît de mari sînt fortificațiile ridicate în pasul Bicăz și ce forțe militare ar fi necesare pentru a le cucerii.

Primiți Excelență]...[

Budapesta, 20 septembrie, 1878

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București. Microfilme Austria, Rola 175, cadrul 1 265. Limba germană.

**e) CONSECINȚE ALE LUPTEI ROMÂNILOR
TRANSILVĂNENI
PENTRU ELIBERAREA NAȚIONALĂ**

(MIRCEA GHERMAN — LUANA POPA)

**1877, MAI, 18, BRAȘOV. SUBPREFECTUL JUD. BRAȘOV CĂTRE PRIMARUL ORAȘULUI
BRAȘOV. DISPOZIȚIE PRIVIND CONTROLUL PUBLICAȚIILOR BRAȘOVENE.**

No 2932/877

De la subprefectul județului Brașov

Către onorabilul domnul Primar

L o c o

Conform paragrafului 3. a legii presei, și în baza dispoziției comune al ministerelor de interne și de justiție no. 13448 din 22 aprilie 1872, pe întregul teritoriu al procuraturii regale de Sibiu, este obligatoriu de a trimite din toate tipăriturile periodice câte un exemplar cu semnătura redactorilor responsabili precum și a editorului la procuratura regală din Sibiu. Totuși, conform adresei procuraturii, cotidienele care apar în Brașov, Kronstadter Zeitung, Gazetta Transilvaniei și Cocoșu' roșu deși sînt trimise de editor, nu poartă semnăturile redactorilor responsabili.

Prin prezenta somez pe onorabilul domn primar, să ordone la acești editori și redactori să se conformeze serios dispoziției acestor legi, precum și să mi se raporteze cît mai curînd executarea prezentei.

Brașov la 18 mai 1877

ROLL GYULA
Subprefect

Arhiva Mureșenilor nr. 5 352. Limba maghiară.

1877, IULIE 17, SIBIU. JUDECĂTORIA DE INSTRUCȚIE SIBIU CĂTRE IACOB MUREȘIANU, CITAȚIE LA INTEROGATORIU.

Nr. 20/1877 Probleme de presă

C i t a Ț i e

Prin prezenta Dvs. sunteți îndrumat, datorită Nr. 44 și 47 din Gazeta Transilvaniei, în contravenția circumscrisă de paragraful 65 din Codul Penal și atribuită unei greșeli de tipar, să vă prezentați personal pentru ascultare în

24 Iulie, Marți dimineața la ora 10, la Sibiu la subscrisul judecător de instrucție, altfel veți fi adus sub escortă.

Sibiu 17 Iulie 1877

Judecătoria de Instrucție în probleme
de presă la judecătoria de plasă regală

(ss) Indescifrabil

[Primit] 21 Iulie 1877

Stimatului Domn Iacob Mureșianu, redactor, al Gazetei Transilvania Brașov

Arhiva Mureșenilor Nr. 5344 l. maghiară

161

- 1877, IULIE, 20, VILCELE, IACOB MUREȘIANU CĂTRE IULIU SZENTIVÁNY, COMUNICĂ
PREDAREA PROVIZORIE A REDACȚIEI GAZETEI TRANSILVANIEI FIULUI SĂU DR.
AUREL MUREȘIANU, DIN MOTIVE DE SĂNĂTATE.

Ilustrisime Domnule Comite Suprem !

Vin cu toată stima a vă face prin aceasta arătare că fiind bolnav și nevoit
a mă supune unei stricte cure medicale la băile din Előpatak [Vilcele] pentru
un timp mai îndelungat, am predat interimistic redacția foaiei „Gazeta Transil-
vaniei” fiului meu, d-lui Doctor în drept Aurel Mureșianu, care este în prezent
cu domiciliul în Brașov.

Rugîndu-vă ca să aveți bunăvoința a lua această arătare la cunoștință stînt
cu profundă stimă,

Al Ilustrității Voastre prea plecat

IACOB MUREȘIANU,

redactor și editor al „Gazetei Transilvaniei”

Előpatak (Vilcele) 20 iulie, 1877

Arhiva Mureșenilor nr. 6 440. Limba maghiară.

162

- 1877, OCTOMBRIE, 22, SIBIU. ACT DE ACUZARE Nr. 3 333/1877 A PROCURATURII DIN
SIBIU CONTRA LUI IACOB MUREȘIANU ÎNAINȚAT TRIBUNALULUI DIN SIBIU

Onorat tribunal regal, ca judecătorie de presă !

Pe baza ordinului ministerial nr. 1498 din 14 mai 1871 paragraf 15 am
înaintat acuzația penală sub nr. 2466/1877 Kugy. din 16 iulie contra periodiceului
Gazeta Transilvaniei din Brașov, ca urmare la denunțul meu din 21 iunie a
anului curent.

Am inițiat aceasta pentru conținutul articolului apărut în nr. 44 anexa
nr. 1 în rubrica „România” sub forma de scrisoare datată din București, alini-

atul 4, precum și pentru comunicatul apărut în nr. 47 anexa 2, în scrisoarea datată din 30 iunie din Brașov aliniatul 4, pe care domnul judecător de instrucție a examinat cauza, și mi-a comunicat rezultatul pe care bază formulez rechizitoriul.

În cursul interogatoriului redactorul responsabil Mureșianu Iacob și-a luat asupra sa răspunderea pentru articolele incriminate, dar nu a numit pe autorii acestora. Acuzația mea o bazez pe următoarele:

1. Pe cele comunicate în cotidianul respectiv din 21 iunie a.c. nr. 44, anexat sub nr. 1. la denunțul meu, cele apărute în rubrica „România” scrisoarea datată din București aliniatul 4, de la cuvintele „se punem însă” ptnă la cuvintele „vecinica pomenire”.

2. Precum și contra comunicărilor din același imprimat periodic editat la 1 iulie sub nr. 47, anexa nr. 2, scrisoarea datată din Brașov la 30 iunie, aliniatul 4, comunicările cu începere cu cuvintele „ori cîte de mult” și ptnă la textul „din Carpați și Balcani”.

Conținutul ambelor comunicări se încadrează în paragraful 65 al codului penal, starea faptică fiind tulburarea liniștii publice. Întrucît conform procedurii de presă din anul 1852 paragraful 33, locuitorul Mureșianu Iacob din Brașov redactorul responsabil și proprietar este responsabil pentru ambele articole incriminate, pe redactorul numit îl chem în judecată ca inculpat conform articolului nr. 65 din codul penal pentru crima de tulburarea liniștii publice, solicitîndu-vă stabilirea termenului de dezbatere în fața curții juraților. Citarea martorilor și experților nu este necesară.

Sibiu la 22 octombrie 1877

PROCUROR REGAL
Indescifrabil

Rezoluție
9182—1877

Pentru acest proces a fost fixată data de 12.II.1878 dimineața ora 8, dată la care atât acuzatul cît și acuzatorul se vor prezenta în fața Tribunalului ca judecător de presă, primul va fi acuzat după regulamentele justiției de presă (paragraf 36 și 37) din 14 Mai 1871.

Sibiu 1878, 7 ian.

TRIBUNALUL REGAL
Președintele judecătorei de presă
(ss) Indescifrabil

163

1877, OCTOMBRIE, 23, SIBIU. ACT DE ACUZARE Nr. 3 334/1877 AL LUI IACOB MUREȘIANU ȘI GHEORGHE BARIȚ ÎNAINȚAT TRIBUNALULUI DIN SIBIU

Numărul 3334/877

Onorat Tribunal regal, judecător în presă!

În baza paragrafului 15 al ordinului 1498 din 14 mai 1871 a intentat un proces împotriva revistei periodice „Gazeta Transilvaniei” pentru articolele publicate în nr. 24 a.c. „Cristos a înviat”, mai departe în nr. 39 a.c. articolul „Spre folosul românilor răniți”, la fel în nr. 40 a.c. pentru articolele „Brașov în 6 iunie St. n.” și „Rezelul” și „Solnoc Dăbâca” care contravin paragraf. 69 al codului penal referitor la tulburarea liniștei publice și pentru pedepsirea contravențiilor conținute în paragraful 300 și 302, pe Iacob Mureșianu editor, domiciliat în Brașov și pe publicistul G. Barițiu domiciliat în Zărnești respectiv Brașov și împotriva celorlalți anonimi, domnul judecător efectuând ancheta și comunicându-mi rezultatele scrisoarea mea de acuzare și acuzația propriu-zisă le formulez în următoarele:

— Iacob Mureșianu, editor fiind ascultat în timpul anchetei și-a asumat toată răspunderea pentru articolele instigatoare și nu i-a numit pe autorii anonimi, nici după atenționări repetate. Cu privire la articolul „Spre folosul românilor răniți” publicat în nr. 39 fiind interogată G. Barițiu domiciliat în Brașov recunoaște că el este autorul articolului și el l-a trimis spre a fi publicat și își asumă răspunderea.

Acuzația mi-o întemeiez:

1° — pe întregul conținut al articolului „Cristos a înviat” publicat în nr. 24 a.c., la care anexez și traducerea în maghiară.

2° — pe întregul conținut al articolelor „Spre folosul românilor răniți” și „Brașov în 2 iunie St. n.” publicate în nr. 39 a.c. al aceleiași reviste.

3° — pe întregul conținut al articolelor „Brașov în 6 iunie St. n.”, „Rezelul” și „Solnoc-Dăbâca” publicate în nr. 40 a.c. al aceleiași reviste.

Conținutul tuturor acestor publicații contravine paragrafului 69 al codului penal cu privire la tulburarea liniștei publice. În punctele 2° și 3° sînt cuprinse afirmații care contravin paragrafului 300 și 302 al codului penal. În baza paragrafului 33 din 1852 cu privire la presă: pe Iacob Mureșianu editor și proprietar domiciliat în Brașov fiind răspunzător pentru articolele instigatoare, iar pe G. Barițiu, negustor, domiciliat în Brașov, pentru articolul publicat în nr. 39 „Spre folosul românilor răniți” îi dau în judecată pe baza paragrafului 65 cu privire la tulburarea liniștei publice și paragrafului 300 și 302 al codului penal și cer fixarea datei procesului. Citația martorilor și experților nu e necesară.

Sibiu 23 octombrie 1877

Procuratura regală

procuror general
(s.s.) indescifrabil

Rezoluție

Data procesului pentru această acuzație se fixează pe ziua de 26 februarie 1878 ora 8 dimineața zi pentru care acuzatorul și acuzații sînt citați la Tribunalul regal, judecător în presă, cei din urmă acuzați în virtutea dispozițiilor juridice 36 și 37 sînt convocați la Sibiu.

Sibiu 7 ianuarie 1878. Tribunalul regal judecător în presă.

Arhiva Mureșenilor nr. 5345 .Limba maghiară.

164

<1878, IANUARIE, 31.> IACOB MUREȘIANU CĂTRE JUDECĂTORIA SIBIU. CERERE DE AMÎNARE A PROCESULUI.

Către

Onor. judecători de ocol regal !

Pe baza citației no 20, chestiuni de presă, din 17 a lunii și anului curent, mînuită [înînțată] abia numai de azi, iau curajul de a aduce la cunoștința onorabilei judecătorii de ocol regal, cum în prezent cu scopul de repararea sănătății mele sunt sub cură și tratament medical în Vilcele, precum și conform certificatului medical anexat sub f. cura începută fără periclitarea vieții mele nu pot să o întrerup înainte de cinci săptămîni.

Fără de aceasta cu respect rog pe onorabila Judecătorie de ocol regal, ca audierea mea în chestiunea de presă să fie amînată pînă la însănătoșirea mea.

Retnoind cererea mea cu respect cuvenit, semnez

Vilcele

devotat supus
M.J.

Judecătoriei de ocol regal Sibiu

Cerere a lui Mureșianu Iacob directorul în pensie a liceului romano-catolic din Brașov.

Arhiva Mureșenilor .Nr. 6 349. Limba maghiară.

165

1878, IANUARIE, 27, BRAȘOV. CERTIFICAT MEDICAL A LUI IACOB MUREȘIANU, DEPUȘ ÎN PROCESUL DE PRESĂ.

Certificat medical,

Subsemnatul certifică cu aceasta că D-l Iacob Mureșianu, editorul Gazetei Transilvaniei în vîrstă de 66 de ani suferă de extenuare, bătrînețe, care a fost cauzată de următoarele: slăbirea corpului (înaintată), slăbirea sistemului

nervos, a aparatului sanguin ca și prin scăderea puterii auzului, slăbirea memoriei și prin suprasolicitarea efortului mental.

După consultarea mea din toamna anului 1876, aceste lucruri s-au agravat, și din toamna anului 1877, D-l Iacob Mureșianu este nevoit să renunțe la activitatea sa.

Subsemnatul, declar că din cauza celor mai sus amintite, D-l Iacob Mureșianu nu este în stare să facă o călătorie și nici să ia parte la o ședință judiciară.

Brașov, 26 ian. 1878

Dr. MICHAEL ZIMMERMAN

Pe baza consultației efectuate astăzi, certificatul completat din punct de vedere al conținutului, s-a dovedit a fi corect.

Brașov, 27 ian. 1878

Dr. TARTLER

medic primar al județului Brașov

Arhiva Mureșenilor nr. 5 348. Limba germană.

166

**1878, FEBRUARIE, 1, SIBIU. TRIBUNALUL DIN SIBIU CĂTRE IACOB MUREȘIANU
COMUNICĂ HOTĂRÎREA TRIBUNALULUI DE A AMÎNA PROCESUL**

Nr. 282/878

În privința procesului de presă inițiat contra lui Mureșianu Iacob din Brașov cu delictul de tulburarea liniștei publice și de instigație, dezbateră în fața juraților stabilită pentru 12 februarie din anul curent orele 9 se amîna din cauza bolii inculpatului pe termen nelimitat pe baza cererii numitului din 31 ianuarie a anului curent înreg. sub nr. 860/878.

Prin prezenta se comunică aceasta cu părțile interesate precum și primarului orașului Sibiu, ca să se comunice și la jurați.

Din ședința ținută la 1 februarie a Tribunalului din Sibiu ca judecătorie în chestiuni de presă.

Președinte (s.s.) indescifrabil
Notar LĂZĂR

Onor.

Iacob Mureșianu Brașov

Arhiva Mureșenilor F.N. Limba maghiară.

167

1878, MAI, 6, BHAȘOV. CERTIFICAT MEDICAL A LUI IACOB MUREȘIANU, DEPUȘ ÎN PROCESUL DE PRESĂ.

Certificat medical

În legătură cu cele constatate de mine despre D-l Iacob Mureșianu, redactor și editor al „Gazetei Transilvaniei”, din 26.I.1878 certific încă o dată că diagnosticul dat de mine în legătură cu [slăbirea generală], nu s-a îmbunătățit, din contră, s-a agravat ducînd pînă acolo, încît D-lui Iacob Mureșianu, la cea mai mică enervare poate să i se agraveze starea sau chiar să i se pericliteze viața.

Deși D-l Iacob Mureșianu poate să mai facă mișcare și să execute treburi care necesită forță fizică, totuși declar că din cauza vîlăguirii fizice și a lipsei de concentrare psihică ca și a formei epileptice a bolii sale, în prezent nu e în stare de a face o călătorie și să participe la o înfățișare judiciară.

Brașov, 6 mai 1878

Dr. MICHAEL ZIMMERMAN

După consultația făcută de mine, certific cele spuse mai sus.

Brașov, 6 mai 1878

Dr. TARTLER

Arhiva Mureșenilor nr. 5 348. Limba germană.

168

3 1878, OCTOMBRIE, SIBIU. TRIBUNALUL DIN SIBIU CLASEAZĂ PROCESUL DE PRESĂ AL LUI IACOB MUREȘIANU ȘI FIXEAZĂ TERMEN PENTRU PROCESUL LUI GIL BARIȘIU

Nr. 2772—1878

K. ü

Onorată Procuratură Regală cit și Presă Judiciară

Împotriva lui Iacob Mureșianu și a complicelui lui pentru tulburarea liniștei publice, cazul procesului de presă cu toate documentele lui Iacob Mureșianu împreună cu certificatul medical și împreună cu procesul verbal, prin prezența am onoarea să vă înaintez următoarele:

1. Conform părerii și certificatului medical întocmit pe data de 27 septembrie a.c. s-a stabilit că Mureșianu Iacob suferă de alienație, demență mintală. Deci acuzația formulată împotriva de procuratura regală sub nr. 9181/1877 oct. o consider încetată și totodată cer suspendarea cercetărilor.

2. Totodată cer ca împotriva celui de-al doilea acuzat Barișiu Gh., termenul de judecată stabilit de curtea de jurași să fie afișat precum că Barișiu Gh. în prezent locuiește în Sibiul Mare.

Sibiul Mare, 1878 octombrie 14

Procuror regal

Prin tribunalul regal din Sibiu — prin declarația procuraturii regale împotriva lui Iacob Mureșianu și în urma scrisorii de acuzare nr. 9181—1877 bf., din cauza tulburării liniștei publice și intrigarea populației, săvîrșită prin presă, retrage acuzația și întrerupe procesul.

Iar împotriva lui George Barițiu, pentru fixarea datei procesului în fața Corpului Juraților, toate actele vor fi predate stimatului președinte al Onorabilului tribunal regal.

— hotărâre de la ședința tribunalului regal sibian, ca judecător în procesele presei.

la 25 oct. 1878

Tribunalul regal Sibiu

președinte, notar

NOTA: Pentru elucidarea bolii de care a suferit Jacob Mureșianu, am apelat la un specialist punându-i la dispoziție toate documentele procesului precum și corespondența dintre Sevastia Mureșianu și fiul său Aurel Mureșianu din anii 1875, 1876 și 1877 în care se fac referiri la simptomele și bola lui Iacob Mureșianu (Arhiva Mureșenilor nr. 4220, 4245—4247, 4254, 4334). În baza acesteia medicul neuro-psihiatru dr. Adrian Seceleanu a stabilit următorul diagnostic:

„Din documentele care fac referiri la afecțiunea psihică de care suferea Iacob Mureșianu (scrisoarea soției, cele două certificate medicale semnate de medicul curant, dr. Zimmermann și autentificat de medicul șef dr. Tartler precum și din ordonanța Procuraturii regale din 14.X. 1878 prin care este scos de sub urmărire penală ca suferind de „alienație mentală” pe baza unui al treilea certificat (care nu s-a păstrat) putem deduce că:

— simptomele descrise în documente: oboseală, extenuare fizică și psihică, lipsă de concentrare psihică, slăbirea memoriei, dureri de cap, insomnii, lipsa pozei de mîncare, constituie corolarul afecțiunii pe care astăzi o denumim „Neurastenii”, afecțiune necunoscută la acea dată de medicul curant. Întrucît apare în uzografia psihiatrică după publicarea celor două cărți ale lui Beard—S.U.A. în anii 1880 și 1887.

— cauzele acestei afecțiuni pot fi prezumate ca fiind multiplele tensionări psihice prin care a trecut Iacob Mureșianu în perioada 1870—1875 și a efortului intens depus pentru scoaterea „Gazetei Transilvaniei” în lipsă de colaboratori.

— la aceasta este posibil să se adauge o cauză organică inerentă vîrstei, probabil procesul de arterioscleroză cerebrală care a fragilizat sistemul nervos central. Aceasta ar explica unele simptome cum sînt: amețeli, unele tulburări de memorie, paroxisme epileptiforme, scăderea auzului, etc., precum și retragerea ulterioară din activitatea publică.

— termenul de alienație mentală cronică ce apare în ordonanța procuraturii, luat probabil din codul penal al vremii nu corespunde stării reale a bolnavului, certificatele, în succesiunea lor atestînd o agravare din „comlezență” a diagnosticului în vederea scoaterii de sub urmărire penală.

— în următorii zece ani de viață Iacob Mureșianu a continuat să ducă în cadrul familiei o viață normală, cu activitate fizică (grădinarit) și intelectuală (lectură, muzică, corespondență etc.) care nu ne lasă să bănuim o de structurare a vieții psihice așa cum înțelegem astăzi prin termenul de alienație mentală. De fapt sub acest termen mai mult juridic, se cuprindea la acea dată aproape întreaga patologie psihiatrică.”

Mai este de reținut faptul că simptomele descrise s-au produs în anii 1875 și 1876 iar la 19 V 1877 Sevastia Mureșianu scria: „[Iacob] de cînd a luat medicamentul acela s-a făcut bine, lucrează, cîntă, mîncă și doarme bine” (Arhiva Mureșenilor Nr. 4251).

Arhiva Mureșenilor, nr. 5351, orig.

169

1880, DECEMBRIE, 26, BUCUREȘTI. F. LACHMANN AGENT CONFIDENȚIAL CĂTRE CANCELARIA IMPERIALĂ DIN VIENA, NOTĂ INFORMATIVĂ REFERITOR LA ATITUDINEA DEPUTATULUI KOSSOVIC DIN BUCOVINA.

București, 26 decembrie 1880

Înalt preailustre !

„România Literară” citează din numărul 13/25 l.c. o comunicare a [publicației] „Neue freie Presse” pe care această foaie a primit-o de la corespondentul ei din Rădăuți și care are ca obiect alegerea deputatului Kossovic. Numita foaie se amuză [pe seama] organului vienez și o și afirmă. [...]

Abaterea ar sta în aceea că acest funcționar a făcut o declarație oficială în limba română în loc să se folosească, cum era normal, de idiomul German. Ca urmare a acestui fapt „Neue freie Presse” pune întrebarea „dacă domnul Kossovic este judecător imperial și regal sau funcționar al Înălțimii Sale Principelui României”, la care „România literară” (editată de un român transilvănean) replică următoarele:

„Răspunsul domnului Kossovic este în acest caz foarte simplu și ușor [de dat], noi, din partea noastră îi aducem felicitările cele mai calde pentru atitudinea sa românească și ne vedem astfel îndreptățiți în speranța că nefericita Bucovină nu este încă pierdută pentru românism. Diferite știri pe care le primim din Bucovina ne semnalizează că în sfrșit în această răpită bijuterie a vechii Moldove a apărut o regenerare românească, care ne îndreptățește la mari speranțe privind viitorul, când va sosi momentul ca frații noștri din cealaltă parte a Moldovei să scuture jugul sub care zac acum.

Între alte societăți naționale, s-a constituit în această situație și un Club al femeilor române ce urmărește ca scop să introducă în toate familiile permanente limba română, care ca urmare a decăderii naționale a fost înlocuită la clasele sociale înalte cu limba germană. Acest club cuprinde deja numeroși membri ai celor mai bune familii.

Dacă s-ar dori a se cunoaște amintitele observații și a se reda cu această ocazie exprimările depășind măsura din literatura cotidiană ce apare aici, s-ar putea obține la fiecare sfârșit de lună o colecție în care începînd de la oficiosul înalt „Românul” pînă la foile curente obișnuite — în care categorie le încadrez pe toate — se fac cele mai îndrăznețe și revendicative observații la adresa Austro-Ungariei. Cîtă vreme problema dunăreană nu ajunsese în stadiul de azi tonul era într-o oarecare măsură mai moderat. După aceea însă „l'Independence roumaine” a declarat o luptă formală cu Marile Puteri și după ce a orientat opinia publică, împotriva noastră mai mult decît oricare alt organ, din păcate cu un succes deloc neglijabil exploatat astăzi cu succes.

Boerescu pare a ne fi favorabil în opiniile sale, fapt care însă nu modifică situația deoarece și așa situația lui este nesigură la o remaniere a cabinetului Brătianu a cărui popularitate este asigurată pentru o vreme în urma atentatului și care va găsi omul potrivit pentru a corespunde intențiilor lui de politică externă[...]

Arhivele Statului București, Microfilme Austria rola 19 cadrele 1131 — 1133. Limba germană.

170

1881, Iunie, 20, BUCUREȘTI, CORNEL STADLER CĂTRE ERNEST VON TESCHENBERG
TRANSMITE DATE ȘI APRECIERI DESPRE ROMÂNII TRANSILVĂNENI DIN BUCUREȘTI CARE DUC ACTIVITATE ÎN CAUZA NAȚIONALĂ.

Ilustre baron !

Referitor la misiunea confidențială încredințată mie de Excelența Voastră cu prilejul ultimei prezențe aici, îmi permit a vă face primul raport în această problemă.

Motivul pentru care nu am trimis un astfel de raport cu curierul trecut este că nu am informații particulare ci unele generale care după părerea mea sînt utile atît Excelenței Voastre cît și Ministerului cezaro-crăiesc.

Propaganda românească în Transilvania și Banat este un fapt care nu mai poate fi tăgăduit. Am obținut știri care dovedesc că aceasta a trecut deja de pe tărîmul literar pe cel al agitației politice. De asemenea nu poate exista nici un dubiu asupra sprijinului moral din partea guvernului român sau cel puțin din partea unor personalități influente.

M-am străduit în primul rînd să stabilesc care sînt agitatorii activi și sprijinitorii lor și în ce constă activitatea lor.

În primul rînd jurnalistul Bobeanu. Acesta este originar din Brașov, de 25—26 ani, și-a susținut anul trecut examenul de avocat cu succes la Universitatea din București, a lucrat înainte la redacția ziarului „Românul” și a funcționat și ca secretar al președintelui Camerei C.A. Rosetti. Este alături de redactorul șef Bassarabescu colaborator principal al foii „Poporul”. Bobeanu se află în legături intime cu fiica numitului domn Rosetti, de la care primește un sprijin material lunar.

Bobeanu este folosit de către partidul agitator ca și curier secret. El aduce corespondența de la și la Sinaia, unde s-ar afla un birou secret de corespondență. Pînă în prezent nu am putut obține nimic precis asupra acestuia.

În al doilea rînd Partenie Cosma, fiul unui cumnat al mitropolitului Miron Roman din Sibiu, originar din Lippa [Lipova] din Banat, în vîrstă de 35—40 de ani, în prezent angajat la „Timpul” cu 200 de franci lunar, obține totuși 8 napoleoni de aur din partea guvernului sub titlul „pentru traduceri”. Partenie Cosma a absolvit în Germania filosofia; el a adus guvernului român servicii în timpul războiului ruso-turc, trebuind să deschidă la Zimnicea și Siștov circumscripția pentru ca activitatea sa să nu bată la ochi [...]

În al treilea rînd jurnalistul și profesorul de română Ion Scipio Bădescu, originar din comitatul Cluj, și-a început studiile la Cluj și le-a încheiat la Beiuș și Oradea, a locuit întîi la Iași unde a întemeiat o foaie și apoi de acolo acum 8 ani [a venit] la București. Bădescu stăpînește bine limba maghiară și a fost chiar colaborator o vreme la „Pesti Naplo” sub numele de Bagayay.

[...]

Există o poezie scrisă de el „Tricolorul Român” în care numește ca granițe ale României Nistrul, Dunărea și Tisa. Această poezie este indicată spre lectură în școlile regimentale și ar fi fost tipărită după cum afirmă autorul sub egida cunoscutului fost prim ministru Maiorescu.

Activitatea lui Bădescu ar fi pînă în prezent mai mult una literară. În plus are deja o funcție de stat în învățămînt.

În al patrulea rînd un anume Frîncu originar din Șapte-Sate de la Brașov, 35—40 de ani, ani la rînd colaborator principal al „Românului” are acum un magazin comercial în Predeal.

După impresia mea acest magazin este doar o acoperire pentru scopuri agitatorice, pentru că Frîncu este sprijinit de partidul său cu bani și a locuit în vremea conferințelor secrete la I. Brătianu și Rosetti. Acest individ ar fi de pămînt la graniță.

Un agitator principal este Manole Diamandi care trăiește în Brașov și are acolo un magazin comercial sub firma Manolle I. et fiul.

Manolle Diamandi este născut brașovean, în vîrstă de 48 ani, bogat și cu o prezență elegantă. Deține două frumoase case în Brașov și legăturile sale comerciale par a fi întinse. Este un bărbat dotat, cu un renume bun și cu influență în rîndul românilor și sașilor din Transilvania. Dușmănia sa față de Ungaria este cunoscută. Același întră și iese de la Brătianu (oricînd) pe care l-a vizitat și la moșia lui de la Pitești. A fost conducătorul delegației pe care I. Brătianu a primit-o după atentat.

Manolle Diamandi este periculos și ar merita să fie supravegheat. Bănuît de agitație este și Ioan Slavici din Vilagos [Șiria] comitatul Arad, 36—38 ani, din 1874 în România publicist, scriitor și profesor la „Elena Doamna”; deține circa 40 000 de franci avere și este prieten intim al d-lui Maiorescu. Cu toate acestea a fost redactor la „Timpul”. Tendința sa este „eliberarea Românilor din Transilvania și Banat”.

Un om care sprijină cu bani agitația este bogatul farmacist Ciurea, aflător de 16—18 ani aici, naturalizat român, din Abrud din Transilvania, în vîrstă de aproximativ 36 de ani.

El a dat de exemplu numitului Bădescu 1 000 de franci pentru tipărirea poeziilor sale „patriotice”. Nu face nici un secret din tendințele sale dușmănoase împotriva Austro-Ungariei.

Mai numesc pe avocatul G. Zehan din D. Szent Marton [Sînmărtin] comitatul Tîrnava Mică. El s-ar fi exprimat că un număr de emisari s-ar deplasa către Nagy Enyed în comitatul Alba de jos. Ce este adevărat în asta nu am putut stabili pînă acum. Dacă acești oameni și-au ales Nagy Enyed [Aiud] ca centru al agitației lor, aceasta ar trebui explicat pe motive geografice, pentru că acest tîrg este desigur centrul punctelor românești principale din Transilvania, Blaj, Sibiu, Karlsburg, [Cluj], Deva, Abrud ș.a.m.d.

Dacă aceasta s-ar adevăra atunci avocatul G. Zehan care locuiește în prezent la Nagy Enyed [Aiud] este cel mai probabil un intermediar.

Acum vre-o 14 zile a avut loc la dl. Laureanu, director al „României Libere”, o adunare a circa 40 de români transilvăneni studenți, jurnaliști și actori. Adunarea a fost secretă iar rezultatul nu a devenit cunoscut. Să fie aceasta în legătură cu trimiterea emisarilor?

Poate fi luat ca o certitudine că guvernul român, dacă nu este direct amestecat, este în cunoștință de cauză. La numita universitate studiază 80—100 de studenți transilvăneni care sînt din belșug stipendiați. De asemenea se găsesc foști cetățeni austro-ungari de naționalitatea română în toate funcțiile publice, mai ales în învățămînt. Alte informații dovedesc că guvernul trebuie să știe de aceasta. Astfel „Românul” este trimis peste graniță cu titlul schimbat în „Unul pentru altul” și se oprește de exemplu la Mehadia.

Nu voi înceta să urmăresc în continuare aceste [fapte] și să informez în legătură cu ele.

Aștept o părere a Excelenței Voastre pentru a fi instruit asupra direcției în care acțiunea mea să se orienteze în permanență.

Primiți [...]

STADLER

171

1881, Iunie, 26, VIENA. CANCELARIA IMPERIALĂ CĂTRE TISZA KÁLMÁN, REFERITOR LA RELAȚII PRIVIND PE LOUIS VÁNDORY.

Viena, 26 iunie 1881

Excelența voastră!

Nu am neglijat să acord cea mai deplină atenție [problemelor] pe care am avut onoarea a le discuta cu Excelența Voastră cu ocazia ultimei mele prezențe la Budapesta.

Ca prim rezultat al străduințelor mele referitoare la acestea, îmi permit a vă aduce Înaltei D-voastră științe în anexă unele notițe obținute în această aceeași problemă.

Acestea în parte din informații ale, probabil la Budapesta mai bine cunoscutului Vándory, mi-au fost remise cu [indicația de] rezervă, ca [din] sursă nu tocmai sigură.

Primiți Excelență [. . .]

Arhivele Statului București, Microfilme Austria rola 19 Cadrele 1219- - 1220, limba germană

172

1881 IULIE, 2, VIENA. CANCELARIA IMPERIALĂ CĂTRE VON SALZBERG ȘI TISZA KÁLMÁN REFERITOR LA CERCETĂRI ASUPRA CÎNTECELOR LUI ION SCIPIO BĂDESCU.

1. *Baron Salzberg*
București — 2272

2. *Ministrului — președinte*
regal maghiar

Viena, 2 iulie 1881

1

Urmare a unei note a d-lui Ministru regal maghiar de interne, binevoiți a obține informații pe cale confidențială dacă în școli și așezămintele militare [românești] s-a dispus învățarea numitelor cîntece.

2

Mulțumindu-vă pentru primirea notei din 22 luna curentă nr. 498 res, am onoarea de a comunica Excelenței Voastre că am dat cu această ocazie dispoziție Însărcinatlui cu Afaceri din București să obțină informații pe cale confidențială dacă în școli și așezămintele militare s-a dispus învățarea cîntecelor române în discuție.

Arhivele Statului București, Microfilme Austria rola 19 Cadrele 1186—1187. Limba germană

173

1881, IULIE, 13, BUCUREȘTI. VON SALZBERG CĂTRE BARONUL HAYMERLE DESPRE
BROȘURA DE CÎNTECE PATRIOTICE A POETULUI IOAN SCIPIO BĂDESCU.

București, 13 iulie 1881

Confidențial

Înalt preailustre baron!

Informațiile strînse pe cale condențială [ca urmare] a înaltei dispoziții din 2 luna curentă, nr. 2054 I.B., au dat următorul rezultat.

Cîntecul aflat în discuție există întradevăr în România. El a fost publicat cu prilejul festivităților de încoronare ce au avut loc la 10 mai anul acesta într-o broșură cuprinzînd și alte poezii scrise de pana unui anume domn Bădescu.

Această broșură, care astăzi este epuizată, a fost împărțită într-o ediție de 2000 exemplare la toate școlile și așezămintele de educație militară iar cele două cîntece nr. 8 și 10 sînt obligatoriu date spre exercițiu.

Împărșirea [broșurii] a fost dispusă de ministrul cultelor. După cum îmi spunea omul meu de încredere, domnul Bădescu este transilvănean și a absolvit studiile sale la Cluj și Budapesta și purta atunci numele Baday, o vreme a fost colaborator al publicației „Pesti Naplo” în ultimul din cele 2 [orașe]. În anul următor a fost la București, unde rezidează de mai mulți ani, lucrînd la aproape toate foile de opoziție și poate fi considerat ca unul din principalii susținători ai planurilor panromânești.

Poeziile sale susmenționate au obligat „Timpul”, unde era angajat să-l concedieze. Domnul Brătianu a acționat în consecință (din partea lui), l-a numit inspector școlar pentru districtele Ilfov și Vlașca și i-a acordat medalia „Bene merenti”.

Îmi permit să vă remit susmenționata broșură cu traducerea franceză a strofelor cîntecelor nr. 8 și 10 privitoare la planurile panromânești.

Primiți Excelență [. . .]

SELZBERG

Arhivele Statului București. Microfilme Austria rola 19 cadrele 1193--1196. Limba germană.

174

1881, IULIE, 19, BUCUREȘTI. KORNEL STADLER CĂTRE ERNST VON TESCHENBERG
DESPRE EXPOZIȚIA ROMÂNEASCĂ DE LA SIBIU.

București, 19 iulie 1881

Ilustre baron!

În raportul meu din 20 iunie 1880 nr. 1 am făcut mențiunea despre o adunare secretă care a avut loc la dl. Laureanu, redactor al „României libere” și al cărei scop [atunci] îmi era necunoscut.

Nu am încetat să cercelez asupra acestei probleme și sînt în măsură a face Excelenței Voastre comunicare [asupra ei].

Această adunare nu a rămas singura și astfel de adunări se țin la dl. Laureanu sub numele de „jours fixes”.

Ceea ce s-a discutat în cadrul acestora a fost în orice caz după cum presupun în legătură cu agitația românească din Transilvania, dacă nu și în altă direcție. S-a discutat despre participarea la expoziția industrială și agrară proiectată [să aibă loc la Sibiu] de către Asociațiunea transilvană pentru literatură și cultura poporului român. Această expoziție al cărei iz ca de altfel și tendințele organizatorilor ei sînt evidente, nu a fost aprobată de guvernul regal maghiar, deoarece societatea de mai sus nu este îndreptățită conform statutelor să organizeze expoziții.

De asemenea [totuși] ea urmează să fie ținută de alți organizatori și după cum se presupune în alte condiții, în 13/27 august a.c. la Sibiu.

„România Liberă”, publică alaltăieri chemarea noului comitet de organizare a expoziției către români — [chemare] pe care îmi permit să o anexez în traducere împreună cu pagina de ziar respectivă.

Această chemare este suficient de cuprinzătoare. Ea vorbește despre amărăciunea ce și-a făcut loc în inima fiecărui patriot prin interzicerea expoziției, pentru înlăturarea ei, noul comitet însărcinîndu-se să înceapă din nou activitatea, despre lipsa de sprijin acolo unde ea era în mod îndreptățit așteptată, chiar despre piedici în inițiativele culturale ș.a.m.d.

În introducerea de cîteva rînduri pe care foaia o adaugă, sînt puși fașă în fașă „românii liberi” și „românii din provinciile subjugate”.

Expoziția plănuită [fiind] finalizată, apărînd unele împrejurări neplăcute, oamenii de partid nu vor lăsa probabil să treacă ocazia demonstrațiilor, iar urările strînselor legături între agitatori se vor face probabil simțite.

Primiți Excelență asigurarea distinsei mele considerațiuni.

STADLER

P.S.

Ieri a sosit aici colonelul italian Lanza și s-a instalat la Misiunea italiană. El ar avea misiunea (secretă?) de a inspecta așezămintele militare românești.

STADLER

Arhivele Statului București, Microfilme Austria rola 19 cadrele 1250—1254. Limba germană.

175

1881, IULIE, 20, BUCUREȘTI. STADLER CĂTRE VON TESCHENBERG DESPRE TRANSPORTUL DE ARME DIN ROMÂNIA ÎN TRANSILVANIA.

București, 20 iulie 1881

Înalt preailustre baron!

Mi-a sosit comunicarea confidențială că alaltăieri 18 iulie, 60 de lăzi cu puști militare care s-au aflat cîndva în folosința armatei române, au fost încărcate aici pe tren pentru a fi duse pînă la stația Comarnic pe linia Ploiești—

Predeal și de aci cu căruțele ocolind serviciile vamale regale maghiare [să fie trecute] peste graniță în Transilvania.

Se bănuiește că acestea ar urma să fie descărcate întâi în clădirea unei mănăstiri în ruină la Bugești în apropierea graniței. Cu toate că nu am putut să mă conving personal asupra acestei informații și [cu toate că] nu-am putut acorda încredere decât pentru că mi-as fost făcută la modul cel mai sigur, am considerat oportun a vă pune în cunoștință pentru orice împrejurare și am dat trimis astăzi la prînz însărcinatului cu afaceri Imperial și Regal baronul Von Salzberg o telegramă referitoare la acestea, cu rugămintea de a o da la cifrat întrucît eu nu sînt în posesia unui cod de cifru. Baronul Von Salzberg a telegrafiat sub numele lui, scopul fiind în acest fel atins. Sînt unele îndoieli întemeiate împotriva acestei știri pentru că este greu de crezut că 60 de lăzi mari să poată fi trecute peste graniță fără piedici, pe căi lăturalnice și mai greu că, partida agitatorică să considere că a sosit acum momentul de a se trece la o acțiune armată. Cu toate acestea ceva este cu siguranță de crezut; Ieri a avut loc o adunare la ministrul Rosetti la care au participat Manolle Diamandi din Brașov și falsul comerciant Frincu din Predeal. Aceste două persoane nu au venit fără motiv deosebit la București și nu afacerile au fost [cele] care i-au adunat împreună cu alții la conferință la ministru — ocazia despre care a venit vorba trebuie să le pară acestora în orice caz foarte importantă, pentru că mitropolitul care voia să li facă după amiază între 4 și 6 o vizită nu a fost primit.

Cineva mi-a spus că se va duce la Comarnic pentru a se convinge de situația lăzilor în discuție și sper să mai pot raporta asupra acestora.

Primiți Excelență [. . .]

STADLER

Arhiva Statului București. Microfilme Austria rola 19 cadrele 1245 — 1248. Limba germană.

176

1881, IULIE, 20, BUCUREȘTI, TELEGRAMĂ, VON SALZBERG CĂTRE CANCELARIA IMPERIULUI DESPRE TRANSPORTUL DE ARME ÎN TRANSILVANIA.

E vorba că ieri au plecat 60 lăzi cu puști de aici la Comarnic via Predeal pe calea ferată, pentru a fi depozitate la mănăstirea Budești lângă graniță de unde să fie transportate încetul cu încetul pe drumuri secrete în Transilvania.

Arhivele statului București, Microfilme Austria, rola 19 cadrul 1249. Limba germană.

177

1881, IULIE, 21, VIENA. CĂTRE MINISTRUL PREZIDENT ȘI INTERIM AL MIN. DE INTERNE MAGHIARE [TISZA KÁLMÁN]. COMUNICARE REFERITOR LA O ÎNCERCARE DE TRECELE A UNOR ARME DIN ROMÂNIA ÎN TRANSILVANIA.

*Domnului ministru prezident regal maghiar a.i.
al ministerului de interne —2413*

Viena, 21 iulie 1881

După o telegramă a însărcinatului cu afaceri Imperial și Regal la București ar fi fost predate în data de 19 luna curentă 60 lăzi cu arme pe linia Comarnic—Predeal, pentru a fi depuse în clădirea Mănăstirii Budești din apropierea graniței și pentru a fi treptat trecute în Transilvania pe căi lăturnice.

Nu voi omite a aduce la cunoștință Excelenței Voastre cele ce eventual vor mai apărea [în această problemă].

Arhivele Statului București, Microfilme Austria Rola 19 Cadrul 1244. Limba germană

178

1881, IULIE, 22, VIENA. CANCELARIA IMPERIALĂ CĂTRE TISZA KÁLMÁN ȘI VON SALZBERG, DISPOZIȚIE CĂTRE ÎNSĂRCINATUL CU AFACERI AL LEGAȚIEI IMPERIALE ȘI REGALE DIN BUCUREȘTI COMUNICATĂ ȘI MINISTRULUI REGAL MAGHIAR CU PRIVIRE LA CÎNTECELE LUI ION SCPIO BĂDESCU.

Nr. 2272 881
I.B.

1- Domnului Însărcinat cu Afaceri al Legației Imperiale și Regale din București, Salzberg 2442.

2. Domnul Ministru — Președinte Regal Maghiar a.i. al Ministerului de Interne, Viena 22 iulie 1881

1.

Poeziile lui S. Bădescu înainte de D-voastră cu raportul din 13 luna curentă nr. 80 I.B. cuprind într-adevăr în cîntecele „Tricolorul Român” și „Marș regal” astfel de aluzii ce trec departe peste granița românească.

Nu este vorba în fond de mai mult sau mai puțin fantezia autorului sau de faptul că atitudinea lui l-a putut aduce în România pînă la [funcția de] inspector școlar, ci de împrejurarea că prin darea spre învățare a acestor cîntece în școlile românești și așezămintele militare ca și prin acordarea autorului a medaliei „Bene merenti”; s-a dat aprobarea oficială.

O asemenea atitudine este greu de acordat cu [intenția de] cultivare a unor bune raporturi.

Nu este desigur nimic anormal atunci cînd de către un guvern străin se susține că în atari așezăminte tineretul nu ar fi eronat educat — cu aprobarea autorităților — cu privire la relațiile internaționale existente; dar în această situație produse ce sînt în stare numai să deruteze tineretul — cum este cazul celor două cîntece în discuție — nu au dreptul de a găsi întrebuițare în școli.

Binevoii Excelența Voastră a aduce la cunoștința autorității competente de acolo această situație și de a exprima speranța noastră că aceasta va fi să găsească mijloacele care să nu mai facă necesară o continuare a unor astfel de neplăcute demersuri.

Binevoii a ne aduce la cunoștință răspunsul acestui demers.

2.

Cu referire la adresa din 2 luna curentă nr. 2134 I.B., am onoarea de a comunica Excelenței Voastre o copie a informațiilor referitoare la cîntecele „Tricolorul Român” și „Marș regal” furnizate nouă de Însărcinatul cu Afaceri chezaro — crăiesc din București, precum și o copie a dispoziției trimise de noi d-lui von Salzberg.

Arhivele Statului București. Microfilme Austria rola 19 cadrele 1190—1192. Limba germană.

179

1881, IULIE, 25, VIENA CĂTRE TISZA KÁLMÁN, TRANSMITE NOTA INFORMATIVĂ PRIMITĂ DE LA LACHMANN DIN BUCUREȘTI DESPRE ÎNTRUNIRI POLITICE ALE ROMÂNILOR TRANSILVANIEI.

Excelenței sale președintelui de Consiliu Ungar

25 iulie 1881

Am onoarea de a vă remite o copie a unui înscris sosit dintr-o parte confidențială din București din 19 iulie a.c.

[omunicat] Tisza

*București, 19 iulie 1881
(Lachmann:)*

Numita colonie a românilor transilvăneni a fost pusă într-o acțiune marcantă de sosirea protectorului ei brașovean D. Manoli. Scopul călătoriei sale bucureștene este o întâlnire cu Brătianu care însă era așteptat abia ieri. Din momentul prezenței lui D., ce datează deja de mai multe zile, acest lucru face obiectul atenției deosebite a compatrioților săi apropiați și ai tovarășilor săi de idei. D. este cunoscut ca președinte al Camerei de comerț din Brașov.

I-am făcut acestuia o vizită cu intenția de a afla cîte ceva asupra situației din Transilvania. Am întâlnit la el numeroși transilvăneni ce analizau o temă politică.

Diamandi nu a făcut nici o rezervă și a intrat într-o verbală oglindire a stării Transilvaniei și în special a românilor de acolo, a căror apartenență la Ungaria a numit-o insuportabilă punînd în vedere în mare măsură ca singur

mijloc de îndreptare o *Revoluție*. *Aprecierile celor prezenți, referitoare la aceasta mi-au confirmat cu atât mai mult aspirațiile acestora care repetat au fost obiectul diferitelor articole de presă.*

Că de această dată Diamandi plănuiește împreună cu Brătianu importante întreprinderi, îndreptățește stăruința pe care el a exprimat-o în mod deosebit și care se poate explica prin faptul că regreta din tot sufletul că nu l-a întâlnit pe ministru, trebuind ca urmare să-și prelungească șederea.

Arhivele Statului București. Microfilme Austria rola 19 cadrele 1262—1264. Limba germană.

180

1881, IULIE, 29, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE BARONUL HAYMERLE. REFERITOR LA INTRODUCEREA DE ARME DIN ROMÂNIA.

Excelența voastră!

Cu referire la adresa din 21 l. c. numărul 2311 am onoarea de a comunica Excelenței Voastre că am întreprins cele necesare pentru a împiedica introducerea armelor din România, în același timp am onoarea de a solicita Excelenței Voastre ordonarea confirmării cercetărilor în această chestiune și de a binevoi să mă încunoștiințeze asupra rezultatului [acestora].

Primiți Excelență [...]

Budapesta, 29 iulie 1881

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București. Microfilme Austria rola 19 cadrul 1260. Limba germană.

181

1881, IULIE, 30, BUCUREȘTI, VON SALZBERG CĂTRE BARONUL VON HAYMERLE. COMUNICĂ ÎNTERVEDEREA CU MINISTRUL STĂTESCU ÎN PROBLEMA CÎNTECELOR POETULUI IOAN SCIPIO BĂDESCU

București, 30 iulie 1881

Înalt prea stimată baron!

După ce domnul ministru de externe a lipsit din București, am putut abia ieri seara să îndeplinesc misiunea comunicată mie cu înaltul ordin nr. 2272 I.B. din 22 luna curentă.

Domnul Stătescu m-a întâmpinat în modul cel mai cordial și și-a exprimat regretul de a fi informat [tocmai] prin mine de utilizarea în numitele școli a cîntecelor domnului Bădescu, complet necunoscute lui.

El mi-a promis că va cere informații asupra acestui fapt și că îmi va comunica rezultatul acestora.

Presa fiind liberă, el nu ar putea împiedica vînzarea acestor cîntece, dar dl. Stătescu m-a rugat să dau guvernului Imperial și Regal asigurarea că guver-

nului regal [român] i-ar fi prea scumpă menținerea bunelor legături dintre Austro-Ungaria și România pentru a nu acționa în vederea înlăturării tuturor [forțelor] ce ar fi de natură a le tulbura.

Domnul Stătescu care trebuie să fi considerat învinuirile aduse de mine ca bazate pe erori, și-a luat și măsurile de rigoare pentru ca amintita anchetă să stagneze și nu am avut la el impresia de a fi doritor să afle imediat rezultatele acesteia.

Deoarece am temeieri să presupun că rezultatul informațiilor ce le va lua domnul Stătescu va fi unul negativ, am găsit deja căi de a mă [putea] afla în stăpânirea unei dovezi materiale incontestabile și am speranța de a o obține.

Nu voi întârzia de a vă aduce de îndată la înalta cunoștință a Excelenței Voastre răspunsul domnului Stătescu privind această problemă.

Primiți Excelență [. . .]

SALZBERG

Arhivele Statului București. Microfilme Austria rola 19 cadrele 1213—1216. Limba germană

182

1881, AUGUST, 9, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE HEINRICH VON HAYMERLE. COMUNICĂ RIDICAREA AUTORIZAȚIEI ZIARULUI „ROMÂNIA LIBERĂ” ÎN UNGARIA

Excelența voastră!

Cu referire la înscrisul cerut din 12 iulie a.c. referitor la notițele politice provenite din București, am onoarea de a comunica Excelenței Voastre că ziarului „România Liberă”, care apare la București, i s-a ridicat permisiunea pentru teritoriul coroanei maghiare, datorită atitudinii sale dușmănoase față de Ungaria.

Primiți Excelență [. . .]

Budapesta, 9 august 1881.

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București. Microfilme Austria, rola 19 Cadrul 1266. Limba germană.

183

1881, AUGUST, 10, BUDAPESTA. TISZA KÁLMÁN CĂTRE MINISTERUL DE EXTERNE (BIROUL DE INFORMAȚII) DIN VIENA. DESPRE RAPORTUL PRIVIND DIFUZAREA CÎNTECELOR LUI I.S. BĂDESCU.

Referitor la adresa din 4 luna curentă nr. 2442 I.B. comunicînd raportul legației imperiale și regale din București referitor la învășarea cîntecelor lui Bădescu în școli, ne onorăm a le restitui în anexă după luare la cunoștință ministerului Imperial și Regal.

Budapesta 10 august 1881

TISZA KÁLMÁN

Arhivele Statului București. Microfilme Austria Rola 19 cadrul 1218. Limba germană.

184

1881, DECEMBRIE, 7, BUCUREȘTI, LADISLAU HOYOS CĂTRE KALNOKY. DESPRE TIPĂRIREA UNEI PROCLAMAȚII CĂTRE ROMÂNII ȘI SAȘII TRANSILVĂNENI

București, 7 decembrie 1881

Secret

Ilustre Conte

DL. Luis Vandory ale cărui știri nu se adevăresc întoldeauna crede să fi aflat dintr-o sursă sigură că într-o anumită tipografie ar fi fost tipărite circa 50.000 de exemplare ale unei proclamații către populația românească și săsească din Transilvania și Banat și în care aceste comunități sînt îndemnate la revoluție împotriva conducătorilor și la alipirea la România.

Această proclamație nu poartă nici o semnătură dur ar urma să o capete pe cea a regelui Carol cînd va sosi vremea potrivită.

Nu am întîrziat să ordon verificarea informației dată fiind importanța ei.

Primiți excelență [. . .]

HOYOS

Arhivele Statului București. Microfilme Austria, rola 9 cadrele 1306 – 1307. Limba germană.

185

1881, NOIEMBRIE, 13, VIENA. MINISTERUL CESARO-CRĂIESC TRANSMITE COMUNICAREA CĂTRE GUVERNUL MAGHIAR A DISPOZIȚIEI DE INTERZICERE A REVISTEI „RĂZBOIUL” PENTRU PUBLICAREA UNUI ARTICOL REFERITOR LA DISCURSUL REGELUI CAROL ȘI RELAȚIILE ROMÂNŌ-AUSTRO-UNGARE.

Din oficiu

*Onor Biroului literar pentru luare la cunoștință
3301/1881*

Ministerul de interne comunică la referatul 66001—119 MI potrivit căruia a fost retras debitul de poștă [răspîndirea] pentru Cislaitania [demarcație convențională pentru teritoriul austro-ungar pînă la rîul Leitha — n.n] pe seama revistei Răzbelul care apare la București și prin care ministrul maghiar de Interne este solicitat pentru o decizie asemănătoare pentru țările ungare. Motivul pentru această măsură a fost dat de articolul publicat în Nr. 410 al revistei din 4 aug. a.c. sub titlul: „Rege român sau prefect nemșec”, care comentînd toastul regelui României față de Arhiducele Eugeniu prin ieșiri dușmănoase împotriva prea înaltei dinastii ca și împotriva Austro-Ungariei, constituie starea de fapt pentru crima de lessmajestate și pentru tulburarea liniștii publice. După traducerea prezentată de prezidiul țării din Cernăuși articolul conține printre altele, următoarele:

„Regele Carol îndrăznește să spună că dinastia Austro-Ungară în ultima vreme a copleșit România cu multe binefaceri și avantaje.

Cum și când?

Dacă scormonim trecutul în toate detaliile nu vom descoperi din partea Austro-Ungariei și dinastiei sale nici o dovadă a simpatiei sau a încrederii, și nici măcar o dovadă de dreptate. Ea [Austro-Ungaria] ne-a vătămat ... și ne-a dovedit că dorința sa cea mai fierbinte merge pînă la a voii să ne înhame la carul descendenților sălbatici ai lui Atila și al avariției austriece.

Cînd oare am beneficiat de avantaje? Acum cînd Austro-Ungaria se străduiește să ne fure Dunărea și să se facă spăpîină pe agricultura și pe comerțul nostru? Acum, cînd împușcă soldații noștri lipsiți de apărare și ne insultă ofițerii? Acum cînd îi lipsește pe frații noștri de tot ce poate fi mai scump și drag unui popor?

Regele Carol încheie toastul cu cuvintele că pe viitor el se va sprijini cel mai mult pe prietenia dinastiei austro-ungare.

Aceste cuvinte sînt criminale deoarece ele dovedesc că regele Carol I nu mai este în concordanță cu sentimentele și interesele poporului român. Regele Carol I uită că România este o parte a confederației naturale la Dunăre și în Balcani și că atîta timp cît suspină atîtea milioane de români sub jugul Austro-Ungariei este imposibilă o împăcare a intereselor între noi și tiranii fraților noștri“.

Comunicat prin ministerul Cezaro-Crăiesc din
Viena

13 noiembrie 1881

Arhivele statului București. Microfilme Austria, Rola, 19, Cadrele 1283—1285. Limba germană.

186

1881, DECEMBRIE, 15, VIENA. CANCELARIA IMPERIALĂ CĂTRE TISZA KÁLMÁN REFERITOR LA O PROCLAMAȚIE ADRESATĂ POPULAȚIEI TRANSILVANIEI ȘI BANATULUI.

Viena, 15 Dec. 1881

Secret

Alăturat am onoarea de a comunica respectuos spre înaltă luare la cunoștință o copie a unui raport al trimisului imperial și regal la București din data de 7 luna trecută nr. 119 E., care are ca obiect afirmativa tipărire a unei proclamații adresate populației românești și săsești a Transilvaniei ca și către germanii și strbii din Banat.

În ce-l privește pe onoratul domn Louis Vandory îmi permit să mă refer la adresa mea din 26 iunie a.c. nr. 2057 I.B.

ss. Indescifrabil.

Arhivele Statului București. Microfilme Austria, rola 19 cadrele 1304—1305. Limba germană.

1883, IULIE, 25, BUCUREȘTI. LACHMANN CĂTRE VON SALZBERG. NOTA INFORMATIVĂ
PRIVIND HĂRȚILE „DACIEI MARI”.

Redacția Bukarester Zeitung

București 25 iulie 1883

Înălțimea voastră,

Cu privire la folosirea hărților Daciei Mari în instituțiile de învățămînt îmi permit să observ că într-adevăr de la un timp încoace și îndeosebi de la ultimul protest al D-lui Conte Hoyos, s-a redus folosirea demonstrativă a lor, într-o măsură oarecare, dar nu se poate afirma în nici un caz că s-a oprit cu desăvîrșire.

Acolo unde guvernul are un interes direct să cultive aspirațiile naționale, aceste hărți se folosesc ca și mai înainte. Acestea sînt îndeosebi școlile normale care se consideră preparandii de învățători ale-căror elevi se pregătesc ca învățători sătești. În orașele mai mari se păstrează numai aparențele dar nimic mai mult. Pentru a vă convinge de aceasta este suficientă o ocazie și ar fi prea mult atribuit tendințelor partidei de guvernămînt dacă s-ar admite că personalități hotărîtoare ar fi renunțat pur și simplu că prin astfel de materiale didactice să abzică de la planurile de viitor. Altfel harta Gorjan ca și harta Zamphiroglu formează ca înainte mijlocul pentru a fixa deja la copil gîndul la o viitoare împărțire a Daciei. Cînd aceste opere au apărut, cu puțin în urmă, din oficiu s-a avut grijă cu ele să fie introduse în toate școlile, fără excepție. Dacă Gorjan și alții mai tirziu, la insistențele guvernului au scos alte tiraje, acestea se află în cea mai mare parte nevîndute la editor, harta propriu-zisă, după cum a fost făcută, cu intenție, nu numai că nu a fost înlocuită, dar va mai exista mult timp, deoarece școlile comunale și altele sînt așa de puțin dotate, încît folosesc mijloacele existente pentru alte lucruri decît să-și procure hărți noi care nu convin învățătorilor lor, iar dacă cu timpul se va ivi într-adevăr necesitatea, atunci se va găsi un al doilea Gorjan sau Zamphiroglu care cu o nouă operă, va urma tendința predecesorilor. Cît de puțin serioase sînt însă chiar lămuririle date de către guvern în privința hărților, rezultă suficient din faptul că s-a pus să se confecționeze o mare hartă de perete alcătuită din harta generală a lui Scheda pentru scopul anume de a fi introdusă la toate școlile mai înalte, din oficiu. Colile singulare vin gata de la Institutul geografic din Viena, se alcătuiesc aici, granițele dacice se colorează, se adaugă o foaie de titlu „Dacia 1883” și astfel sînt predate instituțiilor de învățămînt. Această cea mai nouă hartă, se află în sala de ședințe a Consiliului superior al învățămîntului și deoarece din cauza prețului, 250 fr. este inaccesibilă pentru particulari sau instituții de învățămînt mai mici, fără a cere un sacrificiu mai deosebit, Ministerul învățămîntului din fondurile statului, alocă partea sa. De astfel și în toate instituțiile de învățămînt militar, nu există decît hărți dacice. Este de neînchipuit că românii vor renunța vreodată la această tactică, deoarece altfîmînd oficial și oficial se urmărește același țel. Acest lucru îl dovedește din nou în ultima vreme cuvîntarea lui

Tocilescu către micii dorobanți de 14 ani. Eu consider complet fără șanse de reușită să se lupte împotriva acestei situații, dimpotrivă, ar duce numai într-acolo ca să întărească în fiecare în parte intențiile de viitor și mai mult.

Primiți, vă rog [...]

LACHMANN

Arhivele Statului București. Microfilme Austria Rola 175. Cadrele 410—411. În limba germană.

188

1883, OCTOMBRIE, 22, BUCUREȘTI. LACHMANN CĂTRE CANCELARIA IMPERIALĂ DIN VIENA. NOTĂ INFORMATIVĂ REFERITOR LA HARTA DACIEI AUTORIZATĂ ÎN ȘCOLI.

N O T Ă

București, 22 octombrie 1883

Întrucît harta lui Laureanu întocmită sumar nu a mai corespuns cerințelor celor mai înalte așezăminte de învățămînt, Ministerul învățămîntului a dispus întocmirea unei noi mari hărți cu care acțiune a fost însărcinată o așa numită instituție geografică și care a rezolvat misiunea colaționînd cele 20 de pagini necesare din atlasul Scheda și colorînd [aparte] granițele panromâne. La marginea inferioară a fost tipărit ca titlu „Dacia 1883” și harta astfel întocmită a fost trimisă celui mai înalt Consiliu de învățămînt.

Acesta a hotărît introducerea succesivă [a acesteia] în așezămintele de învățămînt mai înalte, deoarece astăzi o astfel de hartă costă încă 250 de franci.

Treptat aceasta va înlocui harta lui Laureanu, care în prezent este de găsit în toate școlile mai bine dotate și la toate autoritățile civile și militare, în timp ce în școlile generale sînt folosite hărțile mai ieftine ale lui Gorjan sau Zamphi-roglu, care urmează de fapt aceleași tendințe.

Arhivele statului București, Microfilme Austria rola 19 cadrul 419. Limba germană.

